

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

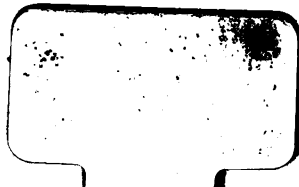
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

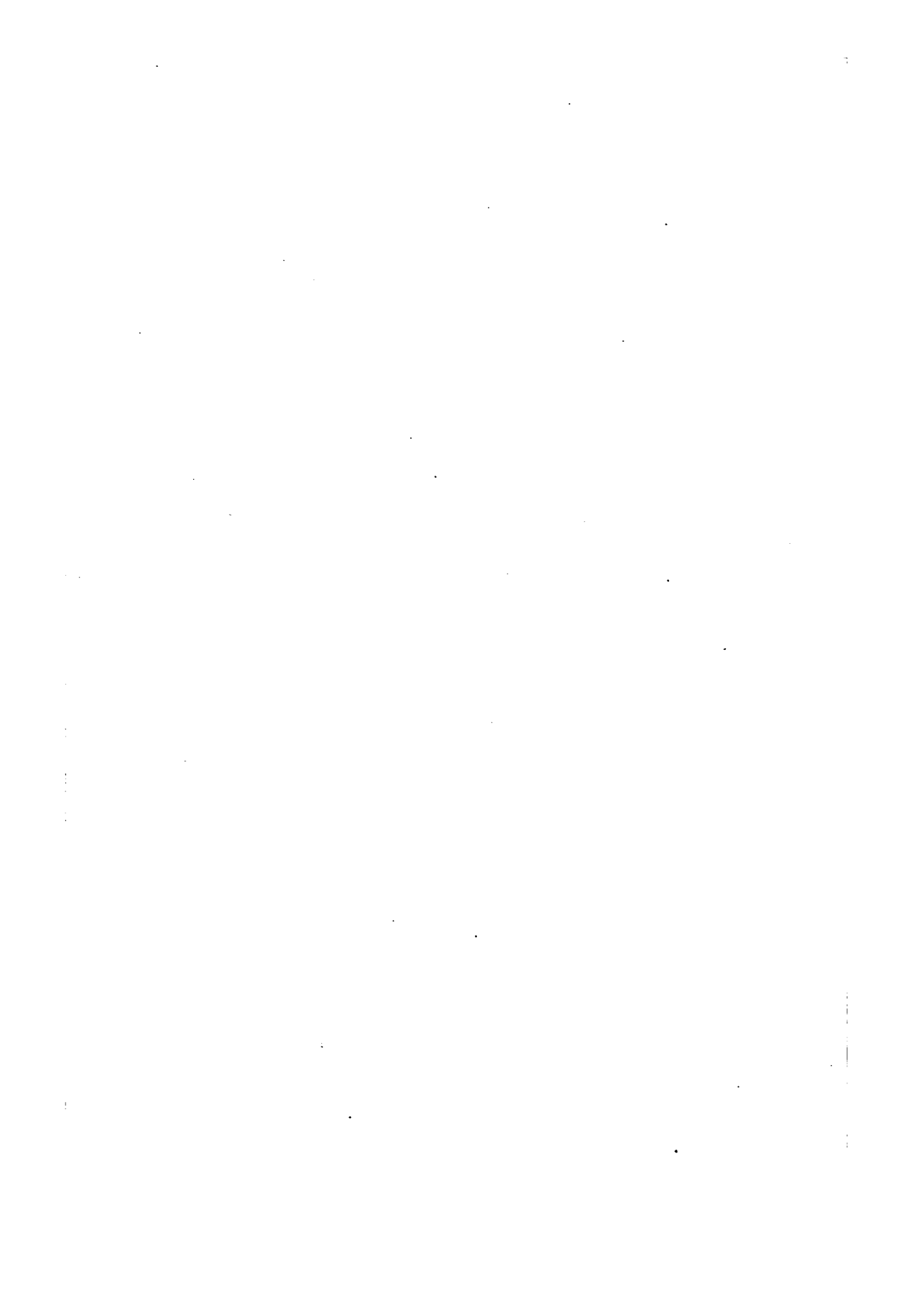

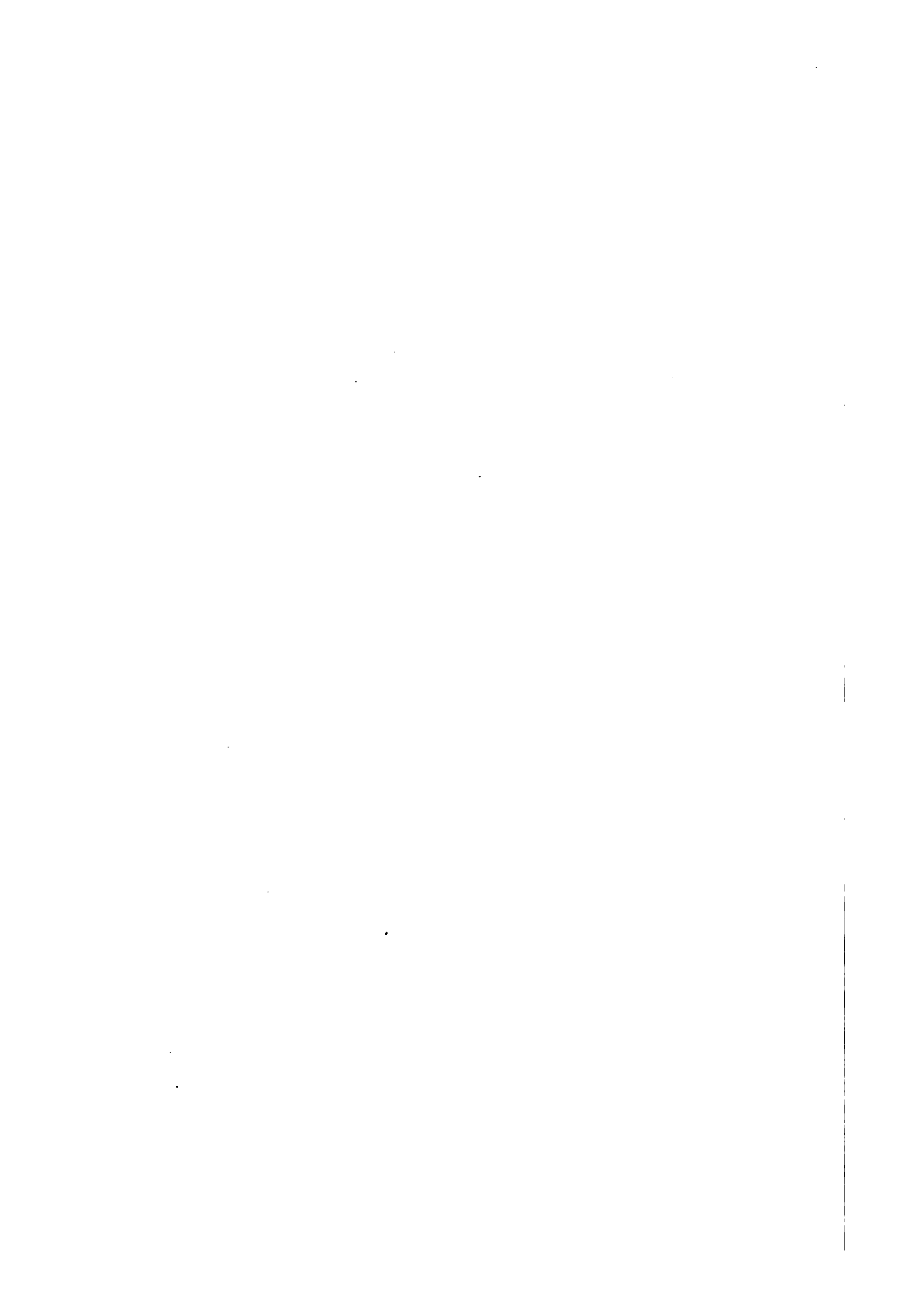

600028746X

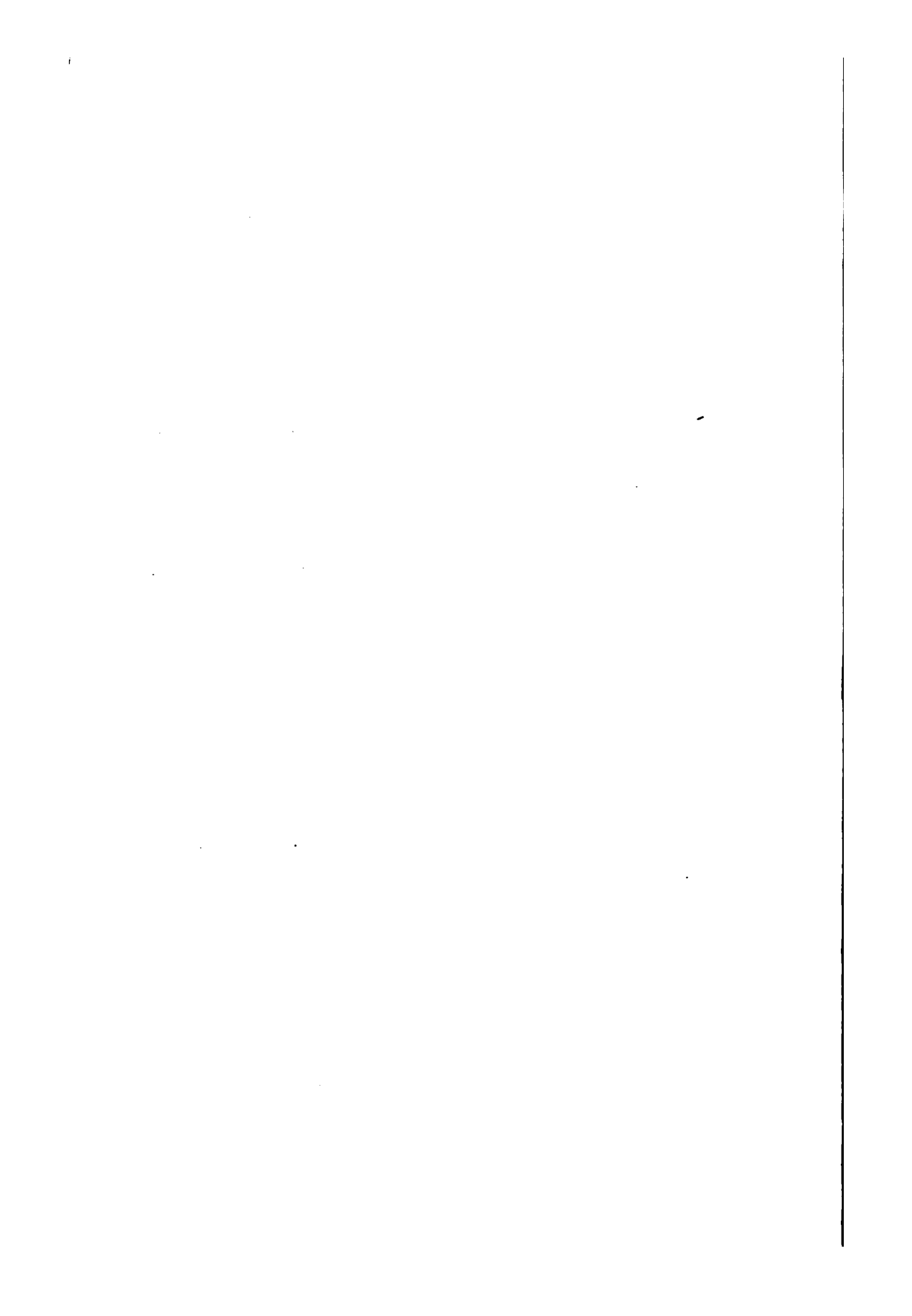
29981 d.41 /3

PHILOLOGISCHE
UNTERSUCHUNGEN

HERAUSGEGEBEN

VON

A. KIRSSLING UND H. v. WILAMOWITZ-MOELLENDORFF.

3

DRETTES HEFT:

DE BIOGRAPHIS GRAECIS QUAE-
STIONES SELECTAE.

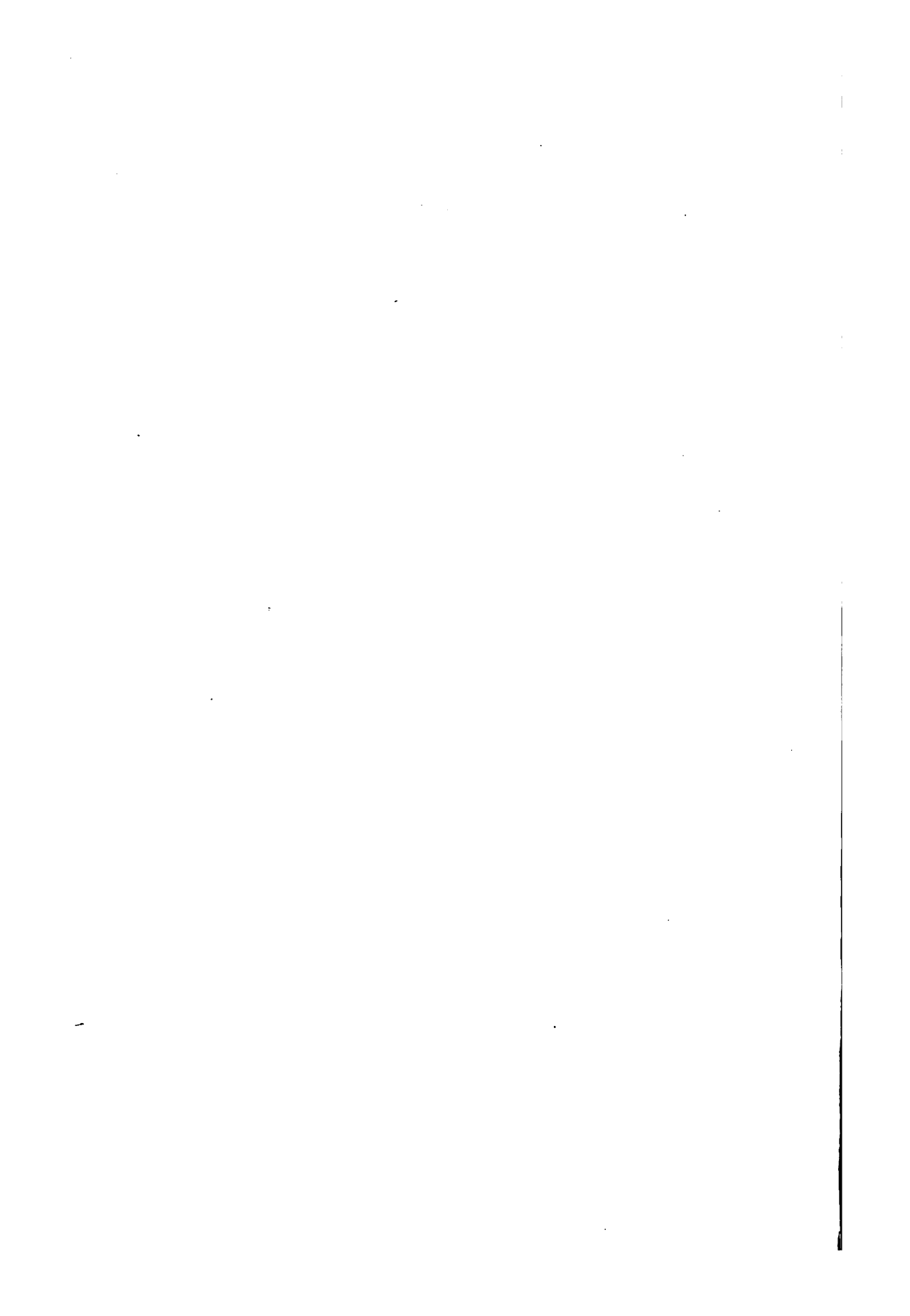
BOCHUM
FRIEDRICH
MAYER

BERLIN

WEIDMANNSCHE BUCHHANDLUNG

1880

PHILOGISCHE
UNTERSUCHUNGEN

HERAUSGEGEBEN

VON

A. KIESSLING UND U. v. WILAMOWITZ-MOELLENDORFF.

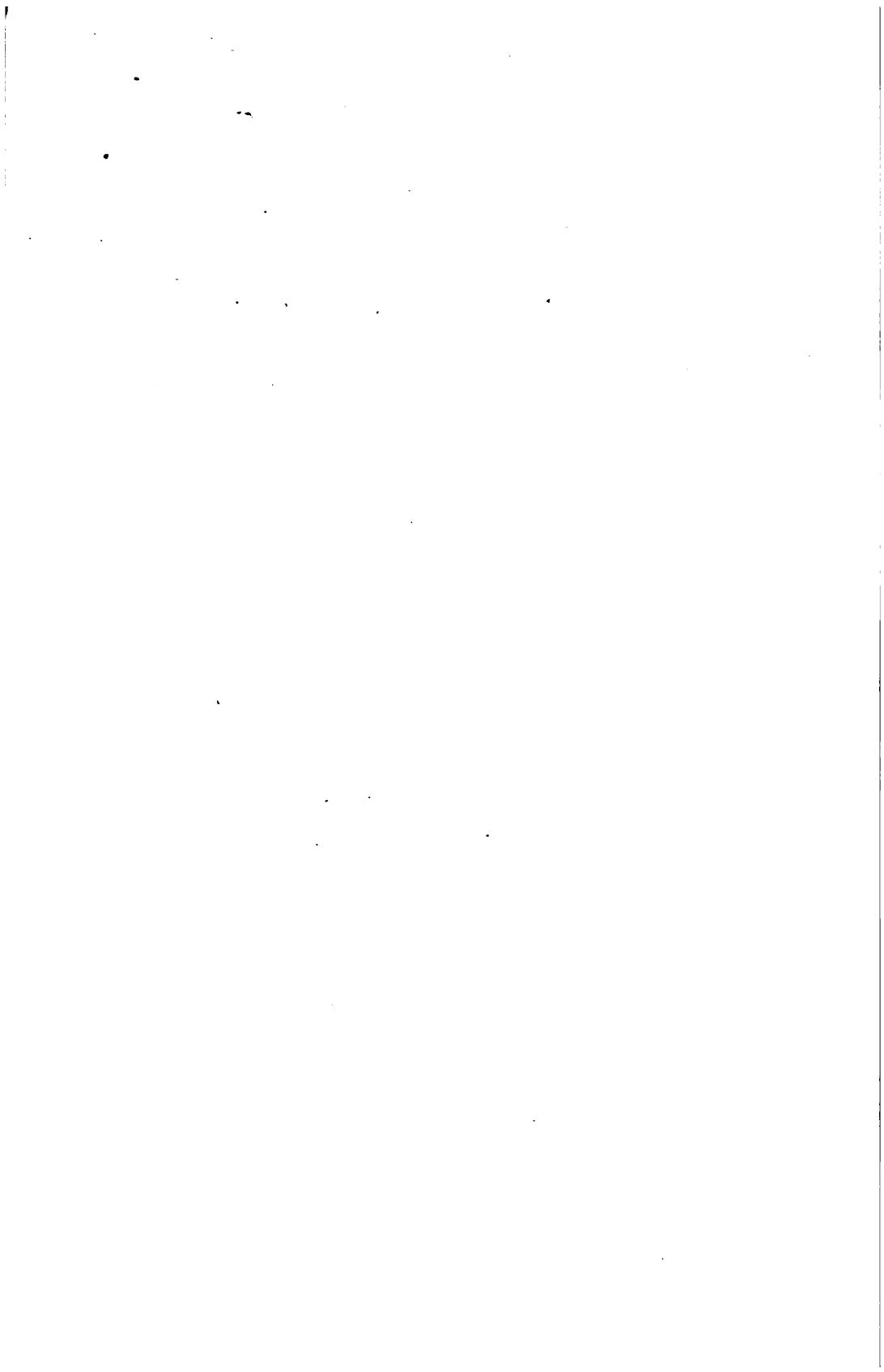

DRITTES HEFT.

DE BIOGRAPHIS GRAECIS QUAE-
STIONES SELECTAE.

BERLIN
WEIDMANNSCHE BUCHHANDLUNG.
1880.

De biographis Graecis quaestiones selectae.

Quamquam litterarum graecarum memoriam explicanti a Laertii Diogenis historia philosopha plerumque exordium, si minus, adiumentum quaerendum est, nihilo secius nec diu est cum studia ita ut decet coepit occupare et perpauca habuit qui accuratior eruditione instructi de compilandi ratione et de auctoribus disputarent. Adsumendi sunt ii qui non totam quaestionem sed aliquam eius partem tractaverunt. Iam anno 1788 J. Rossius quidam Romae librum promulgavit 'Commentationes Laertianae' inscriptum. Expectationem tamen elusit: de operis Laertiani origine inde ne tantillum quidem didici. — Idem de Klippelii iudico programmate 'de D. L. vita scriptis atque in historia philosopha scribenda auctoritate' [anno 1831 edito Nordhusae a paedagagio Ihlfeldensi]: indoles aetatis illius et disciplina a talium studiorum consuetudine abhorrebat. — Cum tempori cedendum esset, Batavi duo, Scheuerleerus et Marresius, ex fontium Laertii numero singulos delegerunt quorum fragmenta componerent et commentarentur. Et Scheuerleerus quidem 'de Demetrio Magnete' dissertationem [Lugduni Batavorum 1858] Cobeto auctore institutam tanta scripsit negligentia, ut summo iure praeteriri silentio posset, nisi ista de Laertio opinatio quae hodie dominatur hac quasi radice crevisset. Credunt enim quod iste decantat Demetrium Magnetem catalogos homonymorum Laertianos quotquot inveniuntur confecisse docti indoctique: argumentatio quam sit vana mirarer quod nemo perspexit, ni Scheuerleeri disputatiunculam ab eorum qui scribunt de Laertii opere

nullo perlectam, nedum examinatum esse intellexissem. Sed de hoc post videro. — Marresius Hullemanno suasore Favorini Arelatensis reliquias sub unum adspexit conatus est subicere. Congessit quibus nomen erat praepositum, de suo scitu vix digna aut aperte falsa addidit: iamiam hominis immerito ignoti sospitatore se iactat. Confer eius dissertationem 'de Favorini Arelatensis vita studiis scriptis' Trajecti ad Rhenum 1853. Iste quod amplo volumine nihil novi docuit, sane est dolendum; ut nihil obsesset, eo effectum est quod omnino non studuit novi quidquam docere. Eum igitur nescio an semel bisve sim nominaturus. — Porro Val. Rose ['de Aristotelis librorum ordine et auctoritate' 1854] cum catalogum librorum Aristotelicorum Laertianum ex Favorini omnigena historia derivaret, Laertium obiter coniecit ex recentioribus vix duodecim primi scilicet et secundi p. Chr. n. saeculi, quo maxime efflorisset commentariorum illa mixti argumenti scriptio et confusa quaedam polymathia, velut e Myroniano, Pamphila, Sabino, fortasse Dioscoride [I 63], Favorino totum opus consarcinasse. Rem gravissimam paene transiluit: at talia dedecet transilire. Rationes Rosei partim nihil partim non satis valent, neque dignae sunt quae accurate redarguantur, cum praesertim et Bahnschius ['quaestionum de Laertii fontibus initia' p. 49 sq.] et Nietzscheus [progr. Basileae 1870 p. 12] quamvis severe tamen rectissime de iis iudicaverint. Nonnulla scite excogitata suo loco suoque tempore commemorabo.

Denique extitit qui intentiore et feliciore opera in Laertii Diogenis historiam philosopham inquireret Fridericus Nietzsche, de Diogene omnium longe optime meritis et magis etiam meritorus, nisi in tramitis reperti gloria acquiescere quam angustum ac salebrosam multisque anfractibus plenum persequi malisset. Publicavit annis 1868 sqq. in musei rhenani tomis XXIII, XXIV, XXV 'de Laertii Diogenis fontibus' commentationes multis nominibus laudabiles, multis etiam vituperandas, unde mihi proficiscendum erit, sive secus sentio ut impugnem, seu mihi idem persuasi ut novis fulciam adminiculis. Tametsi paene semper adversam Nietzscheo sententiam defensurus perlevi momento eum possum

confutare, praeplacet nimium mihi ipsi in re manifesta videri quam erga Nietzscheum ingratum, quippe cui ob illas quas dixi commentationes me sentiam devinctum. Nam quo tum vigeat ardore iuvenili libellos suos ita imbuit, ut legentium animos capiat et commoveat atque adeo tanta perfundat voluptate, ut vitia argumentationis nisi acute viderint non dispiciant. Et vitia quidem ex una hac re omnia facile repetuntur quod, quid esse possit, quid sit verisimile, quid prorsus necessarium, nec id temporis neque unquam discernere potuit, profusa nempe cupita efficiendi libidine interdum quasi caecutiens. Tribus omnino scriptoribus ille Laertium usum esse censet, Diocle potissimum, Favorino, sceptico quodam; Dioclis *ἐπιδρομήν τῶν φιλοσόφων* eum in artum coegisse interpositis nonnullis de Favorino decerptis narratiunculis; scepticorum denique et placita et successionem de serioris aevi¹⁾ scriptore provenisse. Et hoc quidem verum mihi videtur, priora erunt reicula.

Simul cum Nietzscheo Fr. Bahnschius 'quaestionum de Laertii Diogenis fontibus initia' [diss. Regimontanam Gumbinnae 1868] conscripsit sobrio cautoque iudicio conspicua. Qui non universi operis originem cupivit aperire sed tam angustis terminis quaestionem continuit, ut Laertii doctrinam, si quae esset, et scribendi rationem inlustrare vellet exemplis. Cumque examinata locorum copia intellexisset nec philosophos nec historicos perpauca exceptis ipsi innotuisse Laertio, addidit quae de libri compositione sibi placerent. Et maiorem quidem partem ac quasi fundamentum ex compluribus vitarum dogmatumque breviariis et apophthegmatum conlectionibus ei videtur construxisse velut ex Neanthe Antigono Hermippo Heraclide Lembo [*Σωκράτους καὶ Σατύρου ἐπιτομή* cf. Diels doxogr. graeci p. 148 sq.] Sosicrate Antisthene Alexandro Polyhistore Hippoboto Apollodoro chronographo, minorem ex iis, qui velut Favorini Sabini Pamphilae

¹⁾ Scepticum dicit Nietzscheus, quod prima apud Laertium loquatur persona. Id falsum: non loquitur ipsa sed loquens inducitur velut IX 74 *προφερόμεθα δὲ, φασί, τὰς ἀποφάσεις εἰς μῆνσιν τῆς ἀπροπρωσίας*. De Theodosio Laertii auctore actum est. Cf. progr. p. 10. Bahnsch. p. 55.

libri variam exhiberent eruditionem, operosius conquisivisse. — Quae quatenus recte quatenus secus disputaverit, inferius patescet.

Quibus Bahnschius differret ea Nietzscheus [Beiträge zur quellenkunde und kritik des Laertius Diogenes Basel 1870; programma paedagogii] partim refutare idque iniuria, partim compensare, nonnulla corrigere conatus est.

Dein usque ad novissimos annos cessatum est: Nietzschei enim placita — si dubitantem exceperis Roeperum [philol. XXX [1870] p. 568] — omnes amplexabantur, ex quibus sufficit nominasse Susemihlium [mus. rhen. XXVI [1871] p. 336. Aristotelis Politica p. XLIII n. 77. cf. litter. centralblatt 1879 in studiorum Hellenisticorum III Freudenthalii censura] D. Volkmannum [progr. Portense in honorem C. Peteri 1873] O. Schneiderum [Callimachea II p. 28 sq.] E. Rohdeum saepiuscule. Plausit etiam G. Kernius [Bemerkungen zum X. buch des Laertius Diogenes. progr. Prenzlaviae 1878], cum ipse nihil prorsus proficeret.

Sero a paucis et breviter contradictum est. Quorum primus, quatenus scio, Wilamowitzius fuit et in scholis et publice. Qui cum in Herm. XI [1876] p. 303 biographica, quae insunt in Numenii *περὶ τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως* libello [edito a Thedinga in diss. Bonnae 1875], propter Laertii Diogenis similitudinem ad Favorini 'omnigenam historiam' referenda coniceret, non solum de receptae opinionis fide desperavit, verum ad veritatem prope iam ipse accessit. Quousque tunc accesserit ibi non dictum est. — Alter H. Dielesius paullo post [mus. rhen. XXXI [1876] p. 30 n.] contra Nietzschei de Laertii cum Hesychio conexu opinionem pauca disseruit. De singulis accurate idem vir doctus in admirabili illo de 'doxographis graecis' opere scripsit, unde mihi posthac multa et pretiosa erunt advocanda. — Denique Freudenthalius ['Der Platoniker Albinus und der falsche Alkinoos' Berlin 1879 p. 305 sqq.] de Laertii auctoribus disputavit, idque ita ut Nietzschei argumentationis momenta partim refelleret rationibus certis, partim diceret esse refellenda. Novum quod substitueret se non invenisse libere fatetur.

Eo iam res deducta est, ut, quid de libro omnium quotquot ad historiam litterarum graecarum spectant longe copiosissimo iudicetur, plane sit dubitabile. Cuius origo quin sit patefacta, latent atque latebunt pecoris illius aurei qui vocatur Suidas pastus, sive glandes sive fruges, latebit cum philosophorum tum ceterarum vitarum quotquot sunt anonymae origo, bona artis nostrae pars oblivione iacebit oblitterata: notum enim dico 'a Laertio principium'.

Materiam largam lateque diffusam ante hos tres annos et dimidium coepi pertractare, cum philosophorum ordo Gryphiswaldensis hanc quaestionem proposuisset:

Exstitisse florentissimis grammaticae graecae temporibus libros περὶ ὁμωνύμων inscriptos notum est; similium disputationum vestigia in scholiis lexicisque et apud multos vel infimae aetatis scriptores patent: optat philosophorum ordo, ut quaecunque huc spectant colligantur, enarrentur, ad auctores suos, quatenus fieri potest, referantur.

Opusculi mei particulam in dissertatione Gryphiswaldensi 'de Sibyllarum indicibus' nuper edidi [Berolini 1879, apud Weidmannos], edo nunc non sine anxio timore alteram.

Verum quidquid in hoc studiorum genere profeci, si quid profeci, totum ad VDALRICVM DE WILAMOWITZ-MOELLEN-DORFF laetus libens refero. Ius fasque mihi hoc est praedicare, ut animo satis faciam. Ex quo enim operam biographis impertivi, eum et ducem, in locis tam desertis vastisque tironi praesertim necessarium, et maturescentibus viribus comitem sum expertus constantem, qui revocaret incautum — fere paenitet monentem interdum non audivisse — praetergresso scienda monstraret emendaret peccantem. In votis erat gratum deditumque animum offerendo studiorum primitias praestare; hancce benevole quaeso accipiat *δόσιν ὀλίγην τε φίλην τε.*

Scrpsi Colbergae Kalendis februariis 1880.

I. De Diocle Magnete.

Auctorum quos nominavit paucissimos inspexisse ipsum Laertium cum facile ceterorum eiusmodi librorum comparatione constat, de qua inferius dicendum est, tum ampla argumentatione Bahnschius confirmavit. Dioclis Magnetis *ἐπιδρομήν φιλοσόφων* ipse idque — quatenus adhuc cognitum est — solus et legit et excerpfit. Ad verbum enim ex Diocle cum alibi fatetur tum in Zenonis vita VII 48 longiorem de Stoicorum decretis disputationem se transscripsisse²⁾. Hunc igitur Dioclem Nietzscheus Diogenis praecipuum fuisse auctorem demonstrasse sibi videtur: inde fluxisse ingentem illam Laertii doctrinam integram. Quam sententiam si quis expendere velit, ei redeundum est ad Zenonis vitam, quam Nietzscheus quasi firmissimum fundamentum substruxit. VII 38 *κοινῇ δὲ περὶ πάντων τῶν στωϊκῶν δογμάτων ἔδοξε μοι ἐν τῇ Ζήνωνος εἰπεῖν βίῳ διὰ τὸ τοῦτον κτίστην γενέσθαι τῆς αἰρέσεως· ἐστὶ μὲν οὖν αὐτοῦ καὶ τὰ προγεγραμμένα βιβλία πολλά, ἐν οἷς ἐλάλησεν ὡς οὐδεὶς τῶν στωϊκῶν· τὰ δὲ δόγματα κοινῶς ἐστὶ τάδε· λελέχθω δ' ἐπὶ κεφαλαίων, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ποιεῖν εἰώθαμεν κτλ.* Et primum quidem de diversis apud Stoicos philosophiae partitionibus disputat, quarum de numero semper summus erat consensus. De ordine dubitatum est. Diversas igitur Laertius doctissime repetit sententias Zenonis Chrysippi Archedemi Eudemi Phaniae; Diogenis Ptolemaeensis; Apollodori; Panaetii et Posidonii; Cleanthis; Zenonis Tarænsis. Dein logicam Stoicorum pertractat, primum summatim et sine testimoniorum copia; qua exposita singula persequitur. Verba

²⁾ Alterum testimonium infra ex Menippi vita proferam.

scriptoris spreta Cobeti quadam emendatiuncula haec constituit Nietzscheus: VII 48 *ἐν οὖν τοῖς λογικοῖς ταῦτά τε* [τε del. Cobet] *αὐτοῖς δοκεῖ* [sic Cobet, *δοκεῖν* codd.] *κεφαλαιωδῶς· καὶ ἵνα καὶ κατὰ μέρος εἴπωμεν* [εἴπομεν codd.] *καὶ τάδε, ἅπερ αὐτῶν εἰς τὴν εἰσαγωγικὴν τείνει τέχνην, καὶ αὐτὰ ἐπὶ λέξεως τίθησι Διοκλῆς ὁ Μάγνης ἐν τῇ ἐπιδρομῇ τῶν φιλοσόφων λέγων οὕτως· ἀρέσκει τοῖς στωϊκοῖς κτλ.* Quid apertius — ait Nietzscheus — quam Laertium, si Diocli *καὶ τάδε* se debere profiteretur, iam alia ex eodem fonte antea hausisse? Ita enim esse interpretandum: *Ut etiam particularia referamus, Diocles Magnes in philosophorum percursione etiam haec, quae ad artem [= compendium] quadrant, eaque item ad verbum his verbis usus ponit.* Quae igitur speciatim de logica Stoicorum adferuntur, de Diocle ad verbum censet deprompta. Eidem alia iam antea se debuisse ipsum dicere Laertium: quid verisimilius quam ea quae Stoicorum logica *κατὰ μέρος* antecedunt, i. e. logica *κεφαλαιωδῶς* et stoicae philosophiae partitiones? Idque eo voluit probari, quod eidem auctores in logicis specialibus comparerent, quos scriptor partitionum nominasset, Chrysippus Archedemus Diogenes Babylonius Crinis Apollodorus Posidonius eiusque discipuli Antipater Boëthus Phantias: ultra Posidonii discipulos in neutra commentatione proceditur. Adde quod in nonnullis figuris dialecticis ipsum Dioclis nomen usurpatum est, velut § 75 ζῆ Διοκλῆς. Unde Laertium talia potuisse desumere nisi de ipso Diocle? Cumque veri sit dissimile Dioclem praetermisisse Stoicorum de moribus deque natura decreta, quae diligenter pertractat Laertius, unde haec esse sumpta nisi de ipso Diocle? *Quid enim? An Laertium eundem fontem quem modo exhausserat sine ulla causa deseruisse putemus? Parum sane est verisimile, Laertium ceteras doctrinae stoicae partes ab alio scriptore deprompsisse, ab alio tertiam, cum liceret eum qui duas illas praebuit in tertia quoque sequi. Denique illud quo pacto explicatur, quod Laertius ne uno quidem loco alios praeter Dioclem fontes indicavit.* Inde Nietzscheo iudice consequitur totam de Stoicorum dogmatis commentationem de Diocle fluxisse. Et quoniam in capitulum Laertianorum indice a Val. Roseo [cf. Herm. I p. 370 sqq.] promulgato Aristonis, Herilli,

Dionysii Metathemeni et vitae et decreta cum Zenonis philosophia ut *έτεροδόξων* essent coniuncta, in ea idem cadere voluit, praesertim cum ipse in Aristonis vita citaretur Diocles³⁾. Attamen de librorum et homonymorum catalogis rem ita nondum esse certam et absolutam; fortasse utrosque excipiendos. — Universam de Diocle sententiam argumento confirmari omnium firmissimo cf. VII 160 *ταῦτα μὲν καὶ τὰ φυσικὰ τὸ ὅσον ἡμῖν ἀποχρηστικῶς ἔχειν δοκεῖ στοχαζομένοις τῆς συμμετρίας τοῦ συγγράμματος*. Laertium *ἐπ' αὐτοφώρῳ* ad verbum describentem Nietzscheus gloriatur se deprehendisse, cuius libri symmetria stoicae philosophiae ambitu vehementer esset laesa: nimirum editio Cobeti eam paginis complectitur XXVI, cum Platonis et Academiae decreta IX, Aristotelis II, Pythagorae V, Pyrrhonis VII perscripta sint: *unde illa verba somnolente a Laertio de Diocle translata esse patet*. Haec de Stoicis.

De Epicureorum doctrina idem alia via sibi effecisse videtur Nietzscheus. X 11 ita scripsit Laertius: *Διοκλῆς δὲ ἐν τῇ τρίτῃ τῆς ἐπιδρομῆς φησὶν εὐτελέστατα καὶ λιτότατα διαιωμένους [τοὺς Ἐπικουρείους]· κοτύλη γούνη, φησὶν, οἰνιδίου ἠρκοῦντο· τὸ δὲ πᾶν ὕδωρ ἦν αὐτοῖς ποτόν· τὸν τε Ἐπίκουρον μὴ ἀξιοῦν εἰς τὸ κοινὸν ἀνακίθεσθαι τὰς οὐσίας, καθάπερ Πυθαγόραν κοινὰ τὰ φίλων λέγοντα· ἀπιστούντων γὰρ εἶναι τὸ τοιοῦτον· εἰ δ' ἀπίστων, οὐδὲ φίλων*. Hinc illud § 9 *‘μεμήνασι δ' οὗτοι’* [scil. Epicuri calumniatores] ad utrum pertineat, adparere, ad Laertium an ad Dioclem potius, hinc verba § 9 *ἢ τε διαδοχῇ [Ἐπικούρου] πασῶν σχεδὸν ἐκλιπουσῶν τῶν ἄλλων εἰς ἀεὶ διαμένουσα καὶ νηρίθμους ἀρχὰς ἀπολύουσα ἄλλην ἐξ ἄλλης τῶν γνωρίμων* non Laertii sed Dioclis prodere sententiam. Denique claram in haec Laertii verba lucem diffundi X 28: *ἐπιτομὴν δ' αὐτῶν [librorum] εἰ δοκεῖ ἐκθέσθαι πειράσομαι, τρεῖς ἐπιστολάς αὐτοῦ παραθέμενος ἐν αἷς πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν ἐπέτεμεν· θῆσομαι δὲ καὶ τὰς κυρίας αὐτοῦ δόξας, καὶ εἴ τι ἔδοξεν ἐκλογῆς ἀξίως ἀπεφθέγγθαι, ὥστε σε πανταχόθεν καταμαθεῖν τὸν ἄνδρα καὶ μὲ κρίνειν εἰδέναι*. Iterum Laertius de Nietzschei opinione somnolente exscribendi consuetudine eo

³⁾ παραβαλὼν δὲ Πολέμωνι, φησὶ Διοκλῆς ὁ Μάγνης, μετέθετο Ζήνωνος ἀδ-
 ῶστια μακρὰ περιπεσόντος.

prodiit, ut, quibus verbis certam quandam personam auctor adpellat, ea in librum suam integra transferret. Totam igitur Epicuri doctrinam docte illam et copiose expositam ad Dioclem esse revocandam. —

Hic quasi ad respirandum substitit; ad alia animum convertit et recreavit. Refectus novo nec minus vehementi impetu iterum quaestionem adgreditur [mus. rhen. XXIV [1869] p 194 sqq.]. Ante omnia subsidia sibi paranda esse vidit. Quam infirma paravit! Sumpsit enim quod de stoica et epicurea doctrina idem de cynica: cui coniecturae fidem conciliare studuit ex VI 103, ubi haec scripsit Laertius: *προσυπογράψομεν δὲ καὶ τὰ κοινῇ ἀρέσκοντα αὐτοῖς — ἀρέσκει οὖν αὐτοῖς — καὶ ὅπερ τινὲς ἐπὶ Σωκράτους, τοῦτο Διοκλῆς ἐπὶ Διογένους ἀναγράφει, τοῦτον φάσκων λέγειν· 'δεῖ ζητεῖν ὅτι τοι ἐν μεγάροις κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται'.* Etiam in ceteris philosophorum placitis Laertianis certa Diocleae originis deprehendi vestigia. Quin adeo Dioclis ipsius fontem nonnunquam detegi; velut Apollodorum, quoniam VII 181 manifestum in Stoicos sit odium studium erga Epicureos: *καὶ Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Ἀθηναῖος [scil. Epicureus] ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν δογμάτων [= περὶ φιλοσόφων αἰρέσεων cf. Diels doxogr. gr. p. 79 n.] βουλόμενος παριστάνειν, ὅτι τὰ Ἐπικουροῦ οικεῖα δυνάμει γεγραμμένα καὶ ἀπαράθετα ὄντα μυρία πλείω ἐστὶ τῶν Χρυσίππου βιβλίων, φησὶν οὕτως αὐτῇ τῇ λέξει· 'εἰ γάρ τις ἀγέλοι τῶν Χρυσίππου βιβλίων, ὅσ' ἀλλότρια παρατίθεται, κενὸς αὐτῷ ὁ χάριτος καταλείπεται· καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἀπολλόδωρος· ἡ δὲ παρεδρευούσα πρεσβυτίς αὐτῷ, ὡς φησὶ Διοκλῆς, ἔλεγεν ὡς πεντακοσίους γράφει στίχους ἡμερησίους.* Item Apollodorum X 10 per Dioclem in Laertii venisse farraginem cf. *καθὰ φησὶ καὶ Ἀπολλόδωρος — Διοκλῆς δὲ κτλ.* Atqui eiusdem Apollodori mentio I 60 ita inseritur *τοῖς δὲ ἀνθρώποις συνεβούλευσεν [Solo], ὡς φησὶν Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ περὶ τῶν φιλοσόφων αἰρέσεων, τάδε· κτλ.* *Eadem vel simillima formula Laertius — vel potius ut iam licet dicere Diocles — utitur I 87 συνεβούλευσε δὲ ὧδε [Bias]. I 92 συνεβούλευσε [Cleobulus].* Praeter Apollodorum in iis Laertiani libri partibus quas Diocli vindicasset Panaetium Clitomachum Meleagrum Hippobotum excitari. Denique utitur ea, si dis

placet, observatione, quod persaepe quodam vinculo philosophorum placita apud Laertium cum librorum catalogis sint copulata. Ut ex exemplis Nietzscheanis tria proferam, VIII 9 *ἐν δὲ τοῖς τρισὶ συγγράμμασι τοῖς προειρημένοις φέρεται Πυθαγόρου τάδε*. IX 45 *καὶ ταῦτα μὲν αὐτῷ ἔδοκει· τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ καὶ Θράσυλος ἀναγράψαι κατὰ τάξιν οὕτως ὥσπερ αὖ καὶ τὰ Πλάτωνος κατὰ τετραλογία. VII 38 ἐστὶ μὲν οὖν αὐτοῦ καὶ τὰ προγεγραμμένα βιβλία πολλὰ, ἐν οἷς ἐλάλησεν ὡς οὐδεὶς τῶν στωϊκῶν· τὰ δὲ δόγματα κοινῶς ἐστὶ τάδε*. Hanc conectendi rationem a Diocle ad Laertium transiisse. Deinde placita Epicuri et indicem librorum mirum in modum consentire. Neque enim omnia Epicuri opera sed selecta XLIV enumerari; quae placitorum scriptor testimonii loco adhibuit viginti, omnia in illis XLIV esse. Ab uno igitur eodemque auctore et placitorum et operum recensionem profectam esse, scil. a Diocle. Porro exceptis duobus Thrasylli indicibus omnes Demetrium Magnetem habere auctorem — id quod se alia via, de qua post videro, invenisse gloriatur —: ergo Demetrium Magnetem, quotiescunque apud Laertium sive lateat seu compareat, deberi Diocli. Dioclis epitomam esse Laertium Diogenem: quod erat demonstrandum.

b. Sumamus Laertii verba ea, unde proficiscitur Nietzscheus, recte esse explicata: quae inde consecutaria esse voluit primum ponderabo. Fac non logica tantum specialia Laertius de Diocle prompserit, sed alia iam antea: stoicae philosophiae partitiones ne tunc quidem ad Dioclem referre licitum esset. Namque de logicis loqueretur specialibus et generalibus, utraque Diocli addiceret, praeterea nihil. Quodsi Nietzscheus inde, quod testes in partitionibus advocatos dicit eosdem quos in logicis, communem eorum conlegit originem, graviter erravit: nihil enim partitionibus cum Diocle.

Levitatis iterum insimulandus est. Concedo in utraque dogmatum percursione Stoicorum eorundem extare testimonia. At non omnes utrobique sponsores; nam quod nobilissimi velut Zeno Citiensis Chrysippus Posidonius repetuntur, nihil prorsus probat. Ignotiores Phantias Eudromus Eudemus Diogenes Ptolemaeensis in solis partitionibus occurrunt; in logica speciali

Crinis Athenodorus Antipater Apollophanes Boëthus Hecato Heraclides Tarsensis Persaeus denique Sphaerus. Hoc igitur si dis placet argumentum neutram in partem adhibendum est.

Cetera videamus. *In logicis quibusdam figuris Dioclis occurrit nomen.* Semel occurrit in logica speciali, quam Diocli certum est deberi. Nihil igitur hoc demonstrat quam rem aliunde notam [cf. p. 15]. Praeter logicam iam Diocles quin ethicam quoque et physicam habuerit non dubium esse largior: quod inde derivat Nietzscheus, Laertii ethica physicaque decreta Stoicorum ex Dioclis libro promanasse falsum est.

'*At unde altissimum Laertii de testibus ceteris praeter unum Dioclem explicatur silentium?*' Vide Nietzschei inconstantiam et oblivionem! Identidem furta obicit Laertio, quippe qui de industria unde hauserit dissimulet: nunc cur idem siluerit haeret incertus. — Adhuc cum quadam probabilitatis specie logicam Diocles Laertio suppeditasse videri possit: cetera omnia summo iure removimus.

Jam vero quod symmetriae causa Diogenis dicit se a describenda Stoicorum doctrina desinere, eo ita Nietzscheus abusus est, ut Diogenis loco supponeret Dioclem Magnetem. Laertii enim symmetria quantopere sit violata exemplis studet ostendere. Quid obverti possit facile offertur. Neque enim modum ceteroquin Laertius non observavit, modo ne dogmatum sed librorum ambitum quantus sit computaveris. Zeno enim pagellas complet XXXV, Epicurus XXXIV, Plato XXIV⁴⁾. De Stoicis igitur novi nihil quod probetur Nietzscheus effecit — excepta fortasse quam de logica profitetur sententia, siquidem excipienda est. Male enim Cobeti auctoritatem secutus post *κεφαλαιωδῶς* distinxit, cum verum dudum intellexisset Ambrosius [cf. Diels doxographi p.

⁴⁾ Cf. etiam Freudenthalium p. 308. — Ceterum Diog. III 47 conferendus et Clemens Alex. strom. V p. 261 Sylburg. *καὶ μυρία ἐπὶ μυρίοις ἐπιθῆναι μοι παρατίθεσθαι, συμμετρίας δ' οὖν ἔνεκα καταπαναστέον ἤδη τὸν λόγον, ὅπως μὴ τὸ τοῦ τραγωδοποιῶν Ἀγάθωνος πάθωμεν καὶ αὐτοί·*

*τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ἡγούμενοι
τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμενοι·*

conf. Dielesii doxogr. p. 242 n¹. mus. rhen. XXXII [1877] p. 481 n⁷.

162]. Ita enim scribenda sunt verba et vertenda: ἐν οὖν τοῖς λογικοῖς ταῦτά τε αὐτοῖς δοκεῖ κεφαλαιωδῶς καὶ — ἵνα καὶ κατὰ μέρος εἴπωμεν — καὶ τάδε, ἅπερ αὐτῶν εἰς τὴν εἰσαγωγικὴν τείνει τέχνην καὶ αὐτὰ ἐπὶ λέξεως τίθησι Διοκλῆς ὁ Μάγνης λέγων οὕτως⁵⁾ κτλ. *In logicis igitur et haec placent et — ut singillatim quoque persequamur — etiam haec, quae ad institutionis artem stoicorum pertinent quaeque Diocles in philosophorum percursione ad verbum sic ponit etc.* Proxima igitur Diocli, priora alii nescio cui debentur: quode posthac disseram.

Porro Nietzscheus universam Epicureorum doctrinam esse Diocleam contendit. — Verum est Dioclem Epicuri laudasse mores. Inde si quid in illos nimium studium prae se fert apud Laertium, subesse Dioclem fortiter adfirmat. Res per se quidem ita se potest habere, cur debeat, obscurum [cf. p. 20]. § 9 quidem eius sententiam tantum abest ut confirmet, ut potius infringat. Quid enim? scholae successionem ad sua tempora perdurasse iactabundus gloriatur Laertius. *At post primum a. Chr. n. saeculum Epicureorum nec vola nec vestigium. Stupide igitur auctoris verba decantat Laertius.* Esto decantet, quamquam falsi haec convinci potest opinio. At si vergente primo a. Chr. n. saeculo defecit schola Epicuri, fieri non potest, ut postea vixerit is qui diuturnitatem eius laudat, nisi forte stupide auctoris verba et ipse decantat. Iam vero Dioclem suum primo p. Chr. n. saeculo assignat Nietzscheus [progr. p. 9 sq.]: vides ut ipsa per se concidat Nietzscheana ista ratiuncula. — Dogmata Epicuri unde furatus sit Laertius Nietzscheo confessus est X 28: ἐπιτομὴν δ' αὐτῶν, εἰ δοκεῖ, ἐκθέσθαι πειράσομαι . . ὥστε σε πανταχόθεν καταμαθεῖν τὸν ἄνδρα καὶ μὲ κρίνειν εἰδέναι. Ego quidem, quid de auctore suo aperuerit Laertius, ibi non invenio: ipse enim Laertius loquitur, non Diocles [cf. Freudenthalium p. 308]. — Ne de epicurea quidem doctrina certi quidquam edocuit Nietzscheus.

⁵⁾ Conlationem p. 309 Freudenthalius adscripsit Burbonici et Laurentiani. Ipse Freudenthalius prava Cobeti distinctione inductus post εἴπωμεν subtimide coniecit excidisse velut ὑπογράφωμεν. — Bahnschius traditae scripturae nescius de corruptela cogitavit p. 42.

Nemo iam Cynicorum ceterorumque decreta cum Nietzscheo reddere audebit Diocli: id quod ex iis quae refutavimus conclusit ille, demonstravit non item; nemo Apollodori Atheniensis epicurei testimonia ex Dioclis libro derivabit, neque istam observationem de arte dogmatum et vitarum conexu amplexabitur. Est enim pessima: quinam cohaerent? In verbis *καὶ ταῦτα μὲν αὐτῷ ἔδόκει· τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ καὶ Θράσυλος ἀναγράφει κατὰ τάξιν κτλ.*, ubi quaeso sita illa est coniunctio quae cogat omnia eidem adsignare auctori?

Porro cum Demetrius Magnes in opere *περὶ ὁμωνύμων* libros philosophorum recensuerit, Laertianos indices ad Demetrium male ausus est referre simulque homonymorum et vitarum maximam partem: bonae isti argumentationi cum cetera tum Diocles cessit epitomatus.

Et quoniam Cornuti quoque vitam Laertius enarraverat [cf. V. Rose, *Herm.* I p. 370 sqq.], Diocles post Cornutum i. e. circa saeculi exitum a Nietzscheo relegatur. Profecto eorum consimilem dixeris Nietzscheum, quos fama est somniasse quae vellent.

c. Quaestionem instauranti in primis videtur aetas Dioclis annorum numeris definienda, ita tamen ut incerta vel dubia sup-primantur.

Logicam specialem constat esse Diocleam. Neque enim anceps est [id quod Freudenthalius dixit l. c.], quatenus Dioclis verba ibi continentur, quoniam *εἰσαγωγικὴ τέχνη* 'institutionis dialecticae artem' significat:⁶⁾ complent igitur §§ 49—83. Accedit, quod in ipsa hac parte Dioclis nomen in figura quadam dialectica visitur § 75 ζῆ *Διοκλῆς*. Iure hoc mirum quomodo factum sit ita explanasse Nietzscheus mihi videtur, ut ab ipso Diocle profectum censeret. Obvertit Freudenthalius p. 311 illud exemplum Stoicis esse usitatum, ut *Δίω* et *Θέω*. De his nulla sane est dubitatio: addenda sunt 'Socrates' et 'Plato'. Velut quattuor-viros illos saepenumero advocavit Sextus Empiricus [cf. Bekkeri

⁶⁾ Hoc patet ex ipso Laertis X 30 τὸ μὲν οὖν κανονικὸν [id est logica] ἐφόδος ἐπὶ τὴν πραγματείαν ἔχει κτλ. cf. etiam Gellium [a Dielesio duxogr. p. 162 n. citatum] XVI 8. *Cum in disciplinas dialecticas induci atque imbuti vellemus, necessus fuit adire atque cognoscere, quas vocant dialectici εἰσαγωγάς* etc.

indicem ss. vv.]. At alia res in illis, alia in 'Διοκλῆς'⁷⁾. Valebit igitur hoc Nietzschei argumentum.

1. Testes in hac parte excitati medium primum a. Chr. n. saeculum non superant: postremus enim adpellatur Posidonius VII, 62 [cf. Zeller IV² 509 n.]⁸⁾.

2. In Epicuri vita semel § 4 Laertius ad Sotionis Διοκλείους ἐλέγχους libris XXIV conscriptos provocavit. Is liber utrum fuerit de 'argumentis Diocleis', ut Freudenthalio [p. 308] et Cobeto videtur, an 'de refutatione Dioclis', quae Panzerbieteri est coniectura [Jahnii ann. suppl. V (1837) p. 211 sqq.], nec dirimi potest, siquidem plura fragmenta non supersunt, et parum interest: constat enim mordicus in Epicurum Sotionem illum esse invectum. Namque tanto odio hominem petivit, ut lascivas et impudicas quasdam epistulas quae circumferebantur ad eum revocaret. Dioclem igitur ut Epicuri laudatorem exagitasse Sotio censendus est. Aliud accedit. Sotionis ita mentionem X 3 iniecit: Διότιμος δὲ ὁ στωϊκὸς δυσμενῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν (Epicurum) πικρότατα διαβέβληκεν ἐπιστολὰς φέρων πενήκοντα ἀσελγείας ὡς Ἐπικούρου καὶ ὁ τὰ εἰς Χρύσιππον ἀναφερόμενα ἐπιστόλια ὡς Ἐπικούρου συντάξας· ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ Ποσειδώνιον τὸν στωϊκὸν καὶ Νικόλαος καὶ Σωτίων ἐν τῷ δωδεκάτῳ [sic Wilamowitz., τοῖς δώδεκα codd.] τῶν ἐπιγραφομένων Διοκλείων ἐλέγχων, ἃ ἔστι περὶ τοὺς κδ', καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς. Diogenysium Hal. maiorem dici Nietzscheus sine argumentis credit nec ambiguum videtur, si quidem περὶ μιμήσεως disputans de epistulis illis ita iudicare facile potuit. Nec dissitum quod 'de compositione verborum' XXIV [vol. V p. 188 sq. Reiske] et

⁷⁾ Notum est, Δίων hypocoristicam nominis Διοκλῆς esse formam. cf. Ἀύρων — Ἀυσικλῆς; Ἀγάθων — Ἀγαθοκλῆς; Φίλων — Φιλοκλῆς κτλ. Crederes ea de causa ceteris Dioclem illam praeposuisse.

⁸⁾ Crinin qui § 68 saepius citatur Bahnschius p. 54 et Zellerus IV² p. 613 n. primo post Chr. n. saeculo adscripserrunt, freti illi Epicteto cf. dissert. III 2, 75. At Epictetus nihil narrat nisi Crinin quamvis Archedemi lectione gloriatum ridiculo timore peremptum esse. Quodsi Stoicus Crinis est, nihil hinc sequitur nisi post Archedemum [c. 140 a. Chr. cf. Zeller IV² 42] fuisse illum: id quod meae sententiae supra expositae egregie convenit. — Crinis post Archedemum [c. 140] et ante Dioclem [c. 100—40 a. Chr. n.] vixit.

Epicureos et ipsum Epicurum propter contemnendam in scribendo ignaviam vituperavit. Praeterea citandi ratio premenda. Si Aelius Dionysius Halicarnasensis *μουσικῆς ἱστορίας* scriptor erat nominandus, cur non nominatur diserte? Contra vulgo maiorem Dionysium citant ad Laertii exemplum. — Iam quoniam temporum ordo in calumniatorum numero servatur [Diotimus enim et Posidonius⁹⁾ Sullae aetate erant, Nicolaus Damascenus c. 64, Dionysius c. 55 lucem adspexerunt], Sotio ille in Nicolai et Dionysii incidit aetatem. Atqui eiusdem aetatis Sotionem¹⁰⁾ novimus Sextianum Senecae philosophi magistrum [cf. ep. 49, 2. Nietzscheum p. 639] de Stoicorum praeceptis ethicis scriptorem, velut de ira [cf. Nietzscheum ib.]: quid certius quam ἀκμήν Dioclis Posidonii et Sotionis memoria circumscriptam c. 60 a. Chr. esse conlocandam?

3) Rem certam tertio communiam argumento. Laertius Menippi cynici vitam sic incipit VI 8:

Μένιππος· καὶ οὗτος κυνικός, τὸ ἀνέκαθεν ἦν Φοῖνιξ, δοῦλος, ὡς φησὶν Ἀχαιῖκός ἐν Ἡθικοῖς. Διοκλῆς δὲ καὶ τὸν δεσπότην αὐτοῦ Ποντικὸν εἶναι καὶ Βάτιωνα καλεῖσθαι· ἀτηρότερον δ' αἰτῶν [?] ὑπὸ φιλαργυρίας ἴσχυσε Θηβαῖος γενέσθαι· φέρει

⁹⁾ Posidonium, non Posidonii discipulos tangit Laertius: falso enim Nietzscheus [mus. rhen. XXIII p. 639] interpretatur οἱ περὶ Ποσειδώνιον. [cf. Lehrs quaest. ep. p. 28 n., Beccard de schol. in Homeri Iliadem p. 22 sqq.].

¹⁰⁾ Heckerum et Panzerbieterum de vetere illo *διαδοχῶν* scriptore [c. 180 a. Chr.] cogitantes Nietzscheus refutavit p. 638. Ipse cum l. c. egregie indicavisset, a se descivit, ut perversae de Diocle opinioni succurreret. At frustra fuit, cum se correxit; nam ad peripateticum confugit Sotionem eum, de quo Simplicius in commentario ad categorias [p. 61^a 22 Brandis]: οἱ περὶ τὸν Ἀχαιῖκὸν καὶ Σωτίωνα ταῦτα ἐπιστήσαντας οὗτοι τοὺς παλαιούς τῶν κατηγοριῶν ἐξηγητὰς αἰτιῶνται Βόηθον καὶ Ἀρίστωνα καὶ Εὐδωρον καὶ Ἀνδρόνικον καὶ Ἀθηνόδωρον μῆτε ἐπιστήσαντας μῆτε ἐπισημναμένους ἀλλὰ κτλ. *Veteres illi interpretes quoniam primo a Chr. n. saeculo fuere, proximi vix ante medium primum post Chr. saeculum florere poterant. Hinc Diocles exeunte illo saeculo floruisse arguitur.* Temeraria haec argumentatio! Neque enim causa est Wilamowitzio iudice, cur Aristotelis iste interpres dirimatur a Stoico, nec, si, esset, ex incerta Dioclis aetate de Sotionis, sed ex hac de illa concludendum esset.

μὲν οὖν σπουδαῖον οὐδέν· τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ πολλοῦ καταγέλωτος γέμει καὶ τι ἴσον τοῖς Μελεάγρου τοῦ κατ' αὐτὸν γενομένου.

Menippus Meleagri aequalis inducitur. At ille c. 250 [cf. Nietzschei progr. p. 28 sqq.] vixit, Meleagri senectus in Seleuci ultimi regnum [93— c. 80] incidit.¹¹⁾ Aperta est difficultas, nec mirum quod in diversas critici abierunt coniecturas, cum de corruptela consentirent. Missum facio cum Nietzscheum 'καὶ αὐτοῦ γενομένου κυνικοῦ' scribentem [mus. rhen. XXIV p. 192. progr. p. 32] tum ceterorum^{11b)} vana conamina: evellitur scrupulus, dum ne coniecturam periclitaris sed interpretationem. Quid enim? Si verba Dioclis usque ad Meleagri memoriam ita continuantur, ut ad Dioclem infelix illud 'κατ' αὐτόν' referatur, nonne expediuntur omnia? Diocles cum scripsisset 'τὰ δὲ βιβλία Μενίππου πολλοῦ καταγέλωτος γέμει καὶ τι ἴσον τοῖς Μελεάγρου τοῦ καθ' ἡμᾶς γενομένου'¹²⁾, Laertius illud καθ' ἡμᾶς temere in κατ' αὐτόν transmutando ipse corrumpit. Tanta socordia similia prostant exempla.¹³⁾ — Ut summam faciam, Meleagri vitam Diocles attigit. Quod cum priore nostra ratione bene conspirat, modo in Meleagri senectutem adulescentia Dioclis incidit.

4. Et illud quidem sat dilucide ipse Meleager in 'coronae' praefatione professus est:

Μοῦσα φίλη, τίμη τήνδε φέρεις πάγκαρπον ἀοιδήν;
ἢ τίς ὁ καὶ τεύξας ὕμνοθεῖαν στέφανον;
ἄνυσε μὲν Μελέαγρος, ἀριζάλω δὲ Διοκλεῖ
μναμόσυνον ταύταν ἄξοπύνησε χάριν.

¹¹⁾ cf. schol. anthol. p. 82 ἐπὶ Σελεύκου τοῦ ἑσχατοῦ [93—80]: cuius fidem Jacobsius [anthol. gr. VI 37 sqq.] suis computis comprobavit:

^{11b)} τοῦ καὶ αὐτοῦ κυνικοῦ γενομένου Heckerus [philol. V 434].

¹²⁾ Eodem modo Strabo saepe e. gr. p. 759: ἔκ τε τῶν Γαδάρων Φιλόδημος τε ὁ Ἐπικούρειος καὶ ὁ Μελέαγρος ὁ σπουδογέλοιος καὶ Θεόδωρος ὁ καθ' ἡμᾶς ἕτητορ. — Hanc interpretationem et Wilamowitzius et ego invenimus.

¹³⁾ Unum sufficiat VIII 90 ex vita Eudoxi sumptum:

- a) γεγονῶσι δὲ Εὐδοξοῖ τρεῖς· αὐτὸς οὗτος· ἕτερος Ῥόδιος ἱστορίας γεγραφῶς· τρίτος Σικελιώτης... νίκας ἑλῶν ἀστικᾶς μὲν τρεῖς, Ἀθηναϊκᾶς δὲ πέντε, καθ' ἀφῆσιν Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς.
- b) εὐρίσκομεν δὲ καὶ ἄλλον ἱατρὸν Κνίδιον, περὶ οὗ φησιν Εὐδοξος ἐν γῆς περιόδῳ...
- c) ὁ δὲ αὐτός [scil. Apollodorus chronographus] φησὶ τὸν Κνίδιον Εὐδοξον [γῆς περιόδου scriptorem] ἀκμάσαι κτλ. [cf. p. 43 sqq.]

Eundem Dioclem etiam in exitu tetigit [anthologia graeca ed. Jacobs I p. 40 = XII 257, 4]:

φαμί [scil. ἦδε ἡ κορωνίς] τὸν ἐκ πάντων ἠθροισμένον εἰς ἓνα μόχθον
ὕμνοθετᾶν βίβλω τᾶδ' ἐνελιζάμενον
ἐκτελέσαι Μελέαγρον, ἀείμναστον δὲ Διοκλεῖ
ἄνθεσι συμπλέξαι μουσόπολον στέφανον.

Hunc Dioclem cui Meleager librum suum dedicavit a successionum scriptore Laertiano non diversum esse docet vita Menippi, docent Dioclis Laertiani tempus supra definitum et Meleagri cum proemium epilogumque scriberet senectus¹⁴). Sine ulla dubitatione Diocles c. 100 — c. 40 a. Chr. n. vixit, cum 'philosophorum percursionem'¹⁵) ederet, aetate provector, siquidem Posidonii scripta novit dialectica.

Quoniam amori puerorum Meleager erat deditus, Dioclem e pueris vix egressum, quippe cui librum παιδικὸν ἔρωτα unaquaque pagella spirantem sacrum vellet esse, ei in deliciis fuisse sponte nascitur suspicio. Quamquam probo quod perspexerunt alii cum puero Diocle Dioclem Megarensis amori puerorum praesidem egregio artificii lusu confundi. Quid? quod inter initiatos amasium suum numerat Meleager, ut par est, in proemii ad eum scripti fine:

ἄλλὰ φίλοις μὲν ἐμοῖσιν φέρω χάριν, ἔστι δὲ μύσταις
κοινὸς ὁ τῶν μουσῶν ἠδυεπιῆς στέφανος'.

Et Meleagri consuetudo Dioclem adolescentulum in Co insula — fortasse studiorum causa — versatum esse demonstrat: ibi enim Meleager senex pangendis versibus conquevit¹⁶).

¹⁴) Anth. gr. I p. 39 = VII 417, 4:

πουλνέτης δ' ἐχάραξα τὰδ' ἐν δέλτοιςι πρὸ τύμβου
γῆρας γὰρ γείτων ἀγγύθεν Ἴδωω
ἀλλὰ με τὸν λάλιον καὶ πρεσβύταν σὺ προσειπῶν
χαίρειν εἰς γῆρας καὶ τὸς ἔκοιο λάλον.

¹⁵) Quo in libro cum Menippi Satiris Meleagri comparavit poemata [cf. Laertium l. c.], nescio an ipsius Meleagri respiciens certum quoddam carmen, anth. gr. I p. 38 = VII 419, 5:

Εὐκράτεω δ' ἔβλαστον ὁ σὺν Μούσαις Μελέαγρος
πρῶτα Μενιππείαις συντροχάσας χάριων.

¹⁶) Anth. gr. I p. 38 = VII 419, 5:

ὄν [Meleagrum] θεόπαις ἠνδρωσε Τύρος Γαδάρων θ' ἱερὰ χθῶν,
Κῶς δ' ἱρατὴ Μερῶπων πρίσβυν ἐγηροτρόφει

Nemo mirabitur, si Cynici ille amasius studium erga Cynicos quosdam etiam in 'philosophorum percursione' prae se fert. Diocles cum de Antisthene disputaret, inter illius placita nihil quin esset laudabile, quamquam poterat multa, protulit [cf. Laert. VI, 13]. Sapit praeterea Cynicorum studium quod tritum illud Socratis *δει σκοπεῖν ὅτι τοι ἐν μεγάροισιν κακόν τ' ἀγαθόντε ἴστυκται* Diogeni cynico VI, 103 vindicavit. Quamquam alios Cynicos — velut Menippum atque adeo Meleagrum praeceptorem *καταγέλωτος γέμονιας* Laert. l. c. — non nimio prosequeretur amore. — Frustra quaeritur, utrum magis ad frigidam Stoam an ad Epicuri hortulorum amoenitatem propendisse videatur: utrumque enim per se potest cogitari. At contra Stoicorum opprobria defendit purgavitque Epicuri integritatem [cf. X, 3] et amavit. Qua ex re de secta Diocli probata ne praepropere fiat coniectura, cavendum est, si quidem et hodierno tempore qui vitam et mores Epicuri admiramur non sumus Epicurei¹⁸⁾.

¹⁷⁾ Accuratiore Dioclis cognitione reconcinnata errorem quendam de Potamone Alexandrino propagatam emendare conabor. Laertius in praefatione cum sectas philosophorum recenseret, etiam de ea quae eclectica vocatur verba fecit § 21: *ἐπὶ δὲ πρὸ ὀλίγου καὶ ἐκλεκτικὴ τις αἵρεσις εἰσηχθῆ ὑπὸ Ποτάμωνος τοῦ Ἀλεξανδρείως ἐκλεξαμένου τὰ ἀρίστικα ἐξ ἑκάστης τῶν αἱρέσεων· ἀρίσκει δ' αὐτῷ κτλ.* Laertio crediderunt facile creduli, quamquam sanus Suidae articulus s. v. Potamomem Augusti aetate docuisse testatur. At Suidae credendum. Oblocutus paene solus est Nietzscheus [progr. p. 9], sed ita ut veri partem intellexeret partem irrita de Diocle ratiocinatione depraveret [cf. Freundenthal, p. 308]. *πρὸ ὀλίγου* qui scripsit vix ante initum ab Augusto imperium scripsisse putandus est. An Diocles? Modo senem censeas scripsisse. Quamquam res non certa. Suid. s. v. *Ποτάμων, γεγονός πρὸ Ἀγούστου καὶ μετ' αὐτόν.* Dielesius doxogr. p. 81 n. 4 et Rohdeus [mus. rhen. XXXIII 1878 p. 166 n¹] '*κατ' αὐτόν*' ut in Suida non probabile. — Suidas s. v. *Λεσβῶναξ Μυτιληναῖος φιλόσοφος γεγωνὸς ἐπὶ Ἀγούστου πατὴρ Ποτάμωνος τοῦ φιλοσόφου· ἔγραψε πλείστα φιλόσοφα* manifesto erravit. Potamonis pater fuit Lesbos [cf. C. I. gr. II 2182 in titulo Mytilenaeo '*Ποτάμωνος τοῦ Λεσβῶνακος προεδρία*'] at non philosophi sed rhetoris [cf. Suidas s. v. *Ποτάμων*] Strabonis aetati supparis [XIII p. 617]. Cf. Rohde 'Griech. roman' p. 341 n.

¹⁸⁾ Fecit hoc Nietzscheus [mus. rhen. XXIII [1868] p. 641] merito castigatus a Freundenthalio p. 308. Verum probabilitatem negare non debebat Freundenthalius p. 312 Laertii de Epicuro verbis inductus X 12: *μάλιστα δ'*

Ad Diogenem revertor. Semper paene offendit Epicureorum successionum diuturnitas a Diogene praedicata X 9: *ἡ τε διαδοχή πασῶν σχεδὸν ἐκλιπουσῶν τῶν ἄλλων ἐς ἀεὶ διαμένουσα καὶ νη-ρίθμους ἀρχὰς ἀπολύουσα ἄλλην ἐξ ἄλλης τῶν γνωρίμων*¹⁹⁾. Quominus Laertio fidem habeamus, Nietzscheo iudice impedit cum altissimum veterum de tanta scholae perpetuitate silentium, tum Suidas ultra Augustum successionem non deducens. s. v. *Ἐπίκουρος*. Oblocuti sunt Freudenthalius p. 308 n. et Dielesius p. 245 n. Impares utrimque auctoritates, imparia etiam argumentationis momenta. Audiamus Numenium Neoplatonicum²⁰⁾. Is cum Academicorum Stoicorumque discordiam epicureae sectae consensui opponeret, dilucide ita scripsit, ut nec Stoicos neque Epicureos secundo post Chr. n. saeculo defloruisse significaret atque adeo Epicureos in posterum esse duraturos concordiae vinculo integros auguraretur. Cum hoc iudicio Suidae testimonium, modo neglegenter perscriptum largiaris, conciliatur. Neque enim in ipsis Athenarum hortulis ultra Augusti tempus domicilium habebant

---

ἀπεδέχετο, γησὶ Διοκλῆς, τῶν ἀρχαίων Ἀναξαγόραν. Vertit Fr. 'maximam dogmatum partem eum Anaxagorae debuisse refert Diocles'. Vertendum erat: 'maxime veterum probavit Anaxagoram'. In quo quid sit Epicuro indignum, non video. — Etiam Democritus [cf. Sextum Empiricum VII 140] Anaxagorae laudi vertit, quod sensuum sensa ad ea quae cognitione percipiuntur viam aperire contendit [cf. Hirzelii 'Untersuchungen zu Ciceros philos. schriften p. 141 sqq.]

¹⁹⁾ Nunquam de se ipso suove tempore Laertium inveni mendacem: doctrinae speciem ementiri solet. Vel haec minuunt Nietzscheanam opinionationem atque adeo convellunt.

²⁰⁾ *περὶ τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως* ed. Thedinga [Bonnae 1875] p. 29, 3 sqq.: *ὑπῆρξέ τε ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον τοῖς μετέπειτα Ἐπικούρειοις μὴδ' αὐτοῖς εἰπεῖν πῶς ἐναντίον [οὔτ' ἀλλήλους οὔτ' Ἐπικούρω] uncis inclusit Wilamowitzius] μὴδὲν εἰς μὴδὲν, ὅτου καὶ μνησθῆναι ἄξιον· ἀλλ' ἐστὶν αὐτοῖς παρανόμημα, μᾶλλον δ' ἀσέβημα, καὶ κατέγνωσται [προκατέγνωσται coni. Wilamowitzius] τὸ καινοτομηθέν· διὰ τοῦτο οὐδεὶς οὐδὲ τολμᾷ, κατὰ πολλὴν δὲ εἰρήνην αὐτοῖς ἤρεμεῖ τὰ δόγματα ὑπὸ τῆς ἐν ἀλλήλοις αἰείποτε συμφωνίας· ἔοικέ τε ἡ Ἐπικούρου διατριβὴ πολιτικῆ τινὶ ἀληθεῖ ἀσταςιστάτῃ, κοινὸν ἓνα νοῦν μίαν γνώμην ἔχουσα, ἀπ' ἧς ἦσαν καὶ εἶσι καὶ ὡς ἔοικεν ἔσονται γλακίλονθοι· § 4 τὰ δὲ τῶν στωϊκῶν ἑσταςίσταται, ἀρξάμενα ἀπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ μὴδέπω τελευτῶντα καὶ νῦν κτλ.*

scholarum, si quidem iam Patronis aetate ab Memmio erat emptum [cf. Cic. ad fam. XIII, 1. ad Attic. V, 11]: igitur ad sententiam ἐν κήπῳ supplendum est. — Erat Laertius Epicuri si non assecla — dubitabile enim, ipsene Epicuri *δογματικὰς σειρήνας* X 9 efferat an auctor quidam — at admirator, idque causae fuit, cur de Epicuri vita multo plura ex Dioclis libro quam de ceteris desumpsit: nam uterque in eodem homine laudando consentiebat. Nec discrepat Platonis studium Laertii: Laertius enim loquitur III 47, non Diocles, ut perperam Nietzscheus dixit²¹⁾. Ex quo ardor certandique cupido apud philosophos deferbuit, diversarum scholarum sectatores sensim mutando et emendando priscae disciplinae severitatem leniebant, itaque factum, ut Neoplatonici non modo cum Peripateticis et Pythagoreis in unum coalescerent, verum Epicureorum decreta nonnunquam si non adprobarent tamen non aspernarentur. Exemplo Numenius esto Neoplatonicus idem iustus Epicureorum laudator, vel Lucianus Platonis simulque Antisthenis et Epicuri studiosus. Ita Laertium iudico Epicuro se dedisse Platonis amicum. — Epicurei multo etiam post floruerunt [cf. Zumpt, Ueber den Bestand der philos. Schulen etc. Abhandlgg. der Berl. Ac. der Wiss. 1842 p. 51 sqq.]; quamquam ne hinc quidem accuratiorem Laertii elicere possum aetatis notam quam adhuc extat: inter Sextum Empiricum [c. 200] conlocandus est, quem novit, et Stephanum Byzantium [c. 500], a quo ipse citatur saepius [c. 470]²²⁾.

Haec habui quae partim nova de Diocle docerem partim falsa propulsarem. Addam nota. Dioclem Laertius testantem facit de Xenophontis filiis, de Aristippi facetiis, de Diogenis vestimentis et exilio sciteque dicto, de Cratetis abstinentia et poena, de Menippi libris deque scribendi ardore, de Pyrrhonis

²¹⁾ Φιλοπλάτωνι δὲ σοὶ δικαίως ὑπαρχούσῃ καὶ παρ' ὀντινοῦν τὰ τοῦ φιλοσόφου δόγματα φιλοτίμως ζητούσῃ ἀναγκαῖον ἡγησάμην ὑπογράψαι κτλ. cf. Nietzschei progr. p. 6.

²²⁾ Solummodo Byzantini utuntur Laertio, praeter Stephanum [de cuius aetate cf. E. Rohde mus. rhen. XXXIV [1879] p. 563¹] Sopater [Phot. bibl. cod. 161] Photius Suidas Cephalas Endocia Eustathius Tzetza Planudes, denique falsarius iste Hesychius qui fertur [de quo cf. Lehrsius in mus. rhen. XVII p. 453 sqq. = Pindarschol. p. 159 sqq. et Nietzscheum XXIV p. 212].

parente, de Antisthenis decretis, de Epicureorum vita victuque. Largam dapem adposuisse videtur de unoquoque philosopho — praecipue, ut par erat, de Cynicis et Epicureis — seu res spectas gestas seu placita. Nonnulla hic illic modo aperte modo per fraudem Laertius arripuit. Quamquam siquis hoc illud Dioclis testimonium ex aliquo vitarum summario derivatum existimabit non intercedo, dummodo nec demonstrari istam opinionem posse nec refelli confiteatur.

Iam subsisto. Etenim quam viam adhuc sumus persecuti, ea vereor ne amplius procedere nequeamus: mihi saltem non obtigit. Alteram priori dissimilem ingrediar, qua cum de Diocle tum de altero Laertii fonte primario scitu digna recuperabuntur.

II. De indicibus homonymorum Laertianis.

I.

De cognominum catalogorum quos propemodum omnibus philosophorum vitis subiecit Laertius tempore quando sint compositi nec hodie quisquam dubitat neque unquam dubitatum est. Ante Scheuerleerum [*de Demetrio Magnete* Lugd. Bat. 1858] Ionsius [*de scriptoribus historiae philosophiae* p. 12], Clintonus [*fasti Hellenici* Lipsiae 1830 p. XLIII n.] Prellerus [Polemonis fr. V] Roseus l. c. Demetrium Magnetem coniecerant auctorem; novi nihil iste protulit immerito ob id ipsum laudatus a Nietzscheo [mus. rhen. XXIV (1869) p. 181]. At rem per se probabilem certam reddidit argumentis! Id si fecisset, laudi hominis nollem obtrectare, quoniam pro sua parte litterarum promovisset cognitionem. Quot enim ibi citantur quorum aetas aliunde incomperta aut artioribus circumscriberetur finibus aut artissimis? Ciceronis ille quem habent pro scriptore *περὶ ὁμωνύμων* Laertiano Demetrius Atticique erat amicus, neque solum scripsit *περὶ ὁμωνύμων ποιητῶν καὶ συγγραφέων* [cf. Laert. Diog. V 3], verum etiam *περὶ ὁμωνύμων πόλεων* et *περὶ ὁμονοίας*²³). Praefracte tamen quod iste posuit nego. Argumenta mea explicabo, postquam adversarii examinavero.

²³) Urbes citantur passim a Stephano Byz., velut s. v. Ἀθήναι, et ab Harpocrate. — Scheuerleerus in praef. p. 7 uno libro *περὶ ὁμωνύμων ποιητῶν συγγραφέων τε καὶ πόλεων* litterarum ordine Demetrium egisse arbitratur,

1. Scheuerleerus ut Demetrio cognominum catalogos Laertianos addiceret, primum se eo commotum dixit, quod quicumque in illis conspicerentur ad scribendum sese contulissent: scripsisse enim de poetis et scriptoribus homonymis Demetrium. Res ipsa loquatur. Evolve octo Aeschines II 64; octavus dicitur *ἀνδριαντοποιός*. Ad Anaxagorarum seriem pergo II 15; secundum obtinet locum statuarius οὗ μέμνηται Ἀντίγονος.

Porro Arcesilaorum II 45 *ἕτερος ἀγαματοποιός εἰς ὃν καὶ Σιμωνίδης ἐποίησεν ἐπίγραμμα*. Quid hoc praedicatur epigrammate? An de arte statuaria liber? Immo statua:

Ἀρτέμιδος τὸδ' ἄγαλμα, διηκοσίη δ' ἄρ' ὁ μισθὸς
δραχμαὶ καὶ Πάριαι, τῶν ἐπίσημα τράγος·
ἀσκητὸς δ' ἐποίησεν Ἀθηναίης παλάμησιν
ἄξιος Ἀρκεσίλας υἱὸς Ἀριστοδίκου.

Ex Bionum IV 58 indiculo adscribantur *ὄγδοος Μιλήσιος ἀνδριαντοποιός οὗ μέμνηται καὶ Πολέμων*.

δέκατος ἀγαματοποιός Κλαζομένιος ἢ Χῖος οὗ μέμνηται καὶ Ἰππῶναξ.

Democritorum IX 49 *τρίτος ἀνδριαντοποιός οὗ μέμνηται Ἀντίγονος*.

Heraclidarum V 63 *ἐνδέκατος ἀνδριαντοποιός Φωκαεύς*.

Theodororum II 103 sq. *ἐνδέκατος Θηβαῖος ἀνδριαντοποιός· δωδέκατος ζωγράφος οὗ μέμνηται Πολέμων*.

τρισκαιδέκατος ζωγράφος Ἀθηναῖος ὑπέρ οὗ γράφει Μηνόδοτος.

fortasse recte, nisi quod titulum illum aperte falsum excogitavit: nam per adpositionem *συγγραφέων τε καὶ πόλεων* inter se respondentia ad ποιητῶν accederent. — Ceterum cur cum alii tum Dielesius [mus. rhen. XXXI [1876] p. 30. n. 1] codicum corruptelam *ἁνωνύμων* probent, non intellego. Harpocratio epitomatus s. v. *Ἰσαῖος* alterius libri titulum mutilatam exhibet *ἐν τοῖς περὶ ὁμωνύμων ποιητῶν*. Titulus genuinus apud Laertium l. c. — De libro *περὶ ὁμοιοίας* cf. Cic. ad Atticum IV 2, 11. VIII, 11, 7. 12, 6. IX, 9, 2. — Celebris Demetrii memoria Simonidis Symensis commentis. *περὶ ὁμωνύμων* librum anno 1856 dixit se repperisse et Uranii Nonnique Panopolitani inde protulit vitas. Cf. A. Lycurgus 'Enthüllungen über den Simonides-Dindorf-schen Uranius. Unter Beifügung eines Berichts von Tischendorf'. Leipzig 1856 ed. II p. 41 sqq. Scheuerleer. p. 1 sqq.

τεσσαρεσκαιδέκατος Ἐφεσίος ζωγράφος οὗ μέμνηται Θεοφάνης
ἐν τῷ περὶ γραφικῆς.

Menipporum VI 105 τέταρτος ἀνδριαντοποιός·

πέμπτος καὶ ἕκτος ζωγράφοι· μέμνηται δ' ἀμφοτέρων Ἀπολλόδοτος.

Pythagorarum VIII 47 οἱ δὲ καὶ ἄλλον ἀνδριαντοποιὸν Ῥηγῖνον γεγενῆσθαι φασὶ Πυθαγόραν πρῶτον δοκοῦντα ἑυθυμοῦ καὶ συμμετρίας ἐστοχάσθαι·

καὶ ἄλλον ἀνδριαντοποιὸν Σάμιον.

Thaletum alter I 38 ζωγράφος Σικυώνιος μεγαλοφυής·

quartus οὗ μέμνηται Διοῦρις ἐν τῷ περὶ ζωγράφων.

Duodeviginti enumeravi statuarios pictores sculptores; nonnullos de consilio omisi. Quamquam satis scio quosdam etiam artifices ad scribendum adpulisse animum, et sunt qui illud praestiterint in indicibus Laertianis [velut Demetrii duo — pictor et statuarius — Xenocrates alii]: nunquam tamen, etiamsi certiores mihi non suppeterent rationes, crederem Scheuerleero omnes quotquot supra recensui scriptitasse censi. Vanam enim proposuit hanc rationem: Demonstrandum est praeter scriptores poetasque nominari neminem. Iam vero ex uno hominum genere septemdecim comparent, quorum tantum abest ut laudetur scribendi studium, ut plane alia atque diversa commemorantur, velut Pythagorae Rhagini symmetria, Thaletis gravitas; de Arcesilai sculptore epigramma Simonideum. Testes prodeunt Polemo Antigonus Apollodoros chronographus Hipponax Theophanes Menodotus Duris: quid testentur celatum est; litterarum studium vix possunt testati videri Antigonus et Polemo, nullo pacto Hipponax. Nihilotamen secius iste quod probare nullo pacto potest fortiter adfirmat, circulum quem logici dicunt vitiosum a se admissum esse ignarus.

Accedit alterum. Qui vel sexti quintique saeculi statuarios — velut Bionem Anaxagoram Pythagoram — de arte sua scriptitasse censet, is prosam orationem illo demum tempore a perpaucis coeptam esse condi plane obliviscitur.

Aliis utar exemplis. Epicurorum X 26 τρίτος ὀπλομάχος· Aristotelum V 35 ἕβδομος παιδοτρέβης ὡς Ἀριστόξενος ἐν τῷ Πλάτωνος βίῳ· Cratetum IV 23 τρίτος ταφρωρύχος Ἀλεξ-

άνδρω συνών. Scio δπλομαχικά — velut Democriti philosophi et Protagorae [περὶ πάλης] — extitisse: quid hoc ad istum Epicurum? Qua animi confidentia παιδοτριβήν, qua quemlibet ταφρωρύχον iubebimus esse scriptorem? In Timonum catalogo Laertiano Timo est misanthropus: scripsit ergo is quoque, si Scheuerleerum sectaberis circumferentem. Iste hominum osor nonne a se ipse descivisset, si scribendo profuisset hominibus? Porro quid scripserit videamus. Paene facete haec disserit Scheuerleerus: *‘Incertum an eum Demetrius — audin circumferentem? — pro poeta habuerit ob epigramma, quod Plutarchus in Antonio c. 70. laudavit:*

‘ἐνθάδ’ ἀποβήξας ψυχὴν βαρυδαίμονα κέμαι·

τοῦνομα δ’ οὐ πένυσοθε, κακοὶ δὲ κακῶς ἀπόλοισθε·

καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸν εἶναι ζῶντα πεποιημέναι λέγουσιν.

Poterat alterum ex Anonymi vita Platonis [post Cobeti Laertium a Westermanno edita] adiungere. Quae coniectura, ut dixi, paene faceta: qui de sua ipsius morte ridiculos duos tresve pangit versiculos eum vides in augustum poetarum chorum relatum. — Forsitan quispiam dixerit quod alibi idem declamitat Scheuerleerus [p. 87] Timonem iis adnumerandum videri, qui etsi de peritorum sententia nulla scripta reliquissent tamen recensiti essent, nempe ut contra falsam quandam opinionem defenderentur, velut Thales Milesius Socrates Arcesilaus Carneades Pythagoras Samius Diogenes Sinopensis Aristippus. At in illis res longe alia. Quis tandem Timonem nuncupavit scriptorem? Monstretur. Si minus, in ea persto sententia Timonem ut hominem memoria dignum, non ut scriptorem in homonymorum indiculo sedem sibi paravisse.

Paucis nunc transigam ceteros.

Heraclidarum V 93 ὀγδοὺς ἰατροὺς τῶν ἀπὸ Ἰκεσίου.

ἕνατος ἰατρός Ταραντίνος ἐμπειρικός.

Theodororum II 104 ἐπτακαίδέκατος ἰατρός Ἀθηναίου μαθητής.

Speusipporum IV 5 ἕκτος ἰατρός Ἡροφίλειος Ἀλεξανδρεὺς.

Stratonum V 61 ἑβδομὸς ἰατρός ἀρχαῖος ὡς Ἀριστοτέλης φησίν.

Chrysipporum VII 186 ἄλλος Χρύσιππος Κνίδιος ἰατρὸς παρ' οὗ φησιν Ἐρασίστρατος εἰς τὰ μάλιστα ἀφελῆσθαι·

καὶ ἕτερος υἱὸς τούτου ἰατρὸς Πτολεμαίου, ὃς διαβληθεὶς περιήχθη καὶ μαστιγούμενος ἐκολάσθη· ἄλλος μαθητὴς Ἐρασίστρατου.

Haec sufficiunt. Semper et hic deest scriptorum memoria neque aliunde innotuit. Quamvis per se quidem hic ille possit scripsisse: at nec dictum est de ullo et de Stratone medico eo quem vel Aristoteles ἀρχαῖον adpellat sponte redarguitur. Quodsi nihilo secius Scheuerleerus omnes illos pro certo sumpsit libros nescio quos composuisse, ex pravo fecit iudicio et praeoccupata opinione. Cuius errorem nobis non iam licet propagare, quippe qui certa ratiocinatione edocti simus quot insint in catalogis, quos edidisse scripta aut ignotum sit aut veri dissimile partim aperte falsum.

2. Cum in Demetriorum conspectu non visatur Magnes ipse περὶ ὁμωνύμων scriptor, et Scheuerleerus et Nietzscheus [mus. rhen. XXIV (1869) p. 11. p. 181] stabiliri suam de indicibus Laertianis opinionem gloriantur. *‘Ipse enim Demetrius laudare se non potuit, hac ipsa absentia inter ceteris praefulgens’*. Scilicet eodem iure dixeris indices confectos esse a Lycone Socraticis accusatore aut Antisthene biographo aut Demetrio Lacone epicureo, qui ibi eadem *‘absentia praefulgent’*. [Cf. Scheuerleer. p. 61. 92].

3. Speciose p. 11 argumentatur Scheuerleerus, cum de duobus indicibus Demetrii auctoritatem Laertius antestetur, Demetrio omnes esse reddendos. Videamus ipsi.

I 9 γέγονε δὲ καὶ ἕτερος Πιπτακὸς νομοθέτης, ὡς φησι Φαβωρίνος ἐν ἀπομνημονευμάτων πρώτῳ καὶ Δημήτριος ἐν ὁμωνύμοις· ὃς καὶ μικρὸς προσηγορεύθη. Patebit peritis nec fugit Nietzscheum [mus. rhen. XXIV (1869) p. 127 sq.] cur ex Favorini apomnemoneumatis ille catalogus provenisse statuendus sit.

I 38 γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλοι Θαλατ, καθά φησι Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς ὁμωνύμοις, πέντε·

ἄνωρ Καλλατιανὸς κακόζηλος·

ζωγράφος Σικυώνιος μεγαλοφυής·

τρίτος ἀρχαῖος πάνν κατὰ Ἡσίοδον καὶ Ὀμηρον καὶ Λυκούργον·

*τέταρτος οὐ μέμνηται Διοῦρις ἐν τῇ περὶ ζωγράφων·
πέμπτος νεώτερος ἄδοξος οὐ μνημονεύει Διονύσιος ἐν Κριτικοῖς.*

Fallaci indicis specie Nietzscheus deceptus est. At cum et Dionysii Halicarnasensis *ἄρχαίων κρίσις* [cf. p. 31] ad Thaletum quintum excitetur et secundus quartusque fuerint pictores — pictores enim nisi qui scripta reliquissent non recensuit Demetrius — adparet in verbis *γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλοι Θαλατ, καθὰ φησι Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς ὁμωνύμοις, πέντε* latere vitium. De quo ipso quidquid statuitur²⁴⁾, certe non a Demetrio sed a scriptore *περὶ ὁμωνύμων* Demetrio et Dionysio posteriore²⁵⁾ quintum Thaletem [ideoque etiam secundum et quartum] mutatus est.

4. Intravimus in quaestionis summam, quae in explorando indicum tempore versatur: hoc enim argumento adsensionem vel invitit extorquēbimus.

a. Heraclidarum V 93, *δευτέρος πολιτης αὐτοῦ* [Pontici maioris] *πυθρίχας καὶ φλαρίας συντεταγμένους*. *Πυθρίχας* nihil curo, *φλαρίαί* quid sibi velint quaero. Cum enim haud raro non operum titulos sed argumenta scriptor indicum perstringat, Heraclidis librum alio quodam insignitum titulo *φλαρίας* continuisse censeo. Conferendus est Xenophontum II 59 *πέμπτος μυθώδη τερατεῖαν πεπραγματενόμενος* [scil. Lampsacenus]; titulus erat *περίπλοι* [Scheuerleerus p. 102], res enarratae *μυθώδης τερατεία*. Neque aliter Polybius identidem queritur de Timaei historiarum

²⁴⁾ Possis verba *καθὰ* — *ὁμωνύμοις* ad primum vel tertium transponere velle: de ceteris enim non licitum est cogitare. An spuria sunt? —

²⁵⁾ Eodem scil. cui ultimum debet Pythagoram [cf. p. 31] et X 4 init. — Ceterum in Thaletum indice aliae inesse videntur difficultates. Scripsit mihi Wilamowitzius: *‘Sollte in dem Thalesverzeichnis nicht eine große Verwirrung sein?’*

Der maler und der von Duris in dem malerbuch erwähnte sind doch wol dieselben. Was der fünfte war, ist nicht gesagt; denken möchte man am liebsten an no. 1. In no. 4 dagegen steckt ein doppelter Thales: Thaletas der Kreter, der zu Lykurg gehört, und der Verfasser der ναυτικὴ ἀστρολογία, die wol mit der hesiodischen zusammenhängt, jedenfalls zusammengestellt werden konnte. Quas coniecturas qui probat, is Demetrii testimonium ad tertium revocabit Thaletem, nisi forte eiciet. — Adparatu critico ut in hoc indice uti potuerim, H. Useneri liberalitate factum est.

τερατεία γυναικώδε. Omnino in catalogis cognominum magis feruntur de libris iudicia quam veri designantur tituli: huc referendum Theodori Gadareni βιβλίον πάγκαλον II 103 et Xenocratis philosophi ἐλεγεία οὐκ ἐπιτυχῆς IV 15 etc. — Suntο 'φλυαρίαι' ex argumento libri petitae: qualis erat genuina inscriptio? Nimirum Λέσχαι cum sua sponte occurrunt tum confirmantur a Photio [hinc Suidas et lex. Bachmanni s. v.] s. v. λέσχη· πολλή ὁμιλία, φλυαρία· τὸ δὲ παλαιὸν [cf. Harpocr. s. v.] αἱ καθέδραι καὶ οἱ τόποι ἐν οἷς εἰώθεσαν φιλοσοφεῖν ἀθροιζόμενοι λέσχαι ἐκαλοῦντο· οὕτως φησὶ καὶ 'Ἰεροκλῆς ἐν α' φιλοσοφουμένων. Atqui bene novimus λεσχηνευτὴν Heraclidem Ponticum minorem, velut ex Artemidori Onirocriticis IV 63²⁶⁾ et Suidae lexico s. v. 'Ἡρακλειδης'²⁷⁾, qui quot historiolas ξένας καὶ ἀτρίπτους et δυσσερμηνεύτους Λέσχαι Heraclidis hendecasyllabis scriptas complecterentur tradiderunt. Luce clarius est hunc Lescharum poetam et Laertianum esse Heraclidem Ponticum minorem et post Didymum tempore Tiberii floruisse [cf. Meinekei anal. Alex. p. 377 sqq.]. Quae cum ita sint, quomodo iudicaverit Scheuerleerus interrogabis. Ut hominis imprudentia et vanitas quanta fuerit penitus intellegatur, verba eius adscribam p. 18 sq. *'H. Ponticus ordine hic secundus ὁ πυρρίχας καὶ φλυαρίας συντεταγμένος idem solet haberi atque H. Ponticus, qui Λέσχας scripsit. Illi vero tum in temporum rationem tum in Graecitatem peccaverunt, nam H. Ponticus alter quem novit Demetrius Magnes — audin? circulatur — non potest idem esse atque lescheneuta, qui Didymi aequalis ad Claudii Neronisque principatum vixisse traditur. Illi qui in tempora tantum peccabant, modo scivissent Demetrium Magnetem [iterum circulatur], non vero Diogenem L. hunc Heraclidarum catalogum confecisse valde mirati essent qui fieri potuerit, ut Athenaeus p. 649 Heraclidem diceret λεσχηνευτὴν, minime tamen indicaret, idem opus λέσχας inscribi et dici πυρρίχας αὐτ φλυαρίας'*.

²⁶⁾ εἰσὶ γὰρ καὶ παρα Δυκόφρονι ἐν τῇ Ἀλεξάνδρῳ καὶ παρὰ Ἡρακλειδῆ τῷ Ποντικῷ ἐν ταῖς Λέσχαις καὶ παρὰ Παρθενίῳ ἐν ταῖς ἐλεγείαις καὶ παρ' ἄλλοις πολλοῖς ἱστορίαι ξέναι καὶ ἀτρίπτοι.

²⁷⁾ ἔγραψε μίτρω Σαπτικῷ ἤτοι Φαλακικῷ βιβλία γ' δυσσερμηνεύτα καὶ πολλὴν τὴν ἀπορίαν ἔχοντα προβαλλομένων ζητήσεων, ἅστας Λέσχας ἐκάλεσεν.

Scilicet scripsit Laertius ὁ πυρρίχας καὶ φλυαρίας συντεταγμένος: vides sine mendaciunculis Scheuerleeri artem omnino non constare.

b. Theodororum II 103 τέταρτος οὗ τὸ φωνασικὸν φέρεται βιβλίον πάγκαλον. Rhetorem Theodorum libri indicat argumentum τὸ φωνασικὸν βιβλίον πάγκαλον. Adde quod inter laudatos rhetores numerandus est. Atqui rhetorem notissimum sat multi testantur Gadarenum, Apollodoreorum adversarium. Is si etiam talem qualem Laertianus de vocis natura librum conscripsit, ab illo non diversus fuisse potest. Atqui Suidas tradidit s. v. Θεόδωρος Γαδαρεύς . . . βιβλία δ' ἔγραψε 'περὶ τῶν ἐν φωναίς ζητούμενων γ', ad vocis scil. naturam spectantia²⁸). Titulum genuinum Suidas, argumentum Laertius profert: Gadarenus utrobique est agnoscendus Tiberii aequalis. Male Scheuerleerus, hoc ut avertat, Suidae errorem comminiscitur. *Male* [!], inquit p. 83, *Suidas ea tribuit Theodoro Gadareno; ὁ Γαδαρεύς qui discipulum suum Tiberium etiam puerum adeo bene novit, ut eum πηλὸν αἵματι πεφυραμένον diceret junior fuit quam ut a Demetrio Magnete [!] cognosceretur, nedum inter homonymos reciperetur.* Nonne pudet vanitatis?

c. Theodororum II 104 ἑπτακαιδέκατος ἰατρὸς Ἀθηναίου μαθητής. Ex Athenaei aetate Theodori assequenda est. Unus innotuit Athenaeus medicus clarissimus pneumaticae sectae conditor Neronis aequalis [cf. Haeser, Lehrbuch der geschichte der medicin und der epidemischen krankheiten I^o (1875) p. 344 sq.], ceteroquin nullus; quin huius discipulum statuamus Theodorum illum nihil impedit. — At Scheuerleeri curiositas alterum sibi videtur reperisse Athenaeum, traductis ad falsam interpretationem duobus Galeni locis VIII 645 Kühn: καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν ὑπὲρ αὐτῆς (de vehementiae pulsum causa) ἀμολόγηται. Ἡρόφιλος μὲν γάρ φησι δῶμην τῆς κατὰ τῆς ἀρτηρίας ζωτικῆς δυνάμεως αἰτίαν σφοδροῦ σφυγμοῦ. Ἀθηναῖος δὲ ζωτικοῦ τόνου τὴν ἰσχὴν Ἀσκληπιάδης δὲ ἀμφοῖν καταγελάσεται καὶ τόνους καὶ δυνάμεις καὶ πάντα τὰ τοιοῦτα καινὰ φράσκων ὑπάρχειν ὀνόματα, τὴν δὲ αἰτίαν τῆς σφο-

²⁸) Contra qui τὰ ἐν ὀνόμασι καὶ σημαυνομένοις ζητούμενα tractant, de notionibus exponunt. Utrumque fecit Galenus [cf. περὶ ἰδίων βιβλίων c. XI sq.] περὶ φωνῆς βιβλία δ', περὶ τῆς κατ' ὄνομα καὶ σημαυνομένου ζητήσεως.

δρότης εἰς πλῆθος καὶ λεπτότητα πνεύματος ἀνοίσει, καθάπερ οἶμαι καὶ Ἐρασίστρατος. Scheuerleero arbitro Athenaei adversarius erat Asclepiades. Ego potius Galenum audio disserentem, non Asclepiadem [c. 100 a. Chr. n. cf. Haeser p. 262 sqq.], si quidem extant futura καταγελᾶσται et ἀνοίσει, non praesentia. — Examinemus alterum Galeni locum VIII p. 749 Kühn: καὶ πρὸ πάντων ἐκείνου μέμνησο τοῦ μέχρι δεῦρο μόνων σχεδὸν τῶν Ἡροφιλείων ἡμᾶς τοὺς ὄρους προκεχειρίσθαι, πολλῶν καὶ τοῖς Ἐρασίστρατείσι καὶ τοῖς Ἀσκληπιαδείσι γεγονότων ὥστερ γε καὶ τοῖς ἀπ' Ἀθηναίων τοῦ Ἀτταλέως οὗς πνευματικούς ὀνομάζουσιν εἰ καὶ μὴ τοσοῦτων ὄρων [ὄρων Wilamowitzius] ὅμως γοῦν τοσοῦτων εἰρημύων. Mira sane levitas Athenaeum Asclepiade antiquiorem hinc extorquentis! — Athenaei disciplina is a quo nobis exeundum erat imbutus est Theodorus pneumaticorum assecla. Iam vero Plinius²⁹⁾ ad Theodori artem provocavit idque ita ut Erasistratum compararet. Vides viri auctoritatem. Cum alter omnino non notus sit Theodorus, iure ad Athenaei redibimus discipulum.

d. Thaletum I 38 πέμπτος νεώτερος ἄδοξος, οὗ μέμνηται Διονύσιος ἐν Κριτικαῖς: Mitto coniecturas 'ἐν Κρητικαῖς' Casauboni, 'Ὀνειροκριτικαῖς' Bernhardyi. Male etiam placuit Graefenhanio Dionysii Thracis librum nescio quem significari. Halicarnasensis potius liber περὶ μιμήσεως est intellegendus. In quo cum exerceat ἀρχαίων κρίσιν et ipse, 'κριτικός' iure nominatur — velut in Isaei vita tertia [Westermann p. 261 conlato Dionysio de Isaeo p. 586 sq. Reiske] — et opus illud 'κριτικά' apte dicitur. Adde quod alterum eiusdem libri fragmentum supra p. 16 sq. ab Laertio accepimus.

Iam facile de Pythagorarum indiculo fiet indicium.

e. VIII 47 [ἐνιοι γεγονέναι φασί] καὶ ἕτερον Λωρικὰ πεπραγ-

²⁹⁾ N. h. XX 40 [102] 'Ceterorum bulbi ex aceto et sulphure vulneribus in facie medentur, per se vero triti nervorum contractioni et ex vino porrigini, cum melle canum morsibus; Erasistrato placet cum pice. Idem sanguine sistere eos tradit inlitos cum melle; alii si e naribus fluat, coriandrū et facinam adiciunt. Theodorus et lichenas ex aceto bulbis curat, erumpentia in capite cum vino austero aut ovo; et bulbos epiphoris idem inlinit et siccae lipitudini media eorum. Vitia quae sunt in facie, rubentes maxime in sole inliti cum melle et nitro emendant, lentiginem cum vino aut cum aceto. cf. XXIV 120 [186].

ματευμένον, ὡς Διονύσιος ἱστορεῖ, idem scil. Halicarnasensis. Quode Wilamowitzio adsentior: *'Der dorisch schreibende Pythagoras, der aus Dionysius citiert wird, wird auf περὶ μιμήσεως gehen. In unserm excerpt [ἀρχαίων κρίσις c. 4 (vol. V p. 430 Reiske)] nennt Dionys Pythagoreer die er lobt, an denen er den dialekt hervorhebt. Dafs er die notorische nichtexistenz ächter schriften sich so vom halse schaffte [καθ' ὁμωνυμίαν], ist sehr glaublich'.*

f. Demetriorum V 84 ἔνατος Ἀδραμυττηνὸς γραμματικὸς ἐπικληθεὶς Ἰξίων διὰ τὸ ἀδικῆσαι τι δοκεῖν περὶ τὴν Ἥραν. De Ixionis aetate qui serio diversam volgari sententiam defenderit, scio equidem neminem. Quem cum per Didymum saepiuscule constet in scholia HomERICA pervenisse, Didymo volunt antiquiorem. Adsumunt Suid. s. v. Δημήτριος . . ἐπεκλήθη δὲ Ἰξίων ὡς μὲν τινες, διότι λεπίδας χρυσᾶς κλέπτων τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Ἥρας ἀγάλματος ἐφωράθη, ὡς δ' ἄλλοι, ὅτι ἀπεσύλησεν Εὐριπίδειον φιλότιμον τὸ δρᾶμα ἔχον τὸν Ἰξίονα [?], ἕτεροι δ' ὅτι τῷ διδάσκαλῳ Ἀριστάρχῳ ἀντήρισεν [scil. ἐν τῷ πρὸς τὰς Ἀριστάρχου ἐξηγήσεις], ὥσπερ ὁ Ἰξίων εὐεργετήσασιν αὐτὸν τοῖς θεοῖς ἀχαριστεῖν ἐπεχείρησεν.

Pro Aristarchi igitur discipulo habent Ixionem. Tamen res in dubium vocanda est. Quid enim? Nonne *'διδάσκαλος'* ille ita potest accipi, ut dici solet de Aristotele Homero aliis³⁰⁾? Nec dissimilis Πάμφιλος ὁ Ἀριστάρχειος Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἀριστοφάνειος Ἡρόδοτος ὁ Κρατήτειος. Quid igitur? Si de scriptoris sententia non dictis sed scriptis Demetrium erudivit Aristarchus? Cum utraque interpretatio per se videatur probabilis, haec articuli Suidani particula nobis semovenda est; restat initium *Α. γεγονῶς*

³⁰⁾ Cf. ex gr. Galenum [ad Epigenem XII p. 626 Kühn] de sophistarum certamine disputantem: προηλακίζομενος ἐπ' αὐτῶν ἐπὶ τοῦτ' ἦλθον Ὀμήρου με παιδεύσαντος ἀνδρ' ἐπαμύνασθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ τοιαύτην οὖν ἀρχὴν ἔσχεν ἢ πρὸς αὐτοὺς συνουσία. Ibid. p. 582 Galenus scripsit: Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος διδάσκων ἡμᾶς ἐν τῷ περὶ σοφιστικῶν ἐλέγχων συγγράμματι κτλ. — Beccardus [*'de scholiis in Homeri Iliadem Venetis Berolini 1850 p. 66 n.]* cum de cognominis illius explicationibus egregie sic iudicasset: *contrariae illae 'Ixionis' explicationes demonstrant sane, ut plerumque fit in cognominibus inlustrandis, ignorasse lexicographos, unde D. illud nomen acceperit, probat tamen non recte etsi dubitanter Aristarchum Demetrii fuisse magistrum* [cf. etiam p. 51 n.].

κατὰ τοὺς Αὐγούστου τοῦ Καίσαρος χρόνους, ὃς διέτριψεν ἐν Περσάμῳ. Diserto hoc testimonio — plura non suppetunt — Augusti tempori adsignatur Demetrius³¹⁾.

g. III 109, γέγονε δὲ καὶ ἄλλος Πλάτων φιλόσοφος Ῥόδιος μαθητῆς Πανατίου, καθά φησι Σέλευκος ὁ γραμματικὸς ἐν πρώτῳ περὶ φιλοσοφίας, Homericus scil. Seleucus qui et alibi vocitatur per eminentiam ὁ γραμματικὸς — aliter omnino ignotus eiusdem nominis grammaticus, — neque hac de re ulla unquam erat dissensio. De cuius tempore eorum hodie dominatur sententia, qui M. Schmidtium [philol. III 436 sqq.] secuti ad saeculi a. Chr. n. alterius exitum referunt.

Proficiscitur Schmidtius a duobus scholiis in Aristoph. Thesm. adnotationibus v. 840 et 1175: *πολλάκις εἶπον, ὅτι προβάλλει ὁ Ὀμηρικὸς [codd. ὁμηρικῶς] — scil. Σέλευκος — ἐν τῷ πρὸς Πολύβιον προτατικῷ· τίς ἢ Ὑπερβόλου μήτηρ; 1175 βαρβαρικὸν καὶ Περσικὸν ὄργημα ὄκλασμα καλεῖται, περὶ οὗ Ἰόβας μακρὸν πεποιήται λόγον ἐν τοῖς περὶ τῆς Θεατρικῆς ἱστορίας, ὥστε λελίσθαι τὴν Σελεύκου πρότασιν· προτείνει γὰρ ἐν τῷ πρὸς Ζήνωνα προτατικῷ· [τί inserit Wilamowitzius] τὸ Περσικὸν ὄκλασμα. Seleucus igitur et Zenonis cuiusdam Polybiique erat coaevus. Quod Schmidtius praeterea conligit Seleucum, quoniam Iubae librum, in quo de oclasmate expositum erat, ignorasset, necessario ante Iubam vixisse, posse quidem conligi non nego, posse autem ita quoque rem fingi, Seleuco, licet post Iubam fuerit, nihilo secius illius de oclasmate disputatiunculam non innotuisse, mihi concedendum est.*

Perversa porro de Zenone Seleuci adversario coniecit Schmidtius. Etenim quem Laert. D. VII, 30 in Zenonum catalogo excitat grammaticum οὗ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπιγράμματα φερέται non modo non fortiter adfirmavit esse illum, sed etiam quando fuerit

³¹⁾ Etsi anno 27, quo 'Augustus' dici coepit, Demetrius supererat, potuit tamen fieri, ut Aristarchi editiones Alexandriae ipse videret, quod Didymus nec fecit nec facere potuit post bibliothecae incendium: ea enim Wilamowitzii est sententia mihi non contraria. De Zenodoti et Aristhophanis editionibus idem probavit Beccardus p. 54 n. 30. — Scheuerleerus solitis nugis errasse Suidam fortiter adfirmat. Cuius tandem aliquando mittamus loquacitatem, quae perplexa levitate res confingit quas quis potest facili spiritu diffilare.

ita definiuit, ut inter Zenonem medicum Herophileum [c. 130 a. Chr. n.] et philosophum Ciceronis magistrum, quibus apud Laertium est interpositus, conlocaret: esse enim ad temporum rationem indices homonymorum Laertianos accomodatos. Eidem igitur tempori Seleucum attribuit. Staret conclusio, dum praemissa essent vera. Etiam si vero isti Schmidtii opinioni non defuerint laudatores tamen qui eam firmaverit ego novi neminem. Immo omni omnino ordine, id quod posthac ostendam exemplis, illi indices carent.

Tertium Schmidtius errorem in interpretandis Strabonis verbis commisit I p. 41: Ζήνων ὁ ἡμέτερος γράφει οὕτως· 'Αἰθιοπίας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους Ἀραβάς τε'. Non Stoicum ut Lehrsius [de Ar. stud. hom. p. 240] tangi contendit sed Seleuci adversarium, quamvis facile, modo Strabonem VII p. 299 a Lehrsio citatum inspexisset, significatum vidisset philosophum. Ita enim — ex Apollodoro — Strabo: . . . εἰ μὴ Ζήνωνι τῷ φιλοσόφῳ προσέκειον γράφοντι· 'Αἰθιοπίας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους Ἀραβάς τε'. Actum igitur de Schmidtii argumentatione. — Alii ex scholiis homericis ante Didymum Seleucum vixisse desumunt. Quorum adnotationes — praetermissis A 211 Γ 57 I 33, quae cum de interpunctione sint, debentur Nicanori — adponam, ut quid valeant recte et penitus dispiciatur:

A 381 Σέλευκος φησιν ἐν τῇ Κυπρία καὶ Κρητικῇ· 'ἐπεὶ δὲ νῦ οἱ φίλος ἦεν'.

A 340 ἀπηνέος· Σέλευκος ἐν τῇ πολυστιχῶ γράφει 'ἀναιδέος· εὐεπίφορον γὰρ εἶναι τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸ 'ἀναιδῆ' καλεῖν τὸν Ἀγαμέμνονα. In solo Victoriano^{31a}) leguntur:

Π 272 καὶ ἀγγέμαχοι θεράποντες· ἀπὸ κοινοῦ τὸ 'μέγ' ἄριστοι· Σέλευκος δ' ἀθετεῖ·

Π 807 δηλοῖ οὖν τῶν σχεδίων ὡς 'τὸν δὲ σχεδὸν ἄορι τύπας'· Σέλευκος δὲ φησιν οὐ δύνασθαι σχεδὸν βάλειν'. Licet non nominetur Didymus, tamen si ad eorum rationem, qui praeter quattuor viros nulli grammaticorum in veterum scholiorum compage sedem concedunt, haec exigeremus exempla, Didymo essemus contenti: de tribus enim ceteris quis cogitabit? At caret illa iustis causis

^{31a}) De fide Victoriani contra Lehrsium [de Ar. stud. hom.¹ p. 38] recte disputavit Th. Beccardus p. 84 sqq.

et contrarium me edocuit Wilamowitzius^{31b)}. Itaque in neutram partem scholia homerica licet adhibere³²⁾.

1. Verum et primus et solus dudum attigit Eduardus Meierus [op. II 33] quamvis magis praesagiendo quam demonstrando, profectus is quidem ab Athenaeo I 20 *τῆς δὲ κατὰ τοῦτον* [Memphin] *ἄρχησεως τῆς τραγικῆς καλουμένης πρώτος εἰσηγητῆς γέγονε Βάδυλλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὃν φησι παντομίμους³³⁾ ἀρχήσασθαι Σέλευκος*. Homericum dici Seleucum posuit Meierus. Sed potest demonstrari. Nam ex tribus in Athenaeo obviis cum hinc alienos esse adpareat et halieuticorum scriptorem et eum qui cecinit *ἰλαρὰ ἔσματα* unus superest Homericus sine distinctione plerumque ab Athenaeo inductus [cf. indicem Schweighaeuseri], quamquam hoc quidem loco non ipse Athenaeus sed epitomator adcuratiora resecurisse videtur. Cumque Harpocratio s. v. *Ὀμηρίδαι* eo utatur ultra Neronem reici nequit.

2. Suetonius inter Tiberii Romae convictores Seleucum quendam refert et eruditissimum litteris grammaticum et *λυτικόν* Tib. 56³⁴⁾. Quae cum eximie omnia congruant in Homericum, hunc esse Tiberii illum convictorem existimo^{34b)}. Iam vero Polybium et Zenonem Seleuci adversarios Romae eodem vixisse tempore et necessarium est et potest probari.

3. Polybium enim eum, ad quem anno 43 p. Chr. n. Seneca philosophus misit consolationem, cum praesertim carminibus homericis explanandis felicem operam insumpserit, conspirante et aetate et loco et studiorum ratione Seleuci esse in Hyperboli matre extricanda socium in propatulo est.

^{31b)} Etiam Beccardus in egregio illo 'de scholiis in Homeri Iliadem Venetis' libello [diss. Berol. 1850 p. 52 n.] eodem tenetur de Seleuco errore, quamquam de scholiorum origine contra Lehrsium recte iudicavit.

³²⁾ Sunt qui Bernhardyi in Suidam s. v. *Σέλευκος* adnotatione freti sine argumentis Seleucum ad Tiberii aetatem remittant a peritorum nullo ut decet adprobati.

³³⁾ *νομίμως* codd. emendavit Wilamowitzius.

³⁴⁾ 'Item cum soleret ex lectione cottidiana quaestionem super cenam proponere et comperisset Seleucum a ministris suis perquirere, quos quoque tempore tractaret auctores atque ita praeparatum venire, primum a contubernio removit, deinde etiam ad mortem compulsi.' — Ceterum quod Seneca rhetor [p. 168 Burs.] Seleucum nominasse fertur, qui fastidisset quandam quaestionem, Kieselringius emendatione sustulit in editione.

^{34b)} Idem subtimide coniecit Beccardus p. 68 sq. parum sibi hac in re constans [cf. adn. 31^{b)}].

4. Denique Zenonem grammaticum, quocum de oclasmate Aristophanico disseruit Seleucus, primum quidem in Etymologico Magno s. v. *μορία*prehendimus: ... *Ζήνων δὲ ὁ Μύνδιος οὗ τὸ βρόνον τῶν ἐλαιῶν ἐκάλουν μόρον ... Σέλευκος· μορία· τῆς Ἀθηναῖς ἱερὰ ἐλάται*: est enim *μορία* vox etiam apud Aristophanem [nub. 1005]. Quod addidimus Zenonem Myndo Doriensium oriundum fuisse, eo statim utemur. Nam cum per se sit consentaneum Tiberium, utpote qui amaret grammaticis problemata ex poëtis proponere [cf. Sueton. 56. 70] non solum Seleuco sed etiam adversario Seleuci usum esse, tum mihi etiam diserte videtur proditum a Suetonio c. 56: *Nihilo lenior in convictores Graeculos quibus vel maxime acquiescebat. Xenonem quendam exquisitius sermocinantem cum interrogasset, quatenus illa tam molesta dialectos esset, et ille respondisset Doridem, relegavit Cinariam existimans exprobratum sibi veterem secessum, quod Dorice Rhodii loquantur*. Is Xeno cum Dorica dialecto sermocinetur, potest vel potius debet natu fuisse Doriensis. Quid porro? Duone grammatici Dorienses Seleuci sodales, Romae Tiberii convictores, Zeno alter alter Xeno? Immo cedit Suetonii 'Xeno' 'Zenoni': ita enim corrigendum est. — Evicisse mihi videor, et Zenonem grammaticum Myndium et Seleucum in aulicae vitae luce circa Tiberium vixisse³⁵).

h. Zenonum VII 35 *ἑβδομος γραμματικός, οὗ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπιγράμματα φέρεται* scil. Myndius, de quo cf. Clementem protr. 3, 45 [p. 13 Sylb.]; alter ignotus.

Octo exemplis indiculos cognominum Laertianos Demetrii aetatem superare cognitum est. Apage iam auctorem illorum quem vulgo ferunt Demetrium Magnetem³⁶).

³⁵) Circulatur p. 105 Scheuerleerus: 'C. Muellerus F. H. G. III 500 male ad hunc locum traxit Seleucum Tiberii aequalem . . . quod eo tempore nondum in illam suspicionem inciderat, ὁμωνύμων catalogos confectos esse a viro Ciceronis aequali etc.' Ut cetera adscribam, a me non possum impetrare. — Ceterum Seleucus nec Aristarcheus erat neque Antiaristarcheus merus: quae studiorum ratio in Tiberii aetatem eximie quadrat talium Homeri interpretum feracissimam.

³⁶) Omisi quae nondum certa viderentur, quamvis scitu digna essent. Nonnulla adiungam.

a. Bionum IV 58 *ἑνατος ποιητὴς τραγωδίας τῶν Ταρσικῶν λεγομένων*.

II.

Ordinem in catalogis nullum observavi. Neque enim verum est quod praepropere posuit Nietzscheus [mus. rhen. XXIV [1869] p. 196] eam in plerisque valere legem, ut eiusdem litterarum generis homines eidem loco de industria sint adsignati, et fallitur E. Rohdeus [griech. roman p. 263 n.] qui temporis ordinem diligenter respectum esse iactavit⁸⁷). Velut inter Theodoros II 103 sq. primum videmus vetustum Rhoeci filium, alterum Platonis

b. Demetriorum V 58 *τρίτος Ταρσικός σατυρογράφος*. Sero nec ante Pompei bellum Asiaticum litterarum studia apud Tarsenses efflorere. Cf. praeter Strabonem Casaubonum 'de satyrica Graecorum poësi' p. 153 sqq., prae quibus nihili est Scheuerleeri loquacitas p. 51 Videntur igitur Magneti suppare fuisse Bion et Demetrius.

c. Aristonum VII 164 *ἔκτος Ἀλεξανδρῆς περιπατητικός* coaevus dicitur a Strabone p. 730 [etsi eius mortem idem vidit Strabo p. 658]. Atqui proxima post Demetrium aetate vixit Strabo: anno 63 natus Romae scripsit geographiam 18/19 p. Chr. [cf. Niese Herm. XIII p. 38 sqq.]

d. Xenophontum II 59 *τρίτος ἰατρὸς Κῶος*. Medici duo innotuerunt Xenophontes, alter Erasistrati discipulus [cf. Galeni isagogam XIV p. 699 sq. Kühn] c. 250, patria oriundus incerta, ignotus ipse [nam cur Haeserus ib. p. 269 eum Coum dixerit nescio, si quidem Aurelianus, quem Haeserus antestatur 'de morbis acutis et chronicis' II 13 [ed. Amman Amstelodami 1709 p. 416], patriam non nuncupavit], qui de externis corporis partibus scripsit; alter Claudii Caesaris medicus nobilissimus Cous natione [Tacitus annal. XII, 61, 67]: hunc igitur ad indicis memoriam refero. Contra Sprengel 'geschichte der arzneikunde' I p. 604.

e. Demetriorum V 48 *ἄγθοος ὁ διατρίψας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σοφιστὴς τέχνας γεγραφῶς ἠητορικός*. De quo frustra Scheuerleerus p. 57 sq. Ego dubius haereo propter nimiam nominis frequentiam. Res ita se habet: Alexandrinum novimus sophistam ex Galeno [ad Epigenem XIV p. 627 Kühn] Favorini Arelatensis et sodalem et imitatore usque ad Galeni aetatem mira quadam vivacitate traductum. Pronum est illos in unum coniungere. — Heraclidarum V 98 *ἔκτος Ἀλεξανδρῆς γεγραφῶς τὰ Περσικὰ ἰδιώματα* ne confundatur cum grammatico Aristarcho [cf. Apollonii Dyscoli syntaxin in Bekkeri anecdot. II 585] eodemque Ammonii auctore [de differentia verborum s. v. *σταφυλήν* cf. Valckenarii praef. p. XVIII sqq. Lugduni Bat. 1739]. Facile percipiuntur discrimina.

⁸⁷) Video iam Clintonum [fasti hell. p. XLIII n.] verum attigisse. Haec igitur doctrina tam vetus est, ut iam pro nova vendatur.

praeceptorem, Gadarenum tertium Tiberii aequalem; nonum Byzantinum Platone antiquiorem etc. Inspice Demetrios V 83: primum habes Chalcedonium Thrasymacho anteriorem, Phalereum alterum; nonum Ixionem Augusteae aetati supparem, undecimum Scepsium [c. 180]. Xenophontum II ultimus comparet poeta comicus 'ἀρχαῖος'. Heraclidarum V 93 primus Ponticus maior alter est minor, quintus Lembus [c. 150 a. Chr.], sextus Epicuri inimicus.

Ordo homonymorum certus si qui evenit ex fontium usu explicatur. Testimonio sunt Menippi VI, 105: *πέμπτος καὶ ἕκτος ζωγράφοι μέμνηται δ' ἀμφοτέρων Ἀπόλλοδωρος*. Sed luculentiora habeo, quaeque non hanc tantum quaestionem profligent, verum ad alias solvendas viam praemonstrent.

VIII 47 in Pythagorarum serie haec leguntur:

οἱ δὲ καὶ ἄλλον ἀνδριαντοποιὸν Ῥηγῖνον γεγονέναι φασὶ Πυθαγόραν, πρῶτον δοκοῦντα ἑυθμοῦ καὶ συμμετρίας ἐστοχάσθαι καὶ ἄλλον ἀνδριαντοποιὸν Σάμιον.

Eadem nonne mirum quod modo longiora et accuratiora, quibusdam etiam omissis Plinius ex Varrone [cf. Brieger de fontibus Plinii .. Gryphiae 1857] repetivit XXXIV, 8, 19:

[Numeris et symmetria] vicit eum [Polycletum] Pythagoras Rheginus; fecit et — citharoedum, qui Dicaeus adpellatus est, quod cum Thebae ab Alexandro caperentur auro a fugiente conditum sinu eius celatum esset. Hic primus nervos et venas expressit capillumque diligentius.

Fuit et alius Pythagoras Samius initio pictor cuius signa ad aedem fortunae huiusce diei septem nudā et senis unum laudata sunt. Hic supra dicto facie quoque indiscreta similis fuisse traditur.

Exposuit Furtwaenglerus ['Plinius und seine quellen' etc. J. J. suppl. IX [1877] p. 67 sqq.] illud de symmetria Pythagorae apud Laertium in Varronis fonte primario fuisse, ad quem relego. Unde Varro haurire acuta illa de statuariis iudicia potuerit, in aprico est, si quidem in indicibus Laertianis de statuariis Polemo potissimum et Antigonus Carystius excitantur. Polemoni favet homonyma componendi consuetudo de Antigono adhuc incog-

nita⁸⁸⁾ et expressum in indice Pliniano Polemonis vestigium modo cum Athenaei epitome I p. 19 b conferas Pliniana:

Varro apud Plinium.	Polemo apud Athenaeum.
<i>fecit et . . . citharoedum qui Dicaeus adpellatus est, quod, cum Thebae ab Alexandro caperentur, aurum a fugiente conditum sinu eius scelatum esset.</i>	<i>ἐν δὲ Θήβαις Πινδάρου οὐκ ἔστιν εἰκὼν, Κλέωνος δὲ τοῦ ᾠδοῦ, ἐφ' ἧς ἐπιγεγραπται . . . ὑπὸ τούτου τὸν ἀνδριάντα, ὅτι Ἀλέξανδρος τὰς Θήβας κατέσκαπτε, φησὶ Πολέμων φεύγοντά τινα χρυσίον εἰς τὸ ἱμάτιον κοίλον ὄν ἐνθάδεσθαι καὶ συνομιζομένης ἐπανελθόντα εὐρεῖν τὸ χρυσίον μετὰ ἔτη τριάκοντα.</i>

Polemonem tenemus utriusque auctorem. Quaeritur qualem librum designaverit Athenaeus. Si Prellero credimus *'Βοιωτικὰ'*. At artificum catalogos incredibile periegeseos libro cuidam insertos esse, et concidit Prelleri argumentum, quod in sola positum est Thebarum mentione. Ego a ceteris Laertii indicibus in quibus citatur Polemo [II 104. IV 58. V 85] exeundum ratus librum πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον subesse existimo: illos enim rectissime Prellerus [Polemonis fr. p. 107] ad illud quod dixi opus dudum reduxit. Cumque etiam apud Athenaeum saepe idem cocurrat, res dubitatione exempta⁸⁹⁾. De ceterorum indicum compositione

⁸⁸⁾ Schol. ad Eurip. Med. 827 τοῦ καλοῦ Κηρισσοῦ νῦν τοῦ ἐν τῇ Ἀτικῇ μνημονεύει· ἐστὶ γὰρ καὶ ἕτερος ὁμώνυμος ἐν Βοιωτίᾳ· εἰςὶ δὲ καὶ ἕτεροι καθά φησι Πολέμων ἐν τῷ περὶ ποταμῶν γράφων οὕτως· ἐν Ἀθήνῃσι Κηρισὸς καὶ ἐν Σικυῶνι καὶ ἐν Ἄργει . . . [cetera excidere. cf. Preller p. 126].

⁸⁹⁾ Unum non duos fuisse P. artifices me Wilamowitzius edocuit [cf. Curtius arch. zeitung XXXVI (1878) p. 82 sq.]. Erravit igitur Polemo. Samius in titulo Olympiaco occurrit [cf. Curtium ib.]. — Furtwängler p. 70 non de Polemone sed Antigono hausisse Varronem statuit sine causa, si quid video. — Ex re videtur, ceteros homonymorum indices Plinianos subiungere: XXXIV 8, 27 *Cephisodoti duo fuere; prioris est Mercurius Liberum patrem in infantia nutriens; fecit et contionantem manu elata, persona in incerto est. Sequens philosophos fecit.* — XXXV 9, 35 *fuit et alius Mico qui minoris cognomine distinguitur, cuius filia Timarete et ipsa pinxit* [contra schol. in Aristoph. Lysistr. 679: 1. Mico pictor. γέγονε δὲ καὶ ἕτερος Μίκων εἰς πενίαν κωμωδοῦμενος]. — Consimilis ratio Glaucorum Steph. Byz. s. v. *Αἰθάλη*. . . ἀφ' ἧς ἦν ὁ Γλαῦκος εἰς τῶν τὴν κόλλησιν σιδήρου εὐρόντων· δύο

multa nec absona possunt coniectari, velut quomodo acciderit, ut VII 186 tres inter se excipiant Chrysippi medici, vel II 104 quattuor Theodori artifices simul cum Polemonis Menodoti Theophranis testimoniis: sed argutari nolo.

III.

Quod de septem indicum origine demonstravimus, idem ad ceteros transferendum est.

1. Excipiendi sunt ut dixi Pittaci I 79 *γένεον δὲ καὶ ἕτερος Π. νομοθέτης, ὡς φησι Φαβωρίνος ἐν ἀπομνημονευμάτων τρίτῳ καὶ Δημήτριος ἐν ὁμωνύμοις, ὅς καὶ μικρὸς προσσηροεύθη*: hunc enim desumpsit ex Favorini commentariis, id quod ipse sat dilucide hoc loco adnotavit. Transgredior ad aliud.

2. Nietzscheus [mus. rhen. XXIV [1869] p. 186], hac in re vel Scheuerleero incautior, inter genuinos homonymorum catalogos eos recipit locos, ubi unus an plures fuerit per aporiam disceptatur. Huiusmodi aporias duas consignabo Laertianos.

De Pherecydis Syriis I 10, 119 *Ἄνδρων ὁ Ἐφέσιός φησι δύο γεγονέναι Φερκεύδας Συρίους τὸν μὲν ἀστρολόγον, τὸν δὲ θεολόγον υἱὸν Βάβυος, ᾧ καὶ Πυθαγόραν σχολάσαι. Ἐρατοσθένης δ' ἓνα μόνον, καὶ ἕτερον Ἀθηναῖον γενεαλόγον.*

De Periandris I 7, 98 sq. *Σωτίων δὲ καὶ Ἡρακλείδης καὶ Παμφίλη ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ὑπομνημάτων δύο φασὶ Περιάνδρους γεγονέναι τὸν μὲν τύραννον, τὸν δὲ σοφὸν καὶ Ἀμβρακιάτην· τοῦτο καὶ Νεάνθης φησὶν ὁ Κυζικηνός, ἀνεπιμύς τε εἶναι ἀλλήλοις, καὶ Ἀριστοτέλης μὲν τὸν Κορίνθιον φησὶν εἶναι τὸν σοφόν, Πλάτων δ' οὐ φησιν.* Quae de Pherecydum Syriorum numero et de Periandri sapientis patria discreparent veterum sententiae, doctus quidam auctor Laertii sub unum aspectum subiecit, ut ex auctoritatibus verum aestimaretur. Ex quo erat apud Graecos grammatica, studium aporiarum nunquam desiit gravissimosque exercebat auctores. Eratosthenes aporiam de Pherecydis coortam solvit;

γὰρ ἦσαν· οὗτος μὲν Χίος [codd. Σάμιος], ὅστις καὶ ἔργον ἀσιδμώτατον ἀνέθηκεν ἐν Δελφοῖς, ὡς Ἡρόδοτος [I 25], ὁ δὲ ἕτερος Ἀθήμιος ἀνδριαντοποῖος διάσημος.

similiter idem iudicavit de Euenis⁴⁰). Neque aliter de Sapphone, una fuerit an duae, scripsit Nymphis Heracleota, quia poetria cum Phaone amores non crederet⁴¹). Ab homonymorum indicibus talia et re abhorrent et specie externa dignoscuntur. Quamquam indidem de auctore indicum et aporiarum Laertianarum diverso nihil consequitur: aliunde pendet discrimen [cf. p. 57 sq.].

3. Singularem locum sibi poscunt Pythagorae Archytiae Eudoxi. VIII 46 sq. *Γεγόνασι δὲ Πυθαγόρῃ τετταρες περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, οὐ πολὺ ἀπὸ ἀλλήλων ἀπέχοντες·*

εἷς μὲν Κροτωνιάτης τυραννικὸς ἄνθρωπος·

ἕτερος Φλιάσιος σωμασκητῆς, ἀλείπτης ὡς φασὶ τινες·

τρίτος Ζακύνθιος·

τέταρτος αὐτὸς οὗτος [philosophus], οὗ φασιν εἶναι τὰ πόρθητα τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν διδάσκαλος· ἐφ' οὗ καὶ τὸ αὐτὸς ἔφα εἰς τὸν βίον ἦλθεν·

οἱ δὲ καὶ ἄλλον ἀνδριαντοποιὸν Ῥηγῖνον γεγονέναι φασὶν Πυθαγόραν, πρῶτον δοκοῦντα ἑυθυμοῦ καὶ συμμετρίας ἐστοχάσθαι· καὶ ἄλλον ἀνδριαντοποιὸν Σάμμον·

καὶ ἕτερον ῥήτορα μοχθηρόν·

καὶ ἱατρὸν ἄλλον, τὰ περὶ κήλης γεγραφότα καὶ τινὰ περὶ Ὀμήρου συντεταγμένον·

καὶ ἕτερον Λωρικὰ πεπραγματευμένον, ὡς Διονύσιος ἱστορεῖ [Halicarnasensis ἐν τῷ περὶ μιμήσεως cf. p. 32].

*Ἐρατοσθένης δὲ φησι, καθὼ καὶ Φαβωρίνος ἐν τῇ ὀγδόῃ παντοδαπῆς ἱστορίας παρατίθεται, τοῦτον εἶναι τὸν πρῶτον ἐν τέχνῳς πνευεύσαντα ἐπὶ τῆς ὀγδοῆς καὶ τετταρακοστῆς Ὀλυμπιάδος κτλ. Duos diversos, ait Nietzscheus [mus. rhen. XXIV [1869] p. 194 sqq.], deprehendimus Pythagorarum indices, hunc sex illum quattuor continentem. *Utrum ad Demetrium revocabimus? Neutrum si mihi antea credidisti. Ergo concidunt quae p. 195**

⁴⁰) Cf. Harp. [hinc Suidas] s. v. δύο δὲ ἀναγράφουσι Εὐήνους ἑλεγίῳ ποιητὰς ὁμωνύμους ἀλλήλοις, καθάπερ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ περὶ χρονολογιῶν ἀμφοτέρους λέγων Παρίους εἶναι· γνωρίζεσθαι δὲ φησι τὸν νεώτερον μόνον.

⁴¹) Athen. XIII 596° ἐξ Ἐρέσου δὲ τῆς ἑτέρας ὁμωνύμους Σαπφῶ, τοῦ καλοῦ Φάωνος ἐραστειῶσα περιβόητος, ὡς φησι Νύμφης ἐν περιήλω Ἀσίας. Ex Athenaeo Aelianus, ut saepe [cf. Preller Polemonis fr. p. 191].

sqq. dixit: *Alter index* [ἔνιοι δὲ καὶ . .] *duos statuarios, unum rhetorem et medicum, duos complectitur historicos. In hac una re adhuc haeremus quod neque musici neque ipsius philosophi mentio fiat. At non est cur haereamus, dummodo verba, quibus index ille incipit, recte interpretemur: οἱ δὲ καὶ ἄλλον — φασὶ Πυθαγόραν. Laertius igitur hos solos Pythagoras ex altero indice enotavit quorum in priore nondum mentio facta erat ita, ut alterum indicem non possimus in pristinam formam revocare, nisi nominibus Pythagorae philosophi musici aliorum e priore suppletis?* At si auctor Laertii id fecit, quod ipsum vult Laertium fecisse Nietzscheus? Si ex chronographo nescio quo quattuor sumpsit priores, sicut ex Polemone quintum sextumque? An diversum est quod in Democriti vita IX 49 legitur: *δέυτερος Χίος μουσικὸς κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον* [atque philosophus]. Utrum sit verius, ignoro. Nihili est quod obstruxit Nietzscheus impedimentum p. 196. Etenim Laertius cum ultimum alterius indicis Pythagoram τὸν Δωρικὰ πεπραγματευμένον memorasset, in hunc modum nullo interiecto verbo perrexit: *Ἐρατοσθένης δὲ φησὶ — καθὸ καὶ Φαβωρίνος παρατίθεται — τοῦτον εἶναι τὸν πρῶτον ἐντέχνως πεπαιδευμένον κτλ. Favorinumve putemus Pythagoram τὸν Δωρικὰ πεπραγματευμένον clarissimum pugilem censuisse? Minime quidem, qui secundo adiuti casu disertum Laertii tenuimus testimonium, Favorinum in Omnigena historia de Pythagora philosopho athletarum nutritore narrasse VIII 12. Qua igitur ratione sedandae sunt turbae? Nihil simplicius, dummodo concedas, Eratosthenis de primo pugile P. testimonium a Laertio e Favorini π. ἰ. petitum esse, id quod apertis verbis indicatur. Jam vero ille prior homonymorum index, nomine Pythagorae philosophi finitur illius quidem, cuius gymnasticas et athleticas artes Favorinus effert. In promptu est, quo tendam. Ecce originem totius loci tabula expressam:*

Fons A: index homonymorum I ex Favorino desumptus.

Fons B: index II.

Fons A: Eratosthenes δὲ φησὶ, καθὸ καὶ Φαβωρίνος.

Nihil sane elegantius. Tamen elegantiae Nietzscheanae fallacia disturbanda est, ut vera restituatur simplicitas. Iterum

enim lubenter largior, hunc locum, si solus per se spectetur, videri enodatum: at in usum et consuetudinem scriptoris insinuandum est. Et observavi apud seriores compilatores οὗτος non modo ad anteriorem quandam proximum spectare, sed saepissime ad eum de quo uno quoque agitur capite⁴²⁾. Quae quidem lex efflagitat, ut spreta interpretatione Nietzscheana verba Ἐρατοσθένους δὲ φησι, καθὼ καὶ Φαβωρίνος . . . παρατίθεται, τοῦτον εἶναι τὸν πρῶτον ἐντέχνως πικτεύσαντα κτλ. ad philosophum referantur, quoniam de eo agitur toto capite, non quia in priore indiculo ultimus comparet: hic enim fortuito evenit consensus.

Dubito etiam de Eudoxorum Archytarumque catalogis.

VIII 82 Γεγόνασι δὲ Ἀρχῦται τέσσαρες·

πρῶτος αὐτὸς οὗτος·

δεύτερος Μυτιληναῖος μουσικός·

τρίτος περὶ γεωργίας συγγεγραφώς·

τέταρτος ἐπιγραμματοποιός·

ἔνιοι καὶ πέμπτον ἀρχιτέκτονά φασιν οὐ φέρεται βιβλίον περὶ μηχανῆς ἀρχὴν ἔχον ταύτην· ἑτάδε παρὰ Τεύκρου Καρχηδονίου διήκουσα·

VIII 90 Γεγόνασι δὲ Εὐδοξοὶ τρεῖς·

αὐτὸς οὗτος·

ἕτερος Ῥόδιος ἱστορίας συγγεγραφώς·

τρίτος Σικελιώτης παῖς Ἀγαθοκλέους ποιητῆς κωμωδίας νίκας ἐλῶν ἀστικὰς μὲν τρεῖς, Ἀθηναϊκὰς δὲ πέντε, καθὰ φησιν Ἀπολλόδιωρος ἐν Χρονικοῖς·

εὐρίσκομεν δὲ καὶ ἄλλον ἱατρὸν Κνίδιον περὶ οὗ φησιν Εὐδοξος

⁴²⁾ Res facile dispicitur: IX, 5, 25 Ζήνων Ἐλεάτης· τοῦτον Ἀπολλόδιωρος φησιν εἶναι ἐν χρονικοῖς φύσει μὲν Τελευταγόρου θέσει δὲ Πααρμενίδου· περὶ τούτου [scil. de Zenone] καὶ Μελίσσου Τίμων φησὶ ταῦτα. Crederes de Parmenide dixisse Timonem. Ib. 29 ὅτι δὲ γεγόνασι Ζήωνες ὁκτὼ ἐν τῷ Κιτιεῖ [Zenone] διειλέγμεθα· ἤκμαζε δὲ οὗτος [scil. de quo agitur Eleata, non Citiensis qui videtur] κτλ. IX, 9, 57 [Diogenes Apolloniata] ἦν δὲ τοῖς χρόνοις κατ' Ἀναξαγόραν· τοῦτον [scil. Diogenem] φησὶν ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος . . . δια μέγαν φθόνον μικροῦ κινδυνεύσαν Ἀθήνησιν. Neque aliter illud αὐτὸς οὗτος in catalogis ipsis explicari potest, velut in Pythagorarum catalogo. Missa exempla cetera innumera. Ex Suida unum adscribam s. v. Ἡρακλείδης . . . ὅστις Διδύμῳ τῷ πάνυ . . . ἐφοίτησεν· οὗτος [Heraclides, von Didymus] ἐπεὶ ἤκουσεν Ἄπερος . . . ἔγραψε βιβλία γ' κτλ. — Veri partem perspexit Rohde [mus. rhen. XXVI [1871] p. 569 n.].

ἐν γῆς περιόδῳ, ὡς εἶη παραγγέλλων ἀεὶ συνεχῆς κινεῖν τὰ ἄρθρα πάσῃ γυμνασίᾳ ἀλλὰ καὶ τὰς αἰσθήσεις ὁμοίως·

ὁ δ' αὐτός [Apollodorus] φησι τὸν Κνίδιον Εὐδοξὸν ἀκμάσαι κατὰ τὴν τρίτην καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα εὐρεῖν τε καὶ τὰ περὶ τὰς καμπύλας γραμμάς.

Nec veracitate Laertii tantum confido, ut credam quartum ab ipso additum esse Eudoxum adfirmanti quandoquidem aliena sapit doctrina alienoque iudicat iudicio⁴⁵), neque alia veri patent signa. 'At nisi trium Eudoxorum catalogum', inquires, 'ipse auxisse putabitur Laertius, quomodo mirum illud natum est, quod ad Apollodorum chronographum aperte respiciunt verba ὁ δ' αὐτός φησιν? Nonne totius indicis originem haec exprimit tabula:

Fons A. Tres Eudoxi [cum Apollodori testimonio].

Fons B. Quartus Eudoxus.

Fons A. ὁ δ' αὐτός φησιν [scil. Apollodorus].

Speciosa res quamquam in compilatore improbabilis. Id quod non ratiocinando sed re ipsa confirmatur. Exempla igitur sunt perlustranda: I 79 γέγονε δὲ καὶ ἕτερος Πιττακὸς νομοθέτης, ὡς φησι Φαβωρίνος ἐν ἀπομνημονευμάτων α' καὶ Δημήτριος ἐν ὁμωνύμοις· ὃς [scil. Pittacus alter] καὶ μικρὸς προσηγορεύθη. III 40 καὶ ἐτελεύτα [Πλάτων] μὲν ὃν εἶπομεν τρόπον Φιλίππου βασιλεύοντος ἔτος τρισκαιδέκατον, καθὰ καὶ Φαβωρίνος φησι ἐν ἀπομνημονευμάτων γ', ὑφ' οὗ καὶ ἐπιτιμηθῆναι φησιν αὐτὸν Θεόπομπος [scil. a Philippo, non a Favorino] etc.

IV.

Componere placet quae ex ipsis homonymorum catalogis ad certum recuperandum auctorem suppetant indicia.

a. Dixi non litteratos tantum homines recenseri.

b. Indices ex copiosissimo quodam biographo non modo philosophorum sed etiam ceterorum quotquot enumerantur

⁴⁵) Velut quod dicit III 48 δοκεῖ δέ μοι Πλάτων ἀκριβῶσας τὸ εἶδος καὶ τὰ πρωτεῖα δικαίως ἂν ὥσπερ τοῦ κάλλους οὕτω καὶ τῆς εὐρέσεως ἀποφέρεσθαι comparata Porphyrii vita [cf. p. 73. 77] ad Laertii auctorem revocavi. Cf. etiam p. 73 [de epigrammatis a Laertio in Platonem factis] et p. 47 [de iudiciis quae insunt in indicibus homonymorum].

excerpti sunt'. Hinc breves illas de rebus testibusque notulas arripuit Laertius. Nec desunt expressa vestigia; nonnulla proferam:

VIII 4, 82 [Archytæ] *πρῶτος αὐτὸς οὗτος* [de quo agitur philosophus]· *δεύτερος Μυτιληναῖος μουσικός . . . περὶ δε τοῦ μουσικοῦ φέρεται καὶ τόδε, ὡς ὀνειδιζόμενος ἐπὶ μὴ τῷ ἔξακουέσθαι εἶποι· τὸ γὰρ ὄργανον ὑπὲρ ἐμοῦ διαγωνιζόμενον λαλεῖ.* Quodsi dicta musici auctor exposuerat Laertianus, quin res quoque idem narraverit vix dubitabile. In Eudoxo medico Cnidio res eadem VIII 90 [cf. p. 43]. Cf. IX 56 *Γέγονε δὲ καὶ ἄλλος Πρωταγόρας, εἰς ὃν καὶ Εὐφορίων ἐπικήδειον ἔγραψεν.* Si epigrammata extabant etiam vitarum corpuscula inventorum librorumque et quoruncunque opus erat mentione instructa velut II 58 *τέταρτος* [Bion] *Δημοκρίτειος καὶ μαθηματικὸς Ἀβδηρίτης Ἀτθίδι γεγραφῶς καὶ Ἰαίδι· οὗτος πρῶτος εἶπεν εἶναι τινὰς οἰκήσεις, ἐνθα γίνεσθαι ἕξ μηνῶν τὴν νύκτα καὶ ἕξ τὴν ἡμέραν.* Res tetigit Demetrii Scepsii V 84 *ἐνδέκατος Σκήψιος πλούσιος καὶ εὐγενὴς ἄνθρωπος καὶ φιλόλογος ἄκρως· οὗτος καὶ Μητροδώρον προεβίβασε τὸν πολίτην.* Neque amores Aeschinis reticuit Neapolitani II 64 *ἕκτος . . . Μελανθίου μαθητῆς καὶ παιδικά* nec poenam Chrysippi medici [VII 186]. Demetrii Ixionis cognomen ex iniuria quadam in Iuñonem commissa explicavit attulitque et praeceptorum nomina [V 61. 84] et discipulorum [VII 35] et parentum [X 26] et fratrum [II 103]. Poetarum victorias accurate novit ex locupletibus auctoribus [VIII 90] et artificum progressus [II 103 VIII 46 sq.] Quid plura? Nonne quaecunque cum vita rebusque gestis et scriptis cohaerent exposuerat indicum auctor Laertianus?

c. 'Quam largam testimoniorum copiam adsciverit, ex dilacerata catalogorum memoria licet conicere'. In quibus citantur:

Apollodorus in chronicis	VI 101. VIII 90.
Antigonus	II 15. IX 59.
Aristoteles	II 104. V 61.
Aristoxenus [<i>ἐν τῷ Πλάτωνος βίῳ</i> V 35]	IV 15. V 35.
Callimachus epigr.	IX 17.
Duris	I 38.
Erasistratus	VII 186.

Eudoxus [<i>ἐν γῆς περιόδῳ</i>]	VIII 90.
Euphorio	IX 56.
Hipponax	IV 58.
Menodotus	II 104.
Polemo	II 104. IV 58. V 85.
Seleucus [<i>ἐν τῷ περὶ φιλοσοφίας</i>]	III 109.
Simonides	IV 95.
15) Theophanes	II 104.

His confidenter addo 16) Demetrium Magnetem. Etenim cum tot indices exhibeat Laertius post Demetrium demum conscriptos, ipse Demetrius illi non erat ad manus. Adde quod uno eo. loco, quo Demetrii integrum adiecit indicem, se non in-
spexisse Demetrium sed Favorini commentarios satis confitetur [cf. I 49]. Ut igitur minimum sumam, si non usquequaque at nonnunquam Demetrii Magnetis memoria — quae quidem multo quam videtur est frequentior — ab illo *περὶ ὁμωνύμων* scriptore in Laertium est inlata⁴⁴).

d. 'Laertius unde desumpsit catalogos, indidem vitas locupletavit'. Quid per se probabilius? Et vide: Aristoxeni de Platone librum indicum scriptor citavit V 35; in Platonis vita Laertiana bis III 8. 37 eodem provocatur, non id quidem ab ipso Laertio — demonstrabo hanc vitam paene totam ex communi Apulei et Porphyrii fonte manasse — sed, id quod nunc patet, ab illo scriptore. Neque aliter consensus Apulei cum Laertio docet Apollodori de Platonis die natali testimonium in eodem fonte extitisse: Apollodori chronicis utitur indicum scriptor VI, 101. VIII, 90. Haec igitur optime coeunt. Etiam de Antigono Callimacho [I 4, 79 sq.] Duride Eudoxo [*ἐν γῆς περιόδῳ*] Euphorione [III 37] Hipponacte Menodoto Polemone [III 46] Seleuco [IX 12] Simonide res dubitationi vix obnoxia, si quidem et in indicibus occurrunt et in vitis advocantur.

⁴⁴) Hippobotus V 89. IX 39 sq. eadem quae Demetrius narravit. Hinc deberi Demetrio Hippoboti testimonia temere Nietzscheus conclusit. — Porro Neanthes, Heraclides, Sotio quoniam in aporiis quas supra tractavi comparant et non in catalogis, excludendi sunt frustra refragante Nietzscheo p. 186.

e. 'Dicendi scribendique arti studuit indicum scriptor'. Aliter enim explicari nequit, quod Theodori Gadareni rhetoris *περὶ τῶν ἐν φωναῖς ζητουμένων* sic conlaudavit II 103 οὐ τὸ φωναστικὸν φέρεται βιβλίον παγκαλόν, quod *χαρίεντας* [V 35] Aristotelis oratoris cuiusdam praedicavit *λόγους δικανικούς*, quod Zeno medicus Herophileus ei audit *νοῆσαι μὲν ἱκανός, γράψαι δ' ἄτονος* [VII 35], alter quidam [ib.] *νοῆσαι καὶ ἐρμηνεύσαι σαφής*, Demetrius Byzantius peripateticus [V 83] *σαφής διηγήσασθαι*, Thales denique rhetor Callatianus [I 38] *κακόζηλος*.

f. 'Studuit etiam poetarum ingenio iudicando'. Democritus [IX 49] et Heraclides [V 93] epigrammatarii videntur ei ille *σαφής καὶ ἀνθηρός*, hic *λυγρός*. Ex elegiacis Carneades [IV 66] vituperatur *ψυχρός*, ob ingenii infelicitatem Xenocrates quidam [*ὄνκ ἐπιτυχής* IV 15]. Iambographum Demetrium [V 85] *πικρόν*, Heraclidis denique Leschas non sine recti sensu '*φλυαρίας*' per ironiam dixit.

g. 'Studuit porro historicis' si quidem Xenophontem quendam ob fabularum prodigiorumque captationem ut '*μυθώδη τερατεύοντα*' more Polybiano perstrinxit.

h. 'Ad reconditam quandam polymathiam quammaxime inclinavit'. Nam cum Demetrium Scepsium [V 84] *ἄκρωσ φιλόλογον* conlaudaverit haud ita celebrem antiquis, demonstrat se *Τρωϊκὸν διάκοσμον*, cui soli famam Scepsius debebat, non solum cognovisse verum vehementer adprobasse. Et hoc quidem de Demetrio Scepsio iudicium summi est momenti! Etenim erat Scepsius rerum abstrusissimarum scientia unice praeditus vere quem vocant polyhistor.

i. 'Vixit intra annos c. 60 etc. 160 p. Chr. n.' Seleucum Home ricum et Theodorum medicum quod antestatur post annum c. 50 remittitur; ex novissimis in vitis Laertianis praeter Scepticos invenio Plutarchum Phlegontem Sabinum Epictetum denique Favorinum⁴⁵). Rem conficit Apulei [c. 170] accuratus de Platonis vita consensus.

Hae novem ex ipsis catalogis patent veri documenta: nova extrinsecus accersenda sunt.

⁴⁵) Etiam Numenius IX 68 [in Pyrrhonis vita] citatur: *μόνος δὲ Νουμήνιος καὶ δογματίσαι φησὶν αὐτόν*, at non Neoplatonicus sed Pyrrhonis assecla [Zeller IV² 441]. — Plutarchum non ipse legit Laertius [cf. adn. 141] neque Sabinum [cf. p. 74].

III. De Favorini indicibus homonymorum.

Constat inter omnes quotquot de Laertiani operis compositione scripserunt Favorini libros, omnigenam historiam et apomnemonemata, praesto fuisse ipsi Laertio: id quod asseverat VIII 53 [cf. Nietzscheum mus. rhen. XXIII [1868] p. 652]. Uterque liber scatebat varia doctrina cum de aliis tum de philosophis explicata.

I. Et in apomnemonematis quidem ita processit, ut nullum servaret ordinem nec temporis nec materiae, si quidem in libro primo de duobus Pittacis, de Xenophanis cum Pythagoreis inimicitia, de Empedoclis divitiis, de Socratis itineribus et crimine, de Platonis servitute, de Demetrii Phalerei genere disseruit; in altero de Aristotele Speusippeorum operum emptore, de Cratetis lepido quodam dicto; in tertio de Platonis morte et Pythagora athletorum nutritore, de Alcyone dialogo Pseudoplatonico et de vespero Luciferoque in quinto. Accedunt incertae sedis reliquiae. Iam mittimus Koepkeum [*Über die gattung der apomnemonemata in der griech. lit.*] progr. der Ritteracademie zu Brandenburg 1857], qui totum opus de Platone fuisse censet: Nietzscheo potius adsentiendum, excerpta, sicut in legendo erant facta, in conlectaneorum promptuarium rato translata esse. Utebatur in apomnemonematis Favorinus Demetrii Magnetis *περὶ ὁμωνύμων* libro [I 79] Theopompo [III 40] Aristotele *περὶ ποιητῶν* [III 48] Nicia Nicaeensi *ἐν τῷ κατὰ Πλάτωνος διατριβῆς* cf. infra p. 80]⁴⁶⁾. Plures non invenio.

II. Plenior de omnigena historia nobis Nietzschei beneficio obtigit cognitio et accuratior etsi nequaquam perfecta iam atque conclusa. Ex hac Nietzschei disputatione [mus. rhen. XXIII [1868] p. 642—653, cetera leviora.] omnium quotquot edidit longe praestantissima necessarium est condigna scitu praefari, ut iis

⁴⁶⁾ Incante Nietzscheus p. 651 sq. propterea quod Favorinus et Nicias consentiunt cum Aristotele posuit Favorinum ex Nicia hausisse [cf. Athen. XI p. 508 C].

quae de Favorino ipse nova volo proferre viam quasi praemuniam.

'Omnigenam historiam' a Gellio XIV 6 perstringi Nietzscheus invictis demonstravit argumentis. Quae contradixit M. Hertzius⁴⁷⁾ [index lect. Vratisl. 1869] sponte concidunt, modo teneatur nihil magis istius aetatis homunculos quam gloriolam ut multiplicis eruditionis ita simplicitatis adfectasse. Adde quod officii erga praeceptorem Favorinum praestandi ita memor erat, ut eius nomen ibi dissimularet. Saeculi igitur morem et solitam plerisque consuetudinem Gellius secutus immodicam Favorini doctrinam in 'omnigena historia' congestam sic irrisit: *Homo nobis familiaris, in litterarum cultu non ignobilis magnamque aetatis partem in libris versatus: 'adiutum', inquit, 'ornatumque volo ire noctes tuas', et simul dat mihi librum grandi volumine 'doctrinae omnigenae', ut ipse dicebat, 'praescatentem', quem sibi elaboratum esse ait ex multis et variis et remotis lectionibus, ut ex eo sumerem quantum liberet rerum memoria dignarum. Accipio cupidus et libens, tamquam copiae cornum nactus essem, et recondo me penitus, ut sine arbitris legam. — At quae ibi scripta erant, pro Iuppiter, mera miracula; quo nomine fuerit qui primus grammaticus adpellatus est; et quot fuerint Pythagorae nobiles quot Hippocratae; et cuiusmodi fuisse Homerus dicat in Ulixis domo λαύρην [χ 128 cum schol.]; et quam ob causam Telemachus cubans iunctim sibi cubantem Pisistratum non manu adtigerit, sed pedis ictu excitarit [ο 45 K 138 cum schol.]; et Euryclia Telemachum quo genere claustrum incluserit [α 438]; et quapropter idem poeta rosam non norit, oleum ex rosa norit [ψ 186]^{47b)}. Atque illud etiam scriptum fuit, quae nomina fuerint sociorum Ulixis, qui a Scylla rapti laceratique sunt⁴⁸⁾; utrum ἐν τῇ*

⁴⁷⁾ Animi Gellium non tam ingrati futurum fuisse, obvertit M. Hertzius, ut carissimum suum magistrum tecte luderet.

^{47b)} Aliter Aristarchus. Cf. Hehn Culturpfl.² 212.

⁴⁸⁾ Schol. ad μ 257 οἱ ἀπολόμενοι ἐπὶ τῆς Σκύλλης Στήσιος Ὀρμένιος Ἀγγυμος Ὀρνυτος Σινώπος Ἀμφίνομος· οὕτως Φερεκύδης [sic Cramerus, Φερεκράτης H]. Hinc Eustathius p. 1721, 8 cum addit de Sinopo: οὗ πρὸς ὁμοίωτα ἠρωὺς Σινώπη, ἀφ' ἧς ὁμωνύμως ἢ κατὰ Σινώπην Χερρόννησος.

Philolog. Untersuchungen III.

ἔσω θαλάσση *Ulixes erraverit κατ' Ἀρίσταρχον ἀν ἐν τῇ ἔξω κατὰ Κράττητα*⁴⁹⁾; *item et istic scriptum fuit, qui sint apud Homerum versus isopsephi; et quorum ibi inominum παρασχησῖς reperiatur; et quis adeo versus sit, qui per singula vocabula singulis syllabis increseat*⁵⁰⁾; *ac deinde qua ratione dixerit singulas pecudes in singulos annos ternā parere; et ex quinque operimentis, quibus Achillis clipeus munitus est, quod factum ex auro est, summum sit an medium* [Y 271 c. schol.]; *et praeterea quibus urbibus regionibusque vocabula iam mutata sint, quod Boeotia ante adpellata fuerit 'Aonia', quod Aegyptus 'Aeria' dicta sit, quod Attice, Ἀττική, quod Corinthus 'Ephyre', quod Macedonia Ἡμαθία, quod Thessalia 'Αἰμονία', quod Syros 'Sarra', quod Thracia ante Sithonia dicta sit, quod Paestum 'Ποσειδάωνιον'.*

Gellio duce⁵¹⁾ dispositionem omnigenae historiae Nietzscheus cum conaretur restituere, rem gessit levissime. Recte quidem p. 650 negavit illam omnino omni caruisse ordine — patescet enim contrarium — at prava ipse attulit argumenta. *Velut quae εὐρήματα ex omnigena historia excitantur haec fere semper ex uno octavo libro sumpta sunt.* Verum est, ex octavo libro Platonis et Pythagorae memorari inventa; at cetera omnino nulli libro adsignantur; velut Protagorae Anaximandri Anaxagorae Socratis Aristotelis Alcmaeonis Parmenidis. Scire vellem, unde fere semper ex octavo libro philosophorum inventa fluxisse compererit; si ex conlatione codicum quam possidet, dicere debuit; si minus, ex vano vanam hausit coniecturam. — Pergit: *Immo hoc est verisimile, omnia εὐρήματα Favorinum sumpsisse ex libro περὶ εὐρημάτων, qualem scripserunt Ephorus eusque adversarius Heraclides Strato Artemidorus Philostephanus*

⁴⁹⁾ Schol. ad λ 11: δῆλός ἐστιν ὁ ποιητὴς διὰ τὸ 'ποντοπορούσην' ὠκεανὸν καλῶν τὴν ἔξω θαλάτταν [secundum Cratetem].

⁵⁰⁾ Versus rhopalicus Γ 182: ὦ μάκαρ Ἀτρείδῃ μοιρηγενὲς ὀλβιόδαιμον. Adnotat schol.: σημειώσαο δ' ἂν ὡς κατὰ πρόσθετον συλλαβῆς ἠῆξεται μετ' ἐκπλήξεως ὁ ἔκαινος κλιμακῆδόν.

⁵¹⁾ Photius bibl. cod. 161 p. 103^b 3 [in omnigena historia erant διάφοροι ἱστορίαι καὶ τῶν κατὰ τὰ ὀνόματα θέσεων αἰτιολογίαι] ad hanc quaestionem non adsumentus est, quia rei quid sit non satis manifesto aperit.

alii. Et haec quidem ut possunt contendi ita nequeunt demonstrari. — At quae secuntur! *Quin adeo statui potest, cui Favorinus inventa omnia debuerit, siquidem totum locum de Protagorae inventis VIII 50—54 constat ex omnigena historia esse desumptum.* En errorum paene nidum. Omnia cui debeat inventa Favorinus Oedipo satius est ad divinandum proponere. Porro Protagorae inventa nullo addito verbo iactat ex omnigena historia fluxisse omnia. At scripsit Laertius IX 50 sqq.: *ἐκαλείτο τε σοφία, ὡς φησὶ Φαβωρίνος ἐν π. ἰ.· καὶ πρῶτος ἔφη δύο λόγους εἶναι περὶ παντὸς πράγματος ἀντικειμένους ἀλλήλοις.* Secuntur dicta, libri ob quem expulsus est initium, denique inventa, quibus haec immiscuit: *καὶ τὴν διάνοιαν ἀφείς πρὸς τοῦνομα διελέχθη καὶ τὸ νῦν ἐπιπολάζον γένος τῶν ἐριστικῶν ἐγέννησε· ἵνα καὶ Τίμων φησὶ περὶ αὐτοῦ·*

‘Πρωταγόρης τ’ ἐπίμικτος ἐριζέμεναι εὐ εἰδώς·

... καὶ πρῶτος κατέδειξε τὰς πρὸς τὰς θέσεις ἐπιχειρήσεις, ὡς φησὶν Ἀρτεμίδωρος ὁ διαλεκτικός κτλ. Ubi quaeso dictum est, Favorino deberi inventa? Nam quod citatur in initio, nihil ad rem⁵²⁾. Corruit igitur quam ex Timonis et Artemidori dialectici mentione de auctoris tempore fecit coniectura, corruit Nietzschei horum verborum καὶ τὸ νῦν ἐπιπολάζον γένος τῶν ἐριστικῶν ἐγέννησεν interpretatio. Eristici enim non solum philosophiam vexarunt, verum ad rhetores et sophistas, Hadrianea praesertim aetate, propagati sunt. Sponte haec evanescunt, quidquid molitur adversarius. — Comitemur argumentantem p. 651 sqq. *‘Atque etiam ex ratione, qua excerpta Gelliana inter se excipiant, conligendum est, homonymorum indices, Homerica ζήτηματα, nominum mutationes non fuisse inter se mixta et confusa, sed aequalem semper materiam uno loco conlocatam fuisse.* At quin disparem confusamque materiam ipse disposuisse Gellius censendus est? Neutrum per se certius. — Iam quattuor partes constituit, *περὶ εὐρημάτων· περὶ ὁμωνύμων· Ὀμηρικὰ ζήτηματα· γεωγραφούμενα.* Quorum unicuique sex tribuit libros Sopatro fretus [Phot.

⁵²⁾ Serio hoc Nietzscheum credidisse, incredibile; at creditit [cf. mus. rhen. XXIV p. 187]. Ego me inter eos refero qui tali citandi ratione nesciunt quicquam concludere a Nietzscheo irrisos.

bibl. cod. 161]. — Iterum dissentio. Etenim peculiari instituto Favorinum de inventis egisse nec traditur nec demonstratum est. Quin ut Laertius ita Favorinus ad inventa occasione oblata potuit deverti? Certe locus ille Gellianus ita optime expeditur, quia primus grammaticus, homo non ignobilis, Praxiphanes Dionysophanis Mytilenaeus [cf. Clementis Strom. p. 133 Sylb.] et ipse tractari ibi potuit a Favorino. Quid? quod illa inventorum sedes nequaquam cum Nietzscheana congruit dispositione? Si enim primis sex libris inventa omnia inter se coniuncta inerant, quomodo evenire potuit, ut bis ex octavo libro — Pythagorae scil. et Platonis — adferrentur, in quibus *περὶ ὁμωνύμων* disputatum est? Neque ex duobus Gellii exemplis Pythagorarum et Hippocratum pro certo adfirmarim summam librorum illorum in homonymorum discretione sitam fuisse. — Ac ne in ceteris quidem Gellio nimium tribuatur. Etenim quod ordine Gelliano confusus libros XVIII—XXIV res geographicas continuisse Nietzscheus posuit, aperto Stephani testimonio redarguitur s. v. *Τετράπολις τῆς Ἀττικῆς . . οἱ οὐκίτορες Τετραπολεῖς καὶ Τετραπολίται, ὡς Φαβωρίνος ἐν πρώτῳ παντοδαπῆς ὕλης ἱστορικῆς*. Iam si unum illud ex geographumenis fragmentum quod certo libro addictum sit non ex sex ultimis adfertur, quis eo procedet imprudentiae, ut Nietzscheanae isti ratiunculae amplius plaudat?

1. Aut igitur omnino nullum *παντοδαπῆ ἱστορία* — sicut *ἀπομνημονεύματα* — habuit ordinem aut talem, quo varia et dispersa doctrina quasi vinculo coniungeretur.

2. Stephanus Byz. s. v. *Ἄργιλος· πόλις Θρακῆς ὡς Θουκυδίδης ε' καὶ Φαβωρίνος ἐν παντοδαπαῖς· Ἄργιλος· ἢ πρὸς τῷ Στυμόνι ποταμῷ πόλις· ἀνομάσθη δὲ ἐπειδὴ ὑπὸ Θρακῶν ὁ μῦς ἄργιλος καλεῖται, σκαπτόντων δὲ εἰς τὸ θεμελίους καταβαλέσθαι πρώτος μῦς ὤφθη*. En lexicographi verbal

3. Stephanus Byz. s. v. *Ἀλεξανδρεία . . Φαβωρίνος ἐν τῷ περὶ Κυρηναϊκῆς πόλεως Ἀλεξανδρειῶτην φησὶ παρὰ τὴν [excidere cetera]*. Sola Favorini omnigena historia idque saepissime scito Stephanum esse usum. Iam vero singulari volumine de Cyrena urbe egisse Favorinum iure nemo unquam credit. Ad

coniecturas confugerunt pessimas, velut Bernhardyus *πολιτείας* scripsit pro *πόλεως* [cf. Suid. s. v. *Φαβωρίνος* ed. Bernhardy]. At cur *βιβλίω* suppletur ad *ἐν τῷ περὶ Κυρηναϊκῆς πόλεως*? Quin *λόγῳ*⁵³⁾? Scilicet particula omnigenae historiae de Cyrena egerat Favorinus. Concedo sine alio argumento, lexicine ille *περὶ Κυρήνης* fuerit articulus an libri ordine destituti, non dirimi. Verum adsumptis quae modo dixi de Argilo, utrum verius sit, elucet.

4. Iam dummodo binas litteras singulos libros occupasse concedatur, *ο* et *π* octavo, *α* primo libro erant adsignatae. Rem ipsam vide: *Πλάτων* [III 24]⁵⁴⁾ et *Πυθαγόρας* [VIII 12. 47] reapse in octavo, *Ἀττική*, qua sub voce de Tetrapoli Attica expositum erat [Steph. s. v.] in primo extabant.

Iam posteaquam homonymorum memoriam et res geographicas prioribus XII omnigenae historiae libris⁵⁵⁾ — ceteris XII ‘quaestiones graecas’ tractasse videtur, si Gellii excerptis credimus — ad litteras enumeratas esse quadamtenus probavi, in homonymis disputationem complectar⁵⁶⁾.

Largam dapem et gustui saeculi adpositam Favorini articuli exhibebant. De origine institutione rebus gestis scriptisque et si quae alia illi aetati scitu viderentur digna ibi ex multis et variis et remotis lectionibus erat elaboratum. Nota exempla sunt

⁵³⁾ Exempla passim prostant apud Stephanum. — Ceterum quod s. v. *Ἀργίλος* ‘ἢ πρὸς τῷ Σερμύωνι πόλει’ extat, non alienum a lexicorum more.

⁵⁴⁾ III 47 de Politia Platonis ex secundo o. h. libro refertur. Corruptum *B* ex *H* iam C. Muellero [F. H. G. III p. 580] videbatur. Certe nisi ignota quadam occasione illud memoratum esse sumitur, cum nulla omnino dispositione quotquot periclitaris conciliabitur.

⁵⁵⁾ Quod Gellius in praefatione o. h. inter variae et miscellae doctrinae promptuaria recensuit, non de ordine libri accipiendum est. Ibidem enim *λεξιμῶν* Pamphili includitur ad litteraturam dispositus. — Ceterum ‘omnigenam hylen’ octingentis libris [cf. Sueton. de gramm. 10] Ateius Philologus confecit, libris viginti quattuor Alexander Cotyaensis [Steph. s. v. *Κοτιάειον* cf. *Lehrs quaest. epic.* p. 8. *Meineke anal. Alex.* p. 16] Favorini puto exemplum imitatus.

⁵⁶⁾ Aequalitatem librorum nimium in modum laesam videri mihi obicis: nonnullas enim litteras ut *X* et *Y* ita haut multum spatii completuras fuisse, ingens vero *A* et *II* alias. Credo equidem non satis valere hanc offensionem.

Laertiana: adscribam aliud idque gravissimum ex Iulio Valerio de rebus Alexandri I c. 13 [F. H. G. III p. 584]: *De ea [institutione Alexandri magni] si quid inquirere studiosius voles, sat tibi lector habeto graecum Favorini librum qui 'omnigenae historiae' superscribitur. Illic etiam Alexandri inveneris seriem, cui generis principium praestitisse ferunt Oceanum et Thetidem, exinque fluxisse per Acrisium Danaumque atque Persea multosque alios in Perdiccae genera vel Philipporum. Nam ne Olympiadi quidem secus propago generosa est; cum diligentia pari a mundi principio per Saturnum atque Neptunum tum etiam Telamona seriem generis adtexuit ad tertiumque Neoptolemem docet prosapiam defluxisse, cuius uxor Anasafia [!] mater Olympiadis fuit.*

III. Quae cum ita sint, novam hanc propono sententiam 'omnigenae historiae indices homonymorum deberi Laertianos'. In promptu est quibus argumentis illam sim communiturus. Comparabo cum Favorini libro qualem nobis finximus indicum fontem.

a. 'Non litteratos tantum sed nobiles ille quisquis fuit recensuit homonymos'. Favorinus inter alia scripserat *quot fuerint Pythagorae nobiles quot Hippocratae*. Quid? quod etiam auctor Laertii *nobiles quot fuerint Pythagorae* enumeravit⁵⁷).

b. 'Indices ex docto quodam biographo non modo philosophorum derivati sunt'⁵⁸). Copias doctrinamque Omnigenae

⁵⁷) Levitatis Nietzscheus culpandus est, quod p. 197 scribit: '*F. non omnes sed ut Gellii verbis probatur nobiles tantum et aequales enumeravit*'. De aequalibus apud Gellium plane nihil.

⁵⁸) Praeter Demetrium et Favorinum *περὶ ὁμωνύμων* scripsit Ἀγερσιφῶν [codd. Ἀγρσιφῶν. K. Keil Ἀγερσιφῶν cf. Volkmann. progr. Portense 1873, p. XI. E. Rohde Ἀγρσιφῶν] [mus. rhen. XXXIV [1879] p. 621²]. Suid. s. v. Ἀπολλώνιος ἕτερος Τυανέως φιλόσοφος νεώτερος γεγονώς ἐπ' Ἀθριανοῦ τοῦ βασιλέως ὡς Ἀγερσιφῶν ἐν τῷ περὶ ὁμωνύμων. Ex uno hoc loco de Agersiphonte — id quod fecit Nietzscheus [mus. rhen. XXIV p. 227 sq.] probarunt alii — facere coniecturas non licet. — Ex eorum *περὶ ὁμωνύμων* scriptorum genere, ex quibus sunt Demetrius Favorinus Agersiphon, secludendi sunt Didymus et Ptolemaeus Hephaestionis, id quod non perspexit D. Volkmannus ib. p. XVII. Didymus enim eorum tantum nonnullos composuit, qui apud scenicos graecos occurrerent. Ptolemaeus Chennus ementitus est tantummodo homericorum heroum cognomines. Cf. Phot. bibl. cod.

historiae non est quod post Gellium praedicemus. Vidimus in illa etiam de rebus homonymorum — seu mavis clarorum hominum — fuisse expositum.

c. 'Testimoniorum mole indices sunt onusti'. Favorinus ex multis et variis et remotis lectionibus oomnigenam historiam elaboravit. Nonnunquam eosdem libros indicum scriptor et Favorinus usurpant, velut Demetrium Magnetem — quem I 79 antestatur Favorinus in commentariis — et Erasistratum [indicum scriptor in Chryssiporum serie, Favorinus apud Gellium⁵⁹]. Etiam Timaeum Hermippum⁶⁰) Pamphilam⁶¹) omnigena citavit historia [cf. p. 58].

d. 'Scriptor homonymorum vitas quoque Laertianas locupletavit'. Et hoc quidem de omnigena historia nemo unquam negavit: vicies excitatur, quotiens secundariorum auctorum apud Laertium nemo alius. Et vide: et biographus Laertii [III 37] et

190 [.. scripsit Pt.] *περὶ Ἀχιλλέως τοῦ γηγενοῦς καὶ ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν, ὅσοι ἐγένοντο Ἀχιλλεῖς περὶωνμοι. Ib. ὅτι ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ὀνομασταὶ γεγονόσων Ἐλέναι κτλ.*

⁵⁹) *Historiola XVI, 3 lepida: Ad quendam aegrotum cum isset [Favorinus] nosque cum eo introissemus multaque ad medicos qui tum forte istic erant valetudinis eius gratia oratione graeca dixisset, 'ac ne hoc quidem mirum, inquit, videri debet, quod cum antehac semper edundi fuerit adpetens, nunc post imperatam inediam tridui omnis eius adpetitio pristina elanguerit. Nam quod Erasistratus scriptum, inquit, reliquit, propemodum verum est. Iam secuntur multa ex Erasistrato verbo tenus dicta. Haec cum postea Erasistratum ipse legeret Gellius paene ad verbum invenit tantam Favorini memoriae tenacitatem mirabundus.*

⁶⁰) *V 41 Φαβωρίνος δὲ γησιν γηράσαντα αὐτὸν ἐν φορείῳ περιφέρεισθαι . . . καὶ τοῦτο λέγειν Ἐρμιππον.* Potest etiam esse ex apomnemoneumatis. — De Timaeo cf. adn. 99.

⁶¹) *Steph. Byz. s. v. 'Ροπίεις· ἔθνος οὗ μέμνηται Φαβωρίνος ἐν ἐπιτομῇ δ' τῆς Παμφίλης.* Dici nequit, quantopere hic locus viros doctos torserit. Eatenus omnes consentiunt, ut ad coniecturas confugiant. Quorum conamina nullum habet speciem probabilitatis [cf. Meinekei adn.]. Ratio ad quam exigitur articulus ab iis petenda est exemplis quae supra [p. 34] adscripsi, cum de Seleuco disputarem, velut *'Σέλευκος γησιν ἐν τῇ Κυπρίῳ'* i. e. S. adfert ex Cypria Homeri editione etc. Vides quomodo interpretandum sit; scil. 'Favorinus ex Pamphilae epitomis adfert . . .': Multos enim auctores Pamphila epitomavit [cf. Suid. s. v.].

indicum scriptor ut vidimus ad Aristoxeni vitam Platonis respexere, ille quidem ita: ἦν Πολιτείαν [Platonis] Ἀριστόξενός φησι πᾶσαν σχεδὸν ἐν τοῖς Πρωταγόρου γεγραμμένην ἀντιλογικοῖς. Quid? quod in eadem Platonis vita totidem Laertii de eadem re verba redeunt non Aristoxeni nomine sed Favorini praefixo III 57: ἦν [Politiam] καὶ εὗρισκεσθαι σχεδὸν ὅλην παρὰ Πρωταγόρου ἐν τοῖς ἀντιλογικοῖς φησι Φαβωρίνος ἐν παντοδαπῆς ἱστορίας ὀγδόῃ. Iam vero Apollodori testimonium de Platonis die natali III 2 Favorino reddendum, si modo recte supra [p. 46] cum Aristoxeni⁶²⁾ mentione illud coniunximus [cf. infra p. 85. 88. 89].

e. 'Ex rhetoris sive sophista officina prodierunt catalogi'. Utroque nomine sexcenties effertur Favorinus. Cuius *summam elegantiam verborum totiusque sermonis gratiam atque adeo amoenitates et copias ubertatesque neminem posse indipisci* aetas illa credebat [cf. Gellium XVI 3 etc. Philostr. vit. sophist. I 8. Suidas s. v. Φαβ.]. Quamquam a puro Atticorum sermone descivisse Phrynicho videtur [cf. p. 37. 69. 170 etc. Lobeck].

f et g. 'De poetarum scriptorumque sermone et ingenio acute iudicavit scriptor indicum'. Laudatum est Favorini iudicandi acumen. Gellius II 5 refert lepide designateque ita dicere solitum esse Favorinum de Lysia et Platone: *Si ex Platonis oratione verbum aliquod demas mutesve atque commodatissime facias, de elegantia tamen detraxeris; si ex Lysia, de sententia.* — Coram discipulis Sallustium [Gell. III 1] *vel subtilissimum brevitatis artificem* adpellat. — Claudium Quadrigarium [Gell. IX 13, 5] de Manlii cum Gallo certamine dicentem cum legeret, dixit *non minoribus quati adficine animum suum motibus pulsibusque quam si ipse coram depugnantes eos spectaret.* Inde factum, ut Gellius ibidem Quadrigarii orationem ob incomptam suavitatem puritatemque et simplicitatem laudaret. — De Vergilio [Gell. XVII 10, 4 sqq.] ita aestimavit, ut carmina quae reliquit perfecta expolitaque quibusque imposuit census atque dilectus sui supremam manum omni poeticae laude adficeret. Sed quae

⁶²⁾ Aristoxeni vita Platonis ab uno praeter hunc citatur Aristotle, si Muellero fides habenda F. H. G. II 282.

procrastinata essent ab eo, ut post recenserentur, et absolvi quoniam mors praeventisset nequivissent, nequaquam poetarum elegantissimi nomine atque iudicio digna esse. — Pindarum denique [ib.] ob nimis opimam tumidamque facundiam vituperavit.

h. 'Polymathiam sapiunt indices'. Favorinus quanto opere philosophiam non unam sed omnes amplexaretur alii disquisiverunt [cf. Marresii diss. de Favorino p. 54 sqq.]. De studiis illius poeticis et historicis et medicis dixi. Dicendi virtus notissima. Habebat in grammatica, velut Vergilium una cum Hygini commentariis ita pertractavit, ut quid poeta dignum quid non ad illius dicendi usum sensumque suum accurate ponderaret [cf. Gell. I 21]. Probus cum Sallustium male explicasse videretur, malum magnum ei minatus est Favorinus. Nec detrectabat criticam, si quidem Polycratis accusationem coram iudicibus non esse habitam argumentis certissimis evicit [cf. Laert. II 41]. Sed quid evagamur latius, cum licitum sit ex ipsa libri descriptione Gelliana exque ea quam animo iam tenemus imagine de illius doctrina existimare? 'Omnigena' scilicet erat historia.

i. 'Intra annos 60 et 160 p. Chr. n. indices confecti sunt'. Floruit Hadrianea aetate Favorinus.

IV. Secrevi supra ab homonymorum catalogis Laertianis aporias quasdam Laertii per homonymiam solutas. Huc praeter Pherecydem pertinere dixi Periandros. De Periandro Corinthio dubitabant veteres, num idem fuerit sapiens. Et Plato quidem illum ut tyrannum exclusit substituitque Mysonem Chenensem, Aristoteles Corinthii defendit sapientiam [cf. Laert. I 98], Neanthes et Sotio ita litem dirimebant, ut tyrannidem tribuerent Ambracliotae cuidam cognomini — de quo cf. Arist. Polit. V 1304^a 32, 1311^a 39 — sapientiam Corinthio. Posterius prout auctorem sequebantur in diversas discesserunt sententias. Constat ex oratione Corinthiaca — de qua cf. epimetrum II — Favorinum istam de Periandro aporiam non solum novisse, verum, quod gravius est, ipsum diiudicasse. Postquam enim ille p. 520 [Emperius] non sine certo quodam consilio dixit *Περιανδρον τὸν Κυψέλον τὸν σοφόν* et p. 521 iteravit *οὕτω ὑπὸ μὲν τοῦ Θεοῦ βασιλεὺς ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀνηγορεύθη σοφός*, haud contentus statim, ne

quisquam haereret addidit *Περιανδρος σοφός μὲν ἦν μετ' ὀλίγων τύραννος δὲ μετὰ πολλῶν· ἀμφοτέρω δὲ καὶ τύραννος καὶ σοφός μόνος*. Laertii auctor cum idem defendit I 98 sqq. tum omnium quotquot extabant conlegit testimonia Sotionis Heraclidis Lembi Pamphilae⁶³) Neanthis Aristotelis Platonis: patet nunc ni fallor concordiae origo.

IV. De Favorini vitis philosophorum.

Novam tuemur sententiam, homonymorum catalogos Laertianos ex omnigena historia Favorini derivatos esse. Et haec quidem disputatio erat hercle moliminis magni, at non periculi. In eo tamen haud acquiescendum rati ad Laertiani operis compositionem indagandam et originem nos conferemus. Quodsi ita mihi cesserit, ut fidem iudicio meo dicar conciliasse, sane mihi gratuler. Neque enim hominem quendam ex iniustae oblivionis caligine reddere debitae luci, quod magnum est, solummodo volebam, verum, quod maius, artis nostrae partem turpiter desertam aliquantum adiuvari erat in votis.

Favorini omnigenam historiam dixi vicies a Laertio citari. Sedecim illi quos in indicibus homonymorum usurpavit testes in ceteris Laertii libris occurrunt partim frequentes nonnulli rari. Omnes, inquires, si Nietzschei argumentandi rationem adprobaveris, Favorino vindicandi sunt. Sed ne calidius progrediamur, permagni interest inter auctores vulgo notissimos et si qui a communi cognitione recedunt. In vulgarium numerum ex indicibus [cf. supra p. 45] conveniunt Simonidis et Callimachi 'epigrammata' Aristotelis 'rhetorum epitoma' Antigoni 'vitae' Apollodori 'chronica'. Contra Aristoxeni 'vita Platonis' [bis cf. p. 45], Eudoxi 'γῆς περίοδος' [ter] Euphorion [semel] Hipponax [bis] Menodotus

⁶³) Pamphilam Favorinus etiam alibi citavit cf. p. 55 Periandri redeunt apud Aelianum V. H. XII 35 *δύο Περιανδροὶ ὁ μὲν σοφός ὁ δὲ τύραννος*. Deinceps enumerantur *Μιλτιάδαι τρεῖς* [revera duo cf. Perizonii adn.] ὁ μὲν *Χεῖρδόννησον κτίσας καὶ ὁ Κυνπέλου καὶ ὁ Κίμωνος*, denique Sibyllae et Baccides ex scholiis Aristophaneis. Unde Periandros et Miltiades Aelianus sumpserit ignoro.

[semel] Polemo [semel] Seleucus [semel]⁶⁴⁾ sunt remotiores. Illorum etsi probabilis tamen non certa est sedes: cur enim non alius velut Diocles — nam quantum Diocli debeatur nondum liquet — eos antestari potuit? Hi quotiens apud Laertium comparent ad indicum scriptorem sine temeritatis crimine referri possunt. Vereor tamen, ne parum ita proficiamus: vide modo quae supra computavimus. Nova comperendi spes aut abicienda, aut alteram ingrediamur rationem oportet. Aperiam exemplo qua in conditione res versetur. Platonis vita Laertii omnium quotquot scripsit paene est doctissima. De fonte [vel fontibus] primario indubii nihildum nobis ex iis quae adsecuti sumus licet concludere, quamvis et index Platonum sit Favorini eidemque fragmina nonnulla diserte aut addicta sint aut addicenda, velut Aristoxeni testimonium. Nihilo tamen minus non audebimus etiam Antigonum § 68 Aristotelem § 37 etc. eodem transferre, quoniam inter auctores Favorini usitatos sunt numerandi. — At unde huius rei discrimen petendum est? Quae ad illud ut perveniatur extrinsecus advocanda sunt subsidia?

Supersunt philosophorum vitae praeter Laertianas aliae, partim prolegomenis velut in Platoniam Aristotelicamque praefixae philosophiam sive insertae, partim seorsum editae, denique in Suidae lexicon receptae. Excerpta accedunt pretiosa apud conlectaneorum scriptores Gellium Clementem Apuleium Numenium etc. Hodie haec omnia fere contemnuntur. At nec pusillum est in arte nostra quidquam, et ad universam litterarum graecarum historiam, nedum ad Laertii compositionem pernoscendam summam adferunt illi utilitatem: id quod habebis, mea si perlegeris. Operosam et deviam haec desiderant disquisitionem: at si tantum habitura sit successum, quis detrectabit?

1. De Platonis vita.

a) De Apuleio et Laertio.

Ante Laertium de Platone eiusque dogmate docte scripsit Apuleius [ed. Goldbacher p. 63 sqq.], ac primum quidem de vita

⁶⁴⁾ Erasistratus et Theophanes in vitis nunquam excitantur [cf. p. 45 sq.].

sic, ut cum Laertio summam prodat adfinitatem⁶⁵). Age utrumque comparemus, ut reddatur facile rectum indicium:

Apuleius	Laertius
<p>I [p. 63, 2 Goldb.] <i>Platoni habitudo corporis cognomentum dedit, namque Aristocles prius est nominatus.</i></p> <p><i>Ei Aristo fuisse pater dictus est. Ceterum Perictione Glauci filia mater fuit et de utroque nobilitas satis clara. Nam Aristo pater per Codrum ab ipso Neptuno originem duxit, a Solone sapientissimo qui legum Atticarum fundator fuit maternus derivatus est sanguis. Sunt qui Platonem augustiore conceptu prosatum dicant, cum quidem Apollinis figuratio Perictione se miscuisset.</i></p>	<p>III 4 ἀφ' οὗ [Ἀρίστωνος τοῦ παλαιστοῦ] καὶ Πλάτων διὰ τὴν εὐεξίαν μετωνομάσθη. . πρότερον Ἀριστοκλῆς ἀπὸ τοῦ πάππου καλούμενος, κατὰ φησιν Ἀλέξανδρος ἐν διαδοχαῖς·</p> <p>III 1 Πλάτων Ἀρίστωνος καὶ Περικτιόνης ἢ Ποτώνης Ἀθηναῖος . . φασὶ δὲ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀνάγειν εἰς Κόδρον τὸν Μελάνθου, οἵτινες ἀπὸ Ποσειδῶνος ἰστοροῦνται κατὰ Θράσυλον . . ἦτις τὸ γένος ἀνέφερον εἰς Σόλωνα . . .</p> <p>Σπεύσιππος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλάτωνος περιδείπῳ καὶ Κλέαρχος ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ⁶⁶) καὶ Ἀναξилаίδης ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ φιλοσόφων φασίν, ὡς Ἀθήνησιν ἦν λόγος, ἀραίαν οὔσαν τὴν Περικτιόνην βιάζεσθαι τὸν Ἀρίσωνα καὶ μὴ ἐπιτυγχάνειν· πανόμενον δὲ τῆς βίας ἰδεῖν τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ὄψιν, ὅθεν καθάραν γάμου φυλάξαι ἕως τῆς ἀποκνήσεως·</p>

⁶⁵) Apuleium scholia in Lucanum X 180 [Vsener p. 321 sqq.] et Iohannes Sarisberiensis excerpserunt.

⁶⁶) C. Fr. Hermann transposuit titulos Σπεύσιππος ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ καὶ Κλέαρχος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλάτωνος περιδείπῳ conlato D. L. IV. 5.

Apuleius	Laertius
<p><i>Mense etiam qui apud Atticos Thargelion dicitur natus est die qua apud Delum Latona fertur Apollinem Dianamque peperisse. . . .</i></p>	<p>καὶ γίνεται Πλάτων, ὧς φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς ὀγδόη καὶ ὀγδοηκόσῃ Ὀλυμπιάδι Θαρρηλιῶνος ἐβδόμη, καὶ θ' ἦν Ἀῆλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασίν·</p>
<p><i>Somnium etiam Socrati scitum ferunt. Nam vidisse sibi [p. 64] visus est cygni pullum ex altari quod in Academia Cupidini consecratum est volasse et in eius gremio resedissee et postea olorem illum pennis coelum petisse canore musico auditus hominum deorumque mulcentem. Cum hoc Socrates in conventu hominum referret, Aristo Platonem puerum oblaturus Socrati magistro commodo prosequabatur. Quem ubi adspexit ille ingeniumque intimum de exteriori auspicatus [corr. O. Jahnius. 'conspicatus' codd.] est facie 'hic ille erat, amici', inquit, 'de Academia Cupidinis cygnus'.</i></p>	<p>III 5 λέγεται δ' ὅτι Σωκράτης ὄναρ εἶδε κύκνον νεοττὸν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχων, ὃν καὶ παραχρῆμα πτεροφνήσαντα ἀναπτῆναι ἠδὲ κλάξαντα καὶ μεθ' ἡμέραν Πλάτωνα αὐτῷ συστῆναι· τὸν δὲ τοῦτον εἶπεῖν εἶναι τὸν ὄρνιν·</p>
<p>II. <i>Ex iisdem genitoribus Glaucus et Adimantus ei fratres fuerunt, doctores habuit in prima litteratura Dionysium at in palaestra Aristonem Argis oriundum, tantosque progressus exercitatio ei contulit, ut Pythia et Isthmia de lucta certaverit. Picturae</i></p>	<p>§ 4 ἔσχε δ' ἀδελφοὺς Ἀδείμαντον καὶ Γλαύκωνα καὶ ἀδελφὴν Ποτώνην, ἐξ ἧς ἦν Σπεύσιππος· καὶ ἐπαυδέθη μὲν γράμματα παρὰ Διονυσίῳ, οὗ καὶ μνημονεύει ἐν τοῖς Ἀντερρασταῖς· ἐγυμνάσατο δὲ παρ' Ἀρίστωνι τῷ Ἀργεῖῳ παλαιστῇ· . . . εἰσὶ δ' οἱ καὶ παλαῖσαι φασιν αὐτὸν</p>

Apuleius

*non aspernatus artem tragoe-
diis et dithyrambis stilum*
[corr. Vsenerus; se utilem
codd.] *finxit. Iamque carmi-
num confidentia elatus certa-
torem se profiteri cupiebat, ni
Socrates humilitatem cupidinis
ex eius mentibus expulisset et
verae laudis gloriam in eius
animum inserere curasset. Et
antea quidem Heracliti secta
fuerat imbutus, verum, cum se
Socrati dedisset, non solum*
[p. 65] *ingenio atque doctrina
Socraticos ceteros vicit, verum
etiam labore et elegantia in-
lustravit sapientiam ab eo sibi
traditam, labore quo adserere
eam nisus est, elegantia per
quam venustate et maiestate
verborum ei plurimum adhibuit
dignitatis.*

III. *Sed posteaquam Socrates ho-
mines reliquit, quaesivit, unde
proficeret, et ad Pythagorae
disciplinam se contulit. Quam
etsi ratione diligenti et magni-
fica instructam videbat, verum
tamen continentiam et castitatem
magis cupiebat imitari. Et
quod Pythagoreorum ingenium
adiutum disciplinis aliis sen-
tiebat, ad Theodorum Cyrenas
ut geometriam disceret est pro-
fectus et astrologiam*

Laertius

Ἴσθμοῖ, καθὰ καὶ Δικαίαρχος
ἐν πρώτῳ περὶ βίων· λέγεται
δ' ὅτι καὶ γραφικῆς ἐπεμελήθη
καὶ ποιήματα ἔγραψεν καὶ πρώ-
τα μὲν διθυράμβους· ἔπειτα δὲ
καὶ μέλη καὶ τραγωδίας· ἔπειτα
μέλλων ἀγωνιεῖσθαι τραγωδία
πρὸ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρον,
Σωκράτης ἀκούσας κατέφλεξε τὰ
ποιήματα εἰπών· "Ἡφαιστε πρό-
μολ' ᾧδε· Πλάτων νύ τι σεῖο
χατίζει·

τοῦντεῦθεν δὴ γεγονώς φασιν
εἴκοσιν ἔτη διήκουσεν Σωκράτους·

ἐκείνου δ' ἀπελθόντος προσεῖχε
Κρατύλω τε τῷ Ἡρακλείτῳ καὶ
Ἐρμογένει τῷ τὰ Παρμενίδου
φιλοσοφοῦντι·

ἔπειτα εἰς Κυρήνην ἀπῆλθε πρὸς
Θεόδωρον τὸν μαθηματικόν·

Apuleius	Laertius
(a) <i>adusque Aegyptum iuit petitum, ut inde prophetarum etiam ritus addisceret, et ad Italiam iterum venit</i>	b. κάκειθεν πρὸς Ἰταλίαν πρὸς τοὺς Πυθαγορείους Φιλόλαον καὶ Εὐρυντόν·
(b) [<i>et del. Wilamowitz.</i>] <i>Pythagoreos Eurytum Tarentinum et seniore Archytam sectatus. atque ad Indos et Magos intendisset animum, nisi tunc eum bella vetuissent caletia</i> [corr. Wilamowitz., codd. caletica]. <i>Qua propter inventa Parmenidae ac Zenonis studiosius exsecutus ita omnibus, quae admirationi sunt singula suos libros explevit, ut primus tripartitam philosophiam copularet sibi que invicem necessarias partes nec pugnare inter se tantummodo sed etiam mutuis adiuvare auxiliis ostenderet. Nam quamvis de diversis officinis haec ei essent philosophiae membra suscepta, naturalis (ab Heracliteis)⁶⁷ a Pythagoreis rationalis^{67b} atque moralis ex ipso Socratis fonte, unum tamen ex omnibus et quasi proprii partus corpus effecit, et cum principes harum familiarum impolitas sententias et incohatas</i>	(a) ἔνθεν τ' εἰς Αἴγυπτον παρὰ τοὺς προφήτας·
	§ 37. διέγνω δὴ ὁ Πλάτων καὶ τοῖς Μάγοις συμμίξει. διὰ δὲ τοὺς τῆς Ἀσίας πολέμους ἀπέστη·
	§ 8 μῆξιν τε ἐποίησατο τῶν τε Ἡρακλειτείων λόγων καὶ Πυθαγορικῶν καὶ Σωκρατικῶν
	τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ καὶ Ἡρακλειτον, τὰ δὲ νοητὰ κατὰ Πυθαγόραν τὰ δὲ πολιτικὰ κατὰ Σωκράτην ἐφιλοσόφει·

⁶⁷ Sic ex Laertio supplendum.

^{67b} Corr. Wilamowitzius, dialectica Goldbacher.

Apuleius	Laertius
<p><i>auditoribus tradidissent, eas hic cum ratione limando, tum ad orationis augustae honestissimam speciem induendo perfectas atque etiam admirabiles fecit.</i></p> <p>IV. [p. 66, 5] <i>Ceterum tres ad Siciliam adventus mali quidem carpunt [scil. Hegesander Delphus⁶⁸] diversis opinionibus disserentes. Sed ille primo historiae gratia ut naturam Aetnae et incendia concavi montis intellegeret; secundo petitu Dionysii ut Syracusanis adsisteret, est profectus, et ut municipales leges eius provinciae disceret; tertius eius adventus fugientem Dionem impetrata a Dionysio venia patriae suae reddidit.</i></p>	<p>§ 18. τρις δὲ πέπλευκεν ἐς Σικελίαν πρῶτον μὲν κατὰ Θέαν τῆς νήσου καὶ τῶν κρατήρων, ὅτε καὶ Διονύσιος ὁ Ἐρμοκράτους τύραννος ὧν ἠνάγκασεν ὥστε συμμῆσαι αὐτῷ.</p> <p>[Cetera de primo et alterum iter teste Favorini Omni-gena historia — una notula ex apomnemoneumatis inserta — et Archytae epistula enarrantur copiose].</p> <p>§ 20. τρίτον ἦλθε διαλλάξων Δίωνα Διονυσίῳ· οὐ τυχῶν δὲ ἄπρακτος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα·</p> <p>§ 46 μαθηταὶ δ' αὐτοῦ καὶ ἄλλοι πλείους, σὺν οἷς καὶ γυναῖκες δύο Λασθένεια Μαντινικὴ καὶ Ἀξιοθέα Φλιασία, ἣ καὶ ἀνδρεία ἠμπίσχετο, ὧς φησὶ Δικαίαρχος.</p>
<p>IV. [p. 66, 1] <i>multi auditorum utriusque sexus in philosophia floruerunt.</i></p>	

⁶⁸) Athen. XI p. 507^a sqq.: Ἠγήσανδρος ὁ Δελφὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι περὶ τῆς πρὸς πάντας τοῦ Πλάτωνος κακοθείας λέγων γράφει καὶ ταῦτα ... rescuntur Hegesandri verba, deinde ipse Athenaeus haec, ex Hegesandro brevianit [falso enim distinxit Meinekeus]: ἐδόκει γὰρ Πλάτων φθονερὸς εἶναι καὶ κατὰ τὸ ἦθος οὐδαμῶς εὐδοκιμεῖν· καὶ γὰρ Ἀριστιππον πρὸς Διονύσιον ἀποδημήσαντα ἔσκωπτεν αὐτὸς τρις ἐς Σικελίαν ἐσπλεύσας· ἅπαξ μὲν τῶν θυνάκων χάριν,

Adposui excerptorum seriem, qua summae similitudinis moneam quae nisi ex communis fontis usu explicari nequit. Unde factum, ut modo hic modo ille largiora exhibeat velut de itineribus, testimonia tamen omnia Laertius, Apuleius ad ea, quae adhuc excrisimus, nullum. Ecce testimonia doctissimo illi auctori debita:

Alexandri Polyhistoris	<i>ἐν διχοδοχαῖς</i>
Anaxilaidae	<i>περὶ φιλοσόφων</i>
Apollodori [de Platonis die natali]	<i>ἐν χρονικοῖς</i>
Clearchi	<i>ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ</i>
Dicaearchi	<i>περὶ βίων</i>
[Hegesandri	<i>ἐν ὑπομνήμασι]</i>
Platonis	<i>ἐν Ἀντερασταῖς</i>
Speusippi	<i>ἐν Πλάτωνος περιδείπνῳ</i>
Thrasylli.	

Iam videamus quae ad tempus et nomen auctoris lucratisimus.

1. Fuit ille post Thrasyllum Tiberii coevum et ante Apuleium [c. 160].

2. Apollodori de Platonis die natali testimonium supra ostendi [p. 46] ex homonymorum Laertianorum scriptore provenisse; utrumque ad Favorini vitam Platonis in omnigenae historiae octavo libro [cf. Laert. III 24] descriptam nos remittit, hoc cum necessitate cogit.

3. Adde quod ibidem de Charmandro Platonis accusatore ad illam diserte ita provocavit, ut causam accusationis atque adeo captivitatem enarrasse censendus sit cf. III 19 *κακείνος* [Pollis] *ἀγαθὸν αὐτὸν εἰς Αἴγιναν ἐπίπρασεν· ὅτε καὶ Χάρμανδρος Χαρμανδρίδου ἐγράψατο αὐτῷ δίκην θανάτου κατὰ τὸν παρ' αὐτοῖς τεθέντα νόμον τὸν πρῶτον ἐπιβάντα Ἀθηναίων τῇ νήσῳ ἄκριτον ἀποθνήσκων· ἦν δ' αὐτὸς ὁ θεὸς τὸν νόμον, καθ' ἃ φησι Φαβω-*

ὅτε καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ Διονυσίῳ συγγεγόμενος ἐκινδύνευεν, δις δὲ πρὸς τὸν νεώτερον Διονύσιον. Locum Wilamowitzio acceptum refero. — Ceterum Apulei et Laertii de primo itinere narratiunculae Hegesandri redonent κακοήθειαν.

ῥῆνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ· εἰπόντος δέ τινος κατὰ παιδιᾶν⁶⁹⁾
ἀλλὰ φιλόσοφον εἶναι τὸν ἐπιβάντα ἀπέλυσαν.

Apuleium statim conficiam. Exposuit nonnulla quae Laertius omisit: de quibus quid fiat videndum. Caput Apulei alterum sic incipit: *'Talis igitur ac de talibus Plato non solum heroum virtutibus praestitit, verum etiam acquiparavit divum potestatibus. Nam Speusippus domesticis documentis instructus et pueri eius acre in percipiendo ingenium et admirandae verecundiae indolem laudat et pubescentis primitias labore atque amore studendi imbutas refert et in viro harum incrementa virtutum et ceterarum convenisse testatur'*. Favorinus — ut iam licet dicere pro Laertio III 1 — cum usus sit Speusippi peridipno, sine dubio illud quoque fragmen ei praebuit. Idem iam in alteram cadit Apulei narrationem quae est de re familiari Platonis: *Patrimonium in hortulo qui Academiae iunctus fuit et in duobus ministris et in patera, qua dis supplicabat, reliquit; auri tantum quantum puer nobilitatis insigne in auricula gestavit.*

Restant verba p. 116 *Pridie Socratem genitum accepimus.* Quae cur a ceteris resecantur non est, praesertim cum Apollodori nitantur testimonio [Laert. II 44], quo constat usum esse Favorinum. Quod si non in Platonis vita Favoriniana extabat certe in vita Socratis: id quod Laertius l. c. confirmat. Totam igitur Apulei vitam Platonis Favorino vindicavimus. — Ad Laertium revertor.

Si non purissimum at ditissimum Laertii fontem deteximus, cui quantum debeat magis adhuc praesagire quam certa ratione licet dignoscere. Ac primum quidem in 'Platonis vita' commorandum est, ea ut indicentur, quae Favorino non adsignavimus:

p. 69, 20—24 Mors [Hermippus, Neanthes].

26—27 Pagus [Antileo].

32—34 Dionis choregia [Athenodorus].

42—44 Nomen [Neanthes].

p. 70, 4—5 Vox [Timotheus].

⁶⁹⁾ Codd. ἀλλὰ κατὰ παιδιᾶν φιλόσοφον. Transposuit Wilamowitzius.

- 19—21 Iter Megarense [Hermodorus].
 32—41 Academia [Eupolis, Timo].
 42—45 Cum Isocrate amicitia [Praxiphanes].
 51— p. 71, 6 Dionis divitiae [Onetor, Satyrus].
 p. 71, 7— p. 73, 18 Excerpta ex Alcimo *ἐν τοῖς πρὸς Ἀμύνταν*.
 p. 73, 8—11 Sophronis studium.
 p. 74, 19—24 Legislationis recusatio [Pamphile].
 24—32 Chabriae defensio.
 44—47 Olympiam adventus.
 p. 74, 52— p. 75, 1 Verecundia [Heraclides].
 p. 75, 2— p. 76, 45 Comicorum aliorumque testimonia et
 Platonis epigrammata [Aristippus].
 p. 76, 45— p. 77, 37 Inimicitiae [Idomeneus].
 p. 77, 34—36 Epinomis.
 43—78, 8 Apophthegmata.
 p. 78, 13—16 Proverbium [Myronianus].
 20—41 Testamentum.
 41—79, 15 Epigrammata sepulcralia.
 p. 79, 15—30 Discipuli.
 38—39 Dialogi inventio.
 41—43 „ definitio generalis.
 43—48 „ definitio generalis.
 48—50 Dialecticae definitio.
 50— p. 80, 25 Dialogi genera.
 p. 80, 25— p. 81, 25 Ratio disserendi.
 p. 82, 33—48 Trilogiae Aristophanae:
 nam Thrasylli tetralogiae ad Favorinum referendae. Idem quadrat
 in tetralogias et in Epinomidem: cohaerent videlicet cum librorum
 memoria. Denique Pamphilam [de legislationis recusatione]
 semovebimus, quippe quam sciamus per Favorinum venisse in
 Laertium.

b. De Porphyrio et Laertio.

1. Quae Olympiodorus et alter quidam Neoplatonicus ignotus
 [ed. Westermannus et post Cobeti Laertium et in 'Biographis

graecis minoribus'] de Platonis rebus gestis, ille scholiis in Alcibiadem primum, hic prolegomenis in philosophiam Platonis conscriptis praemisissent, ad Neoplatonicorum studia transformata sunt, ita quidem ut novicia illa involucra facili negotio detraherentur. Quodsi hodie negleguntur, aliunde explicandum est. 'Uterque', aiunt, 'Laertium descripsit [Zeller II° p. 337], nonnulla hausit ex Olympiodoro Anonymus [ib. p. 340]'. Vilitas earum igitur in eo posita esset, quod penderent ex scriptore nobis servato. Quod quidem cum nemodum demonstraverit, etiamnum est dubio obnoxium.

Et primum quidem — ut rem exploremus — Olympiodorus de Platonis vita nunquam excitavit auctores; si quos excitat, aut non ad vitam respexit aut ipsius Platonis laudavit dialogos maximeque eos, quos propriis instruxit commentariis, velut Alcibiadem I⁷⁰) et Gorgiam⁷¹). — De rebus a Platonis vita disiunctis tres testés ab Olympiodoro producuntur, et Aristides quidem rhetor non sine ironia p. 3, 5 sqq: *στέλλεται καὶ εἰς Σικελίαν θεασόμενος τοὺς κρατήρας τοῦ πυρὸς ἐν τῇ Αἴτνῃ, καὶ οὐ Σικελικῆς τραπέζης χάριν, ᾧ γενναῖε Ἀριστείδης, ὡς σύ φησι* et p. 3, 46: *περὶ οὗ* [de Anniceride] *καὶ Ἀριστείδης φησὶν, ὅτι οὐδεὶς ἐγίνωσκεν ἂν Ἀννίκερον, εἰ μὴ Ἠλλάτωνα ἐπρίατο*. Aristides enim cum contra Gorgiam Platicum, quo iis qui coram populo verba facerent praesertim Miltiadi Themistocli Cimoni Pericli rerum publicarum inscitia exprobratur, pro quattuorviris illis declamaret, eo potissimum efferbuerat, quod istam oratorum inscitiam Mithaeci *περὶ διψοποιίας* scriptoris in arte gymnica ignorantiae haud absimilem Plato dixisset [Gorg. p. 518 B]. Itaque sic coram Platone oratores loquentes facit p. 229: *ἐπειδὴ δὲ καὶ Μιθαίκῳ προσεκάλεσε ἡμᾶς*

⁷⁰) p. 2, 2 *καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης δὲ παρ' αὐτῶ τὰ τρία ταῦτα γαίνεται παιδευθεὶς· διὸ καὶ φησι πρὸς αὐτὸν Σωκράτης 'ἀλλεῖν δὲ οὐκ ἐβούλου' κτλ.* Quibuscum comparandus comm. in Alc. I [Creuzer 'initia philosophiae et theologiae' II p. 11]: *δεικνύουσαι οὖν τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς εἴρηται, μήτε καθ' ἕνα τρόπον γνόντα τὰ πολιτικά . . μόνον γὰρ γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ παλαιὴν ἔμαθεν.*

⁷¹) p. 4, 3 *διὸ καὶ ἐν Γοργίᾳ φησὶν κτλ. διὸ καὶ . . 2, 3, 4, 3. 11.* Cetera quae ad Platonis dialogos spectant utrum ad illum an ad fontem referantur, dici nondum potest.

τῷ τῆν Σικελικὴν ὀψοποιίαν συγγεγραφοῦ εἰκὸς μὲν σε γ' ἄμεινον ἡμῶν ταῦτ' ἐπίστασθαι· οὐ γὰρ ἡμεῖς γε ἴσμεν περὶ τοιούτων συγγραμμάτων οὐδέν· οὐ γὰρ πυκνὰ ἐπεμίξαμεν τῇ Σικελίᾳ . . . φέρε δὴ πρὸς αὐτῆς τῆς ἐν Σικελίᾳ τραπέζης, εἴτε Μιθαικος αὐτὴν εἴτε καὶ ὅστισοῦν παρετίθει, τί σοι τεκμήριόν ἐστι τῆς ἡμετέρας φανλόγητος; Quo spectant verba Olympiodori supra adscripta⁷²⁾. Ex eodem rhetore p. 234 desumpsit alterum locum ibidem adlatum⁷³⁾. — Praeter Aristidem semel Anatolium quendam grammaticum Alexandrinum ceteroquin obscurum, postquam Platonem poëmata sua concremasse dicentem

“Ἡφαιστε πρόμολ’ ὦδε, Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει’

narravit, ideo inseruit, quia is quoque cum Homericō illo versu

‘Ἡφαιστε πρόμολ’ ὦδε, Θέτις νύ τι σεῖο χατίζει’

felicissime certa quadam occasione lusisset⁷⁴⁾. — Denique Procli laudat versiculum⁷⁵⁾. Haec de Olympiodoro praemouenda erant.

Anonymus item Neoplatonicus — Proclum enim vocat *Θεῖον* — bis nominat Aristotelem p. 5, 1 in metaphysicis, p. 8, 22 in categoriis: qui quidem loci ad vitam Platonis nihil faciunt.

Duae illae vitae, sive res ipsas spectas narratas sive narrandi rationem singularem et symbolicam, vel primo obtutu internum quoddam coniunctionis vinculum commonstrant: quaeritur illud quale fuerit. Nego alteram ex altera manasse, quia utraque exhibet

⁷²⁾ γενναῖος ironice vel a Platone dictum. Etiam Porphyrium Eusebius praep. ev. V 14, 5 adloquitur ‘ὁ γενναῖος Ἑλλήνων φιλόσοφος’ [cf. Zeller V² p. 575 n.].

⁷³⁾ ὃν οὐδ’ ἠπίστατο ἀνθρώπων οὐδεὶς [Annicerin], εἰ μὴ ταῖς σαῖς συμφοραῖς [Platonis] ἀπεργάσατο κτλ. Ceterum Steinhartus [Leben Platons p. 315 n.] Laertii auctorem coniecit subesse Aristidis de itineribus Platonis disputationi.

⁷⁴⁾ ἐνταῦθα ποτε τὸ ἔπος εἰπὼν ἠὲδοκίμησεν εἰς Ἡφαιστον ἄρχοντα ἐπιστάτην τῆ πόλει· εἶπε δ’ αὐτὸ οὕτως· Ἡφαιστε πρόμολ’ ὦδε, Φάρος νύ τι σεῖο χατίζει.

⁷⁵⁾ p. 2, 17. Cum ipse dithyrambum ἀπὸ ‘τοῦ ἐκ δύο θυρῶν ἐξιελθόντος’ derivasset ita Proclum infert: εἰώθεσαν γὰρ οἱ ἀρχαῖοι τὰ αἰτιατικὰ ὀνομάζειν τοῖς τῶν αἰτίων ὀνόμασι, καθάπερ καὶ τὸν Διόνυσον καλοῦσι· διὰ καὶ ὁ Πρόκλος περὶ τούτου φησὶν·

‘ὅσσ’ εἶδον τεκέεσιν ἐφημίζαντο τοκῆς’.

nonnulla quibus caret altera. Quae enim de itineribus Platonis et sepulcro in fine Olympiodorus exhibet desunt in Anonymo, nec commemoravit idem quae de Archyta p. 7 et de Pane 1, 16 Olympiodorus dixit. — Contra Anonymus praestat longo de inventis Platonis excursu p. 8 sq. Idem nominat feminas Platonis studiosissimas Axiotheam et Lastheneam p. 8, p. 7 Hermogenem Parmenideum praeceptorem, Timonis sillographi versus p. 8, 53. Porro p. 6 — ut omittam cetera — Platonem Aegina oriundum Anonymus voluit, Olympiodorus non dixit. Denique certissimum argumentum proferam ex prooemiis. Quod ut a nullodum protraheretur, eo factum videtur, quod Anonymi prooemium *ὁ μὲν δαιμόνιος Ἀριστοτέλης κτλ.* Westermannus edidit, omisit Olympiodoreum. Sic enim incipit [cf. Plato ed C. Fr. Hermann VI p. 190]: *ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἀρχόμενος τῆς ἑαυτοῦ Θεολογίας φησὶν· πάντες ἄνθρωποι εἰδέναι ὀρέγονται φύσει· σημεῖον δὲ ἡ αἰσθήσεων ἀγάπησις· ἐγὼ δὲ τῆς τοῦ Πλάτωνος φιλοσοφίας ἀρχόμενος φαίην ἂν τοῦτο μειζόνως, ὅτι πάντες ἄνθρωποι τῆς Πλάτωνος φιλοσοφίας ὀρέγονται χρηστὸν παρ' αὐτῆς ἅπαντες ἀρύσασθαι βουλόμενοι καὶ κάτοχοι τοῖς ταύτης νόμασιν εἶναι σπουδάζοντες καὶ τῶν Πλατωνικῶν ἐνθουσιασμῶν πλήρεις ἑαυτοὺς καταστήσαντες κτλ.* Eadem Anonymus partim in artum coëgit partim ita obscuravit, ut non solum verba Aristotelis [ex Metaphysicorum initio] immutaret, verum pulcram illam metaphoram *ἄριστον παρ' αὐτῆς ἅπαντες ἀρύσασθαι βουλόμενοι καὶ κάτοχοι τοῖς ταύτης νόμασιν εἶναι σπουδάζοντες* ex Platonis Timaeo p. 75 ductam *τὸ δὲ λόγων νόμα ἔξω ῥέον· καὶ ὑπερτεῖν φρονήσει κάλλιστον καὶ ἄριστον ἰαμάτων* integram illam quidem apud Olympiodorum in hunc modum corrumperet p. 4, 6 *πάντας γὰρ ἀνθρώπους ἐστὶν ἰδεῖν ὡσεὶ ἐκ τινος πηγῆς ἀρύσασθαι βουλομένους ἐκ ταύτης* κτλ.

a. Quisquis utrique⁷⁶⁾ praesto fuit biographus ille idemque Neoplatonicus Timaeum Platonis et Aristotelis Metaphysicam perlegit. Communicavit mecum Wilamowitzius suam in Porphy-

⁷⁶⁾ Steinhartus [Leben Platons p. 27] ex praelectionibus Olympiodori utramque haustam esse scriptionem sine causa contendit.

rio haerere suspicionem, in quem quadrarent illa egregie⁷⁷). Ipse inveni quibus comprobetur.

b. Etenim frustulum illud vitae Platonis Porphyrianae apud Cyrillum [contra Iulianum VI p. 208] concinit:

<i>φησὶ δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ Πορφύριος</i>	p. 6, 46 sqq.
<i>ἐπαιδευθῆ δὲ ὁ Πλάτων παρὰ μὲν Διονυσίῳ γράμματα, παρὰ δ' Ἀρίστωνι παλαιστῇ καὶ κατὰ τὴν γυμναστικὴν· φασὶ δὲ καὶ Ἴσθμιά τινες καὶ Πύθια νικῆσαι αὐτόν.</i>	<i>ἐφοίτησε δ' ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος γραμματιστῇ μὲν Διονυσίῳ . . . γυμναστῇ δ' Ἀρίστωνι . . . ὡς καὶ δύο ἀγῶνας αὐτὸν νικῆσαι κτλ.⁷⁸.</i>

c. Postremo cum haec de Platonis institutione [cf. supra p. 61] narratio tum vitae Pythagorae Porphyrii bona pars ex Laertii biographo petita sunt. — Porphyrii igitur vita Platonis paene iam potest restitui. Nec tamen Olympiodorus illic nec Anonymus universam complectuntur vitam Porphyrianam. Unum supplendum est ex Olympiodori scholiis in Platonis Gorgiam scriptis ex defensione contra Aristidem rhetorem [cf. Jahnii ann. suppl. XIV (1848) p. 392 sqq.]: id quod suo loco proponam.

2. Si in Porphyrii auctoritate conquiesceremus, non multum profecissemus. Nam ex quo J. Bernaysius in libro *περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων* Porphyrii conscribendi rationem demonstravit, nemo dubitabit quin excepto sapore illo neoplatonico nihil ipse nedum tam reconditae doctrinae specimina constipaverit.

Iam vero consentit plerumque cum Laertio et Apuleio. Quos

⁷⁷) Commentatus est Porphyrius et Timaeum et Metaphysicam [Zeller V² p. 577]. — Porphyrii isagogae caput III Olympiodorus cum Meteorologiam inlustraret Aristotelicam respexit [cf. Zeller V² p. 577. 772].

⁷⁸) 'Addit Anonymus' 'Ὀλύμπιά τε καὶ Νέμεα'. Haec mihi falsa videntur.

Apuleius enim habet 'Isthmia et Pythia'

Laertius 'Isthmia' [ex Dicaeearcho]

Porphyrius 'Isthmia et Pythia'.

Omnes hi usi sunt eodem biographo [id quod de Porphyrio posthac demonstrabo p. 75]: ergo ille Isthmia et Pythia prodiderat. Cumque Anonymus addat 'δύο ἀγῶνας νικῆσαι αὐτόν' mihi quidem Olympia et Nemea improbanda videntur; sunt interpolata, nisi libidinem Anonymi incusare praeplacet.

ne quis pro Porphyrii venditet auctoribus — id quod per tempus liceret — instituenda est denuo comparatio. Sequar vestigia vitae B [= Anonymi] diligentius scriptae quam A [= Olympiodorus].

- B 5, 18 'Pl. ab Aristocle avo Aristoclem vocatum sive ob pectoris latitudinem sive ob frontis amplitudinem sive propter dicendi abundantiam nomen mutasse'. — Idem Diogenes, nisi quod ad priorem nominis interpretationem testem adscripsit Alexandrum Polyhistorem, ad alteram Neanthen. Apuleius priorem solam servavit. p. 5, 28 sqq. 'Platonem vere esse Apollineum somnio adparere Socratis'. — Laert. Apul.
- p. 6, 6 sqq. 'Diem natalem fuisse pridie quam Socratis et Dianae'. Laert. [ex Apollodoro], Apul.
- p. 6, 23 'Apollinem ex Perictione genuisse Platonem'. — Laert. [ex Speusippo, Clearcho, Anaxilaide], Apul.
- p. 6, 37 'Docuisse Pl. in grammatica Dionysium, cuius meminisset *ἐν Ἐρασμῶν*, in gymnastica Aristonem; praeterea dithyramborum et tragoediarum poetas, denique pictores'. — Laert. Apul.
- p. 7, 16 sqq. [Olymp. in Gorg. p. 392] 'Ethicam ut disceret a Socrate, Pl. concremasse carmina'. — Laert. Apul.
- p. 7, 23 sqq. [Olymp. ib.] 'Socratis defensionem non admissam esse'. — Deest in Laert. et Apul.
'Lysin dialogum fastidisse Socratem'. — Laert. 34, Apul. non item.
- p. 7, 40 [Olymp. ib. p. 393] 'Pythagoreos praeterea Cratylum et Hermogenem docuisse Pl., unde ad sacerdotes Aegyptios discessisset'. — Laert. Apul.
- Olymp. ib. p. 393: *καὶ ἐν Κυρήνη παρὰ Θεοδώρῳ ἐπαιδευθήτην γεωμετρίαν*. — Laert. Apul.
- Olymp. ib. [et 3, 6] 'Aetnam visurum Pl. in Siciliam venisse'. — Laert. Apul.
- A p. 3, 8 sqq. Itinera tria Sicula, nisi quod multo plura exhibet Laertio et Apuleio tamen von diversa⁷⁹⁾.

⁷⁹⁾ Venditionem falso loco Olympiodorus narravit: qui error — ab ipso ut videtur Ol. commissus — nos non morabitur. In commentario in Gorgiam

B p. 8, 9 sqq. 'Invenisse Platonem et verba et res et litterarum genera, velut verba ποιότητος, ἀντιπόδων, μήκους ἀριθμοῦ; genus litterarum τὸ διαλογικόν' etc. — Pauca scripsit Laert. [pendens a Favorini o. h.], Apul. nihil. Quae de dialogi inventione praeterea p. 9, 18 exhibet 'εἰ γὰρ τις εἴποι ὅτι καὶ Ζήνων πρὸ αὐτοῦ διαλόγους ἔγραψε καὶ Παρμενίδης, ἐροῦμεν ὅτι οὗτος μάλιστα ἀπ' αὐτοῦ ἐχρήσατο' eorum particula redit apud Laert. 32 in initio librorum indicis 'διαλόγους τοίνυν φασὶ πρώτον γράψαι Ζήωνα τὸν Ἑλέατην . . δοκεῖ δέ μοι Πλάτων ἀκριβῶσας τὸ εἶδος καὶ τὰ πρώτιστα δικαίως ἂν ὥσπερ τοῦ κάλλους οὕτω καὶ τῆς εἰρέσεως ἀποφέρεσθαι'. — Nihil Apul.

p. 9, 20 sqq. 'Octoginta unum annos natum Pl. decessisse'. — Laert. III³ [ex Hermippo]. Apul. non item.

Porphyrīi et Laertii [et Apulei] consensus ex fontis eiusdem usu explicandus est. Id quod vel uno exemplo probatur quod vinci nequeat. Porphyrius enim Platonem solemniter sepultum et hoc epigrammate honoratum esse tradidit:

‘τοὺς δὴ Ἀπόλλων φῦσ’ Ἀσκληπιὸν ἦδὲ Πλάτωνα
τὸν μὲν ἵνα ψυχῆν, τὸν δ’ ἵνα σώμα σοῦ’.

Quod cum neque in Diogene inveniatur neque in Apuleio, ab illo accepisse non potest. Sed erat in communi biographo, si quidem illo ad suos versiculos consarciendos Laertius abusus est. Egregium vide versuum pangendorum artificem, utpote qui paene integrum epigramma Atheniensium in sua receperit epigrammata:

III 30 ἐστὶ καὶ ἡμέτερον εἰς αὐτόν·

καὶ πῶς, εἰ μὴ Φοῖβος ἂν Ἑλλάδα φῦσε Πλάτωνα,
ψυχᾶς ἀνθρώπων γράμμασιν ἠκέσατο;
καὶ γὰρ ὁ τοῦδε γεγῶς Ἀσκληπιὸς ἐστὶν ἰητῆρ
σώματος, ὡς ψυχῆς ἀθανάτοιο Πλάτων.
καὶ ἄλλο ὡς ἐτελεύτα·

Φοῖβος ἔφρνε βροτοῖς Ἀσκληπιὸν ἦδὲ Πλάτωνα
τὸν μὲν ἵνα ψυχῆν τὸν δ’ ἵνα σώμα σοῦ’.

Olympiodorus de itineribus Platonis praeter Porphyrium usurpavit Plutarchi Dionem [cf. epimetrum II]. Ceterum schol. in Aristot. p. 335^a 47 sqq. videtur Porphyrianum [de Anniceride].

δαισάμενος δὲ γάμον πόλιν ἤλυθεν, ἣν ποθ' ἑαυτῷ
ἔκτισε καὶ δαπέθῳ Ζηνὸς ἐνιδρύσατο⁸⁰⁾.

1. Ecce biographum Laertianum Porphyrii auctorem.

2. Erat idem cum Alexandri Apollodori etc. testimoniis repletus, id quod tempus commonstrat, Sabini Hadrianeae ut diximus aetatis sophistae: hunc mihi ut gravissimum reservavi. In Olympiodori commentario in Gorgiam scripto Porphyrianae vitae Platonis inesse reliquias supra passim enotavimus cum Laertio conspirantes: cetera enim nunc nihil curamus [cf. epimetrum II]. Ecce particulam Porphyrianae illic latentem: agitur de discipulis Platonis p. 395 med. *γεγόνασι δῆτορος Φανμαστοὶ Ἰσοκράτης καὶ Δημοσθένης καὶ Λυκοῦργος, ἀλλ' ὁ μὲν Ἰσοκράτης ἰσόχρονος αὐτοῦ ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Λυκοῦργος μαθηταὶ αὐτοῦ.* Quadrant Laertiana:

ἔνιοι δὲ καὶ Θεόφραστον ἀκούσαι φασιν αὐτοῦ· καὶ Ὑπερίδην τὸν δῆτορα Χαμαιλέων φησὶ καὶ Λυκοῦργον· ὁμοίως Πολέμων ἰστορεῖ· καὶ Δημοσθένην Σαβῖνος λέγει — Μνησίστρατον τὸν Θάσιον παρατιθέμενος — ἐν τετάρτῳ μελετικῆς ὕλης. Sabinum, ut mittam ceteros, biographus Laertii et Porphyrii communis excitavit. Quod enim ante Sabinum Hermippus [Plut. Demosth. 6] alii idem de Demosthene scripserunt, nunc nihil ad rem. Consensus Laertii Porphyriique, ut dixi, ad Sabinum [et Chamaeleontem] iam a biographo illo provocatum esse certissime demonstrat.

3. Porphyrius et Favorinus [apud Laertium III 3] Aeginae natum esse dicunt Platonem, nisi quod hic accuratiora prodidit:

Laertius.	Anonymus p. 6, 19 sqq.
καὶ ἐγεννήθη κατὰ τινὰς ἐν Αἰγίνῃ ἐν τῇ Φειδιάδου οἰκίᾳ τοῦ Θάλητος, ὡς φησὶ Φαβωρίνος ἐν παντοδαπῇ ἰστορίᾳ,	ἐν τόπῳ δὲ γέγονε τῇ Αἰγίνῃ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἀρίστωνος

⁸⁰⁾ Idem Nietzscheus [progr. p. 5] et Freudenthalius p. 304 viderunt. Iam vides quam callide furta sua misellus iste Laertius dissimulaverit [cf. p. 44 n.].

Laertius.	Anonymus p. 6, 19 sqq.
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἄλλων περιφθέντος κληροῦχος.	μετὰ καὶ ἄλλων κληροῦχος περιφθέντος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

Favorinum esse 'biographum illum communem' apertum est.

Altera manet quaestio quid de iis quae nec Diogenes neque Apuleius praebeant — sunt enim haud spernenda — sit iudicandum. Ac primum quidem somnium Platonis simul cum Simmiae Socratici interpretatione p. 6, 37 parentum in Hymetto sacrificium p. 6, 29 [cf. Aelianum X 21. Val. Max. III 6 fin.] duo Apollinis oracula, quo sciscitanti respondit dei instar animorumque medicum esse Platonem, nihil impedit quominus eodem referantur. Item quae de Draconte musico Platonis magistro de Timaeo dialogo ex Timaei libro transscripto [cf. Timonem apud Gellium III 17] de die natali ab Atheniensibus celebrato de rebus ab eo inventis leguntur — nam L. verba solummodo et unum litterarum genus τὸ διαλογικόν enumeravit — vix aliunde subiecta sunt. Theophrastum cum antea Tyrtaeus vocaretur ab Aristotele ob *θειαν φράσιν* nomen suum accepisse tametsi non in Platonis vita at in Theophrastea quo unice quadrat biographus Laertianus [V 38] narraverat; idem de Platone Socratis defensore si non in vita Platonis — tacent enim Apuleius et Laertius — certe in Socratis vita dixerat secundum Iustum Tiberiensem Hadriani aequalem [cf. Laert. II 20. B p. 7, 23. Olymp. in Gorgiam p. 392]. Duo praeterea Timonis misanthropi epigrammata Porphyrius aut ex Favorini vita Timonis [cf. indicem Timonum] aut ex anthologia [VII 60—62] sumpsit.

Hactenus de Porphyrio.

4. Porphyrii ope ex Laertianae vitae particulis antea incertis [cf. p. 66] Favorino reddi possunt

- p. 69, 20—24 Mors [Hermippus, Neanthes] B p. 9, 22.
 42—44 Nomen [Neanthes].
 p. 70, 32—41 Academia [Eupolis, Timo] B p. 8, 11.
 p. 73, 8—11 Sophronis studium 7, 10.
 p. 77, 15 sqq. Cum Socrate inimicitia 7, 31.
 p. 79, 38 sqq. Dialogi inventio. 9, 17.

Supersunt adespota sat multa. Denuo igitur accingamur ut nova acquirantur ad resecandum arma. Ac primum Albini [c. 160 p. Chr.] philosophi Smyrnaei *εἰσαγωγήν εἰς τοὺς Πλάτωνος διαλόγους* placet adsumere, deinde Gellii noctes Atticas.

c. De Albino et Laertio.

Contra spem nuperrime paupertinae Albini isagogae contigit, ut peculiari libro et ederetur emendatior et commentatione egregia inlustraretur. Confer Freudenthalii studia hellenistica III 'Der Platoniker Albinus und der falsche Alkinoos' Berlin 1879. Possum breviter supplere quae supplenda esse vir ille doctus significavit. Albinus enim de scriptis Platonis — vitam omisit — meliora Laertio nonnulla et pleniora eiusdem tamen farinae tradidit.

Paucula in universum praefatus dialogi definitionem proposuit c. I.

c. II hanc definitionem accurate commentatur: id nihil ad nos.

c. III ad naturam dialogi Platonici progreditur examinandam.

c. IV cum alia habet tum unde in enumerandis dialogis Platonis exordiantur critici.

Quaestionem eo promovit Freudenthalii diligentia, ut I. tempus auctoris Albini conlocaret inter Thrasyllum et Albinum [c. 152 p. Chr. cf. Freudenth. p. 242 sqq.], II. philosophiam eius Platonice Aristoteliceque placitis commixtam ostenderet, III. denique eundem etiam alia praebuisse Laertio arbitraretur. Conveniunt haec in Favorinum. Qui, ut mittam cetera, Thrasylli fecit copiam Laertio, Platonis et Aristotelis iuxta sectator [cf. Gellius XXI, 1, 9. Marres. p. 54 sqq.]. Exscribam quae concordant:

Laertius III 56 sqq.	Albinus p. 149, 5 [Freud. p. 258 sqq.]
Θράσυλος δὲ φησι καὶ κατὰ τὴν τραγικὴν τετραλογίαν ἐκδοῦναι αὐτὸν τοὺς διαλόγους. . . .	εἰσὶ δὲ οἱ καὶ κατὰ τετραλογίαν διελόντες αὐτοὺς καὶ τάτουςι πρώτην τ. περιέχουσαν τὸν Εὐθύφρονα καὶ τὴν ἀπολογίαν καὶ τὸν Κρίωνα καὶ τὸν Φαίδωνα . . . ταύτης δὲ τῆς δόξης
III 57 πρώτην μὲν οὖν τετραλογίαν τίθησι τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν ἔχουσαν. . . 58 ταύτης δὲ τῆς τετρα-	

Laertius III 56 sqq.	Albinus p. 149, 5 [Freud. p. 258 sqq.]
λογίας ἧτις ἐστὶ πρώτη ἡγείται Εὐθύφρων ... δεύτερος ἀπολογία Σωκράτους, τρίτος Κρίτων . . τέ- ταρτος Φαίδων . . . 57 δοκοῦσι δέ μοι προσώποις καὶ βίων περιστά- σεων ἡθελῆκεναι τάξιν ἐπιθεῖναι.	εἰσὶ Δερκυλλίδης ⁸²) καὶ Θρά- συλος. 149, 13 παραδείξαι γὰρ βούλε- ται ὁποῖος ἂν εἴη ὁ τοῦ φιλοσό- φου βίος.

Alieno iudicio isti sapiunt magistelli [cf. p. 44 n.]. Quodsi alia Laertii et Albini congruunt, subest Laertianus ille biographus. Subest igitur et in 'dialogi definitione generali' [Laert. III 48, Albinus p. 147, 18] et 'in generibus dialogi Platonici' [Laert. III 49—51, Alb. 148, 24], denique in iis, quae de 'initio scriptio- nis Platonicae' Laertius III, 62 et Albinus p. 149, 1 sqq. exponunt: quae quidem omnia ex conspectu incertorum [supra p. 67] nunc excludenda sunt.

d. De Gellio et Laertio.

Laertius cum totum de Platonis malivolentia locum pertractaret, cum alios multos velut Molonem Antisthenem Aristippum Socratem tum Xenophontem inter eius inimicos numeravit. Et de hoc quidem ita disserit III 34:

ἔοικε δὲ καὶ Ξενοφῶν πρὸς αὐτὸν ἔχειν οὐκ εὐμενῶς·

- I. ὥσπερ γοῦν διαφιλονεικοῦντες τὰ ὅμοια γεγράφασι συμπό-
σιον, Σωκράτους ἀπολογίαν, τὰ ἠθικὰ ἀπομνημονεῖματα·
- II. εἰθ' ὁ μὲν πολιτείαν, ὁ δὲ Κύρου παιδείαν·
- III. καὶ ἐν τοῖς νόμοις ὁ Πλάτων πλάσμα φησὶν εἶναι τὴν παι-
δείαν αὐτοῦ· μὴ γὰρ εἶναι Κύρον τοιοῦτον·
- IV. ἀμφοτέροί τε Σωκράτους μνημονεύοντες ἀλλήλων οὐδαμοῦ,
πλὴν Ξενοφῶν Πλάτωνος ἐν τρίτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων.

Diu ante Laertium 'a quodam Platonis et Xenophontis biographo' invidia illorum argumentis iisdem erat confirmata,

⁸²) Dercyllidae igitur memoria apud Laertii biographum extabat. [Cf. Freud. p. 266.]

si quidem Gellius XIV 3 inde se hausisse fatetur: *Qui de Xenophontis Platonisque vita et moribus pleraque omnia exquisitissime scripsere, non afuisse ab eis motus quosdam tacitos et occultos simultatis aemulationisque mutuae putaverunt et eius rei argumenta quaedam coniectaria ex eorum scriptis protulerunt.*

Primum erat quod apud Laertium quartum: *'quod neque a Platone in tot numero libris mentio unquam facta sit Xenophontis neque item contra ab eo in suis libris Platonis, quamquam uterque ac maxime Plato complurimum Socratis sectatorum in sermonibus quos scripsit commemorerit.*

Id etiam esse non sinceræ neque amicæ voluntatis indicium crediderunt, quod Xenophon inclito illi operi Platonos, quod 'de optimo statu reipublicæ administrandæ' scriptum est, lectis ex eo duobus fere libris, qui primi in vulgus exierunt, opposuit contra conscripsitque diversum regiae administrationis genus quod παιδείας Κύρον inscriptum est'. Hoc apud Laertium alterum est argumentum.

'Eo facto scriptoque eius usque permotum esse Platonem ferunt, ut quodam in libro mentione Cyri regis habita retractandi levandique eius operis gratia virum quidem Cyrum novum et strenuum fuisse dixerit παιδείας δὲ οὐκ ὀρθῶς ἤφθαι τὸ παρὰν' [cf. legum III 694 C]. Laertii tertium.

'Praeterea putant id quoque ad ista quae dixi accedere, quod Xenophon in libris quos 'dictorum atque factorum Socratis commentarios' composuit, negat Socratem de coeli atque naturae causis rationibusque unquam disputavisse, ac ne disciplinas quidem ceteras quae μαθήματα Graeci appellant, quae ad bene beateque vivendum non pergerent, aut attigisse aut comprobasse, idcircoque turpiter eos mentiri dicit, qui dissertationes istius modi Socrati attribuerent. 'Hoc autem', inquiunt, 'Xenophon cum scripsit, Platonem videlicet notat, in cuius libris Socrates physica et musica et geometrica disserit'. Hoc — non sat validum — a Laertio omittitur.

Ab accusationis momentis ad defensionem se confert Gellius. Praeterit igitur [nam de auctore communi cogitandum est] quod apud Laertium est primum de aequali librorum materia omnium

gravissimum, at non sine causa. Audiamus enim patrocinantem:

'Sed enim de viris optimis et gravissimis si credendum hoc aut suspicandum fuit, causam equidem esse arbitror non obtreactionis nec invidiae neque de gloria maiore parienda certationis: haec enim procul a moribus philosophiae absunt, in quibus illi duo omnium iudicio excelluerunt. Quae igitur est opinionis istius ratio? Haec profecto est: 'aequiparatio ipsa plerumque et paritas virtutum inter se consimilium etiamsi contentionis studium et voluntas abest speciem tamen aemulationis creat etc.' Quo Plato et Xenophon simul tendebant? Ubi utriusque virtutes inter se consimiles de opinione Gellii enitebant? Scripta videlicet utriusque tangit Gellius ea, quae idem spectabant, symposia Socratis apologiam et commentarios. Calliditatem iam perspicis patrocini: crimine adversarii ad defensionem bonus abutitur Gellius, cum biographus eius 'velut contentionis studio ductos similia coarguat scripsisse 'convivium Socratis apologiam commentarios'. At quinam erat biographus Laertii Gellique 'exquisitissima' eximius doctrina? Nempé 'memoriarum veterum exsequentissimus' Favorinus. Accedit quod in illo de Platonis similitudinibus loco Laertiano ex una eademque profecto fabrica manifestum est Favorini vestigium, siquidem recte paullo antea p. 72 Socratis de Lyside Platonis maledictum ibidem insertum Favorino vindicavimus. Et haec quidem de Gellio.

Alia, ut de Platone absolvam, magis nunc conicio quam probo originis eiusdem esse, velut Aristippi *περὶ παλαίας τροφῆς* III 29 Myroniani *ἐν ὁμοίῳ* § 40 Timothei § 5 *περὶ βίων* Heraclidis [in Satyri et Sotionis epitoma] § 16 comicorum de Platone testimonia: id quod suo tempore de singulis demonstrabitur.

Ita iam quaestionem conformare placet, quae ex vita Laertiana Platonis abiudicanda videantur omnigenae historiae.

Huc pertinent nonnulla apomnemonematum nomine insignita: ex libro I Pollidis interitus [§ 20], statua Platonis a Mithradate posita [§ 25]; ex libro II mortis annus [§ 40]; ex libro V Alcyon

dialogus Leonti adscriptus [§ 62 teste Nicia Nicaeensi]⁸³); ex incerto § 48 dialogi inventor⁸⁴).

Ad huius disputationis finem perventum est. Res disperse et diffuse dictas ut breviter complectar:

1. Biographi sui vitam Platonis interpositis nonnullis ex Favorini apomnemoneumatis narratiunculis et aliunde in artum Laertius redegit. Nisi omnia fallunt iste erat Favorinus in 'omnigena historia'.

Eidem igitur haecce debet testimonia.

Alexandrum	Duridem	Panaetium ⁸⁵)
Antigonum	Epigr. sepulcralia	Platonis Anterastas et
Anaxilaidem	Erasistratum	Critonem ⁸⁶)
Apollodorum	Euphorionem	Polemonem
Aristotelem	Eupolidem	Sabinum
Callimachum	Hermippum	Seleucum
Chamaeleontem	Hermodorum	Simonidem
Clearchum	Hippocratem	Speusippum
Demetrium Magnetem	Idomeneum	Theophanem
Demetrium Phalereum	Menodotum	Theopompum
Dicaearchum	Neanthem	Thrasylum.
	Niciam Nicaensem	

2. Dioclis in vita Platonis nullum comparet vestigium⁸⁷).

⁸³) Athen. XI p. 506 C: ὡς καὶ Ἀλκυὼν Λέοντος τοῦ Ἀκαδημαῖκου, ὡς φησι Νικίας ὁ Νικαεύς· Laert. l. c. ὧν ἡ Ἀλκυὼν Λέοντος τινος εἶναι δοκεῖ, καθά φησι Φαβωρίνος ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων.

⁸⁴) Excerpta ex Alcimo ad Amyntam scriptis duas paginas Cobetianas complementia quae sunt de Platone Epicharmi compilatore nescio utrum ipse conlegerit Laertius an collecta aliunde velut ex apomnemoneumatis Favorini transcripserit. Alcimum Stilponis discipulum censet Wilamowitzius [Laert. II 114] scriptorem *Σικελικῶν*, quibus usus est Athenaeus.

⁸⁵) III 57 *Εὐφορίων δὲ καὶ Παναίτιος εἰρήκασιν*. Euphorio debetur Favorino: ideo sine dubio Panaetius quoque.

⁸⁶) II 23 *ἀλλὰ καὶ εἰς Ἴσθμὸν* [venisse Socratem] ὡς Φαβωρίνος ἐν πρώτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων. Hoc ex Critone Platonis venit p. 52 B.

⁸⁷) Neque enim Athenodori III 3 de Dione testimonium ideo debetur Diocli, quod in Stoicorum dogmatis Diocleis VII 68 citatur. Sem-

3. Incerta remanent

Cum Isocrate amicitia [Praxiphanes]

Dionis choregia [Athenodorus]

,, divitiae [Onetor]

Iter Megarense [Hermodorus]

Chabriae defensio

Methodus in disserendo

Archytæ epistula

Apophthegmata

Testamentum ⁸⁸⁾.

Iam quæ ex probatis consecraria sunt quaestionem de Laertio institutam eo promovent, ut bonam Laertianarum vitarum partem uni deberi biographo — me iudice Favorino — iudicandum sit. Nam cum non solum in Platonis vita sed in omnibus ad eadem saepissime provocet testimonia, in promptu est quantum illi sit reddendum.

Haec certa tenemus ratione: plura suspicabimur; at illinc semper est proficiscendum.

2. De Aristotelis vita.

a. De Ptolemaeo et Laertio.

1. Constat inter omnes, quotquot de Aristotele scripsere, vitam Pseudoammonianam [ed. Westermann post Cobeti Laertium p. 10 sqq.] Menagianam i. e. Hesychianam [ib. p. 12 sq.] ⁸⁹⁾ Marcianam [ed. Robbe Lugd. Bat. 1861] communem

per tenendum o. h. Favorini elaboratam esse 'ex multis et variis et remotis lectionibus'. Cf. p. 48 sqq.

⁸⁸⁾ Testamentum Stratonis Laertianum ex Aristone fluxit V 64 *καθὰ πού συνήγαγε καὶ Ἀριστῶν οἰκεῖος* [scil. ὁ Κεῖος]. Sic codd. ex Hübneri memoria. Cobet *ὁ Χῖος*: neutri credendum est. — Aristotelis testamentum habebant etiam Hermippus [cf. Ath. XIII p. 589 C.] et Andronicus [vita Aristot. Marciana ed. Robbe, Lugd. Bat. 1861 p. 8]. Andronicus nihil ad Diogenem.

⁸⁹⁾ Originem demonstrat Suidæ comparatio [cf. V. Rose 'de Aristotelis librorum ordine' etc. p. 48 sqq.]. — Veterem translationem Marcianæ omitto [Robbe p. 10 sqq.].

duxisse originem. Nec effugere poterat summa Laertii similitudo, etsi ii qui ex Diogene illas conflatas putant toto caelo erraverunt. Genera duo distinguenda sunt.

Qui enim illas paullo attentius quam volgo solet oculis perreptaverit, Pseudoammonianam [A] et Marcianam [B] coniunget itemque Laertianam Hesychianamque, ita tamen ut inter se illas usas esse prae fracte neget. Et illud quidem per se patet. Nam eo vita Aristotelis A et B tendunt, ut et institutionem ex philosophia repetant et pugnent contra eos qui Platonem et Aristotelem aemulos inter se et offensos contendant fuisse. De utroque nihil nec apud Laertium neque apud Hesychium quamvis in rerum narratione concordet. Archetypum igitur ut ita dicam illum, quem Laertius et Hesychius religiose describere, A et B ad Neoplatonicorum morem exhibent commutatum.

a. Plane idem supra de Olympiodori vita Platonis et Anonymi decrevimus.

b. Altera cum Olympiodoro accedit similitudo. Aristidis rhetoris in Platonis maledicta bilem Olympiodoro adeo moverant, ut data occasione et in vita ipsa et in commentario Gorgiano eum acerbissime impugnaret. Neque aliter cordatus Aristotelis biographus [A et B] loquitur [sequar Marcianam ut diligentiorum p. 3 Robbe; brevius Pseudoammoniana]: *‘ὄνκ ἄρα ἀνωκοδόμησεν Ἀρ. σχολὴν ἐν ζῶντος τὸ Λύκειον, ὡς Ἀριστόξενος πρῶτος ἐσυκοφάντησε καὶ Ἀριστείδης⁹⁰⁾ ὕστερον ἠκολούθησεν’.*

c. Singulari mihi obtigit fortuna, ut invenirem reapse Olympiodorum in eodem commentario Gorgiano [Iahnii ann. suppl. XIV p. 394 sq.] etiam Aristotelem contra Aristidis impetus tuentem. Atque adeo rem ut praecidam iisdem tuetur armis ut biographus ille Marcianus [A]. Ne plura, conferas utrumque, videbis ipse:

⁹⁰⁾ Robbe ut p. 24 perperam coniecit *‘Ἀριστοκλῆς’*, cuius de Aristotelis vita excerpta exhibet Eusebius praep. evang. XV, ita omnino nihil ipse praestitit; p. 36 ineptit.

Vita Marciana p. 5 sq.

Olympiodori⁹²⁾comment.inGorgiam.

Οὐ γὰρ ὡς Ἀριστόξενος [πρῶτος ἐσυκοφάντησε καὶ Ἀριστείδης]⁹¹⁾ ὕστερον, Πλάτωνος ζῶντος καὶ ἐν Ἀκαδημίᾳ παιδεύοντος ἀντιφροσύνησεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ Λύκειον· εἶπερ γὰρ τις ἄλλος φαίνεται ὁ Ἀριστοτέλης καταπεπληγμένος Πλάτωνα· ἐπιγράφει γὰρ εἰς αὐτόν

‘βῶμον Ἀριστοτέλης ἰδρύσατο
τόνδε Πλάτωνος
ἀνδρὸς ὃν οὐδ’ αἰνεῖν τοῖσι
κακοῖσι θέμις’.

καὶ φαίνεται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς θανατῶν Πλάτωνα καὶ συνιστᾶς τοῖς βασιλεῦσι τοὺς Πλάτωνι κατὰ γένος κοινωνοῦντας· εἰ δὲ καὶ ἐν τισιν ἀντιλέγει Πλάτωνι, πλατωνίζειν αὐτὸν φησομεν. Πλάτων γὰρ ἐστὶν ὁ λέγων [Phaed. 91 C.] ‘Σωκράτους μὲν ὀλίγον φροντίζειν, τῆς δ’ ἀληθείας πολὺ’. καὶ [Crito 40 B.] ‘ἔγωγε οὐδενὶ ἄλλω πρόθυμός εἰμι πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένη βέλτιστος καταφαίνεται’. καὶ [Alc. I 114 E.] ‘εἰ μὴ σὺ σαυτοῦ λέγοντος ἀκούσῃς, ἄλλον λέγοντος μὴ πιστεύῃς’· ἴσως δὲ οὐδὲ

Περὶ δὲ Ἀριστοτέλους λεκτόν, ‘ὅτι πρῶτον μὲν οὐδὲν διαφωνεῖ πάλιν ὠφελήθεις ἐκ Πλάτωνος· φησὶν γὰρ ἐν Ἀλκιβιάδῃ [Alc. I 114 E.] ‘ὅτι εἰ μὴ σὺ σαυτοῦ λέγοντος ἀκούσῃς, ἄλλω λέγοντι μηδέποτε πιστεύῃς’· καὶ πάλιν ἐν τῷ Φαίδωνι [Phaed. 91 C.] φησὶν· ‘ὅτι Σωκράτης μὲν ὀλίγον ὑμῖν μελέτω, τῆς δ’ ἀληθείας πολὺ’. [sequitur Ammonii (in comm. Gorgiano scil.) dictum]

.. εἰ καὶ εἶπεν οὕτως· ‘οὐ πείθομαι εἰμὴ μετὰ ἀποδείξεως’ [Crito 40 B?]. ὅτι δὲ καὶ Ἀριστοτέλης σέβει αὐτὸν ὡς διδάσκαλον, δηλὸς ἐστὶ γράμματος ὅλον λόγον ἐγκωμιστικόν· ἐκτίθεται γὰρ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ ὑπερεπαινεῖ· οὐ μόνον δὲ ἐγκώμιον ποιήσας αὐτοῦ ἐπαινεῖ αὐτὸν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐλεγείοις τοῖς πρὸς Εὐ-

⁹¹⁾ Tale quid inserendum; supplevi ex p. 3. Cf. supra; fallitur Robbe p. 36.

⁹²⁾ Val. Rose [l. c. p. 243 in appendice] coniecerat ‘translationem latinam’ Nunnesianam et Pseudammonianam redire utramque ad Olympiodorum. Locum ex comm. Gorgiano non novit. Iure igitur Zellerus [III⁹ p. 2 n.] causas Rosei non sufficere iudicavit.

Vita Marciana p. 5 sq.	Olympiodori Comment. in Gorgiam.
<p>πρὸς δοκοῦντα Πλάτωνι μάχεται, ἀλλὰ πρὸς τοὺς κακῶς αὐτὰ ὑπολαβόντας ὡς καὶ κτλ. [secuntur ex Aristotele excerpta].</p>	<p>δημον αὐτὸν ἐπαινωῶν Πλάτωνα ἐγκωμιάζει γράφων οὕτως· 'ἔλθὼν δ' ἐς κλεινὸν Κεκροπίης δάπεδον· ἐνσεβέως σεμνῆς φιλῆς ἰδρῶσατο βῶμον ἄνδρὸς ὃν οὐδ' αἰνεῖν τοῖσι κακοῖσι θέμις κτλ.'</p>

2. Anceps Olympiodori auctor.

a. Nominat [p. 8 Robbe] ipse Ptolemaeus: καὶ τελευτᾷ ἐκεῖ διαθήκην ἔγραψεν καταλιπών, ἣ φέρεται παρά τε Ἀνδρονίκῳ καὶ Πτολεμαίῳ μετὰ τὸν πίνακα τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ἐπὶ [παισὶ] μὲν Νικομάχῳ καὶ Πυθαγόρῳ, γνησίῳ δὲ μαθηταῖς . . συντάγμασι δὲ χιλίοις τὸν ἀριθμὸν. Andronici catalogus et testamentum per Ptolemaeum ad posterum pervenerunt.

b. Quam scripsit Ptolemaeus vitam Aristotelis ab Davide⁹³⁾ maximeque ab Arabibus excerptam⁹⁴⁾ ea plane consentit cum Olympiodoro⁹⁵⁾: hinc⁹⁶⁾ igitur Ptolemaei scriptio facile recuperari potest.

c. Nec tamen spernendus est David [in commentario in categorias p. 28a Brandis.] cum causas cur tot essent libri Aristoteli falso adscripti pertractans homonymias potissimum culpat consueto criticorum artificio⁹⁷⁾: καὶ συγγραφέων μὲν ὅτι

⁹³⁾ In Aristotelis categorias p. 22, 11 Brandis.

⁹⁴⁾ Cf. Ibn Oseiba [Aristotelis opp. V p. 1469]. — Ceterum Dieslesius [mus. rhen. XXXI [1876] p. 45 sq.] de Ptolemaeo conspirat, de Olympiodoro ut videtur non item.

⁹⁵⁾ Cf. A. Mueller 'Die griechischen philosophen in arabischer ueberlieferung [comment. Bernhardyanae Halis 1872 p. 21 sq.]. Sic incipit: 'So berichtet Ptolemaeus der fremde; er sagt: der name seiner mutter war Phae-stias und sie stammte von Asclepiades' etc.

⁹⁶⁾ Prompsit ex Olympiodori contra Aristidem defensione Philoponus [ἐξήγησις τοῦ σοφωτάτου Φιλοπόνου εἰς τὰς πέντε φωνάς Πορφυρίου' p. 11^b 27—31 Brandis] et David ['προλεγόμενα τῆς Πορφυρίου εἰσαγωγῆς' p. 20^b 17 sq.].

⁹⁷⁾ Cf. schol. ad Dionysii gramm. p. 785: ἀλλ' ἐρεῖ τις· πῶς; ἐπεὶ γράμματα σώζονται πρεσβύτερα; καὶ φαμεν ὅτι τὰ μὲν τούτων ἐφευρισμένους ἔχουσι τοὺς χρόνους τὰ δὲ νεωτέρων τινῶν ἐχόντων ὁμωνυμίας τῶν παλαιῶν τὰς ἐπιγραφὰς ἔχουσιν.

οὐ μόνος ὁ Σταγειρίτης Ἀριστοτέλης ἐκαλεῖτο ἀλλὰ καὶ ἄλλοι Ἀριστοτέλεις ἐγένοντο ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ παιδοτρίβης καὶ ὁ ἐπίκλην μῦθος⁹⁸⁾. Ad Ptolemaeum hoc περὶ ὁμωνύμων fragmentum referendum est. At fluxit ex Laertio⁹⁹⁾ ubi duo illi qui proferuntur redeunt cognomines! Absint ambages: a Laertio nullo pacto aequalitatem illorum comperisset, quae verbis ἐπὶ τούτου continetur. Inde potius pendet Ptolemaeus, unde totam Aristotelis vitam — exceptis testamento et librorum catalogo Androniceis — accepit, a biographo scilicet Laertiano.

3. Laertium et gemellum examinemus Ptolemaeum, non quo de Favorino dubitem auctore, sed quoniam adespota quae sunt in Laertio opus est cognovisse¹⁰⁰⁾.

Laertius.	Ptolemaeus.
§ 1. Parentes [Hermippus] Linguae balbitas [Timotheus] Corporis habitus et vestitus Nicomachi ex Herpyllide pater [Timotheus]	B p. 1 Robbe cum epigrammate
2. A Platone deficiens Xenocrate Academiae praefecto Lyceum petivit. [Hermippus] Narratiuncula de Alexandro	p. 3, 6 sqq. [Aristoxenus, Philochorus]
3. Docendi ratio Hermiae Bithyni amator amicus, neptis maritus [Demetrius Magnes] sive filiae; concubinae amator [Aristippus περὶ παλαιᾶς τροφῆς] Nuptiae [Lycō cf. Aristocles apud Euseb. pr. ev. XV 792]	

⁹⁸⁾ Adnotat Brandisius 'Ammon. f. 9^b γεγονασί γάρ καὶ ἕτεροι Ἀριστοτέλεις ὧν τὰ συγγράμματα διὰ τὴν ὁμωνυμίαν τινὲς ἐνόμισαν Ἀριστοτέλους'.

⁹⁹⁾ V 35 πέμπτος ὁ ἐπίκληθεις μῦθος Αἰσχίνου τοῦ Σωκρατικοῦ γνώριμος ἔβδομος παιδοτρίβης οὗ μὲμνηται Ἀριστοῦ ξενος ἐν τῷ Πλάτωνος βίῳ cf. p. 46. De aetate lanistae nihil dictum est.

¹⁰⁰⁾ Ubi idem tradunt A [Pseudoammonius], B [Marciana], translatio arabica apud Müllerum p. 21 sq.: B ut diligentissimam ducem secutus sum

Laertius.	Ptolomaeus.
4. Alexandri magister Stagiritarum sospitator, legislator Scholae institutio	} p. 4 [plura]
5. De Callisthene XIII annos scholarcha [Apollodorus] Impietatis reus ab Eurymedonte, sive a Demophilo [Favorini o. h.]	
6. Epigramma Mors [Eumelus] Falso trigenarius Platonis discipulus [Eumelus]	p. 8 [et dictum]
7. Hymnus in Hermiam	} p. 3 [plura]
9. Inventum dictum [Favorini o. h. scil. ex epistula ad Antipatrum missa] ¹⁰¹⁾	
10. Chronologia [Apollodorus] Cum Alexandro simultas	
11. Theocriti epigramma [Ambryon] Timonis versus	
11—16 Testamentum 16 Consuetudo lavandi [Lyco]	
17—21 Apophthegmata [Favorini apom- nemoneumata]	
21—28 Libri 146 Hermippe ¹⁰²⁾ 35 Homonymi octo.	Homonymi duo [cf. supra p. 84 sq.].

Religiose ea omnia devitavit Ptolemaeus, quae probitati Aristoteli officere viderentur. Contra desunt in Laertio quae exhibet Ptolemaeus

p. 1 [Robbe] fratres Arimnestus et Arimneste

p. 2 Institutio

¹⁰¹⁾ Redit apud Aelianum V. H. III 36. David in cat. 26^b. Vita Marciana idem ex epistula Aristotelis ad Antipatrum p. 8 Robbe.

¹⁰²⁾ Ptolemaeus ut dixi testamentum et librorum catalogum Hermippeum non ex Favorino, unde cetera, sed ex Andronico subicere maluit. — Favorinus utrum illum indicem ex Hermippo ipso an per Demetrium acceperit, non potest tuto discerni. Certum est Favorino Hermippum ad manus ipsum fuisse.

- p. 4 statua posita a Philippo
 p. 5 Itinera philosophiae causa suscepta
 p. 7 In philosophia merita.

b. De Hesychio et Laertio.

Pergo ad Hesychium. Hesychii vita Aristotelis quae dicitur Menagiana celebris propterea est, quod librorum catalogum Hermippeum exhibet Laertiano paullo plenior: octo enim a Laertio omissi redeunt in Menagiana. In vita enarranda prae Ptolemaeo non aspernandus est. Tradidit fuisse Aristotelem

'balbum' [Laert. ex Timotheo]

'Nicomachi ex Herpyllide patrem' [cf. ib.]

'Hermiae amatorem et Hermiae filiae maritum', citatque 'hymnum in Hermiam'¹⁰³).

1. Perpauca resident in Aristotele Laertiano dubia hucusque atque adespota: velut de Alexandro deque Callistrato historiologiae, corporis habitus descriptus et Ambryonis testimonium.

2. Praeter Favorini apomnemoneumata dignosci solus potest biographus ille quem in Platonis vita supra deprehendimus [scil. Favorinus in 'omnigena historia'].

3. Tertius liber velut Dioclis ne hic quidem quamvis acriter intuenti non adparuit.

3. De Pythagorae vita.

a. De Clemente et Laertio.

Quod de Platonis et Aristotelis vitis Laertianis institui, idem de Pythagora repetam: tribus enim exemplis sufficit rei quam proposui veritatem demonstrasse. Incipiam a Clementis comparatione:

¹⁰³) Dicendum denique est de apophthegmatis Aristotelicis. Extenduntur inde ab V 17 [*ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν καὶ ἀποφθέγματα κάλλιστα ταῦτα*] usque ad 21 [*καὶ ταῦτα μὲν εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται*]. Unus ad quem provocet extat Favorinus in apomnemoneumatis: *φησὶ δὲ Φ. ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων ὡς ἐκάστοτε λέγοι 'ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος'. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν ἡθικῶν ἐστίν.* Etsi videri possit totam dictorum seriem apomnemoneumatis deberi Favorini, tamen res nondum expedita, quoniam anonymae dictorum syllogae frequenti usu per antiquitatem seriorem praesertim vigeant.

p. 129 Sylb. Πυθαγόρας μὲν οὖν Μνησάρχου Σάμιος, ὡς φησιν Ἰππόβοτος, ὡς δὲ Ἀριστόξε-νος ἐν τῷ Πυθαγόρου βίῳ καὶ Ἀρίσταρχος καὶ Θεόπομπος Τυρρηνός ἦν, ὡς δὲ Νεάνθης Σύριος ἢ Τύριος, ὥστε εἶναι κατὰ τοὺς πλείστους βάρβαρον τὸ γένος·

ib. ὁψὲ δὲ Π. ὁ Φερεκίδου γνῶριμος φιλόσοφον ἐαυτὸν πρῶτος ἀνηγόρευσεν·

p. 130 S. Π. δὲ κατὰ Πολυκράτην τὸν τύραννον τὸν περὶ τὴν ἐξηκοστὴν δευτέραν Ολυμπιάδα εὑρίσκεται·

[convenit P. sacerdotes Aegyptios] ἵνα δὴ καὶ εἰς τὰ ἄδυνα κατελθὼν τὴν μυστικὴν παρ' Αἰγυπτίων ἐκμάθοι φιλοσοφίαν·

p. 131 S. ἱστορεῖται δὲ Π. μὲν Σωγχίδι τῷ Αἰγυπτίῳ ἀρχιπροφήτῃ μαθητεῦσαι·

ib. Ζωροάστρην δὲ τὸν μάγον τὸν Πέρσην ὁ Π. ἐξήλωσεν· βίβλους ἀκρύφους ἀνδρὸς τοῦδε οἱ τὴν Προδικίου μετιόντες αἰρῶσιν ἀνοχοῦσι κεκτῆσθαι. [Sequitur Alexander Polyhistor de symbolis Pythagoricis].

p. 213 λέγεται δὲ ἕθνος βάρβαρον οὐκ ἄγευστον τῆς φιλοσοφίας πρῆσβυτην αἰροῦν πρὸς Ζάμολξιν ἠρώα κατ' ἔτος· ὁ δὲ Ζάμολξις ἦν τοῦ Πυθαγόρου γνωρίμων·

§ 1. Π. Μνησάρχου δακτυλογλύφου, ὡς φησιν Ἐρμιππος, Σάμιος, ἢ ὡς Ἀριστόξενος Τυρρηνός κτλ.

§ 2. οὗτος ἤκουσε μὲν .. Φερεκίδου τοῦ Συρίου [de philosophi nomine cf. VIII 6 ex Sosicrate].

§ 3. ἐγένετο οὖν ἐν Αἰγύπτῳ ὀπηρῖκα καὶ Πολυκράτης αὐτὸν Ἀμάσιδι συνέστησε δι' ἐπιστολῆς· καὶ ἐξέμαθε τὴν φωνὴν αὐτῶν, καθὰ καὶ φησιν Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν ἀρετῇ πρωτευσάντων·

καὶ παρὰ Χαλδαίοις ἐγένετο καὶ Μάγοις.

§ 2. καὶ δοῦλον Ζάμολξιν [ἔσχε], ᾧ Γέται θύουσιν Κρόνον νομίζοντες, ὡς φησιν Ἡρόδοτος.

Clemens Alex. Strom. I.	Laertius VIII.
p. 304 ἀλλὰ τὸν μὲν ἀρχαιότατον βωμὸν ἐν Ἀήλῳ ἀγνὸν εἶναι τεθρυλήκασιν, πρὸς ὃν καὶ Π. προσελθεῖν φασὶ φόνῳ καὶ θανάτῳ μὴ μανθέντα κτλ.	§ 13. ἀμέλει καὶ βωμὸν προσκυνῆσαι μόνον ἐν Ἀήλῳ τὸν Ἀπόλλωνος τοῦ γεννήτορος, ὃς ἐστὶν ὀπισθεν τοῦ Κερατίνου διὰ τὸ πυρὸς καὶ κριθᾶς καὶ πόπανα μόνον τίθεσθαι ἐπ' αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς, ἱερεῖον δὲ μηθέν, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀηλίων πολιτείᾳ.

Non opus est verbis: sponte se obfert 'omnigena historia'. Quod hucusque erat in suspicione, id iam liquido constat uberiora vitarum corpuscula Favoriniana fuisse quam Laertiana: hinc gravissimi erroris coarguuntur qui ex Laertii silentio quicquam concludunt.

b. De Apuleio et Laertio.

Apuleius floridorum XV eorum impugnat sententiam, qui statuum pueri delicatuli Polycratis Pythagoram Samium exprimere autument. Argumenti summa in eo sita est, quod de industria Polycratem philosophus declinaverit. Cumque ita ad itinera Pythagorae devenisset, ex Laertii biographo [Favorino scil.] — id quod statim adparebit — hanc explicavit doctrinam § 55 sqq.:

	Laertius VIII
<i>Ceterum multum abest P. philosophi statuum esse, licet natu Samius et pulcritudine adprime insignis et psallendi musicaeque omnis multo doctissimus ac ferme id aevi, quo Polycrates Samum potiebatur. Sed haudquaquam philosophus tyranno dilectus est; quippe eo commodum dominari orso profugit ex insula clanculo P.</i>	} Hermippus § 1
	} [Dicaearchus cf. Porphyr. § 18]
	} § 3 } [Aristoxenus cf. Porphyr. § 9]

<i>patre Mnesarcho nuper amisso, quem comperio inter sellularios artifices gemmis faberrime sculpendis laudem magis quam opem quaesuisse.</i>	} § 1
<i>Sunt qui P. aiant eo temporis inter captivos Cambysae regis Aegyptum cum adveheretur, doctores habuisse Persarum magos ac praecipue Zoroastrem omnis divini arcanum antistitem, posteaque eum a quodam Gillo Crotoniensium principe reciperatam.</i>	
<i>Verum enim vero celebrior fama obtinet, sponte eum petisse Aegyptias disciplinas atque ibi a sacerdotibus cerimoniarum incredundas potentias numerorum admirandas vices geometriae sollertissimas formulas: nec his artibus animum expletum mox Chaldaeos atque inde Brachmanos .. eorum ergo Brachmanum gymnosophistas adiisse... Quin etiam Pherecydes Syro ex insula oriundus ...</i>	} Antipho § 2
<i>eum quoque Pythagoras magistrum coluit et infandi morbi putretudine in serpentium scabiem solutum religiose humavit.</i>	
<i>Fertur et penes Anaximandrum Milesium naturabilia commentatus</i>	[Neanthes cf. Porphy. 3]
<i>nec non et Cretensem Epimenidem inclitum fatiloquum et piatorem disciplinae gratia sectatus</i>	[Apollonius Tyrius cf. Porphy. § 2]
<i>itemque Laodamantem Creophyli discipulum ...</i>	} § 3
<i>primus philosophiae nuncupator et conditor nihil prius discipulos suos docuit quam tacere, primaque apud eum meditatio sapienti futuro linguam omnem coercere: verbaque quae volantia poëtae appellant,</i>	} § 2 } Sosicrates § 6

	Laertius VIII.
<i>ea verba detractis pinnis intra murum contentium dentium premere . . . Non in totum aevum tamen vocem desuescebant nec omnes pari tempore elingues magistrum sectabantur, sed gravioribus viris brevi spatio satis videbatur taciturnitas modificata: loquaciores enimvero ferme in quinquennium velut exsilio vocis puniebantur.</i>	§ 10

Cui vitam surripuit Platonis eundem de Pythagora docte disserentem expilavit non sine eruditionis specie. Si cui scrupulus de nonnullis, quoniam desunt in Laertio, residuus is Porphyrii vitam Pythagorae eo attentius perlustret indidem deducam: ibi enim reliqua paene omnia deprehendet, quae antea commoditatis gratia enotaveram.

c. De Porphyrio et Laertio.

Pauca sunt quae de biographis graecis minoribus probe praestita sint et ad liquidum perducta. Inter quae praeminet E. Rohdei 'de Iamblichi vita Pythagorae' commentatio [mus. rhen. XXVI [1871] p. 554 sqq. Griech. roman p. 253 n. 2]. Digrediendum Rohdeo erat ad Porphyrium, ut internosceretur excerptorum diversitas, quae Iamblichus satis habuit inter se adsuisse. Nicomachum et Diogenem *ἐν τοῖς περὶ Θούλην ἀπίστοις* nunc omitto: tertium quem ille detexit fontem persequor. Erravit tamen Rohdeus, cum Antiphontem *περὶ τῶν ἐν ἀρετῇ πρωτεύσαντων* subesse coniceret: Favorinum ego censeo. Huc trahendae sunt § 1—2, 7—9, 15—19, 35 med. —43, 45—46, 54—57, 3:

Porphyrius, vita Pyth.	Laertius VIII, 1.
§ 1 P. Samius sive Syrius [Neanthes] Samum adventus [Neanthes] Institutio apud Syrios [Neanthes] apud Pherecydem et Hermodamantem [Neanthes]	§ 1. [Clemens p. 129 S.] } § 2.
§ 2. Tyrrhenus natu [Neanthes]	§ 1 [Aristoxenus].

Porphyrinus, vita Pyth.	Laertius VIII, 1.
Iter Italicum } [Neanthes] ¹⁰⁴⁾	§ 2.
Fratres }	
Mater Pythais	} [Apul. flor. 14 supra p. 90].
Pherecydis, Hermodamantis, Anaximandri discipulus	
§ 7. Coquorum venatorumque vitator [<i>Ἐϋδοξος ἐν γῆς περιόδῳ</i>]	
§ 7 sq. Apud Amasin [Antipho]	§ 3 [Antipho].
§ 9. Samum reditus et disciplina	} ib.
Iter italicum	
§ 15. Zamolxis [Dionysophanes]	} § 2 [Apul. l. c.].
Pherecydis morbus et mors	
P. athletarum nutritor	§ 12 [Favorini apomne- moneumata].
§ 16. Polycrati infensus	§ 13.
Delphis adventus	
§ 17. In antro Idaeo	§ 13. [Apul. l. c.]
Habitus [Dicaearchus]	
§ 18. Apud Crotoniatas honor ¹⁰⁵⁾	

¹⁰⁴⁾ *Νεάνθης* pro *Κλέανθης* egregia est C. Mulleri coniectura [F. H. G. III p. 10] a Nauckio iniuria spreta. — Ceterum Hesychii vita Pythagorae redit cum apud Suidam tum in schol. in Platon. respubl. p. 600. — Ibidem Prodicī Protagorae Anacharsidis Thaletis Creophyli Heracliti extant vitae Hesychianae cf. Rohde mus. rhen. XXXIII [1878] p. 205 n.

¹⁰⁵⁾ Rohde [mus. rhen. XXVII [1872] p. 23 sqq.] recte posuit Iamblichi de genere Pythagorae disputatiunculam § 1—8 esse Apollonii Tyanensis; cetera § 9—25 [de iuventute Pythagorae] praepropere cum antecedentibus coniunxit Meinersium secutus. Vidit ipse Apulei Florido IV illa esse similima itemque Laertio p. 24. — Favorini quoque delitescere videtur memoria § 170, id est in particula quadam adhuc auctore carenti [cf. Rohde p. 49]:

Laertius VIII, 17

Iamblichus § 170

Μεταποντινοί γε μὴν τὴν μὲν οἰκίαν αὐτοῦ Διμήτρος ἱερὸν ἐκάλου, τὸν στενωπὸν δὲ μουσεῖον, ὡς φησὶ Φαβωρίνος ἐν παντοδαπαῖς ἱστορίαις [secundum Timaeum cf. Rohde p. 28 n.].

τοὺς δὲ Μεταποντινοὺς [ἡσεί] . . τὴν μὲν οἰκίαν αὐτοῦ Διμήτρος ἱερὸν καλέσαι τὸν δὲ στενωπὸν Μουσεῖον.

Porphyrius, vita Pyth.	Laertius VIII, 1.
§ 19. Discipulorum copia	§ 3.
Silentium	§ 11 [Timaeus].
§ 54. Pythagoreorum auctoritas	} § 39. 49.
Cum Cylone inimicitia	
§ 55. Milonis aedis incendium	} § 40 [<i>Ἡρακλείδης ἐν τῇ Σατύρου βίων ἐπιτομῇ</i>].
Iter Deliacum	
Archippi Lysidisque fuga	} § 39.
[Neanthes]	
Lysis praeceptor Epaminondae	§ 7.
§ 56sq. Mors P. [Dicaearchus]	§ 40 [Iacera. Dicaearchus].

Ut comprehendam,

1. Vita Pythagorae Laertiana conflata est ex 'omnigena historia' pauculis immixtis de apomnemoneumatum excerptis¹⁰⁶).
2. Dioclis vel alius auctoris vestigium repperi nullum.
3. Incerta remanent
  - § 1 de patre Marmaco
  - § 2 de tribus poculis
  - § 11 de Apolline Hyperboreo
de studiis geometricis [Anticlides]
  - „ „ medicis [Apollodorus logisticus]
  - § 14 „ libris et discipulis
  - § 37 comicorum irrisiones
  - § 43 Theano
  - § 49—50 epistula ad Anaximenem.

Omisi Hieronymi § 21 de Pythagora dictum quia infra patebit,

¹⁰⁶) Repetierat igitur Favorinus quae de Pythagora athletarum nutritore in apomnemoneumatis dixit eadem in omnigena historia: id quod vel ipsa Laertii verba suadere mihi videntur VIII 12: λέγεται δὲ καὶ πρῶτος κρέασιν ἀσκήσαι ἀθλητῆς, καὶ πρῶτον γ' Ἐδρουμένην, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν τρίτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων τῶν πρότερον ἰσχάσι ξηραῖς καὶ τυροῖς ὑγροῖς ἀλλὰ καὶ πυροῖς σωμασκοῦντων αὐτοῦς, καθά περ ὁ αὐτὸς Φαβωρῖνος ἐν ὀγδοῇ παντοδαπῆς ἱστορίας φησὶν cf. p. 92.

per Favorinum pervenisse etiam Hieronymum in Laertianam farra-
ginem; praeterea inventum quoddam astrologicum, quoniam ma-
nifesto¹⁰⁷⁾ ex apomnemoneumatis Favorini fluxit.

De reliquis si praeplacuerit haerere, non intercedo.

4. De Favorini dogmatis philosophorum.

In transcursu eam attingam quaestionem quae est de dog-
matum philosophorum Laertianorum origine. Nietzschei opinio-
nem ita supra emendavimus, ut solam accuratam *κατὰ μέρος*
recensionem placitorum Stoicorum Diocli redderemus. Quid de
brevioribus *κεφαλαιωδῶς* commemoratis statuendum sit disceptatur.

Solitum quamvis non constantem morem Laertius sequitur,
ut bipartitam decretorum exhibeat syllogam, id quod ipse ad-
firmat VII 38. Quem ex auctorum diversitate explicandum esse vidit
Bahnschius [p. 43 sq.], probavit Dielesius [doxographi graeci p.
163 sqq.]. Dielesius alteram ex diutino Laertii studio addidit
observationem illam compendiarium doctrinam simul cum vitis
invenisse Laertium. Videamus quatenus nostra quaestio illi
faveat.

a. Ac primum quidem ostendendum est reapse fuisse in bi-
ographo Laertiano decreta. Ostendam de Pythagoricis. Ut
Pythagorae dogmata per totam vitae descriptionem neglegenter
dispersae sint, ipsius Laertii est institutum, quippe qui originem
doctrinae suae celandi causa in vitis idem fecisse aliorum com-
paratione — Porphyrii praesertim — arguatur. Utrum *κατὰ
μέρος* ἢ *κεφαλαιωδῶς* Pythagorica recensuerit placita ipse nec
dixit nec scire attinet: satis est quod nunc propono 'dogmata
illa ad biographi L. memoriam esse revocanda'.

Laertius haec breviter adscripsit symbola VIII, 17 sqq.:

¹⁰⁷⁾ Cf. Laert. IX [Parmenides] 23:
*καὶ δοκεῖ πρῶτος πεφωρακέναι τὸν αὐ-
τὸν εἶναι Ἑσπερον καὶ Φωσφόρον, ὡς
φησι Φαβωρίνος ἐν πέμπτῳ τῶν
ἀπομνημονευμάτων· οἱ δὲ Πυθα-
γόραν.*

Laert. VIII [Pyth.] 14:
*πρῶτον δ' Ἑσπερον καὶ Φωσφόρον
τὸν αὐτὸν εἰπεῖν, οἱ δὲ φασὶ Παρμε-
νίδην.*

ἦν δ' αὐτῶ σύμβολα τάδε·
 πῦρ μαχαίρα μὴ σκαλεύειν· ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν·
 ἐπὶ χοϊνικός μὴ καθίζειν· καρδίην μὴ ἐσθίειν·
 φορτίον μὴ συγκαθαιρῆν, συνεπιτιθέσθαι δέ·
 τὰ στρώματα ἀεὶ συνδεδεμένα ἔχειν·
 ἐν δακτυλίῳ εἰκόνα θεοῦ μὴ περιφέρειν·
 χύτρας ἔχνος συγγεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ·
 δαδίῳ θᾶκον μὴ ὁμόρηνσθαι·
 πρὸς ἥλιον τετραμμένον μὴ ὁμίχειν·
 τὰς λεωφόρους μὴ βαδίζειν·
 μὴ ῥαδίως δεξιὰν ἐμβαλλεῖν·
 ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν·
 ἀποννηχίσμασι καὶ κουραῖς μὴ ἐπουρεῖν μηδὲ ἐφίστασθαι·
 ὄξειαν μάχαιραν ἀποστρέφειν·
 ἀποδημοῦντα ἐπὶ τοῖς ὄροις ἀνεπιστρέπτειν.

Haec symbola ipsa. Quae quid sibi velint ita explanat, ut more suo consentiat cum Clemente et Porphyrio. Ordinem sequor Laertianum:

Laertius VIII, 18 sqq.	Clemens Strom. p. 238 sqq.	Porphyrius c. 42. ¹⁰⁸⁾
Ἦθελε δ' αὐτῶ	Παραίνει γοῦν ὁ Σάμιος	ἦν δὲ καὶ ἄλλο εἶδος συμβόλων τοιοῦτον·
1. τὸ μὲν πῦρ μαχαίρα μὴ σκαλεύειν δυναστῶν ὄργην καὶ οἰδοῦντα θυμὸν μὴ κινεῖν.		2. μὴ τὸ πῦρ τῆ μαχαίρα σκαλεύειν· ὅπερ ἦν μὴ τὸν ἀνοιδοῦντα καὶ ὀργιζόμενον κινεῖν λόγοις τεθηγμένοις·
2. τὸ δὲ ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν, τουτέστι τὸ ἴσον καὶ δίκαιον μὴ ὑπερβαίνειν.	5. p. 239 S. ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν τουτέστι μὴ παρέρχεσθαι τὸ πρὸς τὰς διανομὰς ἴσον τιμῶντας τὴν δικαιοσύνην.	1. ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν τουτέστι μὴ πλεονεκτεῖν.

¹⁰⁸⁾ Rohde [Griech. roman p. 255 n.] Porphyrii ex Antonio Diogene excerpta non recte usque ad 36 fin. provexit: Laertii comparatio non traducit ultra p. 28, 1. Idem valet in § 45.

Laertius.	Clemens Strom.	Porphyrius.
<p>3. ἐπὶ τε χοίνικος μὴ καθίζειν ἐν ἴσω τοῦ ἐνεστῶτος φροντίδα ποιεῖσθαι καὶ τοῦ μέλλοντος· ἡ γὰρ χοίνιξ ἡμερησία τροφή.</p> <p>4. διὰ δὲ τοῦ καρδίαν μὴ ἐσθίειν ἐδήλου μὴ τὴν ψυχὴν ἀνίαις καὶ λύπαις κατατήκειν.</p> <p>5. διὰ δὲ τοῦ εἰς ἀποδημίαν βαδίζοντα μὴ ἐπιστρέφασθαι παρῆνει τοῖς ἀπαλλαττομένοις τοῦ βίου μὴ ἐπιθυμητικῶς ἔχειν τοῦ ζῆν μὴδ' ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα ἡδονῶν ἐπάγεσθαι. [καὶ τὰ ἄλλα πρὸς ταῦτα λοιπὸν ἐστὶν ἐκλαμβάνειν, ἵνα μὴ παρῆκωμεν].</p>	<p>1. p. 238 S. χελιδόνα ἐν οἰκίᾳ μὴ ἔχειν τουτέστι λάλον καὶ ψίδυρον καὶ πρόγλωσσον ἄνθρωπον μὴ δυναμένον στέγειν, ὃν ἄν μετᾴσχη, μὴ δέχεσθαι κτλ.</p> <p>2. p. 239 S. τῆς χύτρας ἀρθείσης ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸν ἐν</p>	<p>5. μὴδ' ἐπὶ χοίνικος καθέζεσθαι οἶον μὴ ἀργὸν ζῆν.</p> <p>4. μὴ καρδίαν ἐσθίειν οἶον μὴ λυπεῖν ἑαυτὸν ἀνίαις.</p> <p>6. μὴδ' ἀποδημοῦντα ἐπιστρέφασθαι μὴ ἔχεσθαι τοῦ βίου τούτου ἀποθνήσκοντα.</p> <p>8. μὴδὲ χελιδόνας ἐν οἰκίᾳ δέχεσθαι τουτέστι λάλους ἀνθρώπους καὶ περιγλώτταν ἀκρατεῖς ὁμωροφίους μὴ ποιεῖσθαι.</p>
<p>Laertius supra: χύτρας ἴχνος συγγεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ.</p>		

τῆ σποδῶ τύπον μὴ ἀπολιπεῖν, ἀλλὰ συγχεῖν προσέτατε καὶ ταράττειν ἀναστάντας ἐξ ἐνῆς τὰ στρώματα· οὐ γὰρ τὸν τύπον ἀφανίζειν μόνον δεῖν ἤνιττετο, ἀλλὰ μηδὲ ὀργῆς ἵχνος ἀπολιπεῖν· ἐπὶ δ' ἀναζέσασα παύσῃται καθίστασθαι αὐτὴν καὶ πᾶσαν ἀπαλείφειν μνησικακίαν.

3. τῶ ὁμοίῳ τρόπῳ καὶ ἡ κοίτη ταράσσεσθαι παραινείται, ὡς μήτε ὄνειρωγοῦ τινος μηδὲ μὴν ὕπνου μεθ' ἡμέραν ἀλλὰ μηδὲ τῆς ἐν νυκτὶ ἡδονῆς μεμνησθαι εἶ.

4. πάλιν ἐπὶ γῆς μὴ πλεῖν Πυθαγόρειόν ἐστι σύμβολον· δηλοῖ δὲ τὰ τέλη καὶ τὰ ὅμοια τῶν μισθωμάτων ταραχώδη καὶ ἄστατα ὄντα παρατεῖσθαι δεῖν.

[ἐν δακτυλίῳ εἰκόνα θεοῦ μὴ περιφέρειν].

6. πάλιν δ' αὐτὸ δακτύλιον μὴ φορεῖν μηδὲ εἰκόνας αὐτοῦ ἐγχαράσσειν θεῶν παρεγγυᾷ ὁ Π. ἐξεντελίζει γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα ἢ ἐν ἐτοίμῳ τῆς ὄψεως συνήθεια..

[τὰς λεωφόρους μὴ βαδίζειν].

7. τὰς λεωφόρους ὁδοὺς βαδίζειν προστάττειν μὴ δεῖν ταῖς τῶν πολ-

10. θεῶν εἰκόνας ἐν δακτυλίοις μὴ φέρειν τουτέστι τὴν τῶν θεῶν δόξαν καὶ λόγον πρόχειρον μηδὲ φανερόν ἔχειν μηδὲ εἰς πολλοὺς προφέρειν.

7. τὰς λεωφόρους μὴ βαδίζειν, δι' οὗ ταῖς τῶν πολλῶν ἐπεσθαι γνώμας

Laert. VIII, 1.	Clemens Strom.	Porphyrius.
[φορτίον μὴ συγκαθαιρῆν, συνεπιτιθέναι δέ.]	<p>λῶν ἐπεσθαι γνώμαις ἀκρίτοις καὶ ἀνομολογουμέναις.</p> <p>I 118 φορτίον συνεπιτιθέναι μὲν εὐλογον, συγκαθαιρῆν δὲ οὐ προσήκειν.</p>	<p>ἐκώλυνεν, τὰς δὲ τῶν λογίων καὶ πεπαιδευμένων μεταθεῖν.</p> <p>3. στέφανόν τε μὴ τίλλειν τοὺς νόμους μὴ λυμαίνεσθαι· στέφανοι γὰρ πόλεων οὔτοι·</p> <p>9. φορτίον δὲ συνανατιθέναι μὲν τοῖς βασιάζουσι, συγκαθαιρῆν δὲ μὴ, δι' οὗ παρῆγει μηδενὶ πρὸς ἡφιστῶν ἄλλὰ πρὸς ἀρετὴν συμπράττειν·</p> <p>11. σπονδὰς τε ποιεῖσθαι τοῖς θεοῖς κατὰ τὸ οὗς τῶν ἐκπωμάτων· ἐντεῦθεν γὰρ ἤνιττετο τιμᾶν τοὺς θεοὺς καὶ ὑμεῖν ἡ μουσικῇ· αὕτη γὰρ δι' ὧτων χωρεῖ·</p> <p>12. μὴ ἐσθίειν, ὅσα μὴ θέμις, γένεσιν αὐξήσιν ἀρχὴν τελευτήν, μὴδ' ἐξ ὧν ἡ πρώτη τῶν πάντων ὑπόθεσις γίνεται· ἔλεγε δ' ἀπέχεσθαι τῶν καταθνομένων ὄσφρος καὶ διδύμων καὶ αἰδοίων καὶ μυελοῦ καὶ ποδῶν καὶ κεφαλῆς· ὑπόθεσιν μὲν γὰρ τὴν ὄσφυν ἐκάλει, διότι ἐπὶ ταύτῃ ὡς ἐπιθεμελίω συνίσταται τὰ ζῶα, γένεσιν δὲ τοὺς διδύμους καὶ τὰ αἰδοῖα· ἄνευ γὰρ τῆς τούτων ἐνεργείας οὐ γίνεται ζῶον, αὐξήσιν δὲ τὸν μυελὸν ἐκάλει, ὅς τοῦ αὐξεσθαι πᾶσι</p>

Laertius VIII, 1.	Clemens Strom.	Porphyrius.
<p>§ 19: παντός δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε μὴ ἐρῶθῆναι ἐσθίειν μήτε μελάνουρον, καρδίας δ' ἀπέχεσθαι καὶ κνᾶμων· Ἀριστοτέλης δὲ φησὶ καὶ μήτρας καὶ τρίγλης ἐνίοτε.</p> <p>§ 22. λέγεται παρ' ἐγγυᾶν αὐτὸν ἐκείστοτε τοῖς μαθηταῖς τάδε λέγειν εἰς τὸν οἶκον ἀνιούσιν· τί παρέβην, τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;</p>	<p>p. 246 Sylb. ναὶ μὴν καὶ ἡ Πυθαγόρου συνουσία καὶ ἡ πρὸς τοὺς ὀμιλητὰς διαιτητικὴ κοινωνία ἀκουσματικούς τοὺς πολλοὺς καὶ τινὰς μαθηματικούς ἐτέρους καλοῦσα τοὺς γνη-</p>	<p>ζώοις αἴτιος, ἀρχὴν δὲ τοῦ πόδας, τὴν δὲ κεφαλὴν τελευτήν, ἅπερ τὰς μεγίστας ἡγεμονίας ἔχει τοῦ σώματος· ἴσα δὲ κνᾶμων παρήνει ἀπέχεσθαι καθάπερ ἀνδρωπίνων σαρκῶν·</p> <p>§ 45: ἀπέχεσθαι δὲ καὶ ἄλλων παρήνει, οἷον μήτρας τε καὶ τρίγλης καὶ ἀκαλήφης, σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄλλων θαλασσίων συμπάντων·</p> <p>c. 40 accuratissime exposita.</p> <p>37: καὶ τῶν προσιώντων οἱ μὲν ἐκαλοῦντο μαθηματικοί, καὶ μαθηματικοὶ μὲν τὸν περριτότερον καὶ πρὸς ἀκριβείαν διαπεπονημένον τῆς ἐπιστήμης λόγον ἐκμεμαθηκότες, ἀκουσματικοὶ δ' οἱ μόναι τὰς κεφαλαιώδεις ὑποθήκας τῶν γραμμάτων ἄνευ ἀκριβεστέρως διηγήσεως ἀκηκόετες·</p>

Laertius VIII, 1.	Clemens Strom.	Porphyrius.
<p>§ 4 sq. P. μετεμψυχώσεις. [Heraclides Ponticus.]</p>	<p>σίους ἀνθαπιο- μένους τῆς φιλο- σοφίας ἀλλὰ τὸ μὲν φάσθαι τὸ δὲ κεκρυμμένον εἶναι πρὸς τοὺς πολλοὺς ἤγνισσέτο.</p>	<p>45. P. μετεμψυχώσεις accuratissime expositae.</p>

Omnia haec ex eodem biographo excerpta sunt. Qui tribus illis Laertio Porphyrio Clementi praesto fuerit unum toto disputationis decursu adsecuti sumus Favorinum. Probatum igitur est hunc ex placitis delibata vitis admiscuisse. — Iam pauca ex Laertio et Porphyrio licet supplere:

Laertius.	Porphyrius.
<p>§ 19 οὐδέποτε ἐγνώσθη οὔτε διαχωρῶν οὔτε ἀφροδισιάζων οὔτε μεθυσθεῖς· ἀπείχετο καὶ γέλωτος καὶ πάσης ἀρεσκείας, οἶον σκωμμάτων καὶ διηγημάτων φορτικῶν ...</p> <p>θυσίαις ἐχρήτο ἀψύχοις,</p> <p>οἱ δὲ φασιν, ὅτι ἀλέκτοροι μόνον καὶ ἐρίφοις γαλαθηνοῖς τοῖς λεγομένοις ἀπαλῖαις, ἤμισα δ' ἄρνασιν·</p> <p>§ 21 [Aristoxenus] φησὶν καὶ τὰ δόγματα λαβεῖν αὐτὸν παρὰ τῆς ἐν Δελφοῖς Θεμιστοκλείας·</p>	<p>§ 35 sq. οὔτε γὰρ ὑφ' ἡδονῆς διεχέτο πλεῖον οὐδ' ὑπ' ἀνίας συνεστέλλετο οἷτ' ἐπίδηλος ἦν χαρᾶ ἢ λύπη κάτοχος, ἀλλ' οὐδὲ γελάσαντα ἢ κλαύσαντά τις ποι' ἐκείνον ἐθεάσατο·</p> <p>θύων τε θεοῖς ἀνεπαχθῆς ἦν ἀλφίτοις τε καὶ ποπάνῳ καὶ λιβανωτῶ καὶ μυρρίνη τοὺς θεοὺς ἐξιλασκόμενος, ἐμψύχοις θ' ἤμισα, πλὴν εἰ μὴ ποτε ἀλεκτορίσι καὶ τῶν χοίρων τοῖς ἀπαλωτάτοις·</p> <p>§ 41 καὶ ἄλλ' ἄττα ἐπαίδευεν, ὅσα παρὰ Θεμιστοκλείας τῆς ἐν Δελφοῖς ἔλεγεν ἀκηκοέναι¹⁰⁹⁾.</p>

¹⁰⁹⁾ De copiosa placitorum Pythagoricorum sylloga Laertii vereor meum

b. Postquam ostensum est habuisse etiam Favorinum dogmatum Pythagoricorum recensiones vitis subiectas, de ceteris nonnulla addam ita tamen, ut artis me contineam illis finibus, quos res proposita praescrispsit. Dielesium ducem sequar p. 163 sqq. viam praeuentem. Is inde iure proficiscitur, quod saepius bipartitas decretorum syllogas Laertius attulit ex Theophrasteis compilatam utramque, *'alteram ad summaria adscitam cum vitis artius coniunctam breviorē confusaneam'*, *'alteram limpidiorem copiosiore physiciis decretis contentam.'* Rem Heracliteo capite inlustrat IX, 7: ἐδόκει αὐτῷ καθολικῶς μὲν τάδε· ἐκ πυρὸς τὰ πάντα συνεστάναι καὶ εἰς τοῦτο ἀναλύεσθαι, πάντα τε γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην, καὶ διὰ τῆς ἐναντιοτροπῆς ἡρμόσθαι τὰ ὄντα· καὶ πάντα ψυχῶν εἶναι καὶ δαιμόνων πλήρη· εἶρηκε δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ συνισταμένων [πάντων] παθῶν, ὅτι τε ὁ ἥλιός ἐστι τὸ μέγεθος ὅσος φαίνεται·

λέγει δὲ καὶ 'ψυχῆς πείρατα οὐκ ἂν ἐξεύροιο ὁ πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν· οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει'· τὴν τε οἴησιν ἱερὰν νόσον ἔλεγε καὶ τὴν ὄρασιν ψεύδεσθαι· λαμπρῶς τε ἐνίστε ἐν τῷ συγγράμματι καὶ σαφῶς ἐκβάλλει, ὥστε καὶ τὸν νοθέστατον ἁδίδως γινῶναι καὶ διάγραμμα ψυχῆς λαβεῖν· ἥτε βραχύτης καὶ τὸ βάρος τῆς ἐρμηνείας ἀσύγκριτον. Secuntur specialia.

Primum igitur physica nonnulla deinde dicta quaedam denique scriptoris laus. *'Talia a biographo mirabilia quaedam et insignia aucupante proficisci solent'*. Vides ut sagaciter Dielesius divinaverit omnigenae historiae scriptorem, modo negligentiam ne biographo [cf. p. 165] sed Laertio exprobravisset imprudenter brevianti mutilantique. — Pergit Laertius aliunde specialia adsuere § 8—11. Originem illorum ut eruamus, nullam ego video viam relictam nisi a ceterorum placitorum duplici memoria exeunti.

a. Specialia enim Stoicorum sunt Dioclea, Heracliti generalia reddidimus Dielesio suasore Favorino. Quodsi semel

---

interponere iudicium, etsi in fronte originis extare videtur indicium § 24. 36 φησὶ δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐν ταῖς ἡμιλοσίων διαδοχαῖς: Polyhistoris enim memoria saepiuscule provenit ex omnigena historia [cf. p. 65]. Res tamen incerta.

utriusque partitionis auctores innotuerunt, fore auguror, ut ceteroquin iidem innotescant.

b. Nec desunt alia veri signa.

Bipartitam Leucippi dogmata experta sunt recensionem IX 30 generalem, 31—38 specialem, utramque ex Theophrasti thesauris ductam [Diels p. 165]:

ἤρθεσε δ' αὐτῷ ἄπειρα εἶναι τὰ πάντα καὶ εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν· τό τε πᾶν εἶναι κενόν καὶ πλήρες σωμάτων· τοῖς τε κόσμους γίνεσθαι σωμάτων εἰς τὸ κενὸν ἐμπιπτόντων καὶ ἀλλήλοις περιπλεκόμενων· ἐκ δὲ τῆς κινήσεως κατὰ τὴν αὐξήσιν αὐτῶν γίνεσθαι τὴν τῶν ἀστέρων φύσιν· φέρεσθαι δὲ τὸν ἥλιον ἐν μείζονι κύκλῳ παρὰ τὴν σελήνην· τὴν γῆν ὀχεῖσθαι περὶ τὸ μέσον δινουμένην σχῆμά τ' αὐτῆς τυμπανοειδῆς εἶναι· πρῶτός τ' ἀτόμους ἀρχὰς ὑπεστήσατο· καὶ κεφαλαιωδῶς μὲν ταῦτα· ἐπὶ μέρους δ' ὥδε ἔχει.

Adnotat Dielesius: *Inventionis nota biographum potius vel 'variarum historiarum' conlectorem redolet*, scil. Favorinum. Saepius biographus ille Laertianus usus est Theophrasteis libris; velut in Thrasylli librorum Democriteorum indice IX 48 eius inseruit mentionem φυσικὰ δὲ τάδε· μέγας διάκοσμος, ὃν οἱ περὶ Θεόφραστον Λευκίππου φασὶν εἶναι· Thrasylli enim memoria redit ad eundem illum biographum [cf. p. 65]. Transeo ad Parmenidis placita [Diels p. 166]: πρῶτος δ' οὗτος τὴν γῆν ἀπέφηνε σφαιροειδῆ καὶ ἐν μέσῳ κεῖσθαι· δύο τ' εἶναι στοιχεῖα πῦρ καὶ γῆν· καὶ τὸ μὲν δημιουργοῦ τάξιν ἔχειν τὴν δ' ὕλης· γένεσιν τ' ἀνθρώπων ἐξ ἰλύος πρῶτον γενέσθαι. Summo iure haec quoque Dielesio ex vitarum promptuario transscripta videntur. Biographus igitur ille quisquis fuit ex Theophrasto [fr. 17 Diels] narrat primum Parmenidem terram dixisse rotundam. Atqui res eadem in Pythagorae vita sic tangitur VIII 48: τοῦτον ὁ Φαβωρινός φησιν ὄροις χρῆσασθαι διὰ μαθηματικῆς ὕλης, ἐπὶ πλέον δὲ Σωκράτην καὶ τοὺς ἐκείνῳ πλησιάσαντας, καὶ μετὰ ταῦτ' Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς στωϊκούς, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν οὐρανὸν πρῶτον ὀνομάσαι κόσμον καὶ τὴν γῆν στρογγύλην· ὡς δὲ Θεό-

φραστος Παρμενίδην¹¹⁰). ὡς δὲ Ζήνων Ἡσίοδον. Haec igitur ad unum referenda sunt auctorem. — De Anaxagora et Archelao Dielesius l. c. idem demonstravit. In aliis breviorum Laertius solam sequitur memoriam Theophrasteorum, quae compilare nolo: quin breviora illa debeantur Favorino citra dubitationem mihi videtur esse positum.

5. De reliquarum vitarum memoria.

Laertius — si exceperis Scepticorum et successionem et doctrinam — Favorino potissimum usus est et Diocle; ad Dioclem e vitis pusilla et accuratiores dogmatum recensiones referenda sunt, ad Favorinum dogmata summatim exposita et vitarum maxima pars ita quidem, ut quae in omnigena historia erant scripta in compendium cogeret interpositis ex commentariorum conlectaneis nonnullis historiis; hinc testimoniorum copiam, hinc indices et librorum et homonymorum derivavit.

In ceteras vitas quas nondum tractavi idem valere unusquisque dispicit, nec differt species earum externa, suntque expressa eiusdem originis vestigia velut testimonia eadem et homonymorum catalogi. Illius igitur biographi Laertius propemodum est epitome.

Nunc rei de qua agimus summa est confecta, quamquam in singulis innumera resident enodanda.

Necessarium duco et ad historiam litterarum graecarum penitus et recte pernoscendam fructuosissimum omnigenae historiae cetera conligere vestigia. Quod ut probe instituat, seniorum compilatorum opera examinanda sunt et cum Laertio componenda. At quantillum est, quod de hoc litterarum genere sit exploratum! Itaque incohasset hanc de Favorini propagatione quaestionem satis habebimus. Ac primum quidem

---

¹¹⁰) Per se quidem Theophrasti memoria dirimi potest a Favorino, sed semper biographo est tribuenda Laertiano. Iste biographus si mihi antea credidisti fuit Favorinus.

quae supra de Gellio Clemente Porphyrio attigi complenda videntur.

a. De Gellio et Laertio.

A. Gellius [Noctium Atticarum XIV 6] omnigenam historiam Favorini postquam perlegit, doctrina operis obstupefactus statim properans reddidit dixitque: "ὄναιο σὺ, *doctissime virorum, ταύτης τῆς πολυμαθείας et librum hunc opulentissimum recipe nil prorsus ad nostras paupertinas litteras congruentem. Nam meae Noctes, quas instructum ornatumque isti, de uno maxime illo versu Homeri quaerunt, quem Socrates prae omnibus semper rebus sibi cordi dicebat: ὅτι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.*" 'Liquet igitur', aiunt, 'nulla alia ex omnigena historia excerpta in Noctibus Atticis inesse nisi quae capite illo comprehendit Gellius. Quodsi nonnunquam ad Favorini ipsa verba provocatur, haec aut ex sermone sumpta sunt aut ex alio eius libro velut tropis Pyrrhoneis et apomnemoneumatis' [cf. X 12, 9—10 'de columba Archytæ']. Speciosa haec, at ex falsa de Gellii in scribendo ratione propagata. Increbuerat Gellii aetate apud scriptores et graecos et latinos doctrinam et simplicitatem ementiendi consuetudo. Cuius rationis imperitia dici nequit quantum universis antiquitatis studiis nocuerit. Hodie nemo sanus dubitat, ex quo cum de aliis tum de ipso Gellio rei quid sit patefactum est. Neque igitur quo novi quid proferam, sed ut illam de omnigena historia Gellii historiolum ad exemplum prorsus congruum possim exigere, lepidam quandam Gellii fraudem narrabo¹¹¹).

Cum e Graecia Brundisium reversus Gellius in portu spatia- retur, fascis librorum venalium vidit expositas avideque ut emeret accessit. Erant isti libri omnes graeci miraculorum fabularumque pleni, res inauditae incredulae, scriptores veteres non parvae auctoritatis Aristaeus Proconnesius et Isigonus Nicaeensis et Ctesias

¹¹¹) Cf. Kretschmeri diss. Gryph. 'de Auli Gellii fontibus I'. Posna- niae 1860 p. 13 sqq.

et Onesicritus et Philostephanus et Hegesias; ipsa autem volumina ex diutino situ squalebant et habitu adspectuque taetro erant. Emit Gellius legitque cupide et scitu digna decerpsit ad paupertinas suas Noctes ornandas.

Crederes Gellium verum dixisse: at impudenter imprudenterque mentitur, si quidem nulla esse potest dubitatio quin ex Plinii N. H. VII 9—12 omnia illa hauserit. Ac si quis de industria commissam tantam animadverterit fraudem, qui in re consimili fidem habebit mendaci? Consimile illud est de omnigena historia Gellianum. Itaque ut minimum sumamus, hanc quaestionem eo diiudicare placet, utrum certa illinc excerpta apud Gellium adpareant. Adparuit de Platonis malitia disputatiuncula. Apage igitur Gellii fidem: non reddidit omnigenam historiam a Favorino oblatam. — Num obtulit Favorinus? Credant creduli. Si summam narratiunculae in qua totius cardo vertitur commenticiam aperuimus, tota ad fabellas remittenda est et agnoscenda potius quam aetas illa eximie coluit iactabunda simplicitatis ostentatio et fraudulenta. Ut repetam, non reddidit omnigenam historiam, quia non est oblata.

Addam alia quae indidem desumpsit Gellius, sed mitto incerta¹¹²⁾.

1. I 3 [= Laert. I 71] de Chilone Lacedaemonio exposuit. Is moribundus nihil se commisisse mali fertur dixisse, nisi quod in amici causa iudex, cum ipse secundum leges iudicaret, ceteris ut reum absolveret persuasisset. Historiola ex historiolarum genere! Vererer equidem ad biographum Laertii eam referre — quidni alibi eam invenire Gellius potuit? — nisi ipse Gellius aperte dixisset: *Lacedaemonium Chilonem virum ex illo inclyto numero sapientum scriptum est in libris eorum qui vitas resque gestas clarorum hominum memoriae mandaverunt* etc. Iam compara quae de Favorino alio loco [supra p. 78] scripsit *qui de Xenophontis Platonisque vita et moribus pleraque omnia exquisitissime scripserunt*.

¹¹²⁾ Velut V 3 [concl. Laert. IX 54 et Apulei flor. c. XVIII] de Protagora et Euathlo, XIX 11, 1 Platonis epigramma.

2. Alterum exemplum de iis qui servitutem servierunt philosophis II 18 inveni¹¹³⁾:

Gellius	Laetius
<i>Ex quibus ille Menippus fuit</i>	VI 99 <i>Μένιππος — δοῦλος ὡς φησιν Ἀχαικὸς ἐν ἡθικοῖς.</i>
<i>Sed et Theophrasti peripatetici servus Pomylus</i>	V 36 <i>φέρεται αὐτοῦ καὶ δοῦλος Πόμπυλος, καθὰ φησι Μυρωνιανὸς ἐν πρώτῳ τῶν ὁμοίων ἱστορικῶν κεφαλαίων¹¹⁴⁾.</i>
<i>et Zenonis stoici servus qui Persaeus vocatus est et Epicuri cui Mys nomen fuit philosophi non incelebris vixerunt.</i>	VII 36. X 4 <i>συνεφιλοσόφουν . . ἀλλὰ καὶ δοῦλος Μῦς ὄνομα, καθὰ φησι Μυρωνιανὸς ἐν ὁμοίοις ἱστορικοῖς κεφαλαίοις.</i>
<i>Diogenes etiam cynicus servitutem servivit. Sed is ex libertate in servitutem venum ierat. Quem cum emere vellet Ξενιάδης Κορίνθιος et, quid artificii novisset, esset percontatus, 'novi' inquit Diogenes 'hominibus liberis imperare'. Tum Ξενιάδης responsum eius demiratus emit et manu emisit filiosque suos ei tradens 'accipe' inquit 'liberos meos quibus imperes'.</i>	VI 29 sqq.: <i>φησὶ Μένιππος ἐν Διογένους πράσει, ὡς ἀλοῦς καὶ πωλούμενος ἠρωτήθη, τί οἶδε ποιεῖν, ἀπεκρίνατο· ἀνδρῶν ἄρχειν . . ἔλεγε τῷ Ξενιάδῃ τῷ πριαμένῳ, αὐτὸν δεῖν πείθεσθαι αὐτῷ εἰ καὶ δοῦλος εἴη . . . Εὐβουλος δέ φησιν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Διογένους πράσις οὕτως ἄγειν τοὺς παῖδας Ξενιάδου.</i>

Achaicus igitur Myronianus Menippus Eubulus inter Favorini auctores numerandi sunt.

¹¹³⁾ Ex apomnemoneumatis Gellius videtur sumpsisse: III 17, 1–2 de Platone Philolai librorum emptore [Satyrus Laert. III 9], ib. 3 de Aristotele Speusippi librorum emptore [IV 5 Favorini apomn.], 4 de Timonis in Platonem conviciis [Hermippus VIII 85]. Quamquam possunt etiam ad omnigenam h. referri; saepius enim sua repetivit Favorinus. Cf. VIII 12 [adn. 106].

¹¹⁴⁾ Hinc expeditur quod p. 79 de Myroniano dixi. Fallitur Bahnschius p. 51 n. — De VI 29 cf. Nietzschei progr. p. 28.

b. De Clemente et Laertio.

Pergo cetera omnigenae historiae vestigia conligere. Larga messis ex Clementis stromatis, ut fere adsolet, repeti etiam de aliis praeter Pythagoram vitis potest, ut mirum non sit, si in legendo nonnulla praetermisi.

Inter eximia doctrinae Clementis specimina stromatorum I caput 14 habetur: modo Clementis auferas auctoritatem, consentio. Quae spectant ad Pythagoram ita supra tractavi, ut ad Favorinum referrem. Omittam praeterea Christianae religionis memoriam et philosophorum successiones [de quibus cf. Diels dox. gr. p. 244 sqq.].

Incipit Clemens a septem sapientibus ita, ut primum adferat indubios Thaletem Biantem Pittacum Cleobulum Solonem Chilonem; deinde varias de septimo veterum opiniones doctissime sic subiciat:

Clemens I.	Laertius I.
§ 59 τὸν δὲ ἑβδομον οἱ μὲν Περιάνδρον εἶναι λέγουσι τὸν Κορίνθιον	§ 99 καὶ Ἀριστοτέλης μὲν τὸν Κορίνθιον [Periandrum] φησὶν εἶναι τὸν σοφόν, Πλάτων δ' οὐ φησὶν.
οἱ δ' Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην	§ 41 [de Thalete] III. Ἐφορος δ' ἀντὶ Μύσωνος Ἀνάχαρσιν.
οἱ δὲ Ἐπιμενίδην τὸν Κρήτα ..	I. Λέανδρος .. ἀντὶ .. Μύσωνος .. ἐγκρίνει Ἐπιμενίδην τὸν Κρήτα.
οἱ δ' Ἀκουσίλαον τὸν Ἀργεῖον ..	V. ἔνιοι προστιθέασιν Ἀκουσίλαον Κάβα ἢ Σκάβα Ἀργεῖον.
ἄλλοι δὲ Φερεκύδην τὸν Σύριον.	
Πλάτων δὲ ἀντὶ Περιάνδρου ὡς ἀναξίου σοφίας διὰ τὸ τετυραννεῖν ἀντικατατάττει Μύσωνα τὸν Χηνέα πτλ.	II. Πλάτων δ' ἐν Πρωταγόρᾳ Μύσωνα ἀντὶ Περιάνδρου.
§ 60 τὸ μὲν οὖν ἑνωθὶ σαυτὸν οἱ μὲν Χείλωνος ὑπελήφασιν.	§ 40 [de Thalete] [τὸ ἑνωθὶ σαυτὸν] Ἀντισθένης δ' ἐν διαδοχαῖς Φημονόης εἶναι φησὶν, ἐξειδιωποιήσασθαι δ' αὐτὸ τὸν Χείλωνα.

Clemens Strom. I.	Laertius I.
<p>Χαμαιλέων δὲ ἐν τῷ περὶ θεῶν Θαλοῦ, Ἀριστοτέλης δὲ Πυθίας.</p>	<p>ib. τούτου [Thaletis] τὸ ἡγεῖσθαι σαυτόν.</p>
<p>§ 61 Πάλιν αὖ Χείλωνι τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀναφέρουσι τὸ 'μηδὲν ἄγαν.'</p>	<p>ib. 41. διαφωνοῦνται δὲ καὶ ἀποφάσεις αὐτῶν, καὶ ἄλλου ἄλλο φασὶν εἶναι, ὡς ἐκεῖνο· 'ἦν Λακεδαιμονίοις Χείλων σο- φὸς ὃς ἰαθ' ἔλεξε· μηδὲν ἄγαν· καιρῶ πάντα πρόσ- εστι καλά' ^{114b}).</p>
<p>Στρατῶν δὲ ἐν τῷ περὶ εὐρη- μάτων Στρατοδῆμῳ τῷ Τε- γεάτῃ προσάπτει τὸ ἀπόφθεγμα· Λίδυμος δὲ Σόλωνι αὐτὸ ἀνατίθεισιν, ὡς περ ἀμέλει Κλεο- βούλῳ τὸ 'μέτρον ἄριστον'. τὸ δ' "ἐγγύα· πάρα δ' ἄτα" Κλε- ομένης μὲν ἐν τῷ περὶ Ἡσιό- δου Ὀμήρου φησὶ προειρησθαι διὰ τούτων·</p>	<p>I 63 [Solonis]: ἀπεφθέγγετο δέ φασὶ 'μηδὲν ἄγαν'.</p>
<p>'δειλαί τοι δειλῶν τε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάσθαι'.</p>	<p>I 93 [Cleobuli] ἀπεφθέγγετο· 'μέτρον ἄριστον'.</p>
<p>οἱ δὲ περὶ Ἀριστοτέλη Χεί- λωνος αὐτὸ νομίζουσιν· Λίδυμος δὲ Θαλοῦ φησὶν εἶναι τὴν παραίνεσιν.</p>	<p>I 73 [Chilonis] ἀπεφθέγγετο· 'ἐγγύα· πάρα δ' ἄτα'.</p>
<p>ἔπειτα ἐξῆς τὸ 'πάντες ἄνθρωποι κακοί' ἢ 'οἱ πλείστοι τῶν ἄν- θρώπων κακοί' — διχῶς γὰρ ἐκ- φέρεται τὸ αὐτὸ ἀπόφθεγμα — οἱ περὶ Σωτάδαν τὸν Βυζάν- τιον Βίαντος λέγουσιν εἶναι· καὶ τὸ 'μελέτη πάντα καθαίρει'</p>	<p>I 88 [Biantis] ἀπεφθέγγετο· 'οἱ πλείστοι κακοί'.</p>

^{114b}) Cf. schol. in Eurip. Hippolytum 264.

Clemens Strom. I.	Laertius I.
<p>Περιάνδρου τυγχάνειν βού- λονται· ὁμοίως δὲ τὴν ἄνοιαν καιρὸν πα- ραίνεσιν Πιττακοῦ καθιστάται· § 62 ἀλλὰ καὶ Θαλῆς ὡς Λέαν- δρος καὶ Ἡρόδοτος ἱστοροῦσι Φοῖνιξ ἦν, ὡς δὲ τινες ὑπειλή- φασιν Μιλήσιος·</p>	<p>I 99 [Periandri] τούτου ἐστίν· μελέτη τὸ πᾶν· I 79 [Pittaci] ἀπόφθεγμα τού- του· καιρὸν γνώθι· I 22 ἦν τοίνυν ὁ Θαλῆς, ὡς μὲν Ἡρόδοτος καὶ Δοῦρις καὶ Δημόκριτός φασιν, ἐκ τῶν Θηλιδῶν, οἱ εἰσι Φοίνικες, καθὰ καὶ Πλάτων φησὶν . . ὡς δ' οἱ πλείους φασὶν Ἰθαγενῆς Μιλήσιος ἦν καὶ γένους λαμ- προῦ·</p>
<p>μόνος οὗτος δοκεῖ τοῖς τῶν Αἴ- γυπτίων προφήταις συμβεβλη- κέναι· διδάσκαλος δ' αὐτοῦ οὐ- δεὶς ἀναγράφεται, ὥσπερ οὐδὲ Φερικύδους τοῦ Συ- ρίου, ᾧ Πυθαγόρας ἐμαθήτευσεν· § 63 τοῦτον [Anaxagoram] διαδέχεται Ἀρχέλαος, οὗ Σω- κράτης διήκουσεν· ἐκ δ' ἄρα τῶν ἀπέκλινε λαοζόος ἐννομολέσχης 'Ελλήνων ἐπαιδός' ὁ Τίμων φησὶν ἐν τοῖς Σίλλοις διὰ τὸ ἀποκεκλικέναι ἀπὸ τῶν φυ- σικῶν ἐπὶ τὰ ἡθικά κτλ. § 64 [Xenophanes], ὃν φησὶ Τίμαιος· κατὰ Ἰέρωνα τὸν Σικε- λίας δυνάστην καὶ Ἐπίχαρμον τὸν ποιητὴν γεγονέναι, Ἀπολ-</p>	<p>οὐδεὶς δ' αὐτοῦ καθηγήσατο πλὴν ὅτι εἰς Αἴγυπτον ἔλθων τοῖς ἱερεῦσι συνεδιέτριψεν. prooemium § 15 ¹¹⁵⁾ II 19.</p>

¹¹⁵⁾ In transcurso quid de prooemio Laertiano mihi persuaserim dicam. Videtur Favorini esse, si quidem Hermodori, Hippoboti, Sotionis potissimum [cf. diss. Fr. Schaefer — ceteroquin vix laudabilem — 'quid Graeci de origine philosophiae a barbaris ducenda existimaverint' p. 48 sqq. Lips. 1877] testimonia, si mihi antea credidisti, Favorino debentur.

Clemens Alex. Strom.	Laertius.
<p>λόδωρος δὲ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν Ὀλυμπιάδα γινόμενον παρατετακέναι ἄχρι τῶν Δαρσίου τε καὶ Κύρου χρόνων.</p>	
<p>ib. [Nausiphani] φασὶν ἔνιοι μαθητὴν Ἐπίκουρον γενέσθαι.</p>	X 14 [Aristo]
<p>§ 65. Θαλῆν δὲ Εὐδήμος ἐν ταῖς ἀστρολογικαῖς ἱστορίαις τὴν γενομένην ἐκλειψιν τοῦ ἡλίου προειπεῖν φησι, καὶ οὗς χρόνους συνῆψαν μάχην πρὸς ἀλλήλους Μῆδοί τε καὶ Ἀυδοὶ βασιλεύοντος Κναξάρου μὲν τοῦ Ἀστυάγου πατρὸς Μήδων, Ἀλυάττου δὲ τοῦ Κροίσου Ἀυδῶν· συνάδει δὲ αὐτῶ καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῇ α'. εἰσὶ δὲ οἱ χρόνοι ἀμφὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα.</p>	I 32. [Eudemus Xenophanes Herodotus Heraclitus Democritus].
<p>[Σόλωνος δὲ ζηλωτῆς Μνησίφιλος ἀναγράφεται, ὃ Θεμιστοκλῆς συνδιέτριψεν]. ἤκμαζεν οὖν ὁ Σόλων κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἔκτην Ὀλυμπιάδα.</p>	I 62 [Socicrates]
<p>Ἡράκλειτος γὰρ ὁ Βλύσωνος Μελαγκόμαν τὸν τύραννον ἐπεισεν ἀποθέσθαι τὴν ἀρχήν· οὗτος βασιλεία Δαρσίου παρακαλοῦντα ἤκειν εἰς Πέρσας ὑπερείδεν.</p>	IX 13 sqq. [epistulae Dorii et Heracliti].
<p>§ 69 Εὐδοξος δὲ ὁ Κρίδιος [μαθητεύσας] Χονούφιδι τῶ καὶ αὐτῶ Αἰγυπτίῳ κτλ.</p>	VIII 87.
<p>ib. Δημόκριτος γὰρ τοὺς Βαβυλωνίους λόγους ἠθικὸν πεποίηται κτλ· ἐπῆλθε γὰρ Βαβυλωνίᾶ τε καὶ Περσίδα καὶ Αἰγυπτίῳ τοῖς τε μάγοις καὶ τοῖς ἱερεῦσι μαθητεύων.</p>	IX 34 [Herodotus]
<p>IV p. 224 S. οὐχὶ Θεανῶ μὲν ἢ Πυθαγορικῆ εἰς τοσοῦτον ἦκε φιλοσοφίας, ὡς πρὸς τὸν περιέργως ἀπιδόντα καὶ εἰπόντα 'καλὸς ὁ πῆχυς' 'ἀλλ' οὐ δημόσιος' ἀποκρίναςθαι· τῆς αὐτῆς φέρεται σεμνότητος κἀκεῖνο τὸ ἀποφθεγμα· ἐρωτηθεῖσα γὰρ ποστὰία γυνὴ ἀπ'</p>	VIII 43.

Clemens Alex. Strom.	Laertius.
<p>ἀνδρὸς εἰς τὸ θεσμοφόριον κάτεισιν ἀπὸ μὲν ἰδίου καὶ παραχρῆμα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐδεπώποτε.</p> <p>καὶ μὴν καὶ Θεμιστιῶ ἢ Ζωίλου ἢ Λαμψακηνῆ ἢ Λεοντέως γυνὴ τοῦ Λαμψακηνοῦ τὰ ἐπικούρεια ἐφιλοσόφει, καθάπερ Μυτία ἢ Θεανοῦς θυγάτηρ τὰ Πυθαγόρεια καὶ Ἀριγνώτη ἢ τὰ περὶ Διονύσου γραφάμενη μέμνηται καὶ Κυνηκῆς τινος, Ἰππαρχία δ' ἐκαλεῖτο ἢ Μαρωνίτις, ἢ Κράτητος γυνὴ ἐφ' ἣ καὶ τὰ κυνογάμια ἐν τῇ ποικίλῃ ἐτετέλεστο. Ἀρήτη δὲ ἢ Ἀριστίππου Κυρηναϊκῆ τὸν μητροδίδακτον ἐπικληθέντα ἐπαίδευσεν Ἀριστίππον· παρὰ Πλάτωνι τ' ἐφιλοσόφουν Λασθένεια ἢ Ἀρκαδία καὶ Ἀξιοθέα ἢ Φλιασία.</p>	<p>X 5.</p> <p>Porphyr. V. Pyth. 4 [ἀναγράφουσιν] θυγάτερα Μυτίαν οἱ δὲ καὶ Ἀριγνώτην, ὧν καὶ συγγράμματα Πυθαγόρεια σφίξονται.</p> <p>VI 97.</p> <p>II 86.</p> <p>III 46.</p>

Novos Favorini fontes deteximus Leandrum Antisthenem Didymum [περὶ Σόλωνος ἀξόνων] Eudemum Sosicratem Chamaeleontem περὶ θεῶν.

c. De Porphyrio et Laertio.

Venio ad Porphyrii e vita Socratis excerpta, quae sunt in Suida et Cyrilli sexto contra Julianum libro servata [cf. Porphyrii opuscula tria ed. Nauck Lipsiae 1860].

Porphyrius.	Laertius II.
<p>Suid. s. v. Σωκράτης· Ἀριστόξενος δ' Ἀρχελάου πρῶτον αὐτὸν διακοῦσαι λέγει· γεγονέναι δ' αὐτοῦ καὶ παιδικά, σφοδρότατον τε περὶ τὰ ἀφροδίσια, ἀλλ' ἀδικήματος χωρὶς, ὡς Πορφύριος ἐν τῇ φιλοσόφῳ ἱστορίᾳ φησίν·</p> <p>Cyrill. VI p. 186 C [fr. XI] δύο δὲ ἔχειν [dicit Porphyrius] Ξανθίππην μὲν πολλῶν</p>	<p>§ 19 [Aristoxenus]</p>

Porphyrus.	Laertius II.
καὶ κοινοτέραν πως, Μυρτώ δ' Ἀριστείδου, Θυγατριδὴν τοῦ Ἀνσιμάχου· καὶ τὴν μὲν Ξανθίππην προσπλακεῖσαν λαβεῖν, ἕξ' ἧς αὐτῷ Λαμπροκλῆς ἐγένετο, τὴν δὲ Μυρτώ γάμω, ἕξ' ἧς Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος.	§ 26 [Satyrus et Hieronymus] ib. [Aristoteles].

d. De Numenio et Laertio.

Paucis de Numenio neoplatonico dicendum est. Excerpsit in libro *περὶ τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως* [Euseb. pr. ev. XIV p. 727 sqq. cf. Thedinga 'de Numenio philosopho' diss. Bonn. 1875 p. 28 sqq.] nonnulla de Academicorum historia ex 'omnigena historia', si quid opus erat, etiam de Stoicis. Videbatur fonte eodem ac Laertius usus esse vel Thedingae: ac fortius pronuntiandum hoc erat, quandoquidem in plerisque egregie concordant. Auctorem [ut supra p. 6 dixi] Wilamowitzius verum suspicatus est.

Numenius.	Laertius.
fr. II 11 sqq. [Thedinga p. 31 Euseb. XIV 729b]: Ζήνωνα μὲν οὖν μέμνηται εἰπὼν Ξενοκράτει εἶτα Πολέμωνι φοιτῆσαι, αὐτοῖς δὲ παρὰ Κράτητι κυνίσαι· νυνὶ δ' αὐτῷ λελογίσθω, ὅτι καὶ Στίλπωνός τε ^{115b}) μετέσχε καὶ τῶν λό- γων τῶν Ἡρακλειτείων· ἐπεὶ γὰρ συμφροιτῶντες παρὰ Πολέμωνι ἐφιλοτιμήθησαν ἀλλήλοις, συμπαρέλαβον εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους μάχην ὁ μὲν Ἡρακλείτου καὶ Στίλπωνα, ἅμα καὶ Κράτητα, ὧν ὑπὸ μὲν Στίλπωνος ἐγένετο μαχητῆς ὑπὸ δὲ Ἡρακλείτου ἀσπηρὸς κυνικὸς δὲ ὑπὸ Κράτητος. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος Θεόφραστον ἴσχει καὶ Κράντορα τὸν Πλατωνικὸν καὶ Διοδώρον εἶτα Πύρρωνα, ὧν ὑπὸ μὲν Κράντορος πιθανουργικὸς, ὑπὸ Διοδώρου δὲ σοφιστής, ὑπὸ δὲ Πύρρωνος ἐγένετο παντοδαπὸς καὶ	VII 2 [Timocrates ἐν Δίῳνι]. VII 24. VI 29, 33.

^{115b}) τε codd. corr. Wilamowitzius.

Numenius.	Laertius.
ἴτης καὶ οὐδενός· καὶ ἐλέγετο περὶ αὐτοῦ ἄδόμενόν [?] τι ἔπος παράγωγον καὶ ὑβρι- στικόν· 'Πρόσθε Πλάτων ὄπιθεν Πύρρον μέσσοις Διόδωρος'.	ib. [Aristo].
Τίμων δὲ καὶ ὑπὸ Μενεδήμου τὸ ἐριστικόν φησι λαβόντα ἐξαργυρῆσαι, εἶπερ γε δὴ φησι περὶ αὐτοῦ κτλ.	ib. [Timo].
p. 32, 5—p. 33, 8 ratio disserendi.	IV 28.
p. 33, 8—11 forma.	IV 30.
p. 33, 12—15 a Theophrasto ad Crantorem transitus.	IV 29.
p. 37, 20—p. 41, 11 de Lacyde historiola.	IV 59.

Vides concordiam. Quid? quod ipsa Favorini omnigena historia apud Numenium deprehenditur? Is teste Laertio IV 63 Mentorem Bithynum cum Arcesilai paelicem tentasset schola ab Arcesilao expulsum esse narravit. Quae eadem narratiuncula Numenio suffecit ad Mentoris mores inlustrandos. Ἰδόντες ἴσμεν.

e. De Hippolyto et Laertio.

Hippolyti 'refutationum' primum librum qui sub peculiari titulo φιλοσοφουμένων circumfertur constat labore minimo aliunde esse surreptum. Dielesius p. 145 duos statuit auctores, alterum doxographum alterum biographum, illum primo solum ad manus fuisse, unde coryphaeorum Thaletis Pythagorae Empedoclis Heracliti capita fluxissent conspicua apophthegmatis vulgaribus et historiolis; opiniones strictim noviciis augmentis locupletatas referri. Huc praeterea iure Dielesius traxit 7, 9. 8, 13. 10, 1. Auctorem tenebris noluit eripere: esse enim ridiculum in tanta biographorum copia certum quendam eligere velle. At unum originis indicium non satis magni aestimasse mihi videtur, testimonia dico quae Laertio adsumpto cognoscuntur. Aristoxeni Sotionis Heraclidis Pontici [cf. Laert. VIII 4. Hippolyt. p. 557 Diels] Apollodori doctrina iam ab auctore Hippolyti erat conlecta

[cf. Diels p. 153]. Quibus adnumerandus est Demetrius Magnes¹¹⁶⁾ [sive Antisthenes] et Sosicrates¹¹⁷⁾. Omnino similitudo inter Laertium et Hippolytum tanta intercedit, ut alter alteri serviat intellegendo. Velut dictum Thaletis Laertianum *τί τὸ θεῖον; τὸ μήτε ἀρχὴν ἔχον μήτε τελευτὴν* [cf. Clemens. Alex. strom. V p. 257 Sylburg.] ab Hippolyto ad placita ita traductum est, ut tamen pelluceat apophthegmatis forma *θεὸν οὖν εἶναι [ἔφη] τὸ μήτε ἀρχὴν μήτε τελευτὴν ἔχον*. Biographus Laertii idem videtur ac Hippolyti; certe qui ex auctoribus illis omnibus simul hauriret non innotuit alter.

f. De Hesychio et Laertio.

Egregie Nietzscheus [mus. rhen. XXIV (1869) p. 210—225] demonstravit Hesychium non ipso Laertio sed fonte eius biographico esse usum¹¹⁸⁾. Nihilominus nuperrime Flachius [‘untersuchungen zu Suidas und Eudocia 1879 p. 50 sqq.】 recoxit vetulam et paene extinctam eorum suspicionem qui Laertium ipsum Hesychianis subesse vitis putant.

1. Inde exeundum Flachius censet, quod frustra iam Tanaquil Faber mutilum Laertii ad nos pervenisse exemplar coniecerat. Quod si esset verum, possent ex pleniore Laertii recensione philosophorum vitae Hesychianae repeti. Fidem igitur opinionationis Flachianae ponderemus: opinionationem dico non probationem. ‘Dafs Diogenes ursprünglich vollständiger gewesen, beweisen die artikel im Violarium, auf die Nietzsche keine rücksicht genommen, besonders der über Antisthenes, aber auch die briefe des Epicur’.

116) Hippolytus p. 565 Diels.	Laertius IX.
<i>Δημόκριτος Αμασιίππου Ἀβδηρίτης πολλοῖς συμβαλὼν γυμνοσοφισταῖς ἐν Ἰνδοῖς καὶ ἱερεῦσιν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἀστρολόγοις καὶ ἐν Βαβυλῶνι μάγοις.</i>	Demetrius Magnes ἐν ὁμωνύμοις et Antisthenes ἐν διαδοχαῖς.
117) ἐγένετο δὲ [Thales] κατὰ Κροῖσον.	Sosicrates. cf. Laert. I 10.
118) Quamquam ut nunc per se patet de Demetrio Magnete prorsus erravit. — Scripsit Hesychius Milesius c. 590 [cf. Rohde mus. rhen. XXXIV [1879] p. 563].	

At Eudociae de Antisthene articulus quod videtur Flachio nequaquam demonstrat, quamquam verba ultima 'ἔτελεύτησε δὲ Ἀθήνησιν ἑβδομηκοντούτης γενόμενος' hodie in nostris Suidae codicibus omissa sunt: nam etiam ex plenioris codicis usu id ipsum explicaretur¹¹⁹⁾. Examinemus igitur Epicuri ad Pythoclem et Herodotum epistulas. Quae cum vel propter ingentem ambitum — undeviginti complent paginas Cobetianas — ne in pleniore quidem Suida ullo pacto possint unquam extitisse, quaestionem profigerent, victumque ut me faterer cogere: dummodo reapse essent apud Eudociam pleniores. Mirum me habet, quod illa a Laertio omissa Flachius supersedit significare. Cumque et longum sit et molestum Eudociae indigestam molem — est et ipsa in stupidissimis etsi secus videtur Flachio — cum Laertio conferre^{119b)}, vereor ne Flachio fides sine accurato examine habeatur. Ipse quantilla ista sit fides, postquam operae non peperci comparandi, perspexi. Omnia proferam exempla quotquot inveniuntur.

In epistola ad Herodotum p. 181, 24 [Villoison anecd. gr. I] verba Eudociae καὶ πρὸς ἀπλᾶ στοιχειώματα καὶ φωνὰς συναγομένων desunt eodem apud Laertium loco [X p. 263, 16 sq.]; itemque p. 188, 12 εἰάν περ διαμένη ὀξὺ τὴν αἴσθησιν apud Laertium X p. 269, 15 sq. in epistola ad Pythoclem p. 174, 11; et καὶ οὐ λυομένον πάντα τὰ ἐν αὐτῷ σύγγχσιν λήψεται apud Laertium X p. 274,

¹¹⁹⁾ Cf. diss. meam 'de Sibyllarum indicibus' Berol. 1879 p. 55. Eudociam pleniore Suidae codice usam esse verissime iam posuit Bernhardys in praef. ad Suidae lexicon p. XXXIII sq. [cf. etiam R. Nitzsche 'quaest. Eudoc. capp. IV' Altenburgi 1868 p. 30 sqq.].

Moneo, etiam s. v. Ἀριστοππος Eudociam usam esse Suida, cum adiceret patris nomen 'Aritadi'; quod cum desit in Laertio, Flachius praepropere de pleniore quondam Laertio cogitavit. E. Rohdeo Flachii persuasit argumentatio [mus. rhen. XXXIV p. 563]. — Etiam Flachii de Hesychio commentationem 'untersuchungen über Hesychius Milesius' editam in mus. rhen. vol. XXXV [1880] p. 191 sqq. totam esse irritam concedet, qui commentatiunculam istam Eudocianam uti par est improbaverit. Ex eadem de Eudocia superstitione explicantur quae contra dissertationem meam idem mihi nuperime obvertit in Iahnii ann. CXXI [1880] p. 106 sqq. Adde quod me omnino non intellexit.

^{119b)} Epistulas illas in editione Eudociae [Lips. 1880] omisit Flachius! Vides ut ipse argumento suo diffidat.

11 sq. Desunt ibi, concedo. At extant alio iustoque loco: misere enim et inepte illa quae exscripsi verba transposuit Eudocia. [Cf. Laert. pp. 263, 12 sq. 269, 11 sq. 274, 14 sq.]. Vides Flachii peccatum! — Unus repugnare videtur locus in epistula ad Herodotum.

Laertius p. 266, 5 sqq.	Eudocia p. 184, 29 sqq.
τὸ δὲ ψεῦδος καὶ τὸ διημαρτη- μένον ἐν τῷ προσδοξαζομένῳ αἰεὶ ἐστὶ κατὰ τὴν κίνησιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς συνημμένην τῇ φαν- ταστικῇ ἐπιβολῇ διάληψιν ἔχου- σαν, καθ' ἣν τὸ ψεῦδος γίνεται.	τὸ δὲ ψεῦδος καὶ τὸ διημαρτη- μένον ἐν τῷ προσδοξαζομένῳ αἰεὶ ἐστὶ [ἐπιμαρτυρηθήσεσθαι· εἰτ' οὐκ ἐπιμαρτυροῦμεν] κτλ. [ut Laertius].

Intellego Laertium: Eudociam non possum. Corrumpt videlicet Eudociae supplementum probam Laertii sententiam, ut solet proba excerpando depravare. Et patet unde ea quae uncis inclusi constipaverit. P. 184, 17 sq. Laertius haec exhibet: κατὰ δὲ ταύτην τὴν συνημμένην τῇ φανταστικῇ ἐπιβολῇ διάληψιν ἔχουσαν, εἰ μὲν μὴ ἐπιμαρτυρηθῆ ἢ ἀντιμαρτυρηθῆ, τὸ ψεῦδος γίνεται.

Videamus cetera Flachii argumenta. Nietzscheus l. c. permultos locos conguessit qui apud Hesychium redeunt pleniore quam apud Laertium quamquam consimiles: ergo — idque iure — non ex Laertio sed Laertiano biographo hausisse statuit Hesychium. Velut

Suidas.	Laertius.
s. v. Ἀρχύτας } Μνησάρχου } ἢ Μνασαιγέτου } ἢ Μνησαγόρου	Μνασαγόρου.
s. v. Ἡράκλειτος } Βλύσωνος ἢ Βάκτρωνος	Βλύσωνος.
s. v. Ξενοκράτης } Ἀγάθωνος ἢ Ἀγαθάνορος	Ἀγαθάνορος.
s. v. Πολέμων } Φιλοστράτου ἢ Φιλοκράτους	Φιλοστράτου.

Obvertit Flachius posse Heracliti et Archytas patrum bina nomina ex compendiaria archetypi codicum Laertianorum scriptura explicari: at non consequitur quod voluit Flachius ex Laertio pendere Hesychium; immo cum altera pateat ratio Flachii nullam habet vim necessitatis. Cur non iam in auctore Laertii [et Hesychii] istam varietatem extitisse putem? Constat enim in

nominiibus similibus iam antiquitus esse vacillatum¹²⁰): talia igitur argumenta in neutram partem licet adhibere¹²¹). Neque opus est illis, si quidem prostant alia et graviora velut Suid. s. v. *Θεόφραστος· Μελάντα κναφέως οἱ δὲ Λέοντος ἀπ' Ἐρεσσού.* s. v. *Ἐπιμενίδης· Φαίστον ἢ Λοσιάδου ἢ Ἀγισάρχου υἱὸς καὶ μητρὸς Βλάστας.* s. v. *Θεανώ· θυγάτηρ μὲν Πυθώνακτος.*

Cum quae latioribus typis notavi desint apud Laertium, aliunde patet hausisse Hesychium. Quid contra Flachius? Ut locos auferret, et conjecturam commisit τοῦ Λέοντος pro οἱ δὲ Λ. et opinionem: fuisse videlicet Laertium pleniorem. Sed ne Flachius quidem omnia quae Hesychius praeter Laertiana nostra habet ad pleniorem refert Laertium, sed opinatur Hesychium ex altero prompsisse biographo, quod nec probari potest et concludendum esset istum quisquis fuit simillimum futurum fuisse biographo Laertiano ac paene gemellum.

3. Immerito, quod articulos quosdam Nietzscheus adscripsit Hesychio et non Laertio, p. 52 vituperavit Flachius. Velut Suidam s. v. *Κράτης* et s. v. *Πυθαγόρας* paene omnia ex Laertio derivasse illius est opinio. Id si semel factum est qua audacia saepius potuisse fieri negabimus? Audiamus Flachium: 'Eudocia in Violario s. v. postquam scripsit *Κράτης Ἀσκώνδα Θεβαῖος φιλόσοφος κυνικός μαθητὴς Διογένους καὶ Βρύσωνος τοῦ Ἀχαιοῦ* deserto Hesychii lexico ex scholiis in Gregorium Naz. [Nonn. I 28] historiolum quandam adsuit. Et mirum est, quod etiam Suidas inde ab *Ἀχαιοῦ* [usque eo enim egregie cum Eudocia consentit] ab Hesychio transit ad Laertium VI 87, ut eandem quam Eudocia ex scholiis in Gregorium a Laertio adsciscat historiolum. Secuntur alia excerpta aliunde adglutinata, idque Flachio adparuit ex pronominum *ὄς* et *οὔτος* usu. Iam vero si communis ista narratiuncula apud Hesychium extitisset, cur ab Hesychio

¹²⁰) Unum nuper protraxit Kiefslingius [analecta Catulliana Gryphiae 1877 p. 7 n.] ex Porphyrio [περὶ τῶν παραλειμμένων τῶ ποιητῆ ὀνομάτων. Cf. Eustathius ad B 701 p. 325 sq.]. Laert. IV 28 *Ἀρχεσίλαος Σεύθου ἢ Σκύθου, ὡς Ἀπολλόδωρος κτλ. Σκύθου iniuria expunxisse Cobetum ostendit.*

¹²¹) De Agathone Xenocratis patre res alia, quia *Ἀγάθων* hypocoristicum est formae *Ἀγαθάνωρ*.

Eudociam ad scholia se conversuram fuisse? Si autem Suidam exscripsisset, ex Suida Eudociam illud quoque fuisse hausturam exploravit mira Flachii sagacitas: deerat igitur in Hesychio. Denique vel verbis *ἐξαργυρίσας τὴν οὐσίαν* Suidae et Laertio communibus Flachio arbitro comprobatur Suidam prompsisse ex Laertio.

In hac errorum quasi palude ut lubricos quosdam statim designemus locos itaque comparatos, ut inde ad prorsus falsum disputatio tota eveniat finem: Eudociam usam esse Hesychio nec demonstratum est a Flachio neque potest demonstrari.

Etiam edoceri vellem, unde Flachius sciat Eudociam si illam historiolum legisset in Suida ex eo hausturam fuisse et non ex scholiis in Gregorium? Donec eiusmodi compilatores erunt in terris, eorum libidinem ad fixas certasque leges nemo ne Flachius quidem exigere poterit.

Tum quod Laertii et Suidae in verbo *ἐξαργυρίσας* consensus pendentem ab Laertio Suidam Flachio monstrare videtur, paene incredibile. Audire mihi videor hominem in examinando compilatorum grege ne tantillum quidem versatum! Denique compositionem articuli Suidani ex usu vocabulorum *ὄς* et *ὄντος* rimatur. Evolvat Laertium: videbit illum conectendae orationis morem — per se consentaneum — Laertio esse usitatissimum¹²²⁾. Haec

---

¹²²⁾ Non meliora sunt cetera Flachii, si dis placet, argumenta. p. 55 'Es beginnt bei Eudocia s. v. *Ἀναξιμανδρος* nach *Θάλεω* eine compilation aus Laert. II 1. Nach demselben wort *Θάλητος* beginnt auch bei Suidas eine compilation derselben stelle, nur eine kürzere. Beide unterscheiden sich im wortlaut vom heutigen Diogenes, stellenweise bedeutend, beweisen aber klar, dafs bei *Θάλητος* Hesych zu ende ist [!], und dafs Eudocia nicht den Suidasartikel gekannt haben kann [!]. Da nun auch Hesych aus derselben quelle, aus Diogenes [!], geschöpft hat, und Suidas wie Eudocia übereinstimmend sagen, *συγγενής και μαθητής και διάδοχος Θάλητος*, welche worte in unserm Diog. fehlen, so ist einleuchtend, dafs unsere überlieferung des Diog. unvollständig ist.' Omnia haec frustra excogitavit, quoniam Suidae et Eudociae concordia etiam ex pleniore Suidae codice explicatur. Hic igitur articulus in neutram partem adhibendus. — Quod attinet ad Pythagorae vitam Suidanam, Rohde caute de Laertiana^a origine se dubitare dixit [mus. rhen. XXXIII p. 205 n.], fortiter eam adfirmat Flachius; qua de re cf. infra.

omnia Flachii argumenta. — Abstinebimus Flachiana opinione qui curamus veritatem.

Ad Nietzscheum revertor, quo corrigam quae erravit. Substituendus enim Laertii auctor pro Demetrio est Favorinus, id quod vel perreptato hoc testium ordine confirmatur [cf. Nietzscheum p. 224: Sotio Hermippus Phantias Timotheus Demetrius Magnes Apollodorus Neanthes Satyrus Aristo Timaeus Hippobotus Heraclides Duris Alexander Polyhistor Aristippus etc.]. Adparet etiam quem omisit Nietzscheus Thrasyllus [cf. Laert. IX 41 Suid. s. v. *Ἀημόκριτος*]. Quid? quod modo paullo attentius quam factum est a Nietzscheo inquiras ipsius omnigenae historiae recuperabis memoriam:

Laert. II 1 καὶ πρώτος [Anaximander] γνώμονα εἶρε, καὶ θά φησι Φαβωρεῖνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ. Suid. s. v. ... γνώμονά τ' εἰσήγαγεν [cf. adn. 122].

Suid. s. v. Πλάτων· ἐτέχθη δ' ἐν Ἀίγινη ἐν τῇ πῆ ὄλυμπίᾳ = Favorinus [Laert. III 3].

Denique commemoro, quod Aristotelis vita Hesychiana a Menagio edita Favorino tota supra est vindicata.

Ex Hesychio novos Favorini auctores lucramur Laertianos

Phaniam	II 65 conl. Suida	s. v. Ἀρίστιππος.
Phlegontem	I, 111 [Epimenides]	s. v. Θαλῆς.
Aristippum	V 9	s. v. Θεόφραστος.
Epistulas	Epimenidis } I 64. 112. }	s. v.
	Cleobuli } I 93 }	

Ad finem huius disputationis perventum est¹²³).

¹²³) Pythagorae vita Hesychiana [cf. schol. Plat. rep. 600 B. Suid. s. v. Πυθαγόρας] cum Laertio in plerisque concordat. Laertius omisit ἤκουεν εἶτα Ἀβάρδος τοῦ Ὑπερβορείου καὶ Ζάρατος τοῦ μάγου, praeterea ἢ ὡς τινες Μνήσαρχος, θυγάτηρ δὲ Μυῖα, ἢ ὡς τινες Ἀριγνώτη. 'Die letzte notiz [Rohde mus. rhen. XXXIII p. 205 n.] ist eingeschoben aus Porphyrius v. Pyth. § 4, die anderen notizen mögen aus der uns ja nur verstümmelt vorliegenden vita P. des Porphyr. ebenfalls abzuleiten sein'. Nescio cur mutilatam Porphyrii vitam censeat Rohdeus; nam quod cadit in vitae exitum idem transferendum non est in universam. Adde quod Porphyrius non ab Hesychio sed a Suida compilatur. Ad Porphyrii et Laertii auctorem [Favorinum] si confugis, omnia plana sunt et expedita.

V. De ceteris Favorini biographicis.

Non philosophos tantum verum etiam aliorum nobilium memoriam recoluisse biographum Laertianum cum alii testantur tum ipsi ostendunt homonymorum indices. Quodsi tam frequens superat philosophorum memoria, et prona est coniectura et plane necessaria aliquantum etiam de ceteris aetatem tulisse, si modo potest repperiri. Talis vero disquisitio et moliminis magni est et periculi. Nam persequenda rara sunt vestigia neque ea satis expressa, quoniam certa ad quae illa exigantur nulla prostant fragmenta. Ab Hesychio exeundum puto. Et de hoc quidem D. Volkmanus cum de Laertii et Suidae conexu disputaret, nonnulla exposuit vera, alia dubia, partim aperte falsa. Haec mihi erunt aut corrigenda aut reprobanda.

Quoniam Hesychius ut dixi ubi philosophorum ibidem vitas ceterorum quos recepit paene omnium invenit enarratas, potuit, si rem per se solam spectamus, praeter Aelium Dionysium [*μουσικὴν ἱστορίαν*] Hermippum Berytium [*περὶ τῶν διαπρεψάντων ἐν παιδείᾳ δούλων*] Philonem Byblium [*περὶ πόλεων καὶ οὓς ἐκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκεν* cf. E. Rohde 'Philo von Byblus und Hesychius von Milet' *mus. rhen.* XXXIV p. 561 sqq.] consulere omnigenam Favorini historiam. Et consuluit.

1. Primum argumentum — quamquam ad rem plane discernendam nequaquam aptum — inde repetendum est, quod scriptores Favorino soliti in illis vitis redeunt, velut Hermippus¹²⁴⁾ Duris¹²⁵⁾ Ister¹²⁶⁾ Demetrius Magnes¹²⁷⁾. Tamen ut dixi haec nondum sufficiunt.

2. Verum quotiens probari potest ex homonymorum promptuario Hesychium sumpsisse, digito quasi commonstratur omnigena

¹²⁴⁾ Suid. s. v. *Φίλισκος* .. κατὰ δὲ Ἑρμιππον Σίλλωνος.

¹²⁵⁾ s. v. *Πανύσις* .. Δοῦρις δὲ Διοκλέους τε παῖδα ἀνέγραψεν κτλ.

¹²⁶⁾ s. v. *Φρόνης* .. Ἴστρος δὲ Λέσβιον ἤσων κτλ.

¹²⁷⁾ s. v. *Δημοσθένης* conl. Pseudoplut. p. 281 Westerm.

.. ἐπεθύμησε δὲ ῥητορικῆς Καλλιστρά-
τον θεασάμενος τὸν ῥήτορα.

.. ὡς δὲ Δημήτριος ὁ Μάγνης,
ἐδεήθη τοῦ παιδαγωγοῦ, ἵνα Καλλι-
στράτου ἀκούσῃ.

historia. Tales catalogos D. Volkmannus p. 17 sqq. cognovisse sibi videtur; hinc residuas apud Hesychium esse quasdam coniungendi formulas, velut si dicitur *καὶ αὐτός*¹²⁸), *ἕτερος*¹²⁹), *νεώτερος*¹³⁰), similia¹³¹). Cuius argumenti vim non perspicio. Illud *καὶ αὐτός* quin vel Suidas de suo addidisse censendus est? Quid enim? An e. g. Eudociae indiculi ex docto provenere et antiquo *περὶ ὁμωνύμων* opere? At Eudocia cum propriam rationem in adornando opere sequatur observetque et litterarum ordinem et intra singulas litteras materiae aequalitatem, non omnes in unum locum coacervat homonymos, sed disiungit philosophos, historicos, poëtas, rhetores, et singula componit genera. Conferas velim qua ratione Didymos illos sex — quos et Suidas unde pendet Eudocia et Hesychius coniunxerant — proferat. Tribus locis memorat singulos: p. 133 *Α. τέτταρες ἐγένοντο γραμματικοί*, p. 135 philosophum, p. 128 rei rusticae scriptorem tractavit. Ipsius est inventum, quod primos quattuor, ut adsolent *περὶ ὁμωνύμων* scriptores, inter se copulavit. Idem de Sibyllarum catalogo Eudociae in dissertatione 'de Sibyllarum indicibus' ostendi p. 55¹³²).

¹²⁸) s. v. *Ἀστυδάμας, Διογενειανός, Διονύσιος, Διόδωρος, Ἐπίνικος, Ἰπποκράτης, Μελάντιπος, Μουσαῖος, Νικόμαχος, Ὀργεῦς, Πίνδαρος, Πρόκλος, Σαπφώ, Τιμοκλῆς, Τιμοκρέων, Τίμων, Τυραννίων, Φιλήμων, Φιλιππίδης.*

¹²⁹) s. v. *Ἀντίμαχος, Αἶνος.*

¹³⁰) s. v. *Σωρανός, Παναίτιος, Μαρσύας, Κάδμος, Ἐγρορος, Ἀχαιοί.*

¹³¹) s. v. *Δίδυμος, Εὐριπίδης, Θεοδέκτης, Καλλιμάχος, Κόριννα, Σιμωνίδης, Σοφοκλῆς, Θερεκύδης.*

¹³²) Pauca de Tzetzza monere placet. Is aut a Suida furatur homonymos [velut Hippocrates cf. Chil. VII 975] aut ipse confecit ib. 204: *Αυκόηρονες γέγονασιν διάφοροι τὴν κλῆσιν· Αὐκόηρων παῖς τοῦ Μάστορος, ὡς Ὀμηρός που γράφει καὶ ἕτεροι Αὐκόηρονες σοφοὶ καὶ τῶν ἀσώτων.* Duos Catones idem habet [70] duosque Megacles [5]; duas Atalantas [ἢ μὲν Ἀρκὰς καὶ κυνηγὸς ἢ δ' ἦν παλαιστρική 453]. Atalantae duae occurrunt etiam in schol. Apoll. Rhod. A 769 l. Iasi filia. *ἑτέρα γὰρ ἐστὶν ἡ Ἀργεῖα ἢ Σχοινέως, ἣν ἐγήμεν Ἰππομέδων].* — Idem cadit in Timarchorum indicem. Cf. schol. Aeschin. 157 *Τιμαρχώθεις] τοῦτο Παρμένων ὁ κωμικός ἐσκόψεν εἰς Τιμαρχὸν τοῦτον τὸν ἕτερον· ἦν δὲ καὶ ἕτερος Τιμαρχὸς Τεισίου μὲν υἱὸς τοῦ Ῥαμνουσίου, Ἰμικράτους ἀδελφιδοῦς τοῦ στρατηγοῦ.* Nempe ex Aeschine ipso hausit scholiasta: *πρῶτον μὲν τὸν ἀδελφιδοῦν τὸν Ἰμικράτους υἱὸν δὲ Τεισίου τοῦ Ῥαμνουσίου, ὁμώνυμον δὲ τοῦ νυνὶ κρηνομένου Τιμάρχου κτλ.* — Ceterum ut homonymorum latinorum adferam indiculum, Aelius Donatus Terentii

Eatenus igitur cum Volkmanno facio, quod indices homonymorum advocandos ad quaestionem propositam arbitror; ita discrepamus, ut ille ad unum omnes arcessat, ego eos tantum probem, qui veterem bonamque produnt originem. Hanc legem qui sequitur, is in digerenda Suidana mole plane contrariam vulgari viam ingredietur, quoniam non quasi a fundamento exeundum est a Suida in eoque disputatio continenda sed a meliore materia, qua abundamus, discreta ea quidem et examinata ad Suidam escendatur necesse est. Dicam quod sentio: ut hodie tam pauca atque pusilla de biographica constent memoria, perversa inquirendi consuetudine et ratione effectum est. Molesta sane et modesta ea quam ego propono est scrutatio, sed iis necessaria qui in historia litterarum graecarum probe cognoscenda volent proficere. Ingens iam aperitur copia et quae coniunctis multorum viribus pertractetur dignissima. Neque igitur ut totam simul cum pulvisculo exhauriam, sed viam ut commonstrem qua ad certum quendam finem perveniatur, profero quae mihi extricasse videor.

1. De Aratis.

De Arato Suidas, ut fere fit, congruit cum anonymo Arati biographo [apud Westermannum 'biographi graeci minores' p. 52 sqq.], nisi quod pleraque brevissime exhibet in paucis — praecipue in librorum recensione — copiosior. Anonymus ille excellit proba quadam eruditione; Asclepiadem Myrleanum, Archilochum, Eratosthenem, Callimachi epigrammata, Ptolemaeum, denique Apollonidem Nicaeensem¹³³) advocavit. Accedunt homonymi: καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ γεγονάσιν Ἄρατοι ἄνδρες ἐλλόγιμοι ἱστοριογράφοι

ὥσπερ ὁ Κνίδιος, οὗ φέρονται Αἰγυπτιακὰ ἱστορικά συγγράμματα

---

vitae haec subiunxit: 'Duos Terentios poetas fuisse scribit Metius, quorum alter Fregellanus fuerit Terentius Libo, alter libertinus Terentius Afer patria, de quo nunc loquimur'.

¹³³) Ἀπολλωνίδης ὁ Κηφεύς cod. emendavit Bentleius cf. Bentlei Phalar. p. 71 [Lipsiae 1831]. Ceterum cum scholiis vita Aratea non ita cohaeret, ut dirimi nequeat. Ex mea sententia in scholia inlata est. Quae quatenus iure ad Theonem referantur nondum constat.

καὶ τρίτος ἐπισημότατος Σικυώνιος, οὗ ἔστιν ἡ πολύβιβλος ἱστορία ὑπὲρ τὰ λ' βιβλία ἔχουσα¹³⁴).

Plenus Aratorum conspectus scriptori obversabatur librorum memoria eximius. — Circumspiciendus eruditus homonymorum conlector post Apollonidem [c. 30 p. Chr. n.]. Biographum Laertianum compara: quadrant et testes et homonymiae. Atque adeo Apollonides Nicaeensis inter huius auctores occurrit apud Laertium IX 109 ἐν τῷ πρώτῳ τῶν εἰς τοὺς σίλλους ὑπομνημάτων ἃ προσφωνεῖ Τιβερίῳ Καίσαρι.

Ad eandem vitam Suidas s. v. Ἄρατος, sive prompsit ex Hesychio sive ex Arateorum codice, revocandus est.

2. De Sibyllis.

Sibyllarum index Hesychianus [Suid. s. v.] iam Clementi Alexandrino innotuit p. 144 Sylburg octo enumeranti Phyto Samiam, Colophoniam, Cumanam, Erythraeam, Phrygiam Taraxandram, Macedoniam, Thessalam, Thesprotidem [cf. diss. 'de Sibyllarum indicibus' p. 55]. Ex eodem indice Clemens p. 139 Sylburg haec repetivit — solet enim dissecare quae invenit inter se conexas, cf. etiam Dielesium [mus. rhen. XXXI p. 34 n.] —:

Clemens l. c.	Suid. s. v.
ἀλλὰ καὶ ἡ Σίβυλλα Ὀρφείως παλαιότερα· λέγονται γὰρ καὶ περὶ τῆς ἐπωνυμίας αὐτῆς καὶ περὶ τῶν χρησμῶν τῶν καταπεφημισμένων ἐκείνης εἶναι λόγοι πλείους· Φρυγίαν τε οὖσαν κε-	s. v. Σ. Φρυγία, ἡ κληθεῖσα ὑπὸ τινῶν Ἄρτεμις ¹³⁵), ὑπὸ δὲ τινῶν Κασσάνδρα, ἄλλων δὲ Ταραξάνδρα· καὶ αὐτὴ χρησμοῦς·

¹³⁴) Ut patria Arati poetae satis significetur, docta de diversis quotquot fuere Solis urbibus inseritur disputatio partim de Eratosthene primitus sumpta [cf. Nieseum mus. rhen. XXXII (1877) p. 302]. Etiam aliarum adhibentur homonymiae velut Saidis et Athenarum, ut patefiat quam non sit mirum εἰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος διάφορα τῶν πολιῶν τὰ ὀνόματα. In Favorinum haec quoque quadrant [cf. Nietzscheum mus. rhen. XXIII [1869] p. 642 sqq.]. At possunt ab anonymo vitae scriptore aliunde invecta esse.

¹³⁵) 'Σάρισις' codd. emendavi [cf. Philolog. Untersuchungen II].

Clemens I. c.	Suid. s. v.
<p>κλησθαι Ἄρτεμιν καὶ ταύτην παραγενομένην ἐς Δελφοὺς ἄσαι· ὡς Δελφοὶ θεράποντες ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος ἦλθον ἐγὼ χρησονσα Διὸς νόον αἰγιόχοιο αὐτοκασιγνήτω κεχολωμένη Ἀ- πόλλωνι· ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Ἐρυθραία Ἡροφίλη καλουμένη· μέμνηται¹³⁶) Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ χρησιστηρίων·</p>	<p>Σίβυλλα Ἀπόλλωνος καὶ Λαμίας κατὰ δὲ τινὰς Ἀριστοκράτους καὶ Ἰδαίας, ὡς δ' ἄλλοι Κρινα- γόρου, ὡς δ' Ἐρμιππος Θεο- δώρου, Ἐρυθραία .. τινὲς δ' αὐτὴν .. Λίβυσαν (Duris et Euripides) ἄλλοι Λευκανὴν .. ἐδόξασαν (Timaeus). γέγονε δὲ τοῖς χρόνοις μετὰ νηγ' ἔτη τῆς Τρωϊκῆς ἀλώσεως [ex Era- tosthenis ratione cf. diss. p. 59 sqq.] καὶ συντάξατο βιβλία ταῦτα κτλ.</p>

Ut auctorem nanciscamur, indicia omnia conligamus:

1. Hesychio et Clementi biographus erat communis.
2. Oraculorum syllogam novit non-christianam.
3. Item Demetrii Scepsii *Τρωϊκὸν διάκασμον* [cf. Philol. Unters. II] pernovit.
4. Heraclidem citavit, Timaeum [cf. diss. p. 36], Eratosthenis chronica [ib. 56 sqq.], Duridem vel Euripidem [ib. p. 35].
5. *περὶ ὁμωνύμων* scripsit.

Si quis in se coniungat haec quinque indicia, inventum arbitror quem quaerimus. Coniungit 'biographus Laertianus'. IV et V aut per se aut Laertii comparatione manifesta sunt; itemque primum: vitas enim septem sapientium Pythagoreorum aliorum et Clemens

¹³⁶) 'τούτων' inserunt codd. [cf. ib.].

et Hesychius ex omnigena historia excerpserunt. Novit praeterea librum Demetrii Scepsii adeo, ut laudibus efferret [cf. p. 47], et in oraculorum Sibyllinorum cognitione erat versatus, si quidem in oratione Corinthiaca quae aetatem tulit [cf. epimetrum I] inde prompsit nonnulla. Denique gravissimum commemorabo argumentum. Eatenus scriptor indicis cum vulgari opinione consentit, quod Herophilam vocat Erythraeam, discrepat, quod Apollinis et Lamiae filiam illam esse voluit, cum non solum Apollodorus Erythraeus verum praeter illum ipsum omnes hominem quendam et nympham Idaeam pro parentibus Sibyllae venditarent. Non licet cum hac Lamiae filia confundere alteram Libycam Iovis et Lamiae progeniem, quamquam ipse confudit indicis scriptor. Iam vero nonne paene inopinatum accidit ut Favorinus de Lamia in oratione illa Corinthiaca scriptum relinqueret? Legitur p. 523 sq.

αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι λήξεις τε καὶ κτήσεις τῶν θεῶν κατὰ μόνας εἰσὶν,
 Ἄργος μὲν Ἡρας, Ἀθηναίς δὲ Ἀθῆναι, καὶ αὐτῶν γε τούτων τῶν
 θεῶν Ῥόδος μὲν Ἥλιον, Ὀρχηστὸς δὲ Ποσειδῶνος, Κόρινθος δ'
 ἑκατέρων· εἰκάσαις ἂν αἰνιτιομένον τοῦ μύθου τὸ τῆς γῆς ἐν μέσῳ
 δύο πελαγῶν ὑπὸ τοῦ Ἥλιου ἐξαιρέτον βουλομένου τοῦ Ποσειδῶνος·
 τὸ μὲν οὖν τοῦ μύθου τε καὶ τοῦ λόγου τῆδε πῆ συνᾶδον· καὶ
 τρίτην ἐπὶ δισσαῖς χάρισι τὴν Θεσπιφδὸν Σίβυλλαν παρα-
 καλεῖ, τιμῆ δέ οἱ Θεοῦ φωνὴν λαχοῦσαν ἄδει μάλα μέγα·

— εὐδαιμόν τί τοι ὦδ' ὡς ὄλβιος αὐχὴν

ἸΩκεανοῦ κοίρης Ἐφρυαίης, ἐνθα Ποσειδῶν
 μητρὸς ἐμῆς Λαμίας γενέτωρ προὔθηκεν ἀγῶνα
 πρῶτος ἀμ' Ἡελίῳ, τιμὰς δ' ἠνέγκατο μούνος.

Quaerendum est, unde fuerit haec Sibylla; duae enim ferebantur Lamiae filiae et Erythraea et Libyca, utraque a Neptuno genita. Intererat tamen, quod Libyca patre utebatur Iove, Erythraea Apolline. Credo tangi illis versiculis Erythraeam, si quidem Libyca carmina reliquisset putabatur, illa non item [cf. Suidae indicem I]. Quae cum ita sint, etiam quintum idque maximi momenti indicium quod postulavimus convenit in Favorinum, quoniam eos ipsos versus qui nominant Sibyllae matrem adscripsit.

3. De Orpheis.

Orphei Thracae natione tres qui circumferuntur chronologorum artificii inventi sunt ad componenda veterum scriptorum dissidia, quorum alii Lini discipulum Orpheum faciunt alii Argonautis aggregant [cf. Lobeckii Aglaophamum I p. 323. 357 sq.]. Praeter tres illos, quos vides qua ratione ficti sint, Hesychii indiculus Camarinensem et Crotoniatam enumerat Orphicorum poetas [cf. Lobeck. I. c.]. Ecce catalogum¹³⁷):

Ὅρφεὺς Λειβήθρων τῶν ἐν Θράκη . . υἱὸς Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης· ὁ δ' Οἶαγρος πέμπτος ἦν ἀπ' Ἀτλαντος κατ' Ἀλκινόην μίαν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ· γέγονε δὲ πρὸ ἰα' τῶν Τρωϊκῶν καὶ φασὶ μαθητὴν γενέσθαι αὐτὸν Λίνου, βιῶναι δὲ γενεᾶς θ'· οἱ δὲ ἰα' φασίν [secuntur libri].

Ὅρφεὺς Καμαρινάτος, ἐποποιός· οὗ φασιν εἶναι τὴν εἰς Αἰδοῦ καὶ Ἀβασίν.

Ὅρφεὺς Κικονάτος ἢ Ἀρκᾶς ἐκ Βισαλτίας τῆς Θρακικῆς ἐποποιός· γέγονε δὲ καὶ οὗτος πρὸ Ὀμήρου, δύο γενεαῖς πρεσβύτερος τῶν Τρωϊκῶν, ἔγραψε δὲ μυθοποιῶν ἐπιγράμματα ἕμνους.

Ὅρφεὺς Κροτωνιάτης ἐποποιός, ὃν Πεισιστράτω συνεῖναι τῷ υἱῶν Ἀσκληπιάδης φησὶν ἐν τῷ ζ' βιβλίῳ τῶν γραμματικῶν· δεκαετηρίδα, Ἀργοναυτικά, καὶ ἄλλα τινά.

Ὅρφεὺς Ὀδρύσης ἐποποιός· Διονύσιος δὲ [cf. Lobeck. I p. 352] τοῦτον οὐδὲ γεγονέναι λέγει· ὅμως ἀναφέρονται εἰς αὐτὸν τινὰ ποιήματα.

Orpheum Oeagri novit Clemens p. 143 sq. Musaei aetate florentem, de cuius libris exposuit. Haec tam arte cum He-

¹³⁷) Hunc catalogum novit Hermias neoplatonicus [c. 440 p. Chr. n. cf. Zeller IV² 747 sq.] in Phaedrum p. 109 καὶ τρεῖς δὲ λέγονται Ὀρφεῖς παρὰ Θραξὶ γενέσθαι. — Eustathius p. 159. 10 [οἱ παλαιοὶ δύο φασὶ γενέσθαι Ὀρφεῖας Κίκονας, ὧν εἰς ὁ τοῦ Οἰάγρου πολλῶ προγενέστερος τοῦ ὑστερου, ὡς αὐτοὶ φασιν ἕνδεκα γενεαῖς] Herodorum expressisse videtur, de quo schol. Apollon. I 23 Ἡρόδωρός φησι δύο γεγονέναι Ὀρφεῖς, ὧν τὸν ἕτερον συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναυταῖς [cf. schol. in Dionys. gramm. p. 785. Supra p. 84 n.]. — Ceterum A. Daubius ['de Suidae biographicorum origine et fide' Lips. 1880 p. 18] neque de Orpheorum tabula nec de alio Suidae articulo sani quicquam praestitit.

sychii cohaerent indiculo, ut ad eundem biographum iure utrumque referret Lobeckius:

Hesychius.	Clemens l. c.
<p>ἔγραψε τριαγμούς· λέγονται δ' εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ· ἐν δὲ τοῖτοις τὰ ἱεροστολικά καλούμενα, κλίσεις κοσμικᾶς, νεωτενικᾶς, ἱερῶς λόγους ἐν ἑραφιδίαις κδ'· λέγονται δ' εἶναι Θεογονήτων τοῦ Θεσσαλοῦ, οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου· χρησμούς, οἱ ἀναφέρονται εἰς Ὀνομάκριτον τελετάς· ὁμοίως δὲ φασὶ καὶ ταύτας Ὀνομακρίτου· ἐν τοῖτοις δ' ἐστὶ περὶ λίθων γλυφῆς, ἧτις Ὀγδοηκοντάλιθος ἐπιγράφεται· σωτήρια· ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακοσίου λέγεται καὶ Περγίνου τοῦ Μιλησίου· κρατήρας· ταῦτα Ζωπύρου φασὶν· θρονισμοὺς μητρῶους καὶ Βακχικά· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτιου φασὶν εἶναι· εἰς Ἄιδου κατάβασιν· ταῦτα Ἡροδίκου [Lobeck p. 360] τοῦ Περωνθίου· πέπλον καὶ δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου, οἱ δὲ Βροντίνου· ὀνομαστικόν, ἔπη ασ· θεογονίαν, ἔπη ασ· ἀστρονομίαν· ἀμοσκοπίαν· θυηπολικόν. ὠοθυτικά ἢ ὠοσκοπικά, ἐπικῶς· καταζωστικόν· ἕμνονες· κορυβαντικόν καὶ φυσικά, ἃ Βροντίνου φασὶν.</p>	<p>Ὀνομάκριτος ὁ Ἀθηναῖος οὗ τὰ εἰς Ὀρφέα φερόμενα ποιήματα λέγεται εἶναι εὑρίσκεται κιλ. τὸν κρατήρα δὲ τὸν Ὀρφέως Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου, τὴν δὲ εἰς Ἄιδου κατάβασιν Προδίκου τοῦ Σαμίου· Ἴων δὲ ὁ Χίτος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἴστορεῖ· Ἐπιγένης δ' ἐν τοῖς περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν εἰς Ἄιδου κατάβασιν καὶ τὸν ἱερὸν λόγον, τὸν δὲ πέπλον καὶ τὰ φυσικά Βροντίνου.</p>

Origo patet. Adde quod statim post [p. 144 Sylburg.] Clemens de Sibyllis sermonem infert, quem supra demonstravi fluxisse ex eodem biographo [cf. p. 124]. Haec igitur hactenus.

4. De Thucydidibus.

1. Suidae vita Thucydidis iure contemnitur prae Marcellini: hic insunt accurata quae ibi valde exilia. Unde iste consensus evenerit expediendum est. Et Marcellinum quidem nuperrime

ad fidem et auctoritatem acriter Wilamowitzius [Herm. XII (1877) p. 326—367] examinavit, statuitque quae Polemo Timaeus Hermippus etc. de Thucydidis rebus enarrassent, conlegisse Didymum, hinc Antyllum, ab Antyllo Marcellinum pendere. Quam sententiam ut in nonnullis immutandam censeam, facit meum de fragmentis *περὶ ὁμωνύμων* iudicium diutino studio partum. Wilamowitzio assentior a Marcellini Thucydidum catalogo exeundum esse existimanti:

§ 28 *Μὴ ἀγνοῶμεν δὴ, ὅτι ἐγένοντο Θουκυδίδαι πολλοί·*

οὗτος τε ὁ Ὀλόρου παῖς

καὶ δεύτερος δημαγωγὸς Μελησίου, ὃς καὶ Περικλεῖ διεπολιτεύσατο·

τρίτος δὲ γένος Φαρσάλιος, οὗ μέμνηται Πολέμων ἐν τοῖς περὶ ἀκροπόλεως φράσκων αὐτὸν εἶναι πατρὸς Μένωνος·

τέταρτος ἄλλος Θουκυδίδης ποιητὴς τὸν δῆμον Ἀχεροδούσιος, οὗ μέμνηται Ἀνδροτίων ἐν τῇ Ἀτιδίδι λέγων πατρὸς εἶναι Ἀρίστωνος. Cur quattuor hos Thucydides censes conlectos? Quia soli erant noti? At Theopompus quintum commemoravit non obscurum, si quidem anceps videbatur, uter Pericli adversatus esset, ille an Melesiae filius¹³⁸). An quia eadem aetate florere? At in aliud tempus Melesiae filii ἀκμή incidit, in aliud ceterorum.

Aliam rationem Wilamowitzius hanc iniit: De Pharsalio Polemo in libris de arce egisse traditur [cf. indicem]; ibidem tumulum historici et filium Timotheum memoraverat¹³⁹). Constat deinde ex Pausania I 23, 9¹⁴⁰) [Wilamowitz. p. 345 sqq.] Polemonem eodem in libro de Thucydidē quodam, quem Oenobii cuius-

¹³⁸) Schol. in Aristoph. vesp. 947: *Θεόπομπος μέντοι ὁ ἱστορικὸς τὸν Πανταίνου ἠρσὶν ἀντιπολιτεύσασθαι Περικλεῖ.* Eratne Gargettius? [cf. p. 129].

¹³⁹) Marcellin. § 17 *πρὸς γὰρ ταῖς Μελίσισι πύλαις καλουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ Κιμώνια μνήματα, ἐνθα δέικνεται Ὀλόρου καὶ Θουκυδίδου τάφος· εὐρίσκειται δὲ τὸν Μιλτιάδου γένους ὄντες· ξένος γὰρ οὐδεὶς ἐκεῖ θάπτεται, καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῷ περὶ ἀκροπόλεως μαρτυρεῖ, ἐνθα καὶ Τιμόθεον υἱὸν αὐτῷ γεγενῆσθαι προσιστορεῖ.*

¹⁴⁰) *Οἰνοβίω δ' ἔργον ἐστὶν ἐς Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου χρηστὸν· ψήγισμα γὰρ ἐνέκησεν Οἰνόβιος καταλθεῖν ἐς Ἀθήνας Θουκυδίδην, καὶ οἱ δολοφονηθέντι ὡς κατέμει μνημῆά ἐστιν οὐ πόρρω πύλων Μελετίδων.* Cf. Wilamowitz. p. 345 sqq.

dam psephisma ex exsilio revocaverat, exposuisse. Quaeritur ille tertius Thucydides, si est tertius, quis fuerit. Eratne historicus necne: nomen enim multis commune. Nimis breviter historicus reditum suum quod tetigit, dolendum: V 26 καὶ συνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαντοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν. Conclisit Wilamowitzius venia publice exsulibus data rediisse Thucydidem. At videndum est an Pausaniae verba possint cum Thucydidem conciliari. Quodsi fieri poterit, adoptandum eo magis est, quia nec λύσις δι' ὁμωνυμίας suppetit — Polemonis enim in hoc libro homonymiae si quae fuerunt probandae sunt, nondum probatae — et alia erroris explicatio prorsus requiritur. Atque a facilitate mihi Schoellii ratio habere videtur commendationem singulari quodam decreto Oenobii cum datae publice veniae non obtemperasset reductum esse historicum arbitrantis. Quod etiamsi nusquam traditum est, certe nequaquam a Thucydidis testimonio discordat¹⁴¹).

Incertum est num per digressionem duorum illorum homonymorum memoriam Polemo coniunctam iniecerit. Cum falsa de historico praesertim crederentur, quin genus illius tumulumque ibi referre potuit, ubi de monumento quodam in arce posito locutus est? Anno enim 1837 statuae basis in arce eruta est hoc titulo inscripta 'Θουκυδίδης Ὀλόρου' [cf. Bergk, Zeitschrift f. d. Altertumswiss. 1845 p. 964 n.]. Porro alia occasione alioque in libro Pharsalium quominus commemoraverit, quis intercedet? Neque igitur probabilis haec est Wilamowitzii sententia, nec — quod hinc consequitur — altera de Polemone indicis scriptore conclusio quamvis speciosa.

Marcellini catalogus ad Laertianorum exemplum exigendus est, quoniam neque arto scriptorum¹⁴²) gyro continetur et de

¹⁴¹) Vellem Schoellius p. 438 neglexisset Plinii N. H. VII, III verba nimis fucata et in declamationis modum detorta 'Thucydidem imperatorem Athenienses in exsiliū egere, rerum conditorem revocavere, eloquentiam admirati cuius virtutem damnaverant'. — Quod praeterea coniecit post cladem Siculam veniam publice datam sprevisse Thucydidem, abusus est conturbatis Marcellini verbis § 32.

¹⁴²) Prellerus igitur [ad Polemonis fr. V] et R. Schoellius [Herm. XIII 435 sqq.] de Demetrio Magnete cogitantes graviter erraverunt.

tertio Thucydide Polemonis ipsius testimonium sicut Laertii biographus suppeditat¹⁴³).

2. Wilamowitzius p. 348 cum Marcellini indice iure alterum coniunxit quattuor eum quoque complectentem, nisi quod pro Acherdusio Gargettium quendam nominavit ceteroquin plane obscurum cf. schol. Aristoph. vesp. 947 *τέτταρες δ' εἰσὶ Θουκιδίδαυ Ἀθηναῖοι ὁ ἱστοριογράφος καὶ ὁ Γαργήτιος καὶ ὁ Θετταλὸς [καὶ] οὗτος ἤγτωρ ἄριστος τυγχάνων κτλ.* [scil. Melesiae filius] cf. Wilamowitz. p. 349 n. Primitus igitur index ille quinque nobiles continebat:

1. historicum. 2. Melesiae filium. 3. Pharsalium. 4. Acherdusium. 5. Gargettium. Hinc quattuor et Marcellinus sumpsit et commentator Aristophanis [Symmachus de Wilamowitzii sententia ib.], hic tamen ita ut Athenienses eligere mallet. Fore auguror, ut hac quam ingressus sum via de ceteris quoque catalogis scholiorum Aristophaneorum ad verum perveniatur: modo excludantur nonnulli [velut Sibyllarum Bacidumque indices] neve fallat aporiarum genus [velut Molones]. Etenim nec Didymus¹⁴⁴) nec Eratosthenes, de quibus fuere qui cogitarent, illos composuerunt; neque in arto *κωμωδομένων* gyro continentur omnes¹⁴⁵), sed ex ampliore *περὶ ὁμωνύμων* opere videntur excerpti; observa modo rationem dicendi schol. in Ar. pac. 928: *Theagenes pauper. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος Θεαγένης ὁ εἰς Ὀμηρον γράψας, καὶ ὃς [ὃς καὶ codd. aliter Sengebusch*

¹⁴³) Cf. Laertium II 104: [Theodororum] *δωδέκατος ζωγράφος, οὗ μέμνηται Πολέμων.* IV 58: [Bionum] *ὄγδοος Μιλήσιος ἀνδριαντοποιός, οὗ μέμνηται καὶ Πολέμων.* V 85: [Demetriorum] *πέμπτος ἀνδριαντοποιός, οὗ μέμνηται Πολέμων.*

¹⁴⁴) Schol. Ar. ran. 55: *Δίδυμός φησιν, ὅτι δύο Μόλωνες εἰσὶν ὁ ὑποκριτής καὶ ὁ λωποδύτης, hinc Suidas s. v. Apertum est ex hoc exemplo nihil concludi posse.*

¹⁴⁵) Schol. Ar. nub. 1022: [Antimachi] *ὁ εἰς Θηλότητα κωμωδοῦμενος· ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερος ἐπὶ πονηρίᾳ κωμωδοῦμενος· τρίτος ὁ Ψακάδος λεγόμενος· τέταρτος ὁ τραπέζιτης οὗ μέμνηται Εὐπόλις ἐν Δήμοις· πέμπτος ὁ ἱστοριογράφος.*

Schol. Ar. aves 822: *εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι δύο Θεαγένεις εἰς μὲν ὁ περὶ Ὀμήρου γράψας ἕτερος δ' ὁ ἐπὶ μαλακίᾳ σκωπτόμενος. — κωμωδοῦμενος alibi tangit solos. Cf. schol. in Ar. plut. 180: πολλοὶ δὲ Τιμόθεοι κωμωδοῦνται κτλ.*

diss. hom. I p. 212] *ἐπὶ μαλακίᾳ διεβάλλετο, καὶ ἄλλοι πολλοί.* Non dixit de iis, quorum comici meminere, verum in universum de homonymis. Scio haec sine accurata scholiorum peruestigatione ad liquidum nunquam perduci posse; unum addidisse placet, coniungendos esse indices scholiastae cum ceteris qui supersunt maximeque Laertianis, idque eo magis, quandoquidem biographus Laertianus ad comicorum testimonia adamabat provocare: conferas modo Platonis vitam et Socratis. Fac vera esse quae dixi: habebitur tempus quo scholia in Aristophanem vetera composita sunt angustis terminis circumscriptum. Certum enim est, quod in dissertatione 'de Sibyllarum indicibus' p. 2 n. scripsi, prompsisse ex scholiis Aelianum [cf. etiam V. H. XIII, 17 et schol. in vesp. 1490]; addiscimus nunc biographum Laertianum Hadriano aequalem inter scholiastae fontes esse numerandum^{145*}).

5. De Aeschinibus.

Apollonius cum Aeschinis Atheniensis vitam enarraret, Eleusini mentionem iniecit rhetoris homonymi [biographi graeci minores ed. Westermann. p. 266 sq.]: *ἦν δὲ καὶ ἕτερος ἑπτῶρ Αἰσχίνης Ἐλευσίνιος, ὃς καὶ τέχνας λέγεται ἑητορικὰς γεγραφέναι.* Eadem at minora Laertius II 64 tradidit: *δεύτερος [Αἰσχίνης] ὁ τὰς τέχνας γεγραφῶς τὰς ἑητορικὰς.* Ad biographum L. referre Apollonium possumus, at non cogimur: vetamur hac Wilamowitzii ratiocinatione Photio cod. 64 innixa. Is scripsit *οὐκ ἐγκρίνει δὲ [τὸν Ἀηλιακὸν λόγον] ὁ Κακίλιος ἀλλ' Αἰσχίνην ἄλλον σύγχρονον τοῦδε Ἀθηναῖον τὸν πατέρα εἶναι τοῦ λόγου φησίν*, scil. Eleusinium. Caecilius igitur in vita Aeschinis ibidemque Apollonius Eleusinium memoraverunt, pendetque in plurimis a Caecilio Apollonius [velut in antecedentibus cf. Westerm. adn.]: tenemus Apollonii indiculi auctorem Caecilium. Quocum Laertii catalogus quoniam vinculo quodam cohaeret, biographus Laertianus ut Demetrium Magnetem et Polemonem ita Caecilium ad componendos cognomines adsumpsisse censendus est.

^{145*)} Vixit igitur scholiasta — Symmachus — ante Aelianum et post biographum Laertianum i. e. c. 140—200 p. Chr. n.

6. De Homeris.

Proclus [vita Hesiodi, p. 47 sq. Westerm.] cum ob temporum rationem negasset cum Homero decertavisse Hesiodum, ita rem explanasse sibi videtur, ut alterum quendam Homerum Hesiodi faceret adversarium: ἀλλ' ἴσως ἕτερος Ὅμηρος ἦν ὁ τῷ Ἡσιόδῳ ἰσόχρονος, ὁ τοῦ Εὐφρονοῦ παῖς ὁ Φωκέας, ὁ καὶ τούτῳ τὴν ἔριν στησάμενος, καὶ τὰ ἔπη τοῦ Δείου ἐκείνου ἀνδρὸς τῆ ὁμωνυμῖα πεπλανημένα λέγειν τοῦτον ἐπλάσαντο. Ὅμηροι γὰρ πολλοὶ γεγῶνασιν ἕτεροι ζήλω τοῦ παλαιοῦ τὴν κλῆσιν λαμβάνοντες· καὶ γὰρ καὶ τοῦ Φωκέως Ὅμηρον τούτου ἕτερος ὑπάρχει νεώτερος Ὅμηρος· οὗτος ὁ νεώτερος Ὅμηρος ἦν παῖς Ἀνδρομάχου τῷ γένει Βυζάντιος ὁ τὴν Εὐρυπύλειαν ποιήσας¹⁴⁶). Doctum hunc indicem eo cupidius reddo auctori Laertiano, quo frequentius est eius apud Neoplatonicos memoria velut apud Porphyrium.

Suppleri possunt multa: at exhaurire materiam non possem, si vellem; adhibenda enim esset amplior eruditio quam nunc possideo. Quodsi vero huic scriptioni contigerit, ut quaedam incognita scituque perquam digna de origine memoriae quae hodie superest biographicae et propagatione edocuisse a doctis et peritis harum rerum existimatoribus iudicetur, egregie cum ea actum esse existimabo.

¹⁴⁶) Huc tendit Eustathius in Iliad. praef. p. 4: ὡς δὲ καὶ πολλοὶ Ὅμηροι καὶ ἀπὸ ἰσότησαν ἕτεροι.

Proclus cum Porphyrii historia philosopha eatenus concordat quod ante Hesiodum Homerum conlocavit. At Porphyrius [cf. Suid. s. v. Ὅμηρος et Ἡσιόδος] centum annos, Proclus quadringentos [ex Dionysio cyclographo] antiquiorem vult Homerum. — Suidas s. v. Ἡσιόδος usus videtur Porphyrio.

EPIMETRA.

I. De Favorini oratione Corinthiaca.

Integra Favorini ingenii nulla extare putantur monumenta. Fidem enim qui commentatione quadam praeclara Dionis Chrysostomi quae fertur orationem Corinthiacam addicere voluit Favorino Emperius [opusc. p. 18—31] invenit nullam. Et Geelius quidem [adn. in Dionis or. p. 341 sq.] ita iudicavit, etsi satis probare nondum potuisset Emperius ea sagacissime tamen illum coniecisse, quaeque redarguere esset difficile. Emperii conamen qui elevaret Marresius inventus est in dissertatione 'de Favorini vita studiis scriptis' non uno hoc nomine vituperanda.

Si Emperius verum perspexit, in summo lucro nova illa notitia deputanda est. Cuius enim scriptoris fragmenta disiecta, nisi magnopere falsus sum, repperimus sat multa, eius totum quoddam opusculum si aetatem tulerit, sane nobis gratulemur. Eo intentior sit et accusationis momentorum et defensionis contemplatio.

Corinthios rumoribus adversis sed iis falsis ductos statuum suam propter facundiam et philosophiae studium clari viri in publica bibliotheca positam e medio sustulisse conqueritur orator. Quorum iniquitatem multa cum cavillatione ita irridet, ut ad memoriam suam conservandam statuis non admodum opus esse significet.

Hanc dialexin sive coram populo seu in eorum contione qui ad audiendum convenerant habitam esse Reiskius et Emperius iure contendunt. Condigna sunt quae repetantur argumenta Emperii, quibus orationem abiudicavit Dioni: at hactenus inter omnes convenit. — Addixit Favorino Arelatensi non minore

causarum permotus gravitate. Et vitae ratione et moribus ac studiorum genere dicendique gemellus Favorini erat orator: civis Romanus uterque, imperatoris familiaris, apud Graecos etiam atque adeo apud Celtas vulgo notus, notatus ob libidines: philosophiam et sophisticam amplexabatur et attici sermonis observantiam. Quid? quod Favorini statuam propter Hadriani similitudinem everterant Athenienses. Cum irrisione quadam Atheniensium oblivionem benefactorum perstrinxit orator Corinthius. — Omnia haec tam egregie exposuit Emperius, ut neminem credam fore, quin cum summa voluptate semel iterumque perlegat.

Contra Emperium urguet Marresius:

1. Verba de oratore dicta p. 528 Emp. *τῶν μὲν γὰρ Ἑλλήνων τοὺς ἀρίστους ἔπεισε πρὸς τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα ἀποκλίνειν, τὸν δὲ προστάτην πρὸς τὰ τῶν Ἑλλήνων.* De Emperii sententia Hadrianus est intellegendus imperator. Obvertit Marresius, Hadrianum non cum esset princeps verum iam puerum ad litterarum graecarum studia adeo adductum esse, ut latinas neglegeret. — At si exaggeravit orator? Neque enim hoc sciri potest nec redargui.

2. Favorini aetate non valuit in Corinthios quod innuit orator p. 531 *ὑμεῖς ἔστε νῦν τὸ δὴ λεγόμενον πρῶτα καὶ πρύμνη τῆς Ἑλλάδος,* valuit in Athenas'. Iterum quaero, cur non exaggerasse putem oratorem sibimet ipsi patrocinantem? 'Laus Julia' Corinthus!

3. 'Incusabatur quoddam eius Romae commissum libidinosum flagitium'. Emperius hoc fortasse non recte coniunxit cum Philostrati narratione de Favorini statua ab Atheniensibus eversa. Marresius postquam non sine causa hanc Emperii coniecturam ad rei summam non pertinentem impugnavit, iniuria atque adeo inepte totam Emperii corruisse argumentationem conclusit.

4. Vix digna quae refutentur sunt haec: 'Quod iactavit gloriabundus orator fore ut ignominia notarentur Corinthii, quod cuius statuam illi subvertissent eum ceteri omnes libenter excepturi essent, id non quadrat in Favorini memoriam'. Iactabundus videlicet exaggeravit orator.

5. Nec meliora obloquitur cetera. Velut 'si orator se ex Romano Graecum esse factum gloriatur, Favorinum ideo non posse

intellegi, quod uti erat ita haberi concupivit Romanus'. At coram Graecis est oratio dicitque homo in capiendis audientium animis exercitatissimus!

6. Negat denique Favorinum barbaros vocaturum fuisse Celtas suos, id quod commisit orator. Sufficit Philostratum I 8 produxisse qui refert, tria haec in se ipsum miratum esse Favorinum: *Γαλάτης ὧν ἐλληγνίζειν, εὐνοῦχος ὧν μοιχείας κρίνεσθαι, βασιλεῖ [Hadriano] διαφέρεσθαι καὶ ζῆν.*

Sufficit Emperii argumentatio, quidquid molitur Marresius.

Verissime p. 25 dixit Emperius Corinthiacam umbratili scatere eruditione et importuna doctrinae ostentatione. Multa inveniri satis violenter et imperiose ad res alienissimas traducta diligentemque esse eorum etiam enarrationem quae ad propositum nihil valerent. Eaque omnia p. 33 indicat haud indecora esse omnigenae historiae scriptore, cuius ingentem doctrinam Gellius obstupisset.

Singula videamus.

1. Accurate orator in artificum memoria erat versatus, p. 553 Vulcanum nominat Euphranoris, p. 523 Persen Pythagorae, alibi alios. — Cum ceterorum artificum tum ipsius, Pythagorae eiusque homonymorum omnigena historia meminit ex Polemone aliis sumptorum, atque adeo iudicavit — etsi hoc quidem loco alieno iudicio — de Pythagorae arte atque ingenio.

2. Herodotum et Simonidem oratio adhibuit itemque omnigena historia.

3. Dicta memorarunt Anaxagorae atque Anaxarchi et orator et Favorinus¹⁴⁷): illum — non Xenophontem Solonemve Laert. II

¹⁴⁷) De Anaxagora cf. biographum Laertii II 13. De Anaxarcho IX 59. Alterum Anaxarchi dictum ib. 60 ex Plutarchi 'Alexandro' c. 28 fluxit. — Plutarchum etsi bis citavit non legit tamen Laertius. cf. IV 4 [Speusippus] *Πλούταρχος δὲ φησιν ἐν τῷ Ἀυσάνδρου βίῳ καὶ Σύλλα φθειρομένην ἐκζέσαι αὐτόν.* De Speusippo in Sulla Plutarchi nullum vestigium. Errat scil. in citando vel potius labitur in compilando Laertius. De pediculis enim illic accuratius exponitur: *λέγεται δὲ τῶν πάντων παλαιῶν Ἀκασίον φθειρομένην τὸν Πελίου τελευτῆσαι τῶν δ' ὑστέρων Ἀλκμᾶνα τὸν μελοποιὸν καὶ Φερεκύδην τὸν θεολόγον καὶ Καλλισθένη τὸν Ὀλύμπιον ἐν εἰρκτῇ φρουρούμενον, ἐπὶ δὲ Μούκιον τὸν νομικόν κτλ.* Ab auctore Laertii [scil. Favorino] Plutarchus citatus est. — Plutarcho inscripserat Favorinus *περὶ Ἀκαδημαϊκῆς διαθέσεως* [Galenii

13 — mortuo filio dixisse: ἤδειν θνητὸν γεγεννηκώς, hunc cum a Nicocreonte Cyprio malleis contunderetur, clamasse 'tunde' 'tunde', 'Anaxarchum non tundis'.

4. Demetrii Phalerei statuas omnes uno die esse eversas ab Atheniensibus p. 523 sq. dicit orator. Conf. Laert. V 77 de statuarum eversione: Φαβωρίνος δὲ φησιν ἐν τῇ παντοδαπῇ ἱστορίᾳ τοῦτο ποιῆσαι τοὺς Ἀθηναίους Δημητρίου κελεύσαντος τοῦ βασιλέως. Nihil igitur amplius dicam flagitia libidiosa Socratis ab Aristoxeno ficta quae stringuntur p. 530 Emp. [opusc. p. 27 n.] etiam in omnigena historia tractata esse, id quod supra vidimus, cum de Socratis vita disputaremus. — Unum quod iam sponte consequatur, breviter tangam. Adespota remanserunt nobis e Platonis vita Laertiana crimina in Platonem ob libidinem congesta: nunc haec Favorino vindicabimus. Uno enim tenore in oratione sua Corinthiaca scripsit: τίνας γὰρ οὗτοι οὐ διαβάλλοντες; οὐ Σωκράτην; οὐ Πυθαγόραν; οὐ Πλάτωνα; κτλ. [cf. Emperium l. c.].

II. Olympiodorus de itineribus Platonis.

Olympiodorus de itineribus Platonis secundum Porphyrium in vita Platonis disseruit, in commentario in Platonis Gorgiam [cf. Iahnii ann. suppl. XIV p. 392 sqq.] praeter Porphyrium altero usus est libro. Contendo illum esse Plutarchi vitam Dionis¹⁴⁸). Rem certam nonnullis comprobabo exemplis: cf. p. 393 med. οὗτος δὲ ὁ Δίων εἶχεν ἀδελφὴν Ἀριστομάχην, ἣντινα Διονύσιος ὁ τύραννος εἶχε γυναῖκα· Συρακοσία δ' ἦν αὕτη· εἶχε δὲ καὶ ἑτέραν γυναῖκα Λοκρῆτιν· τοσοῦτον γὰρ ἄδικός τις ἦν, ὅτι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δύο γυναῖκας ἔγημε, τὴν τε Ἀριστομάχην τὴν

περὶ ἀριστ. δωδ. p. 411 Kühn], Favorino Plutarchus περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ. Ceterum ἐφιλοτιμεῖτο καὶ ζῆλον εἶχε πρὸς Πλούταρχον τὸν Χαίρωνέα εἰς τὸ τῶν συναπτομένων βιβλίων ἄπειρον [Suid. s. v. Φαβωρίνος].

¹⁴⁸) Videtur etiam Aelianus eadem vita Plutarchea esse usus, velut V. H. XIII, 10 [Plut. c. III] saepius, quemadmodum apophthegmata quae sub Plutarchi nomine iam id temporis ferebantur exscripsit [cf. C. Schmidt, 'De apophthegmatum quae sub Plutarchi nomine feruntur collectionibus I' Gryphiae 1879 p. 68 sqq.]

Συρακοσίαν τὴν ἀδελφὴν Δίωνος καὶ τὴν Λοκρίδα· εἶχε δὲ καὶ ἀδελφὴν Λεπτίνην ὃ Διονύσιος.

cf. Plut. Dion. c. 3 Διονύσιος δὲ ἄγεται δύο γυναίκας ἅμα τὴν μὲν ἐκ Λοκρῶν ὄνομα Λωρίδα, τὴν δ' ἐπιχωρίαν Ἀριστομάχην· λέγεται δὲ ἡμέρα μὲν ἑκατέραν ἀγαγέσθαι μιᾷ. Cf. c. 4 ταύτης [Aristomachae] ἀδελφὸς ὢν Δίω. c. 9 Λεπτίνης ὃ ἀδελφὸς [Dionysii].

Pergit Olympiodorus l. c. λέγει τοίνυν ὃ Δίω τῷ Πλάτωνι ὅτι ἐντυχε τῷ Διονυσίῳ· εἰκὸς πείθεις αὐτὸν τοῖς λόγοις σωφρόνως πολιτεύεσθαι καὶ σῴζεις ὅλας πόλεις· ὃ δ' εἶξας τῇ φιλίᾳ ἐντυγχάνει αὐτῷ. Liberius reddit Plut. 4 ὡς πρῶτον [Dio] ἐγεύσατο λόγον καὶ φιλοσοφίας ἡγεμονικῆς πρὸς ἀρετὴν, ἀνεφλέχθη τὴν ψυχὴν . . καὶ προσδοκήσας ὑπὸ τῶν αὐτῶν λόγων ὁμοία πείσεσθαι Διονύσιον, ἐσπούδασε καὶ διεπραξάτο ποιησάμενος σχολὴν αὐτὸν ἐντυχεῖν Πλάτωνι καὶ ἀκοῦσαι.

Sequitur apud Olympiodorum conloquium ex Porphyrio adsutum; deinde Platonis venditio ex Plutarcho: ἐπεὶ τοίνυν οὐκ ἐφείδετο αὐτοῦ, ἀλλὰ τὰ κάλλιστα συνεβούλευεν αὐτῷ, ὠργίζετο καὶ ἐφλέμινε· καὶ τινες μὲν φασιν, ὅτι ὃ Δίω ἐδλαβηθεὶς μὴ πως ἐπιβουλεύσῃ . . ὃ Διονύσιος ἤτησε Πόλλητά τινα στρατηγὸν Λακεδαιμονίων νύκτωρ ἐκπορίσαι αὐτὸν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λάθῃ. Plut. Dio c. 5. . . οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Δίωνα τὸν Πλάτωνα σπεύδοντα συνεξέπεμπον ἐπὶ τριήρους, ἣ Πόλλιν ἐκόμιζεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Σπαρτιάτην. Olympiodorus: ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι αὐτὸς ὃ Διονύσιος εἶπε τῷ Πόλλητι λάθρα ἵνα αὐτὸν ἐκβάλλῃ· καὶ ἐξεβλήθη. cf. Plut. Dio 5¹⁴⁹). — Adnexuit Olympiodorus narrationem de Anniceride ex Porphyrio; cetera ex Plutarcho non sine perversitate exscripsit omnia, quae compilare nolo. Vides Olympiodori auctoritatem ne hic quidem esse adhibendam.

III. Philodemus de philosophis.

Ex Philodemi de philosophis opere indiculi supersunt Academicorum et Stoicorum, ille editus a Büchelero programme

¹⁴⁹) Scripta Plutarci et genuina et spuria Neoplatonicis nota erant velut Eunapio vitae parallelae [cf. I p. 4 ed. Boissonade Amstelodami 1822].

Gryph. 1869 [cf. Röperum philol. anzeiger II p. 24 ff. Gomperzium Jen. liter. zeitung 1875 p. 603 ff] hic a Comparetto in rivista di filologia 1875 p. 449 sqq. In Academicorum catalogo fragmenta metrica ex Apollodori chronicis desumpta felicissime eruit Röperus, velut col. XXVII—XXXI, quae tamen solummodo ad successiones pertinent. Quae de successorum vita rebusque enarrantur alterum redolent fontem etiam de Röperi sententia. Fuit cum Nietzscheus propter Laertii similitudinem Demetrium Magnetem Philodemi auctorem statuit, at sine causa. Mox rem iterum perpensam in dubio reliquit.

Comparabo nonnulla de Polemone:

Col. XIII 3—XIV.	Laertius IV 17.
<p>φυγεῖν δὲ δίκην αἰσχρὰν κακώσεως ὑπὸ τῆς γυναικός· εἶναι γὰρ φιλόπαιδα καὶ παντοδαπὸν, ἵνα τῷ συναντήσαντι χρῆσθαι προχείρως ἔχη· θηραδαίς ὑπὸ Ξενοκράτους καὶ σχολάσας αὐτῷ τοσοῦτο μετέλλαξε κατὰ τὸν βίον ὥστε μηδέποτε τὴν τοῦ προσώπου φαντασίαν . . . .</p>	<p>Antigonus [ἐν βίοις].</p>
<p>ἰγνύαν λυτ . . . . τοὺς ἐναντίους ὄρων κρατοῦντας ἐν τε τοῖς θεάτροις ἀπαθῶς θεᾶσθαι τῶν ἄλλων συναποφερομένων τοῖς εἰρημένοις. καὶ σκληρότητα γραφαῖς ἐμφαινων . . . .</p>	<p>idem.</p> <p>κυνὸς γὰρ λυττῶντος καὶ τὴν ἰγνύαν διασπάσαντος μόνον μὴ ὠχρᾶσθαι κτλ. καὶ ταραχῆς γενομένης ἐπὶ τῆς πόλεως πυθομένων τὸ γεγονὸς ἄτριπτον μείναι· ἐν τε τοῖς θεάτροις ἀσυμπαθέστατος ἦν. § 18 καὶ ὅλως ἦν τοιοῦτος οἷόν φησι Μελάνθιος ἐν τοῖς περὶ ζωγραφικῆς· φησὶ γὰρ δεῖν ἀνδάδειαν τινα καὶ σκληρότητα τοῖς ἔργοις ἐπιτρέχειν κτλ.</p>

Incertus haesito in tanta similitudine non minus quam Büchelerus. Neque enim iis potest quaestio solvi quae hucusque disputavimus. — Idem in Stoicorum cadit indicem, ubi et Her-

mippus producitur testis et usurpatur Sotio [cf. Gomperzium Jen. litteraturzeitung 1875 p. 665].

IV. *Περὶ ὁμωνύμων fragmenta ex scholiis
Aristophaneis conlecta.*

Dixi p. 128 sq. de catalogis homonymorum qui insunt in scholiis Aristophaneis¹⁵⁰). Ipsorum nunc subiciam indicum syllogam:

Agathones. Ran. 83: 1. Agatho tragicus. ἦν δὲ καὶ κωμωδοποιὸς τοῦ Σωκρατικοῦ διδασκαλείου.

Alcibiades. Ran. 1422; γεγόνασι δὲ Ἀλκιβιάδαι δ'.

Antimachi. Nub. 1022: [1. ὁ εἰς θηλύτητα κωμωδούμενος] ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερος ἐπὶ πονηρίᾳ κωμωδούμενος· τρίτος δὲ Ψακάδος λεγόμενος· τέταρτος ὁ τραπέζιτης οὗ μέμνηται Εὐπολις ἐν Δήμοις· πέμπτος ὁ ιστοριογράφος.

Chaerides. Av. 858: 1. Chaeris citharoedus. ἐστὶ καὶ ἕτερος ἀθλητῆς οὗ μνημονεύει Κρατῖνος ἐν Νεμέσει. Cf. Pac. 951.

Diagorae. Ran. 320: 1. Diagoras Melius. γέγονε δὲ καὶ ἕτερος κωμωδούμενος ἐπὶ μεγέθει· Ἐρμιππος ἐν Μοῖραις κτλ.

Execestides. Av. 11: 1. Car. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερος*** ἔχων λύραν ἔργον Εὐδόξου ιταίνει ψίθυρον εὐήθη νόμον· μέμνηται δ' αὐτοῦ καὶ Πολέμων ἐν τῷ β' περὶ τῆς Ἀθήνησιν Ἐρατοσθένους ἐπιδημίας κτλ. Cf. Dübneri adn. crit.

Gorgiae. Av. 1701: 1. Gorgias rhetor. ἦν δὲ καὶ ἕτερος ἱατρός, οὗ μνημονεύει Ἀλκαῖος ἐν Ἐνδυμίωνι.

Micones. Lysistr. 679: 1. Mico pictor. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερος Μίκων εἰς πενίαν κωμωδούμενος.

Myronidae. Lysistr. 801: δύο Μυρωνίδαι ἦσαν ὡς ἐν Ἐκκλησιαζούσαις δεδηλωται· ἐνθάδε τοίνυν μέμνηται τοῦ ἐν Οἰνοφύτοις νικήσαντος.

Phaylli. Acharn. 214: 1. Phayllus cursor optimus. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερος ἀθλητῆς ὀγδόην ὀλυμπιάδα νικήσας, καὶ τρίτος λωποδύτης.

¹⁵⁰) Hinc Suidas Eudocia Etymologus Magnus ss. vv. — Bacides et Sibyllas omisi [cf. diss. p. 2] et Molones [cf. p. 130. adn. 144].

Philocles. Av. 281: *γεγόνασι δὲ Φιλοκλείς δύο τραγωδιῶν ποιηταί· εἷς μὲν ὁ Φιλοκλέους ἀπόγονος· ἐκείνου μὲν γὰρ υἱὸς Μόρσιμος, τούτου δὲ Ἀστυδάμας, ἐκ τούτου δὲ Φιλοκλῆς καὶ ἕτερος ὁ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν περιπεπτωκῶς τῷ δευτέρῳ Φιλοκλεῖ.*

Phormiones. Pac. 347: 1. Phormio Asopii. ὁ δεύτερος ἦν κωφός· μέμνηται καὶ Στρατιῆς Ἀταλάντῃ· τρίτος μοιχός· Κρατῖνος· τέταρτος Κροτωνιάτης ἀρχαῖος· Κρατῖνος Τροφονίῳ.

Phrynichi. Av. 750: *τέτταρες δ' ἐγένοντο Φρύνιχοι· ὁ μὲν εἷς, οὗ νῦν μνημονεύει Πολυφράδμονος παῖς ποιητῆς ἡδὺς ἐν τοῖς μέλεσιν· ὁ ἕτερος Χοροκλέους παῖς ὑποκριτῆς· τρίτος Φρύνιχος ὁ κωμικός, οὗ μέμνηται Ἐρμιππος ἐν Φορμοφόροις ὡς ἀλλότρια ὑποβαλλομένου ποιήματα· τέταρτος δ' ἐστὶν Ἀθηναῖος τὸ γένος ὁ στρατηγῆσας τὰ περὶ Σάμου καὶ Ἀστυνόχῳ προσθήμενος, ἐπιχειρήσας δὲ τῇ τοῦ δήμου καταλύσει. Cf. Ran. 13.*

Pisandri. Av. 1556: *δύο δ' εἰσὶ Πείσανδροι, καθάπερ Εὐπολις ἐν Μαρικᾷ φησιν κτλ.*

ἄκουε νῦν Πείσανδρος ὡς ἀπόλλυται.

ὁ στρεβλός; οὐκ, ἀλλ' ὁ μέγας Οὐνοκίνδιος·

καὶ Πλάτων ἐν Πείσανδρῳ περὶ ἀμφοτέρων λέγει. Cf. Lysistr. 490.

Simermones. Nub. 542: 1. Simermo Hermippi histrio. *Σιμέρμων τις ἕτερος κωμικός ἐν τινὶ αὐτοῦ δράματι εἰσῆξε πρεσβύτην τινὰ βακτηρίαν κρατοῦντα.*

Sosiae. Vesp. 78: *δύο δ' εἰσὶ Σωσῖαι ὁ μὲν Πυθίδος ὁ δὲ Παρμένωνος.*

Theagenes. Pac. 928: 1. Theagenes pauper. *ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος Θεαγένης ὁ εἰς Ὅμηρον γράψας καὶ δς [codd. ὄς καί, aliter Sengebusch diss. [hom. I p. 212] ἐπὶ μαλακία διεβάλλετο καὶ ἄλλοι πολλοί. Cf. Av. 822.*

Thucydides. Cf. p. 127.

Timothei. Plut. 180: *πολλοὶ δὲ Τιμόθεοι κωμωδοῦνται· νῦν δὲ τοῦ στρατηγοῦ μέμνηται, ὃς ὑψηλὸν πάνυ πύργον ἐποίησεν ὡς πλούσιος.*

Xenocles. Ran. 86: *εἰσὶ δ' ὡς φασὶ δύο Ξενοκλεῖς τραγωδοὶ
γεγονότες· τρίτος δ' ἐστὶ τούτοις ὁμώνυμος πολιτικός,
φάυλου [Φαῦλλον Wilamowitzius] μὲν πατρός, τῶν δὲ δήμων
Χολαργεύς¹⁵¹).*

¹⁵¹) Adiungo quos exhibet Harpocratio cognomines ad inlustrandos decem oratores Atticos compositos: Alcibiades. Alcimachos. Alexandros. Amadocos. Artemisias. Carcinos. Cephisodoros. Ctesiphontes. Dracontes. Epicrates. Eubulos. Hieronymos. Hipparchos. Lysimachos. Nicanores. Polystratos. Theognides. Qui quatenus ad Caecilium referantur — de quo cf. p. 132 — explorandum est. — Ceterum cum indicibus ex scholiis Aristophaneis supra adscriptis videntur cohaerere Antiphontes cf. vita Antiphontis apud Westerm. biogr. graeci minores p. 232: *ὅτι δὲ ὑπὸ τῶν Ἰ ἀπέθανεν, ἱστορεῖ καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ ἐπὶ τῶν Φιλιππικῶν· ἀλλ' οὗτος γ' ἂν εἴη ἕτερος Ἀνσιδωνίδου πατρός, οὗ Κρατῖνος ἐν Πυτινῇ ὡς πονηροῦ μνημονεύει.*

Ernestus Maass.

V. d. W.-M. ERNESTO MAASSIO

S.

Sentio audaciorem me fuisse, amice Maassi, cum tecum constitui ut quaecumque minus dextre mihi videreris administrasse per literas Favorino tuo subiciendas uberius atque rotundius edissererem quam adnotationibus carptim infra marginem additis fieri posset. in dies enim magis ab ea sententia deflexi quam mihi iam paene persuaseras. cavillabuntur quidem malevoli invidique intra eundem librum diversissima adfirmari. quamquam istos non curo, qui ne id quidem pertimescam ne tu aegre laturus sis quod a te dissentio, contra te pugno, erroribus tuis quam possum acerrime insto. qui neque Platonem habent amicum neque veritatem amiciorum *κολοιοὶ ποτὶ κολοιοῦς* considant mutuis laudibus communem *οὐδένοιαν* excusantes. nos invicem censores simus aequi et incorrupti, in vituperandis amici erroribus acres, parci in laudando. ita te facturum fuisse confido, ita ipse feci, neque hercle hac de causa haesito. verum enim vero sententia ea quam ego teneo flagitat ut Diogenis in compilando ratio, in conectendis excerptis ars, in dicendo consuetudo diligentissime pertractetur, unde tandem ad quaerendos potius quam inveniendos fontes adsurgatur. quod neque praestiti neque praestare potui, cum aliis multis de causis (scis enim quam diversis negotiis distinear), tum quia omnino scriptori manus admoveere reformido, cuius vel recensendi subsidia ex abditissimis angulis utique manca conqui-
renda sunt, nisi (quod nos inviti fecimus) spurcissimis adquiescere volumus exemplaribus. pudeat philologos quod nondum extat

recensio Diogenis. scilicet cum Hesiodium *πλέον ἡμῶν παντός* plerique neglegant, nihil fit; quod, opinor, dimidio minus est.

Tamen standum est promisso. nam quae inter nos est familiaritas, quantus in me est tui studiorumque tuorum amor, piaculum committerem, si maturatum a te libellum in prelis latitare iuberem mea causa. itaque accipe quidquid calamo rapido in chartulam conieci, evocatus vel in Suidianam paludem e lucorum Theocriteorum amoenitate — pasce capellas et potum pastas age, Tityre: ego visum eo Maassii pecora, num revera pastu Favorini saginata sint. agedum, procede, *κρίε πέπον*, Diogenes; tu confiteris ipse, confiteris solus te Favorini sive frugibus sive glandibus dapes tuas ditasse. antequam probrum mendacii occultique furti in te coniciamus, certe audiendus es. —

Ea quae ex Omnigena historia se sumpsisse diserte adfirmat Diogenes, tantum abest ut ingentis doctrinae prae se ferant speciem, ut potius ad tria quattuorve capita miscellae historiae redigenda esse videantur. e quibus primum inventa non tam in philosophia quam philosophorum in litteris continet. VIII 83 Alcmaeo primus *φυσικὸν λόγον* componit; II 20 Socrates cum Aeschine primus (e philosophis nimirum) rhetoricen docet; III 24 Plato primus *ἐν ἐρωτήσει λόγον* profert; V 9 Aristoteles primus (e philosophis nimirum) pro se ipso iudicalem orationem componit; IX 23 Parmenides primus proponit *τὸν Ἀχιλλέα λόγον*, quod etiam Zenonis Eleatae vitae intruditur (nam IX 29 ita distinguendum *τὸν Ἀχιλλέα πρώτος λόγον ἠρώτησεν (Φαβωρίνος δὲ φησι Παρμενίδην) καὶ ἄλλους συγνοῦς*); VIII 47 et 12 Pythagoras primus ex arte nutrit athletas, primus definitionibus utitur, qua in via pergunt Socratici Aristoteles Stoici, primus terram rotundam dicit, cui sententiae contrariam e Theophrasto statim adnectit Diogenes; in Parmenidis vita (IX 21), ubi Theophrasti illud excerptum integrum apponit, Favorini oblitus est. similem de inventi auctore dubitationem utroque loco notavit VIII 14 et IX 23; sed hoc ex Memorabilibus Favorini est. Omnigenae historiae in illo ampliore de Pythagora excerpto nominatur liber octavus, idem redit in invento Platonis, unde et Nietzscheo et te cautior id tantum deduco, ut de philosophorum inventis in

illo libro Favorinum egisse statuum. e quibus restant Anaximandri gnomon Spartanus (II 2) et Anaxagorae Metrodorique studia HomERICA (II 26), quibuscum facile coniungitur quod IX 34 est, II 24 significatur, Democritum propter simultatem, quam cum Anaxagora exerceret, negasse eas de sole et luna sententias, quae vulgo tamquam huius inventa ferrentur, ab Anaxagora primo prolatas esse. sed si pertinacius resistis, non intercedo quominus inter miscellaneas historiolas hanc referas. nam talia sunt quaecumque restant; unde vitas philosophorum a Favorino enarratas esse nequaquam consequitur. Metapontini Pythagorae domum Cereris fanum, vicumque in quo sita erat Museum vocant (VIII 15); Diogenis tragoedias Pasiphon, philosophus Eretriacus, (cuius patria sub monstro *Λουκιανοῦ* latet) composuit (VI 73); Plato in republica scribenda Protagorae libros compilat (III 57), quod in secundo libro lectum esse traditur; numerus cur mutetur causa nulla, modo similis fuerit Omnigena Favorini historia Variæ Aeliani aut Memorabilibus Favorini. Plato in Phidiadis Aeginetae aedibus nascitur (III 3); Protagoras audit Sapientia (IX 50). duo scite dicta sunt, Carneadis alterum, cum Mentorem schola eicit (IV 63), alterum Aristippi (VI 25), quod ita adnexum est excerptis sylloges cuiusdam apophthegmatum, ut facile adpareat et Favorinum ad manum fuisse Diogeni et cetera apophthegmata non sumpta esse ex eo. tertium apophthegma, parodia rursus HomERICA, coniunctum est cum invento Aristotelis supra iam adlato. Bionem aegrotum in lectica sequitur Antigonus (IV 54), cum quo coniungendum quod de Theophrasti lectica traditur (V 46), ubi liber Favorini non indicatus est. denique unum quasi caput efficiunt ea quae de accusatoribus philosophorum sunt, Polyucto Socratis (II 78) Charmandro Platonis (III 19), Demophilo Aristotelis (V 5) Demetrio Poliorceta Demetrii Phalerei (V 77). adscribo de Platone verba ipsa, ut intellegas te (ducibus quidem aliis) incautius egisse cum multa atque adeo integram itinerum Platoniorum narrationem Favorino tribueres. *Χάρμανδρος Χαρμανδρίδου ἐγράψατο αὐτῷ δίκην θανάτου κατὰ τὸν παρ' αὐτοῖς τεθέντα νόμον, τὸν πρῶτον ἐπιβάντα Ἀθηναίων τῆ νήσῳ ἄκριτον ἀποθνήσκειν. (ἦν δ' αὐτὸς ὁ θεὸς τὸν νόμον καθά*

φφσι Φ. ἐν Π. 'Ι.) εἰπόντος δέ τινος κατὰ παιδιὰν κτέ. nam in Aristotelis vita praeter ipsum Demophili nomen nihil esse Favorini ipse Diogenes explicite dicit.

Haec sunt quae apud Diogenem manifesto ad O. H. redeant. concedo latere pauca fortasse in historiis, credo inter inventa latere conpluria, velut II 48 Xenophontem e philosophis primum historiam scripsisse, Protagoram *Σωκρατικὸν εἶδος λόγων κινήσαι* IX 53, alia. praefracte vero nego aut gravia aut multa e Favorino sumpsisse Diogenem, nedum tibi adsentiar qui Diogenem O. H. Favorini dicis epitomam. quamquam excludis Scepticos; quidni etiam Stoicos et Epicureos? nam in neutris quidquam Favorinianum. sed nolo singula exagitare cum totam rem negem. tu ipse concedis ex Gellii loco, quem Nietzscheus ad Favorinum bene retulit, de ordine Omnigenae historiae nihil posse concludi, ambigi posse num ullus fuerit ordo. tamen excogitas alphabeticum. sed iniuria te adficerem si rationibus p. 53 adlatis te multum tribuere crederem. Stephani Byzantii locus s. v. *Ἀλεξανδρεία* lacunosus est; vin tu in lacuna fundamentum ponere? verba apud eundem *Ἀργίλος· ἢ πρὸς τῷ Στρομόνι ποταμῷ πόλις* si lexicographum redolent, num lexicon fuisse probant integrum opus? fingere etiam adversariis tuis licet. fingamus igitur qualis supra fuit de inventis philosophorum, de urbibus quae a bestiis nomina acceperint, articulum. pace tua liceat animi sententiam proferre. inposuit tibi Nietzschei audacia; etsi sentiebas in dispositione eum falsum esse, tamen idem quod ille voluit efficere cupiebas, ut inventum esset sane luculentum. itaque argumentatione araneae telis tenuiore irretiri te passus es. nam contumacia Nietzschei vel ab eo loco recte explicando deterritus es, ex quo solo de ordine O. H. aliquid disci potest. is Photii est, qui de tertio Sopatri libro haec nequaquam ambigua verba habet p. 103^b *ὁ δὲ τρίτος λόγος συλλέγεται ἀπὸ ἐκ τῆς Φαβωρίνου παντοδαπῆς ὕλης, ἔκ τε τοῦ ν καὶ τοῦ ξ καὶ καθ' ἑξῆς, πλὴν τοῦ τ, μέχρι τοῦ ω. ἐν οἷς διάφοροι ἱστορίαι καὶ τῶν κατὰ τὰ ὀνόματα θέσεων αἰτιολογίαι καὶ τοιαῦτα ἑτέρα.* ridiculus est Nietzscheus cum librum τ deplorat, quem Sopater spreverit. scilicet ne id quidem legerat, Diogenis Laertii libros

excerptos esse in Sopatri libro VI solos primum quartum nonum decimum. in sua autem explicatione nihil ostendit nisi sermonis Graeci ignorantiam. verum in propatulo est, recte intellectum a Nauckio (Philol. V 704). Favorinus XXIV libros doctrinae confusanae congescit, eisque litteras non numeros inscripsit. ergo actum est de lexico per elementa digesto, actum omnino de O. H. ordine. homonymos aliquot congestos esse a Gellio audimus: sed nullum suppetit vestigium, cur ultra Aeliani Variam historiam hoc studium Omnigena Favorini foverit. nullum vestigium suppetit, cur Diogenes in suis homonymorum catalogis omnino usus esse credatur Favorini O. H. nam Pittacorum (in quibus Memorabilia nominantur) peculiarem rationem esse ipse recte exposuisti.

Ergo ea species Omnigenae Historiae quae et ex certis reliquis et ex certo de ordine testimonio exurgit Variam Aeliani Historiam potius quam tuum Cornu Copiae aequiperat. poteramusne aliud expectare a Favorino? hominem saeculi sui exemplar memini aliquando me eum vocasse, soloece atticissantem, philosophum rhetorem, aulicum libertatis iactatorem, eunuchum prurientem, cymbalum mundi, ut Apio fuit meliore aetate, sed surdum cymbalum. facit talis vir (sit venia verbo) ad aetatem cuius facies vario quidem colore et hilari nitet, sed eo colore qui in cadavere putredinem proxime antecedit, nisi forte fucus est et paederos; aetatem cuius deus est exoletus, decora Graecae linguae Aristides comitali morbo, Latinae Fronto podagra enecati, denique hic Gallus in utraque lingua disertissimus, cuius figuram Polemo adversarius in Physiognomicis ita descripsit (apud Val. Roseum An. Gr. II 71) *tensam frontem, genas molles, os laxum, cervicem tenuem, crassa crura, pedes plenos tamquam congestis pulpis, vocem femineam, verba muliebria, membra et articulos omnes sine vigore laxos et dissolutos*. utrum tali homini Omnigena historia qualem ego ad Aeliani praenestine atticissantis exemplum descripsi an tuum omnis biographicae eruditionis promptuarium convenit?

Miraculum facis Favorinum, alterum miraculum Diogenem. quid enim? cur tanta molitus est misellus homo, cuius calliditatem vereor ne solus tu iactes, si nihilo minus fraus perpluit? qua tan-

dem de causa totiens Favorini nomen posuit, si omnia ex eo sumpsit? cur non eodem modo quo ceteri, quos eisdem fontibus usos esse demonstrasti, furtum celavit? paucis hunc locum absolvo, poteram infinita loqui, nam quaevis pagina idem probat. sit unum, gravissimum sane, instar omnium. III 37 Platonis Rempublicam Aristoxenus dicit *πᾶσαν σχεδὸν ἐν τοῖς Πρωταγόρου γεγράφθαι ἀντιλογικοῖς*. eiusdem libri § 57 Rempublicam *εὐρίσκεσθαι σχεδὸν ἅλην παρὰ Πρωταγόρα ἐν τοῖς ἀντιλογικοῖς* Favorinus dicit in O. H. hocine Diogeni imprudenti excidit? nam consulto eum bis adposuisse idem, semel nominato suo auctore, semel auctoris auctore, ne cogitari quidem potest. contra error facillimus, si vitae cuiquam quam integram describit ex altero libro, Favorino scilicet, carptim pauca adspersit. sufficeret mihi hic unus locus ut Favorinum a perpetuo Diogenis fonte secernerem. iam plus doceat. scilicet, fac Diogenem animadvertisse se bis idem dicere, delesse autem Aristoxeni nomen, cum lectoribus suis Favorinum acceptiorem esse sciret. fac recurrere, ex Aristoxeno scilicet, idem apud Clementem aut Hesychium: adfirmares tu manifestum esse Favorini vestigium, defenderes hanc sententiam cum specie veri, exornares blandis acuminis et doctrinae lenociniis: ac tamen falleres te ipsum atque omnes quibus tuam opinionem persuaderes. vide iam Aristotelis de sycophantis Atticis ἀπόφθηγμα, quod Diógenes V 9 ex Favorino habet. quod cum redeat in Ptolemaei Peregrini vita, tibi unica fuit ansa, cur hanc vitam ad Favorinum revocares p. 86. atqui Ptolemaeus ipsum adscripsit testem, epistulam Aristotelis ad Antipatrum missam. licetne igitur ita procedere ut eundem testem a Favorino excitatum esse, sed ab altero compilatore omissum esse arbitremur? similiter in una illa narratione res se habet qua cum tu tum ego ipse olim deducti sumus ut Numenii biographica ad Favorinum referremus. dixisti de ea p. 113. sed ubi paullo attentius testes inter se comparaveris, evanescet omnis huius suspicionis probabilitas. nam Diogenes (IV 63) e Favorino narrat, Carneadem cum animadvertisset paelicem suam a Mentore discipulo corrumpi, schola ei interdixisse versibus Homericis scite ad causam deflexis, nec minus scito responso Mentorem abiisse ut ipse discipulos in propriam scholam cogeret. Numenius rem

eandem narrat (apud Eusebium XIV 738), et coloribus suis sine dubio inquit, nec tamen ita ut idem subesse possit auctor, nam Carneades ἐπ' αὐτοφώρῳ moechum deprehendit, καὶ καταλαβὼν παρητήσατο τῆς διατριβῆς. unde scis et solemnem ἀποκήρξιν discipuli et apophthegmata Numenii fonti infuisse? in quibus summa rei est apud Diogenem. sed certo potest dici, Numenii fontem non solum a Favorino sed omnino a fonte Diogenis fuisse diversum. nam Numenius Academiae propagationem usque ad Antiochum Ascalonitam persequitur, ac Mentoris mentionem non inter facta memorabilia quae de Carneade proderet iniecit, sed in ipsa successione: incipit enim *Καρνεάδου δὲ γίνεται γνώριμος Μέντωρ μὲν πρῶτον οὐ μὴν διάδοχος*. vides e particula μὲν sequi, mox eum fuisse nominatum qui Carneadem excepit, postquam Mentor suam scholam condidit, Clitomachus. in Diogenis fonte Academiae historia terminabatur in Clitomacho. iam Philonis ne mentio quidem est, neque videtur fons primarius vel mortem Clitomachi novisse. quod denique de Arcesilao ac Lacyde eadem narrantur apud Numenium et Diogenem, id ex primariis fontibus satis superque explicatur, nec potuit omnino aliter accidere. tanto autem uberius Numenius est ut non solum Diogenem sed etiam eum ex quo proximo sua Diogenes accepit longe superare videatur:

Transeamus ad eum scriptorem, cuius in hac quaestione auctoritas est summa, Hesychium Illustrem, Suidae fontem. propter turbas ab hominibus insulsis excitatas praemitto, me, sicut par est, Nietzschei de Hesychio disputationem summis laudibus dignam habere, tecum consentire in plerisque. Hesychium nobis praeter ea quae in Platonis scholiis scita indagavit Rohdii coniectura, innotescere e Suida, Suidae codicem meliorem repraesentare olidum Violarium, Eudociae suppositum. Hesychium in philosophis praeter paucissima quae aliunde, velut e Porphyrio, adiecit, pendere ex eo auctore (sive plures fuerunt) cuius excerptis Diogenes cum alia tum Favorinum admiscuit. neque si quis statuerit, ab Hesychio praeter hunc Diogenis auctorem etiam ipsum Diogenem lectum esse, quidquam profici; ceterum hoc neque demonstratum est, neque ullo pacto probabile. dissentimus igitur in eo tantum, quod tu Hesychii auctorem Favorinum vocas.

quae lis eo decernitur ut investigetur, num quid Suidae (Hesychio) insit quod certo reducendum sit ad Favorinum. fieri potest ut unum alterumve me fugerit: inveni vero paucissima haec. Anaximander secundum Diogenem εὔρε γνώμονα πρώτος (καὶ ἔστησεν ἐπὶ τῶν σκιοθῆρων ἐν Λακεδαίμονι καθά φησι Φαβωρίνος ἐν Π.Ι.) τροπὰς τε καὶ ἰσημερίας σημαίνοντα καὶ ὥροσκόπια κατασκεύασεν, καὶ γῆς καὶ θαλάσσης περίμετρον πρώτος ἔγραψεν ἀλλὰ καὶ σφαιρὰν κατασκεύασεν. secundum Suidam πρώτος ἰσημερίαν εὔρε καὶ τροπὰς καὶ ὥρολογεῖα καὶ τὴν γῆν ἐν μεσαιάτῳ κείσθαι, γνώμονά τ' εἰσήγαγε καὶ ὅλως γεωμετρίας ὑποτύπωσιν ἔδειξεν. vides ut Diogenes eis quae apud Hesychii suumque auctorem invenit Favorinum immiscet? Plato secundum Suidam non aliter atque Porphyrium in insula Aegina nascitur: apud Diogenem legimus ΠΙ 3 ἐγεννήθη δὲ κατὰ τινὰς ἐν Αἰγίνῃ (ἐν τῇ Φειδιάδου οἰκίᾳ τοῦ Θάλητος, ὡς φησι Φ. ἐν Π.Ι.) τοῦ πατρὸς . . . πεμφθέντος κληροῦχον κτέ. vides contaminationem? Suidas Ἐμπεδοκλῆς Μέτωνος, οἱ δ' Ἀρχεγόμου, οἱ δ' Ἐξανέτου, καὶ ἀδελφὸν ἔσχε Καλλικρατίην. Diogenes in vitae principio Metonem patrem ponit, de quo exquisita apponuntur testimonia. sequitur e Satyro Exaenetus et de victoriis Olympicis narratio¹⁾, quibus Diogenes gloriabundus addit VIII 53 ἐγὼ δ' εὔρον ἐν τοῖς ὑπομνήμασι Φαβωρίνου ὅτι καὶ βοῦν ἔθυσσε τοῖς θεοῖς ὁ Ἔ. ἐκ μέλιτος καὶ ἀλφίτων. καὶ ἀδελφὸν ἔσχε Καλλικρατίδην. denique pater Archinomus e Telaugis epistula. fratris ergo memoria nihil ad Favorinum. tene, mi Maassi, hoc etiamsi aliter se haberet, pro te non pugnatum fuisse, est enim Memorabilium excerptum; sed augetur, opinor, vis meae sententiae si de utroque Favorini libro valet. etiam ea quae § 73 de veste Empedoclis referuntur e Favorini Memorabilibus, intertexta Neanthis narrationi, similiterque redeunt apud Suidam, non opus est ex Favorino sumpta esse ab Hesychio,

¹⁾ Memorabilis hic locus, nam postquam e Satyro narratum est, lucta vicisse Exaenetus, additur ἢ ὡς Ἡρακλείδης ἐν τῇ ἐπιτομῇ δρόμῳ. videri igitur potest auctor vitae Satyrum ipsum cum epitomato composuisse. quod non necessarium. demonstravit enim Diesius Heraclidem Lembum excerpta e Satyro cum Sotionis excerptis permiscuisse; neque nihil de suo addidisse censendus est scriptor saeculi Aristarchei.

cum ipsum Favorinum ea ab Hippoboto aut Diodoro (sive Ephesio sive Eretriensi cf. Hippolyt. philos. 2, 11) accepisse sequatur e § 69. 70. hinc iudicium paratum est de *συνεμπτώσει* sane speciosa. Suidas de Phalereo Demetrio *οὕτως ἦν σφόδρα εὐπροσπής ὡς καὶ διαβολὴν λαβεῖν ὅτι γέγονεν ἐρώμενος Νέωνος καὶ προσαγορευθῆναι ὑπὸ τινων αὐτὸν Λαμπετὸ καὶ Χαριτοβλέφαρον*. Diogenes V 76 post locum perturbatum. *ἦν ἐκ τῆς Κόνωνος οἰκίας ὡς Φ. ἐν α' τῶν Ἀ. φησὶν, ἀλλ' ἀστῆ καὶ εὐγενεὶ συνώκει Λαμῖα τῆ ἐρωμένη, καθάπερ ὁ αὐτὸς ἐν τῷ α' φησί. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Κλέωνος πεπονθέναι ἐν τῷ β' ἱστορεῖ. Αἰδύμος δ' ἐν Συμποσιακοῖς καὶ Χαριτοβλέφαρον καὶ Λαμπετὸ καλεῖσθαι αὐτὸν φησιν ἀπὸ τινος ἑταίρας*; Didymi locum apposuit etiam Athenaeus XIII 593. eundem esse Neonem et Cleonem patet: utrum nomen verius sit ignoratur. tamen erraret qui Suidam ad coniunctam Favorini et Didymi memoriam revocaret, nedum ad Diogenem. nam Suidae auctor sine dubio e pulcritudine et mollitie Demetrii nomina feminina repetit, atque censendus est ad convicia detrectatoris redire, quales eximio viro Demetrio contigere plurimi, vide Durin et Carystium Athenaei (XII 542). contra Didymus, usus grammaticis *περὶ ἑταιρίδων* commentariis, aliunde eadem nomina repetit. quodsi Hesychius a Didymo abhorret, cum Favorini Memorabilibus ea tantum de causa cohaerere censendus est quod ipse ad auctores illos Favorini redit. quis denique spondet librariorum demum incuria factum esse ut nomina Cleo et Neo discrepent? gravis locus in Protagora est. Suidas enim *ἐπεκλήθη πρῶτος οὗτος σοφιστής· πρῶτος δ' οὗτος τοὺς ἐριστικούς λόγους εὔρε καὶ ἀγῶνα λόγων ἐποίησατο*. Diogenes IX 50 *ἐκαλεῖτο σοφία, ὡς φησι Φ. ἐν Π. Γ. καὶ πρῶτος ἔφη δύο λόγους εἶναι περὶ παντὸς πράγματος ἀντικειμένους ἀλλήλοις, οἷς καὶ σννηρώτα, πρῶτος τοῦτο πράξας*. si Favorino usus esset Hesychius, σοφία aut σοφιστής corruptum esset habendum. atqui sophistam primum fuisse Protagoram nemo ignorat, contra Zellerus verissime intellexit Favorinum cognomen Democriti, qui secundum perversas aetatum computationes Protagorae praeceptor ferebatur, ad Protagoram translisse. similiter Philostratus in suam Protagorae vitam magorum contubernium a Democrito perperam traiecit. ergo Diogenes,

male sedulus contaminator, Favorini sententiam in loco veri nominis, quod Hesychius servavit, conlocavit.

Consummatum est. non videtur esse locus apud ullum ex eis scriptoribus, quos Diogenis adseclas tu esse demonstrasti, qui certa ratione ad Favorinum referatur: ullum esse qui ex Omnigena historia proveniat praefracte nego. contra in Diogene non acumen quidem aut iudicium sed aliquam saltem et lectionem et sedulitatem invenimus, neque ullum aut dissimulationis aut mendacii vestigium.

Actum est, ex mea quidem sententia, de Favorino tuo. nec tamen multum vel tibi legendum est. nomen evanuit; rerum a te in clariore luce conlocatarum gravitas minime infringitur. nam id extra dubitationem est, fuisse vitas Platonis²⁾ Aristotelis Pythagorae, e quibus iam alterius saeculi vergentis scriptores sua haurirent tantum non omnia, ita ut nobis in instauranda litterarum historia primum communis ille auctor semper sit restituendus. codicum multifariam et corruptorum et interpolatorum archetypus indicatus est. videtur autem ex Hesychio plus sequi. decepti mihi videmini et Nietzscheus et tu in nomine, neque id laudo quod Diogenis ipsius operam paene nihili facitis. tamen conlatis inter se Hesychio et Diogene id vix potest negari, Hesychianas vitas tantum non integras (alia res in librorum indicibus), Diogenis non integras quidem sed summam tamen earum ad magnum vitarum corpus redire, fuisse ergo aliquem Diogenis auctorem, qualem vos animo informavistis. quid quod e quamvis conciso Hesychio nonnullae vitae addi possunt omissae a Diogene, velut Prodicus Anniceris Philippus Opuntius Philisci altera vita, credo etiam Aristotelis discipuli Nicomachus Phanius Dicaearchus Ari-

---

²⁾ Si eadem norma semper usus esses, inter compilatores Favorini necessario retulisses etiam Aristidem de Platonis itineribus. nam manifestum est, quod e Steinharto apponis p. 63, Aristidem usum esse eadem Platonis vita quae apud Diogenem compilata est, scilicet vitam Platonis exemplo praemissam legerat. idem arbitror fecisse Plutarchum in Dione, qui et vitae Platonis et (quod negare vesanus est) epistulis Platonicis ipsis permulta debet. — ceterum eiusdem generis atque hi omnes compendium etiam Tatianus habuit orat. ad gentil. 2 sqq.

stoxenus Hipparchus; nam Posidonius Panaetius Cornutus olim infuerunt Diogeni. quamquam vel de unico illo auctore alicui dubitationi locus est. mitto Pythagorea Hesychii, probabile enim est latius patere quam demonstrari potest Porphyrii usum; mitto Diagoram, qui non tamquam philosophus, sed tamquam poeta receptus esse videtur, perinde atque Alcidamas, qui cum rhetoribus a Gorgia et Isocrate pendentibus cohaeret, quorum fons incompertus est; etiam in Syrio Pherecyde non una explicationis via aperta est. sed qui fit ut Megaricorum successio discrepet? Euclidis quidem vita apud Suidam tam exilis est ut concinnari cum Diogene possit, sed Ichthyaee successionem hic ignorat et in Stilpone ne umbra quidem consensus. porro haud bene cum uno illo auctore congruit quod Hesychius novam Academiam et a Lacyde et a Carneade dicit coepisse, cuius modi nihil in Diogene; sed in Academicis omnino titubat iudicium, cum inter Polemonem et Lacydem nulla vita ab Hesychio (vel a Suida) recepta sit. ne in Stoicis quidem omnia plana; nam Cornuti vita videtur cum Musonio cohaerere, quem Diogeni infuisse non constat, neque probabile est, si quidem iunctus est secundum Suidam cum Apollonio Tyanensi, qui et alienus a Diogene et obscurum illum Agresphontem, quamquam in altera tantum glossa, excitat. denique ingruunt philosophi qui citra Diogenis terminos vixerunt complures. sed mittamus singula, praesertim cum ne conemur quidem quidquam docere novi: certum est iam communem auctorem in Stoicis usque ad Neronem, in Academicis ne ad Antiochum quidem pertinuisse; nam praefationem non multo post Augustum primitus compositam esse e schola eclectica *πρὸ ὀλίγου* a Potamone condita sequitur (tuam sententiam cur inprobem infra dicam), neque aliter de Epicuro iudicandum est. possunt haec sane ita enodari ut errasse censeatur compilerator qui circa Antoninorum aetatem fuerit, sed vides ne in Hesychio quidem plane constare unum atque eundem in omnibus subesse scriptorem. multo minus ab hoc uno repeti potest Porphyrius aut Albinus aut Appuleius. nimirum pro eadem persona rectius ponitur eadem doctrina. quod tu luculenter exposuisti, ultimis labentis antiquitatis temporibus eandem eruditionis copiam

tradi et per corpora biographica, sensim in lexicorum macilentiam contracta, et per vitas, quales et in praelectionibus scholasticis interpretationi scriptorum praemittebantur et in codicum capitibus perscribentur, id nequaquam sera tantum illa aetate accidit, immo inde ab Alexandrinorum editionibus ita fuit. ergo Albinus et Appuleius et Diogenes plane eandem vitam legere poterant, unus in Platone suo, alter in commentario Platónico, tertius in corpore biographico. veluti Olympiodorus, nisi egregie fallor, non ipse adiit Porphyrium, sed quae discipulus in Ammonii schola litteris exceperat cum praeceptor contra Aristidem baccharetur, postquam thronum Ammonii conscendit, secure propagavit. nos autem non personas quaerimus sed rem; contemnimus serva excerptorum pecora, vetustam rimamur eruditionem. itaque non multum interest etiamsi nomina ignoremus: at consuetudinem eorum haud nescire interest. non paenitet me eorum quae in Herma XII 341 dixi. pro explorato habeo Pausaniam Aelianum Philostratum Pindari Aeschyli oratorum vitis eisdem usos esse quae etiam nunc in poetarum oratorumque codicibus leguntur, sed non quales nunc leguntur sed quales tunc legentur. etiam nunc teneo, Plutarchum in Cimone Thucydidis vita usum esse: ac vide quorsum delapsus sit Schoellius (Rudolfum dico, nam ad Friderici puerilia non descendo): mavult Plutarchum ad commentarium Pindaricum revocare, facit Didymum tam stultum ut de Thucydidis sepulcro ad Pindari Nemeonicos agat, cum Plutarchum in componenda Cimonis vita Thucydidem suum inspexisse non vult. scilicet inaniter de nomine certat, cum Didymum de medio tollere avet, itaque rem e manibus elabi patitur. nam fac Didymus non scripsisset vitam Thucydidis (scripsisse non certum sed valde probabile est), pro eo is scriptor, anonymus fortasse, ponendus est qui vitam Thucydidis scripsit, qua usus est et Plutarchus et, postquam et exilior et mendosior facta est, Antylli Marcellinique. e circuitu ad te redii. sane, mi Maassi, umbram persecutus es cum Thucydidem Aratum Homerum³⁾ ad Favorinum revocasti: sed id recto et simplici iudicio

³⁾ De Sibyllis non reticeo mihi cum propter Suidae compositionem tum propterea quod Rufum de Sibyllis accurate egisse constat e Photii Sopatro veri

sensisti, eandem per totum harum litterarum mare spirare auram: verum non Favorinus hic est neque omnino unus homo, sed scholasticae institutionis consuetudo, quae usque ad sacraria Alexandrinae scholae nos reducit. possum similia ex lexicorum glossarumque propagine persequi. nam ibi quoque regula haec regnat: nobis lacus quidam ac semirutae aquae plerumque prostant solae. rivulos omnes et canales indicare nequimus nunc certe, fortasse semper: at benigni di concessere ut ad caput fontis, ad Aristophanes et Apollodoros, ad Satyros et Hermippos escendi possit, sive mavis, evolari; gradatim pedes proferre non amplius licet. fortasse paullo obscurius locutus sum aliis, sed tu certe quid velim intellegis. dabo autem ex ipso Diogene exemplum. Timonis vitam Diogenes e nescio cuius sceptici libro sumpsit qui biographica et doxographica coniungebat. sed sceptici illius fons vita erat quam Apollonides Nicaeensis Sillorum commentario praemiserat. IX 109 Ἀπολλωνίδης ὁ Νικαεὺς ὁ παρ' ἡμῶν (i. e. item scepticus) ἐν τῷ πρώτῳ τῶν εἰς τοὺς σίλλους ὑπομνημάτων. ex eo integra vita pendet, atque vel argumentum Sillorum receptum est. ipse vero Apollonides sua tantum non omnia sumpsit ex Sotionis diadochis et Antigoni Carystii vita Timonis — vides quo modo vitarum corpora et scholiastarum curae inter se cohaereant. credo igitur eam inquirendi viam, quam olim monstravi, etiam ad philosophos tuos facere.

Sed sane non subterfugiendus labor qui a singulorum compilatorum moribus et consuetudinibus perquirendis sensim procedit. atque quoniam Diogenem potissimum tractamus, etsi iam supra imparem me esse toti operi edixi, e re tamen iudico quam possum plenissime eos enumerare scriptores, quos telae alienae quasi subtemina inseruit Diogenes. qua in quaestione promovenda Bahnschius potissimum laudabilem operam conlocavit. principem inter hos locum tenet Favorinus, de quo dictum est; secundum DIOGLIS ἐπιδρομὴ φιλοσόφων, atque vere monuisti deesse apud

---

simillimum videri, Aelium Dionysium catalogi amplissimi auctorem esse (cf. p. 44 libelli tui). e Sibyllis de Orpheis iudicium pendet, qui item apud Clementem et Hesychium sunt.

ceteros fontium Diogenianorum compilatores Dioclea. videamus an haec etiam rectius quam a te factum est definire liceat. pauca vitis Xenophontis (II 54) Aristippi (II 82) Pyrrhonis (IX 61. 65⁴) adspersa sunt, neque latet haec alienis intertexti. memorabilius et longius excerptum in Epicuro inest, ubi paginae Cobetianae 257 versus 28—38 cum testimoniis Epicuri et 49—51 Dioclis sunt, egregium sobrietatis Epicureae praeconium; adhaeret epigramma Athenaei, sive potius inhaeret, haud bene interpositum a compilatore. latius patent Dioclea in Cynicis et Stoicis; hic enim, ubi de magistris apostatarum Aristonis Dionysiique agitur, et in Chrysippo (181, nam quod de patre 179 non dissentit a vulgari fama, nihili est) ita inducitur ut non possit distingui ab auctoribus a Diogene numquam visis. praeterea logica specialis Stoicorum ex eo descripta est, cuius terminos fixisti p. 15. etiam plura subesse videntur in Cynicis, postquam de Menippi vita constat. ac iussit ab Antisthene proficisci eum qui de Diocle adcuratiora docturus esset Dielesius. cum in ceteris cynicis tum in Antisthene biographo usus est Diogenes paupertino, qui ne solitas quidem ex Apollodoro excerpserit temporum notationes; neque ex Alexandrinis quisquam praeter Hermippum nominatur. post duas paragraphos ad inventa transitur, mox ad apophthegmata, dein ad placita. sequitur § 12 placitorum altera conlectio, Dioclea, proba quidem, sed vix antecedenti aut copiosior multo aut adcuratior. hinc ipsa verba adscribere malo *διελέγετο δ' ἐν τῷ Κυνοσάργει . . . . ὅθεν τινὲς καὶ τὴν κυνικὴν ἐντεῦθεν ὀνομασθήναι· αὐτὸς τ' ἐπεκαλεῖτο Ἀπλοκύων. καὶ πρῶτος ἐδίπλωσε τὸν τρίβωνα, καθά φησι Διοκλῆς, καὶ μόνῳ αὐτῷ ἐχρῆτο, βάκτρον τ' ἀνέλαβε καὶ πήραν. πρῶτον δὲ καὶ Νεάνθης φησὶ διπλῶσαι θοῖμάτιον (Σωσικράτης δ' ἐν γ' Διαδοχῶν Διοδώρον τὸν Ἀσπένδιον) καὶ πάγωνα καθεῖναι καὶ πήρα καὶ βάκτρον χρῆσθαι. τοῦτον μόνον ἐκ τῶν Σωκρατικῶν Θεόπομπος ἐπαινεῖ καὶ φησὶ δεινὸν τ' (l. οἶόν τ') εἶναι καὶ δι' ὁμιλίας ἐμμελοῦς ὑπάγεσθαι πάνθ' ὄντι-*

⁴) Hic luculentum est, a Diogene excerptum Dioclis parum curiose intrusum esse vitae quam compilabat, nam uti iam legitur necessario ad Pyrrhonem refertur quod de Pythone dictum erat a Diocle; Pythonis proxima antecedit mentio.

νοῦν. δῆλον δ' ἐκ τῶν συγγραμμάτων καὶ τοῦ Ξενοφῶντος Συμ-
 ποσίου. δοκεῖ δὲ καὶ τῆς ἀνδρωδεσπότης στωικῆς κατάρξαι, ὅθεν
 καὶ Ἀθήναιος ὁ ἐπιγραμματοποιὸς κτέ. sequitur epigramma ..
 οὗτος ἠγήσατο καὶ τῆς Διογένους ἀπαθείας καὶ τῆς Κράτητος ἐγκρα-
 τείας καὶ τῆς Ζήνωνος καρτερίας, αὐτὸς ὑποθέμενος τῇ πολιτείᾳ
 (πόλει vulgo) τὰ θεμέλια, ὃ δὲ Ξενοφῶν ἠδίστον μὲν εἶναι περὶ
 τὰς ὀμίλιας φησὶν αὐτὸν ἐγκρατέστατον δὲ περὶ τᾶλλα. sequitur
 librorum index. in his primo obtutu patet a Diogene inscite
 intrusum esse epigramma Athenaei. deinde contaminatam esse
 eam quae supra exscripta est vitam atque Dioclem. laus autem
 Antisthenis, quae praeter ipsius scripta Xenophontis et Theopompi
 testimonio adstruitur, ex utro auctorum provenerit incertum est.
 sed non desunt quae cum his cohaereant, sententiae certae feren-
 dae idonea. in fine sexti libri a Diogene communia cynicis pla-
 cita exponuntur. valde extollitur eorum doctrina, praesertim
 propter victus sobrietatem et rigorem; documento sunt Antisthenis
 scripta; Zenonem ad hanc regulam vixisse, in doctrina vero
 Aristonem Chium cynicos secutum esse. excitatur unus testis
 Diocles de apophthegmate Antisthenis, quod adposuisti p. 30.
 neque videtur Diocles in hunc locum extrinsecus inferri, sed ani-
 madvertit Diogenes se idem dictum tamquam Socraticum adpo-
 suisse II 21, itaque eum auctorem ex quo omnino pendet nomi-
 nat. accedit quod placita Aristonis totidem verbis redeunt VII
 160, ubi vestigium Dioclis iam supra monstravimus. denique
 quae de victu cynicorum exponuntur prope absunt ab illo Epicu-
 reorum praeconio. non vereor crimen temeritatis si haec omnia
 Diocli vindico. ceterum illud quoque quod Respublica Zenonis
 in cynicis fundamentis stare dictum est a Diocle (de emendatione
 enim non dubito) in Zenonis vita redit, extrinsecus, e Diocle
 scilicet, contextui inlatum, VII 4 τὴν Πολιτείαν αὐτοῦ γράψαντός
 τινες ἔλεγον παίζοντες ἐπὶ τῆς τοῦ κυνὸς (Cratetis) οὐράς αὐτὴν
 γεγράφθαι⁵⁾.

⁵⁾ Scio fuisse qui iocum hunc corrigerent; sed cum difficultate evanuit
 etiam iocus. scripsit Zeno Rempubicam, qua peculiarem disciplinam con-
 didit, discipulus etiamtum Cratetis, necdum liber ab omni canina inverecun-

Tu praeterea Leuēippi et Heracliti placita specialia Diocli vindicasti; haud inepte, quamquam neque tu demonstrare hoc potes neque ego refutare. causa sola quod Antisthenis placita altera et logica Stoicorum Dioclis sunt. iam vero si concedimus discrimen specialium generaliumque placitorum a Diogene inventum esse ut bina excerpta utcumque conglutinaret, inde quod bis Diocle in tali causa usus sit, nihil sequitur: nam in Stoicis nihil nisi logica sunt Dioclea, in Pythagora vero § 25—35 diligenter et principio et fine notato ex Alexandro Polyhistore descripsit. ergo non tam parcae ei suppetebant opes doxographicae. sed sit hoc ambiguum: eam suspicionem quam de Potamone Alexandrino Augusti aequali e Diocle repetendo protulisti p. 20 stare non posse persuasissimum habeo. sunt sane scripta haec ab homine Augusti aequali, poterant scribi a Diocle. sed ubi vel tenuissimum vestigium Dioclis per totum prooemium Laertii? immo pretiosum hoc tenemus temporis indicium quo aliquando is auctor eruetur quem in principiis philosophiae et in VII sapientibus (haec enim cohaerent) cum Diogenes tum Clemens compilaverunt. mihi quae de Diocle scimus sufficere videntur ut huius viri imaginem certis saltem lineamentis deformemus. ex Meleagri consuetudine Asianaeque vitae cum miseriis tum corruptione, qualis fuit inde a bellis Mithridaticis usque ad Augusti Tiberique fausta imperia, studium quidem contraxit cynicorum et Epicuri, quae quamvis distantia placita saeculum illud confusio doctrinarum deditum haud insulse vidit ab eo concinnata. nam molliem amores gratias Meleagri Diocles proiecit. itaque in vita ad amussim sobrietatis et castimoniae ducta, sed a tetrico minimeque Graeco rigore aliena summum bonum posuit. invenit eandem vitae rationem in Epicuro et in Stoicorum eis qui, velut Aristo et Dionysius, utpote Graeci non Phoenices a tristi Zenonum et Chry-

---

dia. haud insulse nos eum diceremus canem quidem iam superasse, canis caudam nondum. Graecum paullo distat proverbium; qui de homine ex periculis liberato dicunt *ἐκ κυνός προκτοῦ σωθῆναι* (Haupt op. III 272): in ipso discrimine Rempublicam scripsit Zeno. videbis, mi Maassi, mox Pompeis in larario tabernae cuiusdam hominem in ipso hoc discrimine versantem luculenter depictum.

sipporum regula deflexerunt, denique in Antisthene, quem recte negavit apud Xenophontem aut in suavissimo Hercule talem inveniri, qualem scholastica superstitione reddiderat; facile intellegimus cur in Xenophontis filiis Laconicam disciplinam laudaverit, aut Aristippi scite dictum commemoraverit. nam ne Cyrenaica quidem schola non poterat cum Socratico cynismo componi. sunt quae inter Antisthenem et Aristippum ambigua sint apophthegmata neutro indigna. vide an recte sentiam de Dioclis ingenio. nisi falsus sum, homo est minime contemnendus et qui faciat ad aestimandum saeculi Ciceroniani ingenium. gratiam habeamus Diogeni qui solus notitiam eius servavit.

Bis iam nobis occurrit ATHENAEI epigramma, tam parum apte intrusum, ut per negligentiam etiam diligentia Diogenis patefiat, qui hoc ex propria penu prompserit⁶⁾. tertio loco (VII 29) idem quod in Antisthene epigramma huius Athenaei (poetae elegantis, rhetoris nobilis, de quo alias proponam quae tu iam ex meo ore audisti) legitur simul cum Antipatri Sidonii et Zenodoti Stoici (i. e. Cratetei etiam de Homero bene meriti) carminibus. recte dixit Bahnschius haec carmina ipsi Diogeni deberi, neque hoc mirum in epigrammatographo. immo nihil obloqui poteris, si etiam Callimachi epigrammata I 80 et IX 17 et Simonidis IV 45 ad Diogenem revoco, quem multo magis decent quam aut Pittaci biographum aut homonymorum indices. sed non in hac sola re tu sicut plerique oblitus es Diogenem

⁶⁾ Potest quispiam ita argumentari. epigrammata ea non inveniuntur nisi prope a Diocleis, ergo Dioclea sunt. idem fortasse (de quo infra) Myronianum aut Pamphilam alicubi ad Favorinum revocabit. peccavit enim re vera Diogenes etiam ubi unum librum describit dum ordinem mutat. hoc in Platone tu iam monuisti. gravis est locus III 5, quem non recte Diesius tractavit p. 150. *ἐφιλοσόφει δὲ τὴν ἀρχὴν (ἐν Ἀκαδημείᾳ· εἶτα ἐν τῷ κήπῳ τῷ παρὰ τὸν Κολωνόν, ὡς φησὶν Ἀλέξανδρος ἐν διαδοχαῖς) κατ' Ἡράκλειτον.* vides quomodo Diogenes id quod rectius apud Apuleium (supra p. 62) servatum est, interposito Alexandri testimonio pervertat. nec tamen Alexandrum non videtur in fonte invenisse. nolo vero hac via explicationis in epigrammatis illis uti: nam et poeticae studium in Diogene consentaneum et ea quae ipse de suo adfert coniuncta plerumque extant in uno loco. similiter ortum errorem tu tetigisti p. 44.

pammetri fuisse poetam⁷⁾. quam quoniam ante Historiam philosopham condidit certissime conligitur res sane gravis. dudum intellectum est, epitaphia philosophorum tantum non omnia sequi Hermippi fabulas, de quibus elegantem et veri simillimam coniecturam fecit Dielesius p. 151. mirum hoc Hermippi studium esset, si Diogeni cum epigrammata conderet tot mortes tamque variae suppetissent quot in vitis secundum diversos auctores tradit. contra omnia plana, si ante Vitas, sicut ipse dicit, epigrammata fecit, usus nimirum uno ac profecto satis ubere fonte, Hermippo, (cui pauca quae accedunt nunc non exputo). atqui modo haec concedantur, consentaneum est, Hermippi, si non vitas, at certe mortes philosophorum ab ipso Diogene lectas esse. nemo iam potest infitiri, fieri posse (quin probabile esse), ut his excerptis usus sit. Diogenes etiam in historia sua. contra certissimum est eum Hermippi permulta una cum ipso vitarum corpore ab aliis accepisse. en exemplum quo comprobatur, quod memini nuper de ultimae aetatis compileribus dixisse Mommsenum, (revera multo latius patet; possem in ipso Diodoro ostendere, atque e. gr. Ephorus in Strabonem et ex ipsius lectione et per Apollodorum et per Demetrium pervenit), saepissime simul excerpti et scriptorem ipsum et eiusdem compilatores, ita ut minime sequatur librum aliquem non lectum esse omnino a compilatore, si semel demonstratum est per alienam manum ad eum pervenisse. augetur sic fontium indagandorum difficultas: sed difficultates superandae sunt, non ignava facilitate eludendae. ab altera vero parte perperam ut excitentur difficultates, usu venit. numquam in eo haerendum, si compiler auctorem quo semel usus est non adhibuit alteri quaestioni solvendae, etiamsi commode poterat. ita PHLEGONTIS (I 111) et EPICETI (X 6) quamvis solitariae memoriae non est cur a Diogene ad fontem eius transferantur, quod voluit Bahnschius. certe de auctoris primarii aetate hinc nihil potest concludi. deinde non possum laudare

⁷⁾ Ergo non iniuria credo me supra in laudando Diogenis candore omisisse epitaphii Platonicum furtum, de quo tu, utpote in] poeta saeculi tertii p. Chr., acerbius iudicasti quamquam vere p. 73. nam tali aetate poesis eo melior quo propius a centone abest.

si inde, quod res nota atque de trivio sumpta apud plures compilatores invenitur, ceteroquin auctore privata, semel addito nomine item compilatoris, deducitur hunc compilatorem omnium esse fontem. quod tibi accidisse arbitror in Sabino, rhetore et historico (scripsit enim Periclis vitam) Hadrianeae aetatis. Diogenes in laterculo discipulorum Platonis (III 47) haec habet *Ὑπερείδην τὸν ἕβδομα Χαμαιλέων φησὶ καὶ Ἀνκούργον· ὁμοίως Πολέμων ἰστορεῖ· καὶ Δημοσθένην Σαβίνος λέγει, Μνησίστρατον τὸν Θάσιον παραθέμενος, ἐν τετάρτῳ μελετητικῆς ὕλης* (ita enim distinguendum), *καὶ εἰκὸς ἐστίν.* recurrit apud reliquos eiusdem vitae Platonicae breviores Demosthenes, unde tu deducis, Sabini memoriam vitae illi infuisse, atque aetatem definis. atqui fama de Demosthene Platonis discipulo quam vulgaris fuerit, ipse optime habes compertum. quidni res infuisse potest vitae, testem novicium de suo addidisse Diogenes? non dico certum hoc esse, sed fieri hoc quoque potest, et quia fieri potest non stat conclusio tua. certius iudicium in alio homine ferre licet, MYRONIANO. quem a Diogene lectum adfirmat Bahnschius, negas tu. nam servos philosophos Pompylum et Myn, quos ex eo habet Diogenes (V 36. X 3), redire apud Gellium II 18, id esse apud Favorinum. sed, amabo, unde scis, Gellium ibi uti Omnigena Historia? tamne incredibile eum uti aut Myroniano aut Hermippi Berytii amplo de servis litteratis opere? sed ut Favorini illud sit: quid id ad Myronianum? nonne et hic et ille et quotquot quamvis imbecilli homines nugas extricare concupiverunt idem conligere potuerunt ex testamentis Theophrasti (54) et Epicuri (21)? contra haud ambiguum de Myroniano iudicium ferri potest ex Platonis vita 40. narratur ibi ex Favorino mors Platonis, e Theopompo (qui Favorino debetur) Philippum Platoni parentasse (ita enim scribo) *ὕφ' οὗ καὶ [ἐπι] τιμηθῆναι φησιν αὐτὸν Θεόπομπος· Μυρ. δ' ἐν Ὅμοιοις φησὶ Φίλιωνα παροιμίας μνημονεύειν περὶ τῶν Πλάτωνος φθειρῶν ὡς οὕτως αὐτοῦ τελευτήσαντος· καὶ ἐτάφη ἐν Ἀκαδημείᾳ κτέ.* si quod aliud hoc intrusae ineptissime narrationis exemplum luculentum. atque tenendem est praecedere Favorinum item a Diogene lectum. ex hoc laqueo te servabis ita, ut Myronianum revoces ad Favorinum. audio,

atque probarem, nisi accederet Xenocratis vita. legimus IV 6—8 exilia quaedam e biographo transcripta solito, ex quo Hesychius pendet (qui ultimum apophthegma, Alexandro responsum, melius servavit; sufficeret hic unus locus ad stultitiam eorum convincendam qui hodie Diogenem Hesychii fontem iactant). deinde 8—9 merus sequitur Myronianus: expende modo orationem obliquam sententiarumque conexum; auctorem Myroniani Timaeum (Athen. X 437^b) vel nos indicare possumus. deinceps propagantur apophthegmata, nescio unde descripta; index librorum qui cum vita cohaeret, ac rursus Myronianus (14), quae fabula, vulgo de Lycurgo narrata, male ad Demetrium Phalereum translata est. porro mors ridicula et e pammetro epigramma; hoc iam non dubitamus Hermippeum vocare. denique homonymi, quos nos non seiungimus a vitis. luculentum,* opinor, hoc contaminantis Diogenis specimen, neque aut vitae inferendus Myronianus (auctores omnino non nominantur) aut Favorino, qui per veterem Aca-
miam nusquam est. possem iam idem de PAMPHILA docere, sed parco verbis, nam verum iam dixit Bahnschius. dicendum vero de hisce miscellae historiae scriptoribus idem quod de Favorino, non esse probabile multa ex eis in Diogenem transiisse tacitis eorum nominibus. quod consentaneum est in nobilioribus scriptoribus ex quibus semel longiora excerpta ἀντολεξῆι proponuntur, ALEXANDRO polyhistore (VIII 25—35) et ALCIMO Siceliota III 9—17. nam hos ab aliis Diogenem accepisse vix potest cogitari. etiam CASSIVS Scepticus (VII 32) a quo Isidorus Pergamenus (aequalis Athenodoro, nam inest flos eiusdem Rutilio Lupo i. a. Gorgiae Atheniensi) vix divelli potest, aut lectus est ab ipso Diogene aut e scepticis fontibus in Zenonis vitam traiectus. nominanda etiam APOPTHHEGMATA, non ex una conlectione a Diogene congesta (cf. Bahnsch. a quo tu p. 87 non videris dissentire) et DOXOGRAPHICA in Zenone Leucippo Heraclito, de quibus supra me nihil scire professus sum. postremo ab ipso Diogene lecta aio EPICVRI quattuor opuscula. nam praesertim si reputaveris (accipio enim dum in proximo versu exarando versor Useneri prooemium Bonnense, nec resumo calamum antequam gustaverim; gaudium ex eis quae supra de desperato

Diogenis textu conquestus sum, facile metiris) Diogenem *quod primum in manus inciderat volumen non recognitum tradidisse librariis, qui omnia, integra corrupta, genuina spuria, textum scholia descripserunt aequa fide*, prorsus incredibile, hoc singulare Epicuri studium non ipsi Diogeni infuisse. ac tu quoque gaudebis, nam Epicureum voluisti Diogenem fuisse, qua in sententia vehementer tibi adstipulor. itaque tandem Diogenes non tantum instar libri est, cui multa bona multa inepta insint, tandem non solam aut sollertiam aut incuriam compilandi in eo animadvertimus, sed homo est, quem sensisse voluisse fecisse aliquid intellegimus. videor iam mihi intellegere, cur unus Dioclem e tenebris protraxerit, cur delectatus eo fuerit; etiam cur ex sui saeculi philosophis scepticos quidem respexerit sed ab omni Platonicae scholae qualis tum fuit superstitione liber sit, iam minus est obscurum. nam quod ipsum Platonem a muliere ea cui librum dedicavit (nomen ignoramus sicut alia propterea quod epistula dedicatoria perit) iure amari dicit, non caret acumine eo saeculo quo talis Plato qualem depingit antiquior vita, ex qua Diogenes pendet, prae theurgo Pythagorissante coli dudum desierat. denique nobilis ille locus qui de Epicureae scholae propagine est novam accipit lucem. Hesychius ex suo auctore descripsit Epicuri scholam Caesare imperante desiisse. poterat hoc scribere Augusti aequalis, postquam hortus Epicuri in alienas manus cecidit, quamquam animum Epicureis non faventem vel hoc prodit. eundem auctorem Diogeni praesto fuisse facile elucet, sed post exilia biographica sequitur amplissima Epicuri accusatio, e Sotione, Senecae magistro (praeter Epictetum a Diogene additum), sumpta; cui inter ceteros testes etiam Timocratea illa infuerunt. credo ego haec quoque, e Sotionis libro contra Dioclem scripto, ab ipso apponi Laertio, sed hanc sententiam nemini possum obtrudere: inde a § 9 ipse orditur vehementissimam defensionem, quam Diocles et Athenaeus excipiunt; inest praeter Myronianum iam supra nominatum et Apollodorum *κηποτύραννον* hoc: *ἧ τε διαδοχὴ πασῶν σχεδὸν ἐκλιπουσῶν τῶν ἄλλων ἕσσει διαμένονσα καὶ νηρίθμους ἀρχὰς διαλύουσα ἄλλην ἐξ ἄλλης τῶν γνωρίμων*. nubemne amplector qui in his iratum Diogenis animum audire mihi videar, cum in fonte suo legerit interisse

Epicuri scholam, cuius duobus saeculis post florentis ipse particeps sit? nonne ita qui videbatur inter Hesychium et Diogenem dissensus optime explicatur, simulque percipitur quid intersit inter saeculum sextum, cum omnis philosophia iam a timore et odio Christianorum coli vetita esset, et tertium, effatum illud et degenerum, cum ipsa *παράδοσις* quae eatenus fuit continuatio atque sinceritas non minus labaret quam imperium Graeco-Romanum, cum ingeniosissimus quisque aut religiones ex Oriente sensim per mundum gliscentes promoveret, sollers in maiorum religione moribus, artibus litteris, dicendi cogitandi rationibus proiciendis et extirpandis, aut, dum sibi videretur tradita a patribus sacra religiose servare, ventosis et obscenis peregrinae superstitionis et ementitae artis lenociniis inquinaret, vulgus vero, e quo Diogenes prodiit, neque tenere vetera neque amplecti nova valeret, ut recte historia plerosque saeculi tertii mortales non respectos transgressa sit. facit, nisi fallor, momentum, vel unum de plebe ista novisse, nec habeo praeter empiricum Sextum qui huius saeculi imaginem tam luculenter ab hac quidem parte inlustret quam Diogenem qualis nobis adparuit. quamquam aetas eius incerta. sed sicut ante Diocletianum videtur utique fuisse, ita vergens potius quam surgens saeculum nomen videtur demonstrare. ego enim neque credo scribam Stephani Byzantii, qui *Λαερτία Διογένην* intellexit Laerta oriundum, sequendum esse, et eos qui nescio quod nomen Romanum gentilicium somniantur rideo. nominavi Diogenem et pergam hoc facere, quamquam Laertium tu vocas, neque tibi alterum obtrudo. nimirum iussis non paremus nisi rationis, nedum hominum in Graece formandis nominibus titubantium. ratio autem docet, nomen Graeci hominis fuisse Diogenem, sed signum Laertium, formatum a Laerta Homericō ut Nestorios Heraclios Platonios innumeraque alia signa, quae aut historia offert aut lapides, qui hisce signis certum tribuunt locum (mox ex. gr. in foro Traiano multa videbis), aut nostra consuetudo: nam Eugenii Georgii Gregorii Stephaniae Hilariae Macariae ex illis saeculis proveniunt. sed potius Claudii quam Caracallae aetatem, nisi fallor, signum indicat.

Vereor ne garrulus fiam: tanto opere iuvat tecum per epistolicam libertatem conloqui. nec tamen mihi tempus est scribendi nec legendi tibi. me officium in artum cottidiani laboris gyrum revocat: tibi laeti moenia mundi aperta sunt.

Faustum iter tibi adprecor. proice parumper Diogenes et Favorinos: in lucidiore aeternae urbis aere excitabis umbras multo nobiliores quam hi sunt vespertiliones. ad nos qui in tenebris versamur nocturnae aves magis fortasse faciunt; quamquam etiam nos ad laetiora redimus ἢ τὸ κάταντες τοῦτο γεωλόφον αἰ τε μυρῆλαι. denique vale et sicut ego tui memor ero, fortasse non sine desiderio, ita tu noli quidem desiderare quidquam coram Iove Capitolino Minervaque Poliade, at noli oblivisci tamen nostri.

Dabam Id. Iul.

	Pagina
V. De ceteris Favorini biographicis	120
1. De Aratis	122
2. De Sibyllis	123
3. De Orpheis	126
4. De Thucydidis	127
5. De Aeschinis	131
6. De Homeris	132
Epimetra.	
I. De Favorini oratione Corinthiaca	133
II. Olympiodorus de itineribus Platonis	136
III. Philodemus de philosophis	137
IV. Περὶ ὁμωνύμων fragmenta ex scholiis Aristophaneis conlecta	139
VDALRICVS DE WILAMOWITZ-MOELLENDORFF ad Ernestum Maassium epistula	142
INDICES	165

II. Index Rerum.

	Pagina		Pagina
Aelianus usus Plutarcho	136	Demetrius Ixio	32
" " schol. Aristoph.	131	" Magnes	23 sqq.
Aeschinae	131	" Tarsicus	37
Agresphon (?)	54	Dercyllides*).	77
Albinus	76	Didymus	54
Alcimus Siceliota	80. 161	[Dio Chrys.] oratio Corinthiaca	132
Alexander Polyhistor	101. 161	Diocles Magnes	8 sqq. 154
Anatolius grammaticus	69	Dionysius Halic.	16. 31
Andronicus	81. 86	Epictetus	159
Anonymus Platonis biographus	67	Epicurus	21. 161
Antipho de vir. ill.	91	Eudocia	115
Antonius Diogenes	95	Favorinus Memorabilia	48. 93
Apollonides Nicaeensis	154	" Omnigena hist. 49sqq.	143
Apollonius Aeschinae biogr.	131	" oratio Corinth.	133
Apophthegmata	87. 161	Gellius	77. 104
Apuleius	59. 89	Harpocratio	141
Arati	122	Hegesander	64
Aristides	68. 82. 151	Heraclides Alexandrinus	37
Aristo Alexandrinus	37	" Lembus	149
Aristotelis vitae	81	" Ponticus minor	28
Athenaeus pneumaticus	31	Hermippus de mortibus philos.	158
" Seleuciensis	158	Hesychius Illustris	87. 114. 148
Bio Tarsicus	36	Hippolytus Refut. I.	113
Caecilius	131	Homeri	131
Cassius Scepticus	161	homonymorum collectiones	54. 121. 150
Clemens Alexandrinus 87. 95. 107.	127	" " apud Aelianum	58
Crinis	16	" " Laertium	24 sqq.
David usus Olympiodoro et Pto- lemaeo	84		
Demetrius Alexandrinus	37		

*) Dercyllides inter Timaei interpretes est cum Aristotele et Ptolemaeo apud Porphyrium Procli in Tim. p. 7.

	Pagina		Pagina
homonymorum conlectiones apud		Platonis vitae	59 sqq.
Harpocratonem	141	Plutarchi Dio	136. 151
" " Plinium	39	Polemo	38. 128
" " schol. Ari-		Polybius Claudii lib.	35
" " stophan.	139	Porphyrius histor. philos. 67. 91.	111
" " Tzetzam	121	Potamo Alexandrinus	20
Iamblichus	92	Ptolemaeus vita Aristotel. *)	81
Isidorus Pergamenus *)	161	" Chennus	54
Iustus Tiberiensis	75	Pythagorae dogmata	94
Laertius Diogenes	passim	" vitae	87
" " aetas	22. 162	Rufus musica histor.	153
" " doxographica	94 sqq.	Sabinus	74. 160
	161	Scholia Arati	133
" " haeresis	21. 162	" Aristophanis	130. 139
" " homonymi	24 sqq.	Seleucus Homericus	33
" " nomen	162	Sibyllae	123. 153
" " studia	44. 154	Sotiones	17
Marcellinus	128	Suidas	150
Meleager Gadareus	18	Symmachus	131
Metius	122	Tatianus	151
Myronianus	106. 160	testamenta philosophorum	85
Numenius	112. 147	Theodorus Gadareus	30
Olympiodorus vita Platonis	67	" pneumaticus	31
" " commentar. in Gor-		Theodosius scepticus	5
" " " giam	82. 136	Thrasyllus	102
Omnigena historia	53	Thucydidae	126
Orphei	126. 154	Tzetzes	121
<i>ὄντος is de quo agitur</i>	43	Xenophon Cous	37
Pamphila	58. 161	Zeno Myndius **).	36
Philodemus index Academ.	138		
Philoponus Olympiodoro usus	84		
Phlegon	159		

*) Eiusdem sine dubio meminit Clemens Alexandrinus protr. p. 42.

*) Ptolemaei mentio cum Dercyllida Procl. ad Tim. 7.

***) Mentio eius apud Zenobium II 30, quod in distinguendis Didymo et Lucillo momentum faciet.

III. Index locorum.

	Pagina		Pagina
Anonymus vita Platon. 6, 46 West.	71	Laertius Diogenes VIII 46	41
Apuleius de dogm. Platon.	59 sqq.	" " " 82	43
Aristotelis vit. Marcian. p. 5.	83	" " IX 50	150
Athenaeus I 20.	35	" " " 65	155
" XIII 593.	150	" " X 3	16
[Dio Chrysost.] p. 523.	25	" " " 9	162
Eudocia p. 184. 17.	116	" " " 12	20
Galenus VIII 749.	31	Numenius (apud Euseb XIV) 21.	112
Gellius XIV 6.	49	Photius bibl. 103 ^b	145
Iamblichus vit. Pythag. 9—23.		Plato Tim. p. 75.	70
170.	92	Scholia Aristoph. Pac. 928	130. 140
Laertius Diogenes I 38.	27	" " Ran. 86	141
" " II 2.	149	" " Thesm. 1175	33
" " III 3.	149	Stephanus Byz. <i>Αἰθάλη</i>	39
" " " 5.	158	" " <i>Ἄργιλος</i>	52. 145
" " " 19.	65	" " <i>Ἀλεξάνδρεια</i>	52. 145
" " " 30.	73	" " <i>Ῥοπέις</i>	55
" " " 40.	160	Suetonius Tiber. 56.	36
" " " 47 53. 143. 160		Suidas <i>Δημήτριος Ἰξίων</i>	36
" " IV 4.	135	" " <i>Φαληρεὺς</i>	150
" " " 48.	117	" <i>Ἐπίκουρος</i>	32
" " V 76.	150	" <i>Ἀεσβῶναξ</i>	20
" " VI 8.	17	" <i>Ποτάμων</i>	20
" " " 12.	155	" <i>Πρωταγόρας</i>	150
" " VII 4.	156	" <i>Πυθαγόρας</i>	119
" " " 48.	9. 14	" <i>Σίβυλλαι</i>	123
" " VIII 12.	93		

Druck von W. Formetter, Berlin C., Neue Grünstrasse 80.

L

Verlag der Weidmannschen Buchhandlung in Berlin.

Römische Forschungen

von

J. h. Mommsen.

Erster Band. Zweite Auflage. (IV u. 210 S.) gr. 8. geb. 6 Mark.

Zweiter Band. (IV u. 266 S.) gr. 8. geb. 9 Mark.

Caroli Nipperdeii

opuscula.

(VI u. 608 S.) gr. 8. geb. 14 Mark.

Ausgewählte Aufsätze

aus dem Gebiete

der

classischen Alterthumswissenschaft.

von

Ludwig Preller.

Herausgegeben

von

Reinhold Köhler.

(VI u. 558 S.) 8. geb. 8 Mark.

GEORG. FRIDR. SCHOEMANNI

OPUSCULA ACADEMICA

4 voll.

Volume I: Historica et antiquaria. (VI u. 361 S.) gr. 8. geb. 6 Mark.

Volume II: Mythologica et Heroica. (334 S.) gr. 8. geb. 5 Mark.

Volume III: Miscellanea. (VI u. 406 S.) gr. 8. geb. 5 Mark.

Volume IV: Miscellanea. (IV u. 302 S.) gr. 8. geb. 5 Mark.

